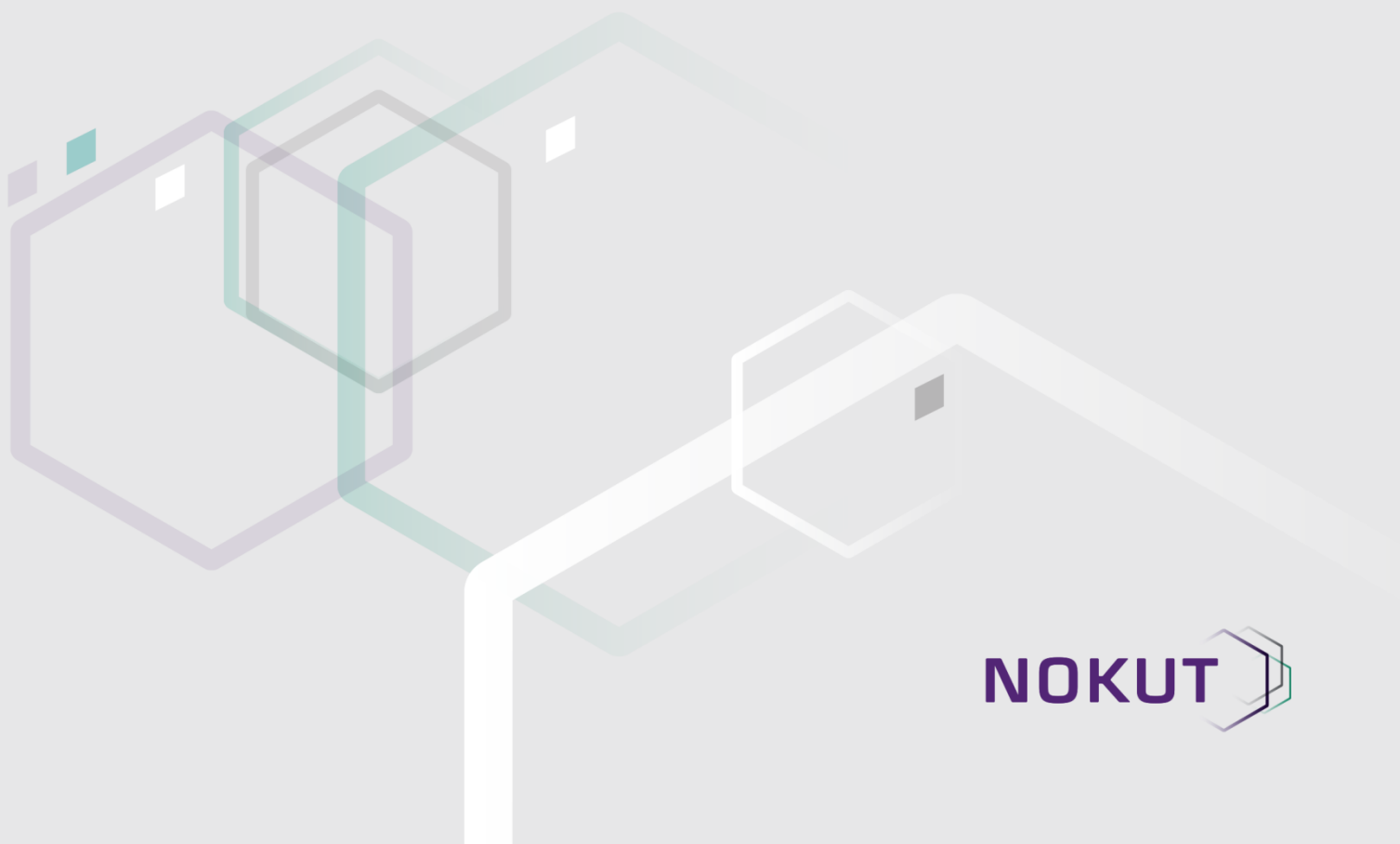

NOKUTs tilsynsrapporter

Tilsyn med bachelorgradsutdanninger i sosialt arbeid

NOKUT

NOKUT kontrollerer og bidrar til kvalitetsutvikling ved lærestedene. Dette gjør vi blant annet gjennom å akkreditere nye utdanningstilbud og føre tilsyn med eksisterende studier.

Institusjon:	Alle institusjoner som tilbyr bachelorgradsutdanninger i sosialt arbeid
Studietilbudets navn:	Bachelor i sosialt arbeid
Grad/Studiepoeng	Bachelor, 180 studiepoeng
Studieform	Stedbaserte studier
Sakkyndige:	Majen Espvall, Peter Dellgran, Arne Backer Grønningsæter og Jonathan Sørfonden
Dato for vedtak:	Det er ikke fattet vedtak
NOKUTs saksnummer	16/00226 og 16/00056

Forord

NOKUT opprettet tilsyn med alle bachelorgradsutdanningene i barnevern, sosialt arbeid og vernepleie høsten 2015. Denne tilsynsrapporten omhandler tilsynet med tolv bachelorutdanningene i sosialt arbeid fordelt på elleve institusjoner.

NOKUT oppnevnte sakkyndige som har vurdert utvalgte krav i studietilsynsforskriften. Tilsynet er delt i to deler. I første del av tilsynet ble det utformet rapporter som ble sendt institusjonene 2. februar 2017. Institusjonene fikk frist til 1. oktober 2017 for å kommentere de sakkyndige vurderingene og levere ny dokumentasjon (tilsvar). I andre del av tilsynet har sakkyndige vurdert ny dokumentasjon og om hvorvidt kravene som ble vurdert som ikke oppfylt i første runde, nå er oppfylt.

Denne sluttrapporten fra tilsynet inneholder en innledning skrevet av NOKUT, et kapittel med oppsummeringer av de sakkyndiges vurderinger og råd for videre utvikling og et kapittel med NOKUTs oppsummering. De sakkyndiges vurderinger av hver enkelt utdanning ligger som vedlegg til denne rapporten.

NOKUT takker for verdifulle bidrag fra ansatte og studenter ved institusjonene som har hatt studier som har inngått i tilsynet, og som har bidratt til NOKUTs arbeid gjennom egenrapporter og møter ved institusjonene.

Sammendrag

I første del av tilsynet viste de sakkyndiges vurderinger at det er behov for endringer i læringsutbyttebeskrivelsene for alle unntatt én av bachelorgradsutdanningene i sosialt arbeid. I flere av læringsutbyttebeskrivelsene kan det være vanskelig å kjenne igjen bachelornivået slik det er beskrevet i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Dette gjelder både bruk av nivåbestemmende begreper og innhold. Det er imidlertid kommet endringer som har fått konsekvenser for andre del av dette tilsynet. Det er vedtatt ny forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger, og Kunnskapsdepartementet har oppnevnt en programgruppe som er i gang med utarbeidelse av nye faglige retningslinjer for bachelorgradsutdanninger i sosialt arbeid. For å sikre en nasjonal samordning, skal retningslinjene blant annet inneholde læringsutbyttebeskrivelser. NOKUT har derfor i dette tilsynet ikke krevd at det skulle utarbeides nye overordnede læringsutbyttebeskrivelser for flertallet av utdanningene som inngår i tilsynet. De sakkyndige konkluderer med at der institusjonens har gjort endringer i de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene, er disse blitt betydelig forbedret.

I første del av tilsynet etterlyste komiteen en tidligere innføring/undervisning i vitenskapsteori og forskningsmetode i flere av utdanningene. Det ble påpekt at undervisningen i vitenskapsteori og forskningsmetode ofte var knyttet til bacheloroppgaven ved avslutningen av studiet. De sakkyndige fremhever at systematisk tilnærming til forskning og utvikling er mer enn en metode for utarbeidelse av en bacheloroppgave. Vitenskapsteori og forskningsmetode skal også være redskaper for en systematisk tilnærming til praksis og for at studentene skal kunne nyttiggjøre seg den vitenskapelige litteraturen på pensumlistene i løpet av utdanningen. Etter vurderingen i andre del av tilsynet, konkluderer komiteen med at et større innslag av vitenskapsteori og forskningsmetode i ulik grad har blitt implementert i utdanningene, ofte i form av enkeltstående endringer i læringsutbytter for emner. Komiteen etterlyser en mer sammenhengende tenking rundt hele utdanningsløpet når det gjelder integrering av disse temaene i utdanningene.

Institusjonene har mye kontakt med praksisfeltet ved gjennomføring av praksis for studentene, gjennom ulike prosjekter og ved bruk av gjestelærere fra praksisfeltet. Likevel bør flertallet av institusjonene utvikle bedre rutiner for systematisk innhenting av informasjon fra praksis/ avtagerfeltet og for hvordan tilbakemeldingene fra praksis benyttes i arbeidet med å videreutvikle studiene. Praksis er ulikt organisert, men et fellestrekk er at flere institusjoner oppgir at det kan være utfordrende å skaffe relevante praksisplasser. Komiteen spør om det er behov for å i større grad å forplikte praksisfeltet til å ta imot studenter i praksis. Å kunne tilby studentene praksis av høy kvalitet er ikke bare viktig for alle landets bachelorgradsutdanninger i sosialt arbeid, men er også av stor betydning for brukere, profesjonen og arbeidsgivere.

Når det gjelder fagmiljøene tilknyttet bachelorgradsutdanningene i sosialt arbeid, så oppfyller alle minstekravet om 20 % førstestillingskompetanse i fagmiljøet. Noen institusjoner har ikke dokumentert at de oppfyller kravet om førstestillingskompetanse i sentrale deler av studiet. Flere institusjoner har fusjonert etter at tilsynet ble satt i gang. På sikt vil det kunne innebære større fagmiljøer med høyere andel ansatte med førstestillingskompetanse knyttet til bachelorgradsutdanninger i sosialt arbeid. Noen institusjoner kan dokumentere begrenset med forskning og lite publisering. Økningen av andelen ansatte med førstestillingskompetanse bør på sikt kunne gi resultater i form av mer forskning og publisering.

Innhold

1	Innledning	1
1.1	Gjennomføring av tilsynet	2
1.2	Krav i studietilsynsforskriften og de sakkyndiges vurderinger	3
2	Sakkyndiges oppsummeringer og råd for videre utvikling av studiene	4
2.2	Læringsutbyttebeskrivelsene	5
2.3	Studiets innhold og oppbygning	6
2.4	Arbeids- og undervisningsformer, eksamensordninger	6
2.5	Relevans for praksis.....	7
2.6	Relevans for videre studier	8
2.7	Kobling til forskning og pensumlister	9
2.8	Fagmiljøets kompetanse	9
2.9	Nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk	11
2.10	Finansieringskategori.....	12
2.11	Lengden på utdanningen.....	12
2.12	Oppsummering	12
3	NOKUTs oppsummering	13
DEL TO		
4	Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudiet i sosialt arbeid ved Høgskolen i Innlandet	15
4.1	Plan for studiet.....	15
4.2	Fagmiljø tilknyttet studiet.....	21
4.3	Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen.....	27
4.4	Samlet konklusjon	27
5	Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudiet i sosialt arbeid ved Høgskolen i Oslo og Akershus	29
5.1	Plan for studiet.....	29
5.2	Fagmiljø tilknyttet studiet.....	36
5.3	Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen.....	40
5.4	Samlet konklusjon	40
6	Sakkyndig vurdering av bachelor i sosialt arbeid ved Høgskulen på Vestlandet, campus Sogndal	41

6.1	Plan for studiet.....	41
6.2	Fagmiljø tilknyttet studiet.....	49
6.3	Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen.....	54
6.4	Samlet konklusjon	55
7	Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudier i sosialt arbeid ved NTNU.....	56
7.1	Plan for studiet.....	56
7.2	Fagmiljø tilknyttet studiet.....	64
7.3	Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen.....	69
7.4	Samlet konklusjon	70
8	Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudier i sosialt arbeid ved Høgskolen i Østfold.....	71
8.1	Plan for studiet.....	71
8.2	Fagmiljø tilknyttet studiet.....	80
8.3	Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen.....	85
8.4	Samlet konklusjon	86
9	Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudier i sosialt arbeid ved Høgskulen i Volda.....	87
9.1	Plan for studiet.....	87
9.2	Fagmiljø tilknyttet studiet.....	97
9.3	Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen.....	101
9.4	Samlet konklusjon	102
10	Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudiet i sosialt arbeid ved Nord universitet.....	103
10.1	Plan for studiet.....	103
10.2	Fagmiljø tilknyttet studiet.....	111
10.3	Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen.....	117
10.4	Samlet konklusjon	117
11	Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudier i sosialt arbeid ved Universitetet i Stavanger.....	118
11.1	Plan for studiet.....	118
11.2	Fagmiljø tilknyttet studiet.....	126
11.3	Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen.....	131
11.4	Samlet konklusjon	131

12	Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudiet i sosialt arbeid ved UiT Norges arktiske universitet.....	132
12.1	Plan for studiet.....	132
12.2	Fagmiljø tilknyttet studiet.....	140
12.3	Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen.....	146
12.4	Samlet konklusjon	146
13	Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudier i sosialt arbeid ved VID.....	147
13.1	Plan for studiet.....	147
13.2	Fagmiljø tilknyttet studiet.....	155
13.3	Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen.....	159
13.4	Samlet konklusjon	160
14	Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudiet i sosialt arbeid ved Høgskulen på Vestlandet, campus Bergen	161
14.1	Plan for studiet.....	161
14.2	Fagmiljø tilknyttet studiet.....	171
14.3	Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen.....	175
14.4	Samlet konklusjon	175
	Vedlegg.....	176

1 Innledning

NOKUTs styre vedtok 11. juni 2015 å igangsette tilsyn med de rammeplanstyrte bachelorgradsutdanningene i barnevern, sosialt arbeid og vernepleie (BSV-utdanningene). I Meld. St. 13 (2011-2012) beskrives utfordringer for en rekke helse- og sosialfaglige utdanninger, herunder BSV-utdanningene. En av utfordringene som er beskrevet i meldingen er ulik oppfatning av studienes relevans blant avtakere og utdanningsinstitusjonene. På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet gjennomførte Universitets- og høyskolerådet et oppfølgingsprosjekt for BSV- utdanningene i perioden 2013-2015. Prosjektet bidro blant annet til bred involvering og økt samarbeidsaktivitet mellom utdanningsinstitusjoner og andre involverte parter.

I stortingsmeldingen ble det også pekt på et behov for en helhetlig gjennomgang av utdanningsinstitusjonenes fagmiljø, utdanningstilbud og forskningsinnsats for å øke kvaliteten i utdanningene. På bakgrunn av dette besluttet NOKUT å opprette tilsyn med alle BSV- utdanningene.

Når NOKUT fører tilsyn er et av formålene at tilsynet skal bidra til at samfunnet og studentene skal kunne ha tillit til at institusjonene til enhver tid ivaretar utdanningskvaliteten på en tilfredsstillende måte. Gjennom tilsyn ønsker NOKUT også å stimulere til at institusjonene har løpende oppmerksomhet på utdanningskvaliteten og at forhold som ikke er tilfredsstillende, raskt og effektivt rettes opp. I et tilsyn vurderes normalt kun noen utvalgte krav i studietilsynsforskriften og NOKUT kan be institusjonen om å rette opp forhold som ikke er tilfredsstillende, men akkrediteringen til studiet kan ikke trekkes tilbake uten at det har vært gjennomført en revidering.

Ved en revidering blir *alle* kravene for akkreditering i studietilsynsforskriften grundig vurdert og selve prosessen er mer omfattende. Hvis institusjonen i løpet av revideringsprosessen ikke dokumenterer at alle kravene er oppfylt, vil NOKUT trekke tilbake akkrediteringen.

BSV-tilsynet omfatter 35 utdanninger ved 13 institusjoner. Da tilsynet startet var utdanningene fordelt på 16 institusjoner, men grunnet flere fusjoner er antall institusjoner redusert til 13 fra 01.01.17.

Institusjoner	Bachelor i barnevern	Bachelor i sosialt arbeid	Bachelor i vernepleie
VID (tidligere Diakonhjemmet høyskole)		X	X
Høgskulen på Vestlandet, campus Bergen (Høgskolen i Bergen frem til 01.01.17)		X	X
Høgskolen i Innlandet, studiested Lillehammer (Høgskolen i Lillehammer frem til 01.01.17)	X	X	X
Høgskolen i Molde			X
Høgskolen i Oslo og Akershus (OsloMet-Storbyuniversitetet fra 12.01.18)	X	X	X
Høgskulen på Vestlandet, campus Sogndal (Høgskulen i Sogn og Fjordane frem til 01.01.17)	X	X	X
NTNU (Høgskolen i Sør-Trøndelag frem til 01.01.16)	X	X	X
Høgskolen i Sørøst- Norge (Høgskolen i Telemark frem til 01.01.16)	X		X
Høgskolen i Østfold	X	X	X
Høgskulen i Volda	X	X	
Universitetet i Agder		X	X

Nord Universitet (vernepleierutdanningen ble gitt ved Høgskolen i Nord-Trøndelag frem til 01.01.16)	X	X	X
Universitetet i Stavanger	X	X	
UiT Norges arktiske universitet (hadde to barnevernspedagogutdanninger i første del av tilsynet etter fusjon med Høgskolen i Harstad 01.01.16)	X X	X	X

1.1 Gjennomføring av tilsynet

Tilsynet ble satt i gang høsten 2015 og institusjonene leverte én egenrapport for hver utdanning i januar 2016.

NOKUT oppnevnte tre sakkyndige komiteer med fire sakkyndige i hver komité, en komité for vurdering av barnevernspedagogutdanningene, en for sosialt arbeid og en for vernepleierutdanningene. De sakkyndige skulle ikke være ansatt eller ha oppgaver ved institusjonene som inngikk i tilsynet.

Sakkyndige for vurdering av bachelorgradsutdanningene i sosialt arbeid:

- Professor Majen Espvall, Mittuniversitetet i Östersund
- Professor Peter Dellgran, Göteborgs universitet
- Forskningsleder Arne Backer Grønningsæter, Fafo
- Student Jonathan Sørfonden, Høgskolen i Gjøvik/NTNU Gjøvik

I løpet av april 2016 ble alle institusjonene besøkt av representanter fra komiteene og NOKUT. Representanter fra komiteene fikk anledning til å møte studenter, fagmiljøene og ledelsen ved samtlige utdanninger som inngår i tilsynet. De sakkyndige utarbeidet utkast til én rapport for hver utdanning som ble sendt institusjonene, slik at de kunne å påpeke eventuelle feil og mangler i faktagrunnlaget for de sakkyndiges vurderinger. Rapportene er basert på egenrapporter med vedlegg og informasjon fra møtene med institusjonene. Første del av tilsynet ble avsluttet 2. februar 2017 ved at institusjonene fikk tilsendt en samlerapport med vurderinger av alle bachelorgradsutdanningene i sosialt arbeid. Institusjonene fikk frist til 1. oktober 2017 for å kommentere de sakkyndiges vurderinger og til å rette opp påpekt kvalitetssvikt i utdanningene.

Andre del av tilsynet ble startet opp ved at institusjonene leverte ny dokumentasjon 1. oktober 2017. Med unntak for studentrepresentanten, oppnevnte NOKUT de samme sakkyndige på nytt for å vurdere den nye dokumentasjonen.

Denne rapporten inneholder en innledning skrevet av NOKUT, et kapittel med de sakkyndiges oppsummeringer av vurderingene og råd for videre utvikling av studiene og et kapittel med NOKUTs oppsummering. De sakkyndiges vurderinger av hver enkelt utdanning ligger som vedlegg til denne rapporten. Institusjonene har fått anledning til å kommentere eventuelle feil i vurderingsgrunnlaget før denne rapporten ble ferdigstilt.

Tilsynet avsluttes ved at denne rapporten sendes institusjonene og publiseres på NOKUTs nettside.

1.2 Krav i studietilsynsforskriften og de sakkyndiges vurderinger

For alle utdanningene omfatter egenrapportene elleve utvalgte krav fra studietilsynsforskriften. Meld. St. 13 beskriver utfordringer knyttet til fagmiljøenes kompetanse, forskning og utdanningenes relevans, og dette er bakgrunnen for valg av kriterier. Det har ikke inngått i komiteens mandat å vurdere studietilsynsforskriftens § 7-1 (2) om at krav i aktuelle forskrifter og rammeplaner fra Kunnskapsdepartementet (KD) skal være oppfylt. Vi gjør oppmerksom på at det er kommet endringer i studietilsynsforskriften som trådte i kraft 9. februar 2017. Jf. overgangsbestemmelsene skal akkrediterte studietilbud oppfylle kravene til akkreditering etter denne forskriften innen utgangen av 2018. Studiene som inngår i tilsynet er derfor vurdert etter bestemmelsene i forskriften som trådte i kraft 28. februar 2013.

I de sakkyndiges vurderinger er kravene i studietilsynsforskriften beskrevet i gule bokser. Vi gjør oppmerksom på at nummeringen i boksene ikke tilsvarer kravets paragrafnummer i studietilsynsforskriften. De sakkyndiges vurderinger er strukturert på samme måte som egenrapportene og inneholder de samme spørsmålene.

I første del av tilsynet ble alle de utvalgte kravene vurdert og det ble konkludert med om kravet var oppfylt eller ikke. Dersom et krav ikke ble vurdert som oppfylt, var det satt inn må-punkter som skulle vise hvilke endringer som måtte gjøres. For alle de vurderte utdanningene, ble det konkludert med at det var ett eller flere krav som ikke var som oppfylt.

Mot slutten av tilsynets første del, varslet Kunnskapsdepartementet (KD) at det ville komme endringer i den nasjonale styringen av BSV-utdanningene gjennom ny rammeplan med felles innholdsdel for alle de helse- og sosialfaglige utdanningene og nye retningslinjer for hver utdanning. KD ønsket blant annet en nasjonal samordning av de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene for BSV- utdanningene. Ny rammeplan og nye retningslinjer var planlagt implementert fra og med studieåret 2019/2020. Som en konsekvens av de varslede endringene, vurderte NOKUT at institusjonene ikke skulle pålegges å rette opp alle påpekte mangler i rapporten.

NOKUT besluttet at kun et fåtall av utdanningene måtte gjøre endringer i overordnede læringsutbyttebeskrivelser. I og med at det skal innføres felles læringsutbyttebeskrivelser, så NOKUT det som lite hensiktsmessig at hver institusjon skulle utarbeide nye læringsutbyttebeskrivelser som en del av dette tilsynet. Dette innebærer at læringsutbyttebeskrivelsene for flertallet av utdanningene, ikke ble vurdert i andre del av tilsynet. Beslutningen om ikke å kreve endringer i henhold til sakkyndiges vurderinger for overordnede læringsutbyttebeskrivelser, fikk også konsekvenser for påleggene om endringer av læringsutbyttebeskrivelser for emner.

For noen av utdanningene ble det påpekt behov for å øke publiseringen. I og med at det ville være vanskelig å dokumentere en større økning i publisering innen 1. oktober 2017, ba NOKUT i slike tilfeller om dokumentasjon på igangsatte tiltak og en fremdriftsplan for økt vitenskapelig publisering.

Informasjon om hvordan institusjonene skulle forholde seg til påleggene i rapporten ble gitt i oversendelsesbrevet da rapportene ble sendt på tilsvar.

I andre del av tilsynet har de sakkyndige kun vurdert kravene som ikke ble vurdert som oppfylt i første del av tilsynet. De vedlagte vurderingene inneholder derfor de sakkyndiges vurderinger fra første runde og en tilleggsvurdering av de kravene som ikke var blitt vurdert som oppfylt. Det er satt inn

informasjon om krav til ny dokumentasjon for de kravene hvor NOKUT har vurdert at institusjonene ikke måtte følge opp alle påleggene fra sakkyndige.

Institusjonene har også blitt bedt om å gi en kortfattet redegjørelse for hvordan de har valgt å følge opp de sakkyndiges anbefalinger, men dette er ikke blitt vurdert av de sakkyndige. De sakkyndige har tatt informasjonen til etterretning og vurderingene inneholder en kort oppsummering av institusjonens redegjørelse.

2 Sakkyndiges oppsummeringer og råd for videre utvikling av studiene

NOKUT oppnevnte i våren 2016 tre komiteer for å føre tilsyn med bachelorutdanningene i sosialt arbeid, barnevern og vernepleie. Komiteene fikk følgende mandat:

2.1.1 Komiteens mandat

- Komiteene skal vurdere om utdanningene bachelor i barnevern, sosialt arbeid og vernepleie tilfredsstillende utvalgte krav i studietilsynsforskriften.
- Komiteens vurdering skal baseres på institusjonenes egenrapporter og annet skriftlig materiale som NOKUT og /eller komiteen anser som nødvendig for vurderingen, samt informasjon fra møter med institusjonene.
- Sakkyndig komité's faglige vurderinger skal inneholde en tydelig begrunnelse og en entydig konklusjon. Vurderingen skal nedfelles skriftlig.
- Sakkyndig komité's vurderinger skal kunne brukes av institusjonen i sitt videre utviklingsarbeid med studiet.
- Den sakkyndige vurderingen skal kvalitetssikres før den avgis til NOKUT. Vurderingene skal inngå som del av NOKUTs tilsynsrapporter.
- Det formelle vurderingsgrunnlaget til komiteen er: NOKUTs forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften, <http://lovdata.no/forskrift/2013-02-28-237>)

Dette kapitlet inneholder komiteens overordnede vurderinger, refleksjoner og innspill og er ikke pålegg om tiltak eller utbedringer for de enkelte fagmiljøene eller institusjonene. Vi har valgt å beholde vurderingene fra første del av prosjektet i denne oppsummeringen, da vi mener at disse fortsatt er gjeldene. For en del av temaene har vi lagt til nye kommentarer basert på vurderingene vi har gjort i andre del av tilsynet. For å markere dette, har vi benyttet innrykk for teksten fra første del av tilsynet.

2.1.2 Arbeidet i komiteen

Komiteen har høsten 2017 gått igjennom svarene fra hver enkelt institusjon for å vurdere i hvilken grad de har fulgt opp påleggene fra tilsynet som ble gjennomført i 2016.

Etter at tilsynet ble satt i gang har det blitt tatt initiativ til eller blitt gjennomført en rekke andre parallelle prosesser som påvirker sosionomutdanningenes utviklingsarbeid. For det første er det kommet forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger. For det andre har flere av institusjonene vært gjennom fusjonsprosesser som ofte har medført større fagmiljøer og at man har

gjennomført eller satt i gang arbeid med utvikling av studieprogrammene, blant annet gjennom utvikling av nye studieplaner. På den ene siden er disse parallelle prosessene positive fordi det betyr at tilsynet inngår i en større sammenheng, på den andre siden er dette kompliserende for institusjonen ettersom utviklingsarbeidet i de enkelte programmene må relateres til ulike krav og utviklingsprosesser. For komiteens del har rammeplanarbeidet og fusjonsprosessene medført at noen krav er blitt nedtonet under arbeidets gang. Først og fremst gjelder dette kravet om at læringsutbyttebeskrivelsene er i samsvar med NKR.

2.2 Læringsutbyttebeskrivelsene

Komiteens rapport fra første runde konkluderte med følgende om læringsutbyttebeskrivelsene:

Sosionomutdanningens innhold og oppbygning reguleres i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og i Rammeplan for Sosionomutdanningene. Det har inngått i komiteens oppdrag å vurdere hvorvidt læringsutbyttebeskrivelsene er i samsvar med NKR. Læringsutbyttet defineres i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Rammeplanen angir de fagspesifikke målene.

Komiteen har i hovedsak sett på tre aspekter ved læringsutbyttebeskrivelsene. For det første har vi vurdert om det er mulig å kjenne igjen bachelor-nivået slik det er beskrevet i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket. For det andre har vi vært opptatt av at læringsutbyttebeskrivelsene også skal synliggjøre sosialt arbeids særpreg. Et tredje moment er i hvilken grad læringsutbyttebeskrivelsene gjenspeiler studieprogrammets reelle lokale profil (eksempelvis internasjonal profil, multietnisk profil, diakonal profil). Gjennomgangen viser at det nevnte rammeverket generelt er ivaretatt i det totale læringsutbyttet for studiet. Det finns imidlertid betydelige mangler i de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene for flertallet av utdanningene. Dette har resultert i at mange av institusjonene er pålagt å revidere sine overordnede læringsutbyttebeskrivelser. I noen tilfeller er også den fagspesifikke relevansen i den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen mangelfull. En samlet vurdering viser også at flere av utdanningsinstitusjonene ikke er tilstrekkelig presise nok i beskrivelsen av progresjonen i studiene, dvs. hvordan krav til kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse innenfor de ulike områdene er integrert og utvikles i løpet av studietiden. Komiteen mener at de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene er svært viktige som en slags kontrakt mellom studentene og utdanningsinstitusjonene. Det vil være nødvendig å nedlegge et betydelig arbeid for å forbedre disse. For flertallet av utdanningene har vi dessuten påpekt behovet for å revidere læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå slik at disse på en systematisk og gjennomtenkt måte står i samklang med de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene.

NOKUT påpekte i sine følgebrev til institusjonene at fordi det arbeides med ny styring og felles læringsutbyttebeskrivelser for BSV-utdanningene, ble de med noen unntak ikke bedt om å gjøre endringer i de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene. Vår samlede vurdering er at der det er gjort endringer i de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene, er de i flere tilfeller blitt betydelig forbedret. Vi har dessuten sett at flere utdanningsinstitusjoner har tatt hensyn til de synpunktene som komiteen har formulert som bør-punkter.

2.3 Studiets innhold og oppbygning

Komiteens rapport fra første runde konkluderte med følgende:

Studiets oppbygging er ulik på de forskjellige utdanningsinstitusjonene. Disse ulikhetene gjenspeiler organisatoriske vilkår og fagmiljøenes ulike forutsetninger. Alle utdanningsinstitusjonene tilbyr en generell bachelorutdanning i sosialt arbeid. Noen av studieprogrammene er tydelig profilert eller innrettet uten at det overnevnte rammeverket for utdanningene er fraveket. I alle utdanningene er sosialt arbeid hovedemnet, men det er ulikt i hvilken grad utdanningene henter sitt teoretiske grunnlag fra flere samfunns- og atferdsvitenskapelige retninger.

Komiteen har vært opptatt av at studiene skal ha både en god teoretisk og praktisk forankring. Dette kommer vi tilbake til under flere av punktene som følger. Vi vil her imidlertid påpeke noen problemstillinger knyttet til bacheloroppgaven. På de fleste utdanningsinstitusjonene omfatter bacheloroppgaven et arbeid tilsvarende 20 studiepoeng. For å oppnå målet om at studiet skal forberede for videre studier, er dette etter vår vurdering et rimelig omfang på en bacheloroppgave i en treårig bachelorutdanning. Størrelsen på bacheloroppgaven varierer imidlertid mye mellom institusjonene. Etter vår oppfatning bør denne oppgaven, for å gi studentene tilstrekkelig innsikt i forsknings- og utviklingsrettet arbeid, minst representere et halvt semesters arbeid (15 studiepoeng), gjerne mer.

Alle studieprogrammene har naturlig plassert bacheloroppgaven ved avslutningen av studiet. Ofte er bacheloroppgaven og undervisningen i vitenskapsteori og forskningsmetode knyttet sammen. Men systematisk tilnærming til forskning og utvikling er mer enn en metode for skriving av en bacheloroppgave, det skal også være redskaper for en systematisk tilnærming til praksis. Komiteen etterlyser derfor undervisning i vitenskapsteori og forskningsmetode på et tidligere tidspunkt i flere av utdanningsforløpene. For ytterligere å forsterke de vitenskapelige innslagene, mener vi at mange av utdanningene dessuten bør øke innslaget av vitenskapelige artikler i sine pensumlister.

Komiteens etterlysning av større innslag av vitenskapsteori og forskningsmetode, med relevans både for bacheloroppgaven og systematisk tilnærming til praksis, har i ulik grad, og ofte i form av enkeltstående endringer i noen av emnene, blitt implementert i utdanningene. Vi etterlyser imidlertid en mer sammenhengende tenking rundt hele utdanningsløpet når det gjelder disse temaenes integrering i utdanningene. I tillegg finnes det fortsatt stor variasjon når det gjelder hvor omfattende bacheloroppgaven skal være. Noen institusjoner har fortsatt en bacheloroppgave som i omfang er mindre enn vår anbefaling om at bacheloroppgaven minst må representere et halvt semesters arbeid (15 studiepoeng).

2.4 Arbeids- og undervisningsformer, eksamensordninger

Komiteens rapport fra første runde konkluderte med følgende:

Det benyttes et mangfold av undervisning- og eksamensformer. I det store og det hele er undervisningsformene godt tilpasset de ulike emnene som studiet består av. Dette

gjelder også eksamensformene. På noen av institusjoner kunne det være positivt med et større mangfold i eksamensformene.

Når det gjelder kravene til og organiseringen av bacheloroppgaven, har vi også merket oss at noen av studieprogrammene legger opp til at bacheloroppgaven skal skrives som et gruppearbeid. Generelt vil vi påpeke at når en bacheloroppgave eller en hjemmeeksamen gjennomføres som gruppeoppgave, bør det også skje en individuell prøving, for eksempel i form av en individuell muntlig eksamen i tillegg.

På bakgrunn av det faktum at internett i dag åpner gode muligheter for studentene til å kopiere andres arbeid og dermed innbyr til fusk, anbefales obligatorisk plagiattkontroll på bacheloroppgaven og andre mer omfattende skriveoppgaver. Det gjelder generelt at når det er hjemmeeksamen, bør det gjennomføres en plagiattkontroll. Det er langt fra alle institusjonene som har rutiner for dette.

Her var alle komiteens synspunkter formulert som bør-punkter. Vi merker oss at mange har fulgt opp våre anbefalinger, særlig gjelder dette innføring av plagiattkontroll ved hjemmeeksamen.

2.5 Relevans for praksis

Komiteens rapport fra første runde konkluderte med følgende:

Spørsmålet om hvordan utdanningenes innhold er tilpasset praksisfeltets behov er komplisert. Sosionomenes praksisfelt er bredt og inneholder en lang rekke ulike virksomheter som skal tilgodese mange ulike gruppers særskilte og sammensatte behov.

Å forberede alle studenter på alle typer yrkespraksis er derfor ikke mulig innenfor rammen av en treårig utdanning på bachelornivå. Derimot er det rimelig å kreve at studentene tilegner seg basiskunnskaper og grunnleggende ferdigheter som er en forutsetning for at de kan utvikle profesjonell kompetanse innenfor ulike områder i arbeidslivet. Vi vurderer det slik at innhold og oppbygning i samtlige sosionomutdanninger ivaretar disse forventningene og på den måten er tilpasset behovene i praksisfeltet.

Flere institusjoner oppgir at de har mye kontakt med praksisfeltet gjennom ulike prosjekter, praksis og ved bruk av gjestelærere. Likevel er det et fåtall av institusjonene som oppgir at de har en systematisk innhenting av informasjon fra avtagerfeltet. Selv om vi vurderer det slik at utdanningene generelt er tilpasset behovene i praksisfeltet, ligger det et forbedringspotensial for de fleste institusjonene her. Dialogen med praksisfeltet kan forbedres og systematiseres betydelig. I en slik systematiseringsprosess bør det også legges inn en løpende vurdering av hvilke konkrete konsekvenser tilbakemeldingene fra praksis bør få for studieplaner og undervisning.

Det er videre en forutsetning for fortsatt god praksisrelevans i studiene et det skjer en rekruttering av relevante praksisplasser og kompetente veiledere. Dette er en utfordring som deles av de fleste institusjonene. Det bør vurderes å stille tydeligere krav til innholdet i praksisperioden(e), og til kvalifisering av praksisveilederne.

Komiteen mener også at en vurdering av studentenes skikkethet som sosialarbeider er viktig i denne typen utdanning. Noen av utdanningsinstitusjonene har nevnt dette som en problemstilling i sine egenrapporter. Dette oppfatter vi imidlertid er et tema som ligger utenfor komiteens mandat. Vi nøyer oss derfor her med å påpeke at dette er en høyst aktuell problemstilling som trenger videre drøfting.

Brukerperspektiver og brukererfaringer er viktig i faglig utviklingsarbeid. For at utdanningen skal bli relevant for praksis må også ivaretagelse av brukererfaringene være et viktig aspekt ved det faglige arbeidet. Læringsutbyttebeskrivelsene har i liten grad et slikt perspektiv, og vi etterlyser derfor at brukerperspektiver i større grad blir en del av læringsutbyttebeskrivelsene.

I den utdanningspolitiske debatten har det også i de seinere årene vært et betydelig fokus på tverrprofesjonelt samarbeid. Dette er på ulike måter godt ivare tatt i sosionomutdanningene. Forholdet til barnevernspedagogutdanningene representerer en særlig utfordring. Barnevernspedagoger og sosionomer har til dels et overlappende arbeidsmarked, ikke minst i barnevernstjenesten, men også i andre deler av det velferdsstatlige tjenestetilbudet. På flere av de utdanningsinstitusjonene som er gjennomgått, tilbys det bachelorprogrammer i både sosialt arbeid og barnevern. Det er ulike grader av integrering, fra nesten full integrering til et svært løst samarbeid. Vi vil påpeke to mulige grøfter. Tett samarbeid og integrering mellom disse to utdanningsretningene kan være svært positivt, men det må ikke skje på den måten at temaer knyttet til barnevern forsvinner ut av studieprogrammet i sosialt arbeid. Det er også slik at på et felt hvor det er behov for å utnytte de faglige ressursene maksimalt, kan det vært mye å hente på et tett faglig samarbeid mellom disse to utdanningene, så den andre grøften, som vi også finner eksempler på, er fagmiljøer som i liten grad jobber på tvers.

Komiteens synspunkter på studiets relevans for praksis var formulert som anbefalinger i første del av tilsynet, det ble ikke gitt pålegg om endringer for noen av utdanningene. Våre synspunkter over er fortsatt gjeldene. Vi ønsker også å tilføye at når komiteen har vært opptatt av forskningsmetode og vitenskapsteori, er det fordi dette er viktig for hvordan sosialarbeiderne jobber i praksis, både i det daglige arbeidet og i mer systematisk og langsiktig faglig utviklingsarbeid. Vi ser at det er gjort tiltak for å styrke denne delen av utdanningen, men vi savner, i litt ulik grad, fortsatt en helhetlig og systematisk gjennomtenkning av relasjonen mellom de ulike delene av utdanningen.

2.6 Relevans for videre studier

Komiteens rapport fra første runde konkluderte med følgende:

Generelt gir studieprogrammene gode teoretiske så vel som ferdighetsrettede kunnskaper for videre studier. Kunnskapene i vitenskapsteori og forskningsmetode er imidlertid et unntak her. Vi mener at på dette feltet er kunnskapskravene lagt for lavt. At ambisjonsnivået er lavt vises for eksempel i at det ofte mangler læringsutbytter som kan relateres til konkrete metodekunnskaper (særlig kvantitative metoder). Et annet eksempel er den relativt begrensede pensumlitteraturen om forskningsmetode og vitenskapsteori. Det er rimelig at studentene tilegner seg grunnleggende kunnskaper og ferdigheter i å kunne planlegge og gjennomføre en empirisk undersøkelse, både av

kvalitativ og kvantitativ karakter, samt å kritisk kunne vurdere forskningsresultater innenfor fagområdet.

Jfr. det som er nevnt om forskningsmetode og vitenskapsteori, vil vi igjen påpeke nødvendigheten av helhetlig og integrert tenkning. Som tidligere påpekt, framholder komitéen betydningen av fordypende metodekunnskaper med relevans både for bacheloroppgaven og systematisk tilnærming til praksis. Noen forbedringer har skjedd og vi legger merke til at mange pensumlister er revidert.

2.7 Kobling til forskning og pensumlister

Komiteens rapport fra første runde konkluderte med følgende:

Økt migrasjon og globalisering medfører at studentene har gode kunnskaper om internasjonale forhold og globale sosiale problemer. En analyse av pensumlistene viser at den litteraturen som i dag benyttes i sosionomutdanningene i hovedsak er norsk, og skrevet av norske forskere og yrkesutøvere. For at studentene skal kunne oppdatere sin kunnskap og ta til seg kunnskap fra fagområdet internasjonalt er det viktig at pensumlistene og lærebøkene formidler internasjonal forskning i sosialt arbeid. Det bør være et større innslag av engelskspråklig litteratur.

Videre vil vi påpeke at flere av lærestedene henviser til formidling av lærernes egen forskning når det gjelder koblingen mellom undervisning og forskning. Vi finner imidlertid i liten grad dette igjen i pensumlitteraturen.

Her ser vi at det er gjort konkrete forbedringer, se tidligere kommentar.

2.8 Fagmiljøets kompetanse

Komiteens rapport fra første runde konkluderte med følgende:

I oppdraget inngår en vurdering av hvorvidt fagmiljøets samlede kompetanse, sammensetning og størrelse er tilstrekkelig til å gi den undervisningen og veiledningen som studieplanen legger opp til. Videre skal vi vurdere om det er satt av tilstrekkelig tid til å utføre forskning og/eller utviklingsarbeid. Det eneste kvantitative kravet som finnes relatert til fagmiljøets kompetanse er kravene om at; «*Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet. For første syklus gjelder også: Minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse*».

Når det gjelder fagmiljøets samlede kompetanse finnes det imidlertid ikke kvantitative krav å forholde seg til. Vår vurdering har konsentrert seg om hvordan undervisningsopplegget og rommet for forsknings- og utviklingsarbeid relaterer seg til antall årsverk som er avsatt til studiet. Videre har vi sett på om den faglige bakgrunnen er relevant når det gjelder å dekke de emner/temaer som det skal undervises i. Vår samlede vurdering er at fagmiljøene oppfyller de grunnleggende kravene som stilles for å gjennomføre sosionomutdanningen. Det finnes imidlertid utfordringer og fagområder som det er behov for å se spesielt på.

Et slikt spørsmål gjelder antall årsverk. Her er det forholdsvis store forskjeller. Dette gjenspeiler ulike organisatoriske forhold, muligheter for samarbeid med nærliggende utdanninger og utdanningenes utforming og gjennomføring. De fleste sosionomutdanningene har en plan som tilsvarer 14 til 18 årsverk, men det finnes også utdanningsinstitusjoner som gjennomfører studiene med betydelig lavere antall årsverk (under 10). Forholdstall mellom faglige årsverk og antall studenter er varierende, fra ca. 12 til 32 studenter per årsverk. For de utdanningene som har et lavt antall årsverk kan det være grunn til å overveie i hvilken grad de klarer å fylle kravene til arbeidsformer og undervisning som læringsutbyttebeskrivelsene forutsetter. Det bør også vurderes om det er behov for økte ressurser slik at fagmiljøet kan ivareta både undervisning, forskning og utviklingsarbeid.

Flere av utdanningsinstitusjonene har under punktet «Særlige forhold» nevnt et generasjonsskifte i lærerkollegiet og vanskeligheter med å rekruttere nytt personell med de nødvendige kvalifikasjonene. I arbeidet med tilsynet har vi også sett at det er en mangel på ansatte med doktorgrad eller professorkompetanse i sosialt arbeid. Det ser ut til å være lettere rekruttere ansatte med relevant erfaring fra yrkeslivet. Flere miljøer arbeider aktivt for å støtte kompetansestyrking gjennom målrettede forskningsmidler og ph.d- program. Flere har også såkalte førstelektorprogram. Mye tyder på at det ikke er tilstrekkelig antall ph.d- programmer i sosialt arbeid til å tilfredsstillende behøve for kompetanse innenfor fagområdet. Videre er det flere institutt som mangler personer med faglig bakgrunn i sosialt arbeid med professorkompetanse, selv om de har ansatte med professorkompetanse innenfor andre relevante fagfelt. For å bygge stabile forskningsmiljøer i sosialt arbeid og skape forutsetninger for forskningsbasert undervisning, er det svært viktig at samtlige undervisningsinstitusjoner på sikt sikrer at de har professorkompetanse innen fagområdet sosialt arbeid. Vi mener at det er et påtagelig behov for fortsatt systematisk arbeid med kompetansebygging for de ansatte på de aktuelle høyskolene og universitetene.

Generelt har institusjonene svært lite presist på spørsmålet om hva som er sentrale deler av studiet. Flere sier at «alt» er sentralt. Mange har derfor fått et pålegg om å beskrive hva som er sentralt i studiet og samtidig sikre at det er lærere med førstestillingskompetanse i disse delene av studiet. Dette har vært et vanskelig punkt for komiteen å vurdere. Eksempelvis er det slik rapporten nå er formulert, i stor grad opp til hvert enkelt universitet/høgskole å definere hva som er de sentrale delene av studiet. Våre vurderinger er basert på hva den enkelte institusjon har skrevet i egenrapporten. Etter komiteens vurdering burde det være noe mer sentralt eller nasjonalt formulerte føringer på dette punktet.

Når det gjelder de kvantitative kravene til lærernes kompetanse vil vi påpeke at flere av institusjonene mangler førstestillingskompetanse innenfor jus. Det kan være ulike syn på hva som er sentrale deler av studiet og det kan være ulike syn på om juss er en sentral del av studiet. Vi mener at juridisk kunnskap er svært viktig innenfor viktige deler av sosionomenes arbeidsfelt, særlig innen forvaltningsarbeid. Dette vil for eksempel gjelde to av de største arbeidsplassene for sosionomer, barnevern og NAV. Vi har allikevel valgt å konkludere med at institusjonene oppfyller studietilsynsforplikten

på dette punktet, men vil påpeke at det på flere av institusjonene er behov for å styrke kompetansen når det gjelder juss.

Praksisundervisningen ser ut til å være en utfordring. Det er ulikt hvordan institusjonene jobber med dette. Samarbeidet med yrkesfeltet ser mange steder ut til å være for lite systematisk og for kortsiktig på dette punktet. Videre er det uklart hvilke krav som stilles til kompetanse blant praksisveilederne, noen har ikke formulert slike krav. Praksisen er en del av studiet og innholdet i praksis må derfor synliggjøres samtidig som det må stilles definerte krav til praksisveiledernes kompetanse.

De fleste lærestedene oppfyller minimumskravene til kompetanse hos fagmiljøet, og flere av institusjonene har ansatt eller har en plan for hvordan de kan oppnå høyere kompetanse. Flere påpeker at ansatte er i ulike «løp» mot førstestillingskompetanse. Det vil alltid være usikkerhet knyttet til denne typen prosesser, og en kan ikke bruke planlagte doktorgrader som dokumentasjon på formell kompetanseheving. Samtidig er det selvsagt bra at det er bevissthet om problemene og at det jobbes målbevisst med kompetanseheving.

For flere av utdanningene er institusjonene blitt bedt om å beskrive og begrunne hvilke deler av utdanningen som er sentrale, og sikre at det er personer med førstestillingskompetanse i alle sentrale deler av studiet. I disse beskrivelsene synliggjøres det at det er ulike oppfatninger mellom institusjonene om hva som er de sentrale temaene i sosionomutdanningen. Noen nevner jus som en sentral del, mens andre nevner psykologi. Komiteen vil påpeke at det er behov for at det i utviklingsarbeidet som nå foregår som oppfølging av den nye rammeplanen, fastslås hva som er sentrale deler og viktige momenter i sosionomutdanningen, slik at en sikrer en noenlunde enhetlig kompetanseprofil for blivende sosionomer. Samtidig vil komiteen understreke at det er positivt at enkelte utdanningsinstitusjoner profilerer sitt utdanningsprogram. Men når dette skjer må profileringen synliggjøres i de sentrale dokumentene som beskriver innholdet i utdanningen. Dette er nødvendig for å sikre studentenes rettsikkerhet.

For en del av utdanningene, krevde komiteen at det skulle stilles tydeligere krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere for å sikre studentene god oppfølging i praksis. Dette er utfordrende for flere av utdanningsinstitusjonene fordi tilgangen på relevante praksisplasser er begrenset. Til tross for dette, mener komiteen at det må kunne stilles konkrete krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere, noe ikke alle institusjoner har gjort. Flere av institusjonene har imidlertid tatt hensyn til komiteens påpekinger og gjennomført tiltak for å utvikle samarbeidet med praksisfeltet og bedre praksisveiledernes kompetanse. Blant disse tiltakene ser vi kurs for veiledere, systematiske praksisbesøk og evalueringsmøter, kartlegging av praksislærernes kompetanse og av behov for nyrekruttering.

2.9 Nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk

Komiteens rapport fra første runde konkluderte med følgende:

Omfanget, innholdet og kvaliteten på nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk innen utdanning og forskning varierer mye. Noen institusjoner nevner i sine rapporter medlemskap i organisasjoner med relevans for sosialt arbeid, mens andre synliggjør et utviklet samarbeid på tema- og prosjektnivå. Uansett hva slags type samarbeid det gjelder er det vanskelig å bedømme omfang, levetid og kvalitet på innholdet. Samlet er

det vår vurdering at nasjonalt og internasjonalt samarbeid både innen utdanning og forskning bør utvikles og forsterkes. Dette gjelder også studentenes muligheter til å delta i internasjonalt samarbeid, internasjonale prosjekter og internasjonal praksis.

Komiteens synspunkter på nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk var formulert som anbefalinger i første del av tilsynet, det ble ikke gitt pålegg om endringer for noen av utdanningene.

2.10 Finansieringskategori

Komiteens rapport fra første runde konkluderte med følgende:

Sosionomutdanningene finansieres etter kategori F i finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. Flere av utdanningsinstitusjonene påpeker at det er urimelig at ikke sosionomutdanningen på samme måten som barnevernspedagogutdanning er flyttet opp i kategori E. Praksisstudier, ferdighetstrening og andre interaktive læringsformer er viktig i sosionomstudiet og er svært ressurskrevende. Vi er derfor helt enige i at sosionomutdanningen bør flyttes opp en kategori til finansieringskategori E.

Finansiering av studiene har ikke inngått i komiteens mandat og inngår ikke i vurderingene av utdanningene. De sakkyndige har likevel valgt å kommentere dette i og med at flere institusjoner har påpekt utfordringer rundt finansieringskategori i egenrapportene. Komiteens synspunkter over er fortsatt gjeldene.

2.11 Lengden på utdanningen

Komiteens rapport fra første runde konkluderte med følgende:

Det er ikke i vårt mandat å vurdere lengden på sosionomutdanningen. Vi vil imidlertid påpeke at det med den begrensningen som ligger i en treårig bachelorutdanning kan være vanskelig å oppfylle kravene til bred praksisrelevans på den ene siden og forskningsbasering på den andre. Norge har den korteste sosialarbeiderutdanningen hvis vi sammenligner med land som Danmark, Sverige og Finland.

Tilsynet har både i første og andre runde bidratt til å tydeliggjøre dette synspunktet og synliggjøre behovet for mer tid til fordypning, forsterkning av forskningstilknytning, økt innslag av forskningsmetode, praksisrelevans og sterkere tilknytning mellom teori og praksis. Dette understreker behov for å overveie behovene for en lengre utdanning.

2.12 Oppsummering

Komiteens rapport fra første runde konkluderte med følgende:

Hovedkonklusjon på denne rapporten blir derfor at det gjøres mye godt arbeid og legges ned mye engasjement i de lokale sosialarbeiderutdanningene. Egenrapportene og våre besøk viser også at mange utdanninger er bevisst på sine respektive mangler, utfordringer og endringsbehov. Det er samtidig et tydelig behov for å styrke utdanningens kunnskapsbase og forskningsrelaterte innslag i form av vitenskapsteori, forskningsmetode og (i noen tilfeller) formene for og kravene til bacheloroppgaven. Videre er det behov for mer systematisk utvikling av praksisundervisningen. En god sosialarbeiderutdanning må klare å balansere forankringen i praksis og forskning.

Kunnskap om forskning, forskningsmetode og vitenskapsteori er nødvendig for faglig utvikling i praksis. Fortsatt styrking av ansattes kompetanse er en hovedutfordring. Det gjelder generelt, og det gjelder spesielt rekruttering av personer med doktorgrad/førstestillingskompetanse/professorkompetanse i sosialt arbeid. Det er også behov for fortsatt styrking av utdanningenes samlede ressurstilgang. Det bør jobbes med å tydeliggjøre læringsutbyttet, både relatert til utdanningens nivå (bachelorgrad) og til utdanningens særpreg og profil.

En del av disse utviklingsbehovene ligger fortrinnsvis på utdannings- og høyskolenivå men viser også behovet for en mer generell diskusjon på overgripende, nasjonalt nivå om sosialarbeiderutdanningenes faktiske og ytre forutsetninger. Dette gjelder for eksempel finansieringskategori og utdanningens lengde. Etter vår mening er det videre behov for en diskusjon om universitetenes og høyskolenes evne til å konkurrere om eksterne forskningsmidler, samt mulighetene deres til å utvikle ph.d-programmer i sosialt arbeid. Dette vil være nødvendig for å styrke de norske fagmiljøene innenfor sosialt arbeid.

Våre synspunkter over er fortsatt gjeldene. Komiteen ønsker også å tilføye at praksis i sosionomutdanningen bør være et delt ansvar hvor tjenestesektoren ansvarliggjøres. Vi spør om det er behov for at praksisfeltet i større grad må forplikte seg til å ta imot studenter i praksis og sørge for at studentene får kvalifiserte veiledere. Som tidligere nevnt, er kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere en utfordring ettersom flere av utdanningsinstitusjonene har begrenset tilgang på relevante praksisplasser. Å kunne tilby studentene praksisstudier av høy kvalitet er ikke bare viktig for alle landets sosionomutdanninger, men også av stor betydning for brukere, profesjonen og arbeidsgivere. Komiteen mener det er positivt at ny Forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanningene inneholder bestemmelser om praksisstudier. Det er av stor betydning at det gjøres avtaler mellom utdanninginstitusjonen og praksistilbyderne for å regulere ansvar, kompetanse og tilgang på praksisplasser av høy kvalitet.

3 NOKUTs oppsummering

NOKUT avslutter tilsynet med bachelorgradsutdanningene i sosialt arbeid, selv om det for noen av utdanningene fortsatt er enkelte krav som ikke er blitt vurdert som oppfylt. NOKUT følger ikke opp disse utdanningene nå, men forventer at institusjonene sikrer at nødvendige endringer som er påpekt i dette tilsynet, følges opp i det videre arbeidet med implementering av ny rammeplan og nye retningslinjer. Ny felles rammeplan for helse og sosialfagutdanningene ble vedtatt publisert på Lovdata 6. september 2017 og trer i kraft fra og med opptak til studieåret 2020-2021. Retningslinjene er planlagt implementert i utdanningene fra samme tidspunkt. Ifølge KDs nettside skal retningslinjene vedtas av KD i desember 2018 og institusjonene starter forberedelse av implementeringen januar 2019.

I tilsynet er det blitt påpekt mangler i de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene og i læringsutbyttebeskrivelser for emnene. De sakkyndige har etterlyst større innslag av vitenskapsteori og forskningsmetode i flere emner og de vektlegger at systematisk tilnærming til forskning og utvikling er mer enn en metode for skriving av en bacheloroppgave. Studentene bør tidlig i studiet settes i stand til å tilegne og nyttiggjøre seg vitenskapelig litteratur og ny forskning slik at de kan lære å validere

ulike typer av arbeidsmetoder i praksisfeltet, holde seg faglig oppdatert og benytte ny forskning i utøvelsen av sitt yrke.

Videre etterlyses det mer systematisk samarbeid med praksisfeltet, både for å sikre studiets relevans, øke tilgang på relevante praksisplasser og sikre rett kompetanse hos eksterne praksisveiledere.

De sakkyndige oppfordrer institusjonene til å arbeide videre med kompetanseheving av fagmiljøet, både for å sikre at kvantitative krav til førstestillingskompetanse er oppfylt, for å bygge stabile forskningsmiljøer i sosialt arbeid og for å kunne gi forskningsbasert undervisning.

I det videre arbeidet med utvikling av studiene, oppfordrer NOKUT institusjonene til å benytte de sakkyndiges tilbakemeldinger i dette tilsynet. Ved utforming av studiene bør det vektlegges at det overordnede læringsutbyttet er førende for valg av studiets oppbygning, herunder faglig innhold, læringsutbytte for emner og valg av arbeids-, undervisnings- og vurderingsformer. Forhold som stabile forskningsmiljøer i sosialt arbeid, systematisk samarbeid med praksisfeltet, tilgang på relevante praksisplasser og kompetente praksisveiledere og at studentene tidlig i studiet settes i stand til å tilegne og nyttiggjøre seg vitenskapelig litteratur og ny forskning, vil ha stor betydning for hvorvidt studentene vil oppnå forventet læringsutbytte.

4 Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudiet i sosialt arbeid ved Høgskolen i Innlandet

Høgskolen i Lillehammer ble fusjonert med Høgskolen i Hedmark 1. januar 2017 og navnet på den nye institusjonen er Høgskolen i Innlandet. Tilsynet ble påbegynt før denne fusjonen trådte i kraft og av den grunn benyttes Høgskolen i Lillehammer (HiL) som navn på institusjonen i første del av vurderingene og Høgskolen i Innlandet benyttes i vurderingene som er gjort etter levering av ny dokumentasjon.

4.1 Plan for studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-2)

2.2 Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Det skal formuleres ett læringsutbytte for hvert studium, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Sakkyndig vurdering

De sakkyndige har vurdert hvorvidt læringsutbyttebeskrivelsene er i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og har lagt til grunn at alle deskriptorene i NKR skal inngå i en beskrivelse. NKR inneholder generelle læringsutbyttebeskrivelser, og alle studier skal ha fagspesifikke læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i NKR. Beskrivelsen av oppnådd kompetanse skal vise at studiet er på nivå 6 i NKR.

I studieplan for bachelor i sosialt arbeid ved Høgskolen i Lillehammer (HiL) beskrives læringsutbyttet på følgende måte:

Generell kompetanse:

Studentene har innsikt i sentrale fag- og yrkesetiske problemstillinger og utfordringer. I tråd med yrkesetiske krav og retningslinjer kan de planlegge, gjennomføre og evaluere ulike arbeidsoppgaver og prosjekter. Teori, faglige utfordringer og problemstillinger samt løsninger kan de formidle både skriftlig og muntlig. De skal gjennom diskusjon og refleksjon med andre innen fagområdet kunne bidra til utvikling av god praksis.

Kunnskaper:

Studentene har kunnskap om sosionomenes fagområde, fagets historiske utvikling og plassering i dagens samfunn. De har bred kunnskap om sosialfaglige problemstillinger, teoretiske perspektiver, begreper og metoder innenfor fagområdet. Videre kjenner de til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet.

Ferdigheter:

Studentene skal framskaffe, henviser til, og anvende teoretisk kunnskap og empiri på problemstillinger og faglige utfordringer i praktisk arbeid. De behersker metoder og yrkesrettede ferdigheter som kvalifiserer til å treffe beslutninger til brukernes beste. Videre kan de reflektere over egen og andres yrkesutøvelse, samt nyttiggjøre seg veiledning.

I henhold til studietilsynsforskriften skal læringsutbyttebeskrivelsene (LUB) være fagspesifikke med utgangspunkt i NKR. Ved HiL er læringsutbyttet i det alt vesentlige beskrevet i tråd med NKR og oppgitt på bachelornivå. Det har likevel et litt abstrakt preg: man kunne i større utstrekning bare gjort beskrivelsene mer spesifikke ved å oppgi at det handler om sosialt arbeid. Dessuten savnes noen av de deskriptorene som oppgis i de nasjonale retningslinjene; (1) Under kategorien kunnskap mangler at studenten «kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet», (2) Under kategorien generell kompetanse mangler at studenten «kjenner til nytenking og innovasjonsprosesser».

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen må :

- legge til, og innarbeide, de læringsutbyttebeskrivelsene som mangler (dvs. at studenten kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet og kjenner til nytenking og innovasjonsprosesser)
- utforme læringsutbyttebeskrivelsene slik at de blir mer spesifikke for sosialt arbeid

Om krav til ny dokumentasjon

I dette tilsynet har NOKUT vurdert at noen må-punkter ikke må imøtekommes av institusjonene fordi KD har varslet at det vil komme endringer i den nasjonale styringen av BSV-utdanningene gjennom ny rammeplan med en felles innholdsdel for alle utdanningene og nye retningslinjer for de enkelte utdanningene. KD ønsker blant annet en nasjonal samordning av læringsutbyttebeskrivelsene for BSV-utdanningene. Det er derfor lite hensiktsmessig at hver institusjon skal utarbeide nye læringsutbyttebeskrivelser som en del av dette tilsynet. Det innebærer at Høgskolen Innlandet ikke må imøtekomme må-punkter om endring av overordnede læringsutbyttebeskrivelser.

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Gir studiets innhold og oppbygning grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet og er det sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå og det totale læringsutbyttet for studiet?

Studiets emnestruktur og innhold er på et overordnet nivå gjennomtenkt og logisk oppbygd. Innholdet dekker det meste av det som oppgis i rammeplanen for sosionomutdanningen, og bør kunne utgjøre et grunnlag for studentene til å oppnå det totale læringsutbyttet slik det er beskrevet i studieplanen, med forbehold om de læringsutbyttene som mangler og som ble nevnt ovenfor. Stort sett framstår også læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå som gjennomtenkte og tydelige, og i samklang med det totale læringsutbyttet for studiet. Framfor alt gjelder dette det som berører ferdighetstrening, praksis-

og metodenære kompetanser og kunnskaper, men også de momentene som plasserer sosialt arbeid i en overgripende sosialpolitisk sammenheng. Alt i alt imøtekommer utdanningens oppbygging også kravet på fordypning under studiene.

I likhet med flere andre sosionomutdanninger virker det likevel som om innslaget av vitenskapsteori, og framfor alt kunnskap om ulike typer forskningsmetoder, er klart mer begrenset. Ifølge rammeplanen skal det finnes utdanningsmomenter som er slik at studentene skal kunne «tilegne seg kunnskaper om vitenskap og vitenskapelige metoder for å kunne lese forskningsrapporter og nyttiggjøre seg forskningsresultater i sin yrkesutøvelse». Videre heter det at et sentralt tema skal være: «kjennskap til ulike metoder for innhenting og bearbeiding av data og ulike former for rapportering». Som tidligere nevnt mangler en viktig læringsutbyttebeskrivelse for studiet i sin helhet som kan kobles til disse målene «å oppdatere sin kunnskap», og dessuten inneholder pensumlistene svært lite litteratur om forskningsmetoder: Det er en lærebok om kvalitative metoder, men derimot ingenting om kvantitative forskningsmetoder. Dessuten leser studentene, av litteraturlistene å dømme, ytterst få internasjonale vitenskapelige artikler. Dette innebærer at studentene, når de senere kommer ut i arbeidslivet, risikerer å ha begrensede forutsetninger for å kunne sette seg inn i og holde seg à jour med aktuell forskning, for eksempel vitenskapelige artikler som handler om evaluering av metoder og/eller bygger på kvantitativt materiale, men også at de blir dårligere forberedt på videre studier på mastergradsnivå (se også nedenfor).

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforordningen.

Høgskolen må:

- forsterke innslaget av vitenskapsteori og forskningsmetode i utdanningen, dels gjennom å innlemme de læringsutbyttene som ble nevnt i vurderingen, dels ved å utvikle eksisterende kursmomenter som angår disse kriteriene
- sørge for at læringsutbyttebeskrivelsene som oppgis på emnenivå på en tydelig måte henger sammen med de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene

Om krav til ny dokumentasjon

Høgskolen Innlandet må sikre et større innslag av vitenskapsteori og forskningsmetode og synliggjøre dette i læringsutbyttebeskrivelsene, men det forventes ikke at høgskolen dokumenterer at endringene i læringsutbyttet for emnene er i overensstemmelse med det overordnede læringsutbyttet.

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

Høgskolen har fra studieåret 2017/18 implementert tiltak for å styrke vitenskapsteori og forskningsmetode gjennom alle tre studieår. Det er valgt ut en gjennomgående metodebok som brukes alle tre studieår. Tema som vil ha særlig fokus innen vitenskapsteori er kunnskapssyn, forklaringer (kausaltitet) og handling-system-moral. Emneansvarlige skal implementere dette i sine emner, og det skal være arbeidskrav med øvingsmuligheter innenfor vitenskapsteori-/metode der dette er naturlig.

Bacheloroppgaven tydeliggjør krav til metode/vitenskapsteori i tråd med det som er øvd på i arbeidskrav.

Den sakkyndige komiteen har vurdert den reviderte litteraturlisten og vurderer denne som hensiktsmessig. Det fremkommer også en viss progresjon gjennom studiet. Det er imidlertid ikke fremlagt reviderte læringsutbyttebeskrivelser for emnene som viser hvordan vitenskapsteori og forskningsmetode er styrket i utdanningen. Høgskolen må arbeide videre med å endre emnebeskrivelsene og implementere vitenskapsteori og forskningsmetode i læringsutbyttebeskrivelsene for emnene, slik at det fremkommer hvordan vitenskapsteori og forskningsmetode er styrket i utdanningen.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften

2.4 Arbeids- og undervisningsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte arbeids- og undervisningsformene opp om studentenes læring og gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

I utdanningen forekommer det mange ulike arbeids- og undervisningsformer som forelesninger, seminarer, gruppearbeid, prosjekt- og feltarbeid, praksisstudium, selvstudium, veiledning, samt trening i så vel muntlig presentasjon som skriftlig arbeid. Ferdighetstrening med tanke på øvelser som sikter på personlig utvikling og utvikling av samarbeidsevne (med brukere og andre profesjoner), gjennomføres under alle tre studieårene. Det er også en gjennomgående og tydelig pedagogisk tanke som bygger på at innslaget av selvstendig arbeid, individuelt og i gruppe, øker i løpet av utdanningen.

Det er alltid vanskelig ut fra egenrapportering og emneplaner å avgjøre i hvilken utstrekning arbeids- og undervisningsformer er tilstrekkelige og hensiktsmessige, og hvordan og med hvilken kvalitet de faktisk blir gjennomført. Emneplanene er også gjennomgående svært knappe når det gjelder mer konkret å beskrive undervisningsformene – noe som ikke er uvanlig. Vår vurdering er likevel at bredden i og variasjonen av disse formene til sammen bør sikre at studentene ved HiL oppnår læringsutbyttet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- vurdere om beskrivelsene av undervisningsformer i emneplanene bør konkretiseres
- vurdere om det er behov for å endre arbeids- og undervisningsformene med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser

2.5 Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte vurderingsformene opp om studentenes læring og egner seg for å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet?

De ulike eksamensformene som forekommer under utdanningen er utførlig beskrevet i egenrapporten, også når det gjelder særlige begrunnelser for disse. Av et vedlegg går det dessuten på forbilledlig vis fram hvordan arbeidskrav og eksamensformer for hvert emne er tenkt å relatere til ulike læringsutbytter. De vurderings- og eksamensformer som brukes i løpet av utdanningen, framstår så vidt vi kan se, som hensiktsmessige for å bedømme hvordan studentene oppnår læringsutbyttet. Dette gjelder også praksisstudiene der blant annet eksamen/sluttvurdering blir beskrevet etter de utmerkede retningslinjer som brukes ved HiL, og som gjelder alle tre BSV-utdanninger ved høyskolen. Det gjennomføres plagiatskontroll av bacheloroppgaven for å oppdage juks.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- gjøre en gjennomgang av vurderingsformene og eventuelt justere disse med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser

2.6 Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Sakkyndig vurdering

Arbeider institusjonen tilfredsstillende med å innhente informasjon fra relevante avtakere for å sikre studiets relevans for arbeidsliv og/eller videre studier?

I likhet med andre sosionomutdanninger har studenter og lærere ved HiL løpende kontakt med praksisfeltet. Allerede i første semester møter studenter ansatte på ulike virksomhetsområder. Dessuten bidrar så vel eksterne samarbeidspartnere som brukerrepresentanter i undervisningen. Et flertall av faglærerne er kontaktlærere for praksisstudenter, noe som for eksempel i forbindelse med midtveisevalueringen gir muligheter for sammenhengende utveksling av kunnskap og oppdatering av vilkår og endringer på praksisfeltet.

På et mer overordnet nivå har HiL en samarbeidsavtale med Sykehuset Innlandet om praksisutplassering, årlige dialogkonferanser og FoU-virksomhet. Det er også satt i gang et formalisert samarbeid med NAV Oppland. Videre planlegges innenfor rammen for et samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet en delt stilling mellom HiL og NAV-fylke. Til sammen innebærer dette gode forutsetninger for at utdanningen på en tilfredsstillende måte sikrer at studiene har faglig relevans for

arbeidslivet. Vi vil likevel påpeke at det er et fåtall av institusjonene som oppgir at de har en systematisk innhenting av informasjon fra avtagerfeltet. Vi oppfordrer derfor til at innhenting av informasjon fra avtagere settes i system slik at det sikres at informasjonen benyttes til å gjøre nødvendige endringer i studiet.

Når det gjelder relevans for videre studier, kan man på den ene siden si at utdanningen på et generelt nivå gir gode teoretiske og ferdighetsrettede kunnskaper. Som tidligere nevnt (punkt 2.3) er det likevel mer usikkert om de forskningsforberedende momentene som vitenskapsteori og forskningsmetode er av tilstrekkelig omfang for eventuelle videre studier på mastergradsnivå. Det kan også legges til at innslaget av internasjonal kurslitteratur er svært begrenset. Av totalt ca. 130 tekster på pensumlistene er kun to på engelsk, og begge ligger i første semester. Dette betyr at studentene ikke kommer i tilstrekkelig kontakt med internasjonal forskning og kunnskapsutvikling innenfor sosialt arbeid, og også det gir dårligere grunnlag for videre studier. Som tidligere nevnt er kunnskap om forskning og forskningsmetoder også viktige for yrkesutøvelsen, som i økende omfang, både i Norge og i andre land, møter krav om evidensbasert og forskningsforankret praksis.

Er utdanningens innhold tilpasset behov i praksisfeltet?

Generelt sett er spørsmålet om hvorvidt utdanningens innhold er tilpasset behov i praksisfeltet, komplisert når det gjelder denne typen av profesjonsutdanninger. Praksisfeltet for sosionomer er bredt og rommer en lang rekke ulike virksomheter og et mangfold av klient- og brukergrupper med ulike slags behov og problemer. Ofte har organisasjonsansvarlige på praksisfeltet synpunkter på hva utdanningen bør inneholde for å tilfredsstille akkurat de spesialiserte kvalifikasjons- og kunnskapskrav som preger nettopp det området man selv er aktiv innenfor. Å forberede alle studentene for alle typer av yrkespraksis kan således være vanskelig innenfor rammen av en treårig utdanning på bachelorgradsnivå. Dette er et generelt spørsmål for alle BSV-utdanninger og en allmenn utfordring. En rimelig holdning er at studentene etter fullført utdannelse har et generelt kunnskaps- og kompetansenivå som gjør at de har evnen til å tilegne seg og validere ulike typer av arbeidsmetoder og virksomhetsspesifikk kunnskap når de kommer ut i arbeidslivet. Når dette er sagt, er det vår vurdering at innholdet i sosionomutdanningen ved HiL stort sett, og under de rådende forutsetninger, er tilpasset behovene på praksisfeltet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- øke innslaget av engelskspråklig, internasjonal forskningslitteratur
- fortsette det positive arbeidet med å utvikle mer systematisk innhenting av informasjon fra avtagerfeltet

2.7 Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, som er tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

Sakkyndig vurdering

Møter studentene forskning og faglig utviklingsarbeid gjennom forskningsbasert undervisning i studiet?

HiLs egenrapportering på dette punktet er forholdsvis kortfattet. Det som nevnes, er blant annet at studentene får tilgang til forsknings- og utviklingsarbeid gjennom interne og eksterne forelesere som formidler oppdatert forskning innenfor relevante tema. Et eksempel er det forsknings- og utviklings samarbeidet som institusjonen har med seks NAV-kontor i Nord-Gudbrandsdalen, og som dreier seg om økonomisk støtte. Videre nevnes det at de prosjektarbeidene som studentene gjennomfører i emne 5 og 6, skal baseres på forskningsrapporter, statistikk og brukerundersøkelser innenfor rammen av det valgte problemområdet, samt at bacheloroppgaven skal bygge på oppdatert forskning. Rimeligvis bør også en del litteratur på pensumlistene være forskningsbasert. Her bør det likevel – igjen – nevnes at innslaget av internasjonal forskningslitteratur, for eksempel i form av vitenskapelige artikler i disse listene, er svært begrenset. Det vises forøvrig til vurderingen i punkt 2.3 hvor det er konkludert med at innslaget av vitenskapsteori og forskningsmetode må forsterkes i utdanningen.

I tillegg utgjør andel årsverk av undervisningen som utføres av personer med minst førstestillingskompetanse kun litt over 20 % av det totale antall årsverk i studiet (se vurdering under punkt 3.3). Det ville være en berikelse for forskningstilknytningen i studieprogrammet om en større andel av undervisningen ble utført av forskningsaktive og førstestillingskompetente personer.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- styrke den internasjonale forskningstilknytningen i utdanningen ved å øke innslaget av internasjonal litteratur på pensumlistene
- forsterke forskningstilknytningen ved at en større del av undervisningen gjennomføres av ansatte med førstekompetanse og som er forskningsaktive

4.2 Fagmiljø tilknyttet studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-3)

3.1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet, og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige og kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets samlede kompetanse tilpasset studiet?

I alt underviser seksten personer på sosionomutdanningen ved HiL. Elleve av disse har en fast tilknytning til studiet, én person har midlertidig ansettelse, og ytterligere tre er faste timelærere, noe

som tilsvarer totalt 10,7 årsverk. Av de elleve ansatte er to professorer, tre førsteamanuensiser og sju høyskolelektorer. Det er også verdt å merke seg at fire personer har doktorgrad, men bare én av disse er innenfor sosialt arbeid – i sosiologi, sosialantropologi, statsvitenskap og sosialt arbeid, respektivt. Derimot har et flertall av de ansatte mange års yrkespraktisk erfaring med relevans for sosionomutdanningen.

Vår vurdering er at fagmiljøets samlede kompetanse i det store og hele er tilpasset studiet, riktignok med et viktig unntak for kompetanse i psykologi. Vanskelighetene med å rekruttere en slik fagperson er også nevnt i egenrapporten. Undervisningen i psykologiske tema dekkes av en fast person som timelærer gjennom alle tre studieårene. HiL bør imidlertid sikre at det er personer med kompetanse i psykologi blant de fast ansatte i fagmiljøet.

Er fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige utviklingsarbeidet som utføres?

Ansatte med førstestillingskompetanse ved HiL har 45 % av sin stilling til FoU-virksomhet, de øvrige har 25 %. Instruksjonene for egenrapporteringen inneholdt ingen krav om en detaljert redegjørelse for hva de enkelte ansatte holder på med av FoU-virksomhet. De vedlagte publikasjonslistene vitner likevel om at det i første rekke er de ansatte med førstestillingskompetanse som står for den vitenskapelige produksjonen i form av publikasjoner. Skal man dømme av redegjørelsen for de FoU-prosjektene som institusjonen deltar i, så burde for det første flere av de ansatte på ulike vis være forskningsaktive, og for det andre burde fagmiljøets sammensetning og samlede kompetanse være tilstrekkelig for det FoU-arbeidet som drives per i dag.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- rekruttere fast ansatte lærere med kompetanse i psykologi
- forsterke sitt fagmiljø ytterligere ved rekruttering av personer med doktorgrad i sosialt arbeid

3.2 Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Sakkyndig vurdering

Kommer samarbeid og nettverk som fagmiljøet deltar aktivt i, studentene og undervisningen til gode?

Flere av de fagansatte deltar aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som ifølge egenrapporten stimulerer til økt utdanningskvalitet. Når det gjelder nasjonale og nordiske samarbeid, nevnes for eksempel det norske *TPS-nettet*, som i sin tur er representert i Nordic Interprofessional Network, der hensikten er å styrke tverrprofesjonelt samarbeid i utdanning, praksis og forskning. Her

nevnes også en årlig praksissamling for de tre BSV-utdanningene og Nasjonalt profesjonsråd for utdanning og forskning innenfor sosialt arbeid, barnevern og vernepleie.

Når det gjelder internasjonalt samarbeid, nevnes først og fremst flere bilaterale avtaler om student- og lærerutveksling (i Palestina, England, Danmark, India). Videre nevnes *Power Us*, et nettverk bestående av brukerorganisasjoner og utdanningsinstitusjoner (foruten HiL også Lunds universitet i Sverige og utdanninger i Danmark og Tyskland). Andre europeiske universiteter som HiL har samarbeidsavtaler med angående undervisning og forskning, finner vi i Slovakia, Tsjekkia og Polen. Selv om det er vanskelig å avgjøre omfanget av dette samarbeidet, tyder den samlede mengden på at HiL er svært aktive på dette feltet, og at dette rimeligvis kommer studentene til gode på ulike måter.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- fortsette å være bevisst på hvordan impulser fra nasjonale og internasjonale samarbeid kan bidra til å øke kvaliteten i sosionomutdanningen og komme studentene til gode

3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

For første syklus gjelder også: Minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse.

Sakkyndig vurdering

Sosionomutdanningen ved HiL oppfyller både kravet om at minst 50 % av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av ansatte i hovedstilling ved institusjonen, og at minst 20 % av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse. Med den fordelingen av undervisningstid som i dag råder ved HiL, blir 28 % av årsverkene utført av ansatte med førstestillingskompetanse, noe som på den ene siden er over det stipulerte kravet, men på den andre siden er lavt sammenlignet med de fleste sosionomutdanningene i Norge. Dette året kommer likevel en person til å søke om førstelektorkompetanse og ytterligere en til å levere sin ph.d.-avhandling, noe som kan komme til å øke denne andelen.

Hva er ifølge institusjonen sentrale deler av studiet, og deler de sakkyndige denne vurderingen?

I egenrapporten oppgis det at sentrale deler av studiene retter seg etter de direktivene som fins i rammeplanen for sosionomutdanningen, dvs. at samfunnsvitenskapelige emner skal utgjøre 54 studiepoeng, og at 90 studiepoeng skal være knyttet til grunnelementer og arbeidsmåter i sosialt arbeid. Videre oppgir man at det gjennom hele studiet «legges vekt på at studentene skal tilegne seg kunnskaper om sammenhenger mellom de samfunnsmessige rammebetingelser, som politiske føringer, organisasjon og juridiske føringer og det sosialfaglige arbeidet med individer og grupper. Å utvikle den profesjonelle kompetansen betinger et kritisk analytisk blikk på sosiale og

samfunnsmessige utviklingstrekk». Studiet legger også vekt på å «utdanne studenter med en klar sosialarbeideridentitet, samtidig som de skal ha samhandlingskompetanse som velferdsarbeider».

Vår vurdering er at dette er en svært god sammenfatning av både ambisjoner og viktige og vesentlige deler av sosionomutdanningen ved HiL slik disse framstår i så vel studieplan som emneplaner. Ifølge rammeplanen favner samfunnsvitenskapelige emner og grunnelementer og arbeidsmåter i sosialt arbeid hele innholdet i sosionomutdanningen bortsett fra generell del og fellesemner. Dette svarer til hva andre institusjoner også oppgir som sentrale emner i utdanningen. Etter de sakkyndiges oppfatning må det være slik at rammeplanens hovedemner inngår som viktige og vesentlige deler av sosionomstudiet. Det kan imidlertid diskuteres om alle deler av hovedemnene er like sentrale deler av dette studiet, med krav til førstestillings-/forskerkompetanse. HiL må på denne bakgrunn foreta en vurdering av hvilke deler som er sentrale i studiet.

Er det personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet?

Vår vurdering er at dette er en svært god sammenfatning av både ambisjoner og sentrale deler av sosionomutdanningen ved HiL slik disse framstår i så vel studieplan som emneplaner. Når det gjelder spørsmålet om det er personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet, så synes dette kravet å være oppfylt fremfor alt i de samfunnsvitenskapelige delene med unntak av lærere med psykologisk kompetanse (som påpekt i tidligere), men kanskje i noe mindre utstrekning når det gjelder metoder og arbeidsmåter i sosialt arbeid.

Når det gjelder spørsmålet om det er personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet, så synes dette kravet å være oppfylt i de samfunnsvitenskapelige emnene, med unntak av psykologi og juss. Manglende førstestillingskompetanse i juss gjelder imidlertid svært mange av bachelorutdanningene i sosialt arbeid, men etter vårt syn er juss en *vesentlig* del av studiet, og det er viktig med god forvaltningskompetanse når man skal ut i praksis. Det er imidlertid en såpass liten del av det totale læringsutbyttet for studieprogrammet at vi mener det er urimelig å hevde at dette er en sentral del av studiet som krever førstestillingskompetanse i fagmiljøet. Når det gjelder førstestillingskompetanse i metoder og arbeidsmåter i sosialt arbeid, er det behov for at en større del av denne undervisningen blir utført av ansatte med førstestillingskompetanse.

Som vurdert over, må HiL ta en ny vurdering av sentrale deler av studiet og sikre at det er førstestillingskompetanse i disse delene.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen må:

- beskrive og begrunne hvilke deler av utdanningen som er sentrale
- sikre at det er personer med førstestillingskompetanse i alle sentrale deler av studiet

Høyskolen bør:

- øke andelen årsverk i undervisning utført av ansatte med førstestillingskompetanse
- se til at en større del av den undervisningen som gjelder metoder og arbeidsmåter i sosialt arbeid, blir utført av ansatte med førstestillingskompetanse

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

Høyskolen fremholder fokus på sosialt arbeids teori, metoder, tjenester og målgrupper gjennom ulike temaer/emner i planen, og de samfunnsvitenskapelige disiplinene og de sosialfaglige delene da blir de sentrale delene av studiet. Den sakkyndige komiteens vurdering er at det nå er tydeligere hva som er sentrale deler av studiet.

Høyskolen viser i sin dokumentasjon til at flere av fagene ikke har førstestillingskompetanse, og beskriver følgende tiltak:

- én person med sosialfaglig bakgrunn kvalifiserer seg til førstelektor
- én av de fastansatte ved studiet er i slutfasen av sitt avhandlingsarbeid
- én av instituttets ansatte med sosialfaglig bakgrunn tar sikte på å disputere 2017/18
- fire av høgskolelektorene med sosialfaglig bakgrunn og én jurist planlegger kvalifiseringsløp

Den sakkyndige komiteen ser at høyskolen har planer for å styrke førstestillingskompetanse, men vi kan ikke se at kravet om førstestillingskompetanse i sentrale deler av studier er oppfylt på nåværende tidspunkt. Høyskolen må sikre at det kan dokumenteres førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforordningen.

3.4 Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid. For første syklus gjelder også: Fagmiljøet skal ha dokumenterte resultater på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå?

I egenrapporten beskrives flere forsknings- og utviklingsprosjekter fagmiljøet er og har vært involvert i de siste fem årene. Flere av disse har vært rettet mot praksisfeltet og brukerne, og hensikten har vært å utvikle samarbeidet mellom høyskolen og praksisstedene, samt bidra til å styrke så vel praksisundervisningen som yrkesutøvelsen. Et eksempel er et samarbeidsprosjekt mellom praksisstudenter og et asylmottak om kompetanseutvikling i arbeidet med asylsøkere. Prosjektet har ført til refleksjonsseminarer mellom studenter og ansatte. I tillegg utarbeider ansatte og studenter undervisningsopplegg i den flerkulturelle undervisningen i femte semester. I egenrapporten nevnes også samarbeidsprosjekter med BUP med fokus på erfaringer med samhandling mellom profesjonelle, og med personer med brukererfaringer.

I tillegg kommer det tidligere nevnte forsknings- og fagutviklingsprosjektet mellom institusjonen og seks NAV-kontor i Nord Gudbrandsdalen der hensikten var å identifisere og forklare årsaker til forskjeller i utbetaling av økonomisk stønad ved de ulike NAV-kontorene. Resultater av samarbeidet er blant annet formaliserte avtaler med NAV-fylke om praksisutplassering, samt gjennomføring av et

årlig fagseminar for NAV-ansatte, studenter og fagansatte om skjønnsetøvelse. Forskningsarbeidet resulterte også i utviklingsseminar og fagverksteder ved samtlige NAV-kontor i fylket. Erfaringer fra forskningen og seminarne brukes aktivt i undervisningen på sosialrettens område. Andre prosjekter som beskrives, tyder også på store ambisjoner ved HiL om å gjennom forsknings- og utviklingssamarbeid med ulike aktører innenfor praksisfeltet, bidra til en nærmere tilknytning av undervisningen til praksis, men også til en utvikling av sistnevnte. Selv om det er vanskelig å bestemme omfanget av disse prosjektene, og selv om vi mangler informasjon om finansiering og andre forutsetninger, så er vår vurdering at fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid uten tvil har stor relevans for studiets innhold.

Når det gjelder fagmiljøets samlede FoU-produksjon, utgjør de totale publikasjonspoengene 28.6 for perioden 2010-2014. I likhet med mange andre høyskoler og institusjoner er disse ujevnt fordelt mellom de ansatte: Det er av naturlige grunner først og fremst personer med førstestillingskompetanse som har mulighet til å drive forskning og publisere. Av de totalt 93 publikasjoner som befinner seg på listene for tellende respektive andre publikasjoner i samme periode – med kobling til sosionomutdanningen ved HiL – sto for eksempel en av de ansatte for 42 %, og to av de ansatte sto for tre fjerdedeler av de tellende publikasjonene. Dette innebærer for det første en viss sårbarhet: Om særlig forskningsaktive personer forlater disse miljøene, så kan dette resultere i en midlertidig eller lengre nedgang i forskningsvirksomheten. For det andre virker det som de mest forskningsaktive ved HiL med tilknytning til sosionomutdanningen publiserer forskning som først og fremst berører deres egne, tidligere etablerte, forskningsområder, og ikke slikt som har tilknytning til den FoU-virksomheten vi beskrev ovenfor. Dette kan meget vel være en situasjon som også råder ved andre høyskoler, og som har sine forklarlige grunner.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- forbedre betingelsene for at flere av de ansatte skal kunne drive forskning som resulterer i flere publikasjoner

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

Sakkyndig vurdering

Med tanke på at et stort antall av de ansatte har mange års relevant yrkeserfaring fra praktisk sosialt arbeid, og at det sannsynligvis først og fremst er disse som er kontaktlærere for studenter i praksis, så bør forutsetningene for en god sammenheng mellom teoretiske studier og praksiserfaring være gode i selve fagmiljøet. Derimot er det ikke sagt noe i egenrapporten om hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet hos eksterne praksisveiledere, men man skriver at mange praksisveiledere har kvalifisert seg gjennom HiLs egen spesielle videreutdanning for disse. HiL stiller som hovedregel krav om at eksterne praksisveiledere skal ha sosionomutdanning. Det bør imidlertid sikres at det også stilles tydelige

krav til erfaring hos eksterne praksisveiledere, slik at studenten er sikret god oppfølging og veiledning i praksis.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- stille tydelige krav til erfaring hos eksterne praksisveiledere, slik at studenten sikres god oppfølging i praksis

4.3 Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen

Institusjonene har blitt bedt om å gi en kortfattet redegjørelse for hvordan de har valgt å følge opp de sakkyndiges anbefalinger (bør-punktene) for videre utvikling av utdanningene.

Høgskolen Innlandet har oppgitt at en arbeidsgruppe i lærerkollegiet gjennomgår emneplanene for å sikre at arbeids- og undervisningsformer og eksamensordninger og andre vurderingsformer er i tråd med reviderte læringsutbyttebeskrivelser. Arbeidsgruppen skal også legge fram forslag til engelskspråklig forsknings litteratur slik at alle emner har innslag av engelskspråklig litteratur fra studieåret 2017/18, og forslag til aktuelle tiltak for å styrke og systematisere kontakten med avtagerfeltet.

For å forbedre betingelsene for at ansatte skal drive forskning som resulterer i flere publikasjoner, videreføres tiltak som forskersamarbeid i grupper, førstelektorprogram og mentor-ordning.

Høgskolen har ikke endret krav til eksterne praksisveiledere, men vil fra skoleåret 2017/18 invitere kommende praksisveiledere til et forberedende seminar for å kvalitetssikre og samordne krav og forventninger.

4.4 Samlet konklusjon

NOKUT har ikke krevd endringer i læringsutbyttebeskrivelsene grunnet innføring av nye retningslinjer, og dette kravet er ikke blitt vurdert på nytt i andre del av tilsynet.

Bachelorgradsutdanningen i sosialt arbeid ved Høgskolen i Innlandet oppfyller ikke alle de vurderte kravene i studietilsynsforskriften. Følgende krav er ikke oppfylt:

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås

3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet

NOKUT avslutter tilsynet, men forutsetter at institusjonen sikrer at nødvendige endringer som er påpekt i dette tilsynet, følges opp i det videre arbeidet med implementering av ny rammeplan og nye retningslinjer.

5 Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudiet i sosialt arbeid ved Høgskolen i Oslo og Akershus

5.1 Plan for studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-2)

2.2 Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Det skal formuleres ett læringsutbytte for hvert studium, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Sakkyndig vurdering

De sakkyndige har vurdert hvorvidt læringsutbyttebeskrivelsene er i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og har lagt til grunn at alle deskriptorene i NKR skal ivaretas i en beskrivelse. NKR inneholder generelle deskriptorer som skal inngå i en læringsutbyttebeskrivelse, og alle studier skal ha fagspesifikke læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i NKR. Beskrivelsen av oppnådd kompetanse skal vise at studiet er på nivå 6 i NKR.

Læringsutbyttet for sosionomutdanningen ved Høgskolen i Oslo og Akershus (HiOA) er beskrevet i følgende punkter:

Kunnskap

Ved endt studium har kandidaten kunnskaper om:

- grunnleggende teorier, begreper, metoder og lover av betydning for utøvelsen av sosialt arbeid
- samsillet mellom samfunnsmessige faktorer og enkeltmenneskers og gruppers livssituasjon
- politiske, juridiske og økonomiske rammer som sosionomer skal forholde seg til
- vitenskapelig tenke- og arbeidsmåte, samt kjennskap til aktuelt forsknings- og utviklingsarbeid
- samfunnets og storbyens oppbygging, ressurser og problemer
- brukermedvirkning i sosialt arbeid og en ressursorientert tilnærming til brukere
- faglig oppdatering og kvalitetsutvikling

Ferdigheter

Ved endt studium kan kandidaten:

- utrede og analysere sosiale problemer med ulike teoretiske perspektiv
- bidra til myndiggjøring av brukere; skape muligheter for utvikling av brukeres ressurser, ekspertise og rett til selvbestemmelse
- bidra til gjennomføring av en endringsprosess ved hjelp av kartlegging, vurdering og tiltak
- samhandle profesjonelt med individer, familier, grupper og deres nettverk
- samhandle profesjonelt med andre faggrupper
- bidra til løsning av fastlåste situasjoner ved mekling og forhandling
- utøve faglig skjønn, saksbehandling, råd og veiledning
- etablere og gjennomføre prosjektarbeid og gruppearbeid
- utøve kritisk refleksjon i forhold til eget og andres arbeid

Generell kompetanse

Ved endt studium har kandidaten:

- innsikt i egne verdier og holdninger og forståelse for andres perspektiv, verdisyn og livsform
- forståelse for betydningen av tverrfaglig og tverrprofesjonelt samarbeid
- evne til å initiere og koordinere ulike samarbeidsformer
- evne til å gjenkjenne følelsesmessige og kognitive sider ved seg selv og til å reflektere over og justere egen fagutøvelse under veiledning
- forståelse for betydningen av fleksibilitet og kreativitet i handteringen av komplekse og foranderlige situasjoner
- forståelse for sosialt arbeid i en sosialpolitisk og samfunnsmessig sammenheng

HiOA har valgt å formulere flere læringsutbytter enn det som angis som deskriptorer i NKR, noe som ikke bør være et problem ettersom dette gjør det mulig for institusjonen å profilere sin utdanning ved å betone noe den anser for å være sentrale aspekter av sosialt arbeid og sosionomenes yrkesutøvelse. Dette betyr også at de læringsutyttebeskrivelsene som generelt gjelder for bachelorgradsstudier er tydelig tilpasset sosionomutdanningen. De fleste av kulepunktene kan, i noen tilfeller med litt velvilje, kunne relateres til formuleringene i NKR, mens andre er spesifikke for den aktuelle utdanningen. I tillegg mangler flere av de nivåbestemmende begrepene som viser at kunnskap er på bachelorgradsnivå. Til tross for mange beskrivelser, mangler et par av deskriptorene som angis i NKR, begge under generell kompetanse. For det første mangler «kjenner til nytenking og innovasjonsprosesser.» Den andre mangelen er ivaretagelse av etikk som i NKR forekommer i to deskriptorer under generell kompetanse: «ha innsikt i relevante fag-, forsknings- og yrkesetiske problemstillinger og kan planlegge og gjennomføre varierte arbeidsoppgaver ... i tråd med etiske krav og retningslinjer.» Dessuten mener vi at noen punkter behøver å presiseres; hva ligger for eksempel i «storbyens oppbygging», og hvordan vurderer man for eksempel «evnen til å initiere»?

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforordningen.

Høyskolen må:

- utarbeide overordnede læringsutyttebeskrivelser som mangler av punktene i NKR, dvs. de som gjelder nytenking og innovasjonsprosesser, samt relevante fag-, forsknings- og yrkesetiske problemstillinger
- benytte de nivåbestemmende begrepene fra NKR som viser at utdanningen er på bachelorgradsnivå

Høyskolen bør:

- gå gjennom læringsutyttebeskrivelsen for å luke ut upresise beskrivelser

Om krav til ny dokumentasjon

I dette tilsynet har NOKUT vurdert at noen må-punkter ikke må imøtekommes av institusjonene fordi KD har varslet at det vil komme endringer i den nasjonale styringen av BSV-utdanningene gjennom ny rammeplan med en felles innholdsdel for alle utdanningene og nye retningslinjer for de enkelte utdanningene. KD ønsker blant annet en nasjonal samordning av læringsutbyttebeskrivelsene for BSV-utdanningene. Det er derfor lite hensiktsmessig at hver institusjon skal utarbeide nye læringsutbyttebeskrivelser som en del av dette tilsynet. Det innebærer at HiOA ikke må imøtekomme må-punkter om endring av overordnede læringsutbyttebeskrivelser.

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Gir studiets innhold og oppbygging grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

Sosionomutdanningen ved HiOA framstår som logisk oppbygget, velstrukturert og helt i samsvar med det rammeplanen fastsetter av hovedemner og omfanget av disse. Av utdanningsplanen framgår også forventet studieprogresjon. Det første studieåret inneholder en introduksjon til samfunnsvitenskapelige emner, psykologi og juss, men også til sosial arbeidsteori- og praksis. Sentrale begreper og problemstillinger i sosialt arbeid som en introduksjon til psykologiske grunnbegreper, juss og sosiologiske og samfunnsvitenskapelige perspektiver om individ og samfunn, samt velferdsstatens oppbygging, er dekket. Studentene får også en liten introduksjon til vitenskapsteori og forskningsmetode. I tillegg har de en kortere praksisperiode i løpet av det første studieåret som blir koblet til læring av ferdigheter og trening i kommunikasjon. Det andre studieåret har fokus på saksbehandling, prosjektarbeid, profesjonell samhandling og ferdighetstrening. Hensikten er ifølge egenrapporten at studenten skal «utvikle dypere forståelse av kompleksiteten av sosiale problemer på mikro og makronivå, kompleksiteten i utøvelse av sosialt arbeid på relasjonelt nivå og samfunnsnivå, kunne forstå maktstrukturer og maktposisjoner, og kunne reflektere over egne posisjoner og holdninger.» I løpet av det tredje studieåret skjer en fordypning i sosialt arbeid både når det gjelder teori, praksis og analyse. Dette er gjennom praksisstudium, sosialt gruppearbeid, valgfritt fordypningsemne, bacheloroppgave og et yrkesforberedende emne.

I hovedsak er det de sakkyndiges vurdering at utdanningens innhold og oppbygging gir svært gode forutsetninger for at studentene skal kunne oppnå læringsutbyttet, både når det gjelder teoretiske kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.

Er det sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå og det totale læringsutbyttet for studiet?

Sammenhengen mellom det overgripende læringsutbyttet og tilsvarende læringsutbytter på emnenivå er godt beskrevet i et vedlegg til egenrapporten. Høyskolen bør imidlertid gjøre en ytterligere gjennomgang av hvordan læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå forholder seg til de kulepunkter som mangler i den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen for å være i samsvar med NKR, og som

blir påpekt under punkt 2.2. I tilfellet med etikk bør ikke dette være problematisk med tanke på at dette er formulert i læringsutbyttebeskrivelsen for emne SOS1300.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- se til at de manglende overordnede læringsutbyttene om nytenking og innovasjon og om etikk, som må legges til ifølge punkt 2.2 over, henger sammen med tilsvarende læringsutbytte på emnenivå

2.4 Arbeids- og undervisningsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte arbeids- og undervisningsformene opp om studentenes læring og gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

I sosionomutdanningen ved HiOA anvendes ulike arbeids- og undervisningsformer: forelesninger, gruppearbeid for bearbeiding og refleksjon (i forbindelse med forelesninger, ferdighetsøvelser og praksis, veiledning – både individuelt og i grupper – samt ulike former for øving og ferdighetstrening. Dessuten anvendes kontinuerlig basisgrupper, for eksempel i forbindelse med feltprosjekt, som organiseres i PBL-form, og ved oppfølging av praksisstudiene i løpet av det første studieåret. Det skal også sies at emneplanene i de fleste tilfeller er forbillig tydelige og detaljerte i å beskrive arbeids- og undervisningsformer samt presisere arbeidskravene. Et godt eksempel på dette er emneplanen for SOS2100 *Prosjektarbeid*.

Generelt er det vanskelig kun ut ifra egenrapportering og emneplaner å avgjøre i hvilken utstrekning arbeids- og undervisningsformer er tilstrekkelige og formålstjenlige, og med hvilken kvalitet de faktisk blir gjennomført. Vår samlede vurdering er imidlertid at bredden og variasjonen av arbeids- og undervisningsformer gjør det mulig for studentene å utprøve sine evner til å arbeide både individuelt og i gruppe, samt å øve på muntlig og skriftlig framstilling. Arbeids- og undervisningsformene bør med andre ord kunne sikre at studentene ved HiOA kan oppnå læringsutbyttet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- gjøre en gjennomgang av arbeids- og undervisningsformer og vurdere om disse skal justeres med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser på både emne- og overordnet nivå

2.5 Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte vurderingsformene opp om studentenes læring og egner seg for å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet?

I likhet med arbeids- og undervisningsformer er vurderings- og eksamensformer forbilledlig beskrevet i emneplanene. De hovedformene som benyttes er skoleeksamen og flervalgseksamen, og disse benyttes i størst utstrekning på kurs som er teoretisk og samfunnsvitenskapelig orientert.

Hjemmeeksamen benyttes mest på kurs som har læringsutbyttet rettet mot analytiske ferdigheter og problemstillinger som krever en dypere forståelse av sammenheng og yrkesutøvelse, for eksempel i de emner som behandler ulike former for maktaspekter som SOS2000 og SOS2400. Muntlig eksamen benyttes for eksempel i form av rollespill i emne SOS2300 som omhandler profesjonell samhandling. Videre er det skriftlige fremstillinger i form av semesteroppgave, fordypningsoppgave og bachelorgradsoppgave. Gjennom kombinasjonen av tradisjonell skoleeksamen og andre eksamensformer som er relatert til ferdighetstrening, kritisk refleksjon, muntlig og skriftlig presentasjon, sikrer HiOA etter vår vurdering at studentene ved sosionomutdanningen oppnår læringsutbyttet for studiet.

Det bør imidlertid påpekes at det verken for bachelorgradsoppgaven eller andre skriftlige oppgaver fremkommer at det gjennomføres noen form for plagiattkontroll. Det er heller ikke helt tydelig, for eksempel i prosjektarbeidet i emne SOS2100, om, og i så fall hvordan, det gjøres individuelle vurderinger for de ulike studentenes innsatser i gruppearbeidene.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- gjøre en gjennomgang av eksamens- og vurderingsformene, og vurdere om disse skal justeres med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser på både emne- og overordnet nivå
- innføre plagiattkontroll av bachelorgradsoppgaven og andre skriftlige oppgaver (om dette ikke allerede blir gjort)
- tydeliggjøre om, og i så fall hvordan, det gjøres individuelle vurderinger av enkelte studenters bidrag i gruppearbeid

2.6 Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Sakkyndig vurdering

Arbeider institusjonen tilfredsstillende med å innhente informasjon fra relevante avtakere for å sikre studiets relevans for arbeidsliv og/eller videre studier?

HiOA arbeider på flere måter systematisk med å innhente informasjon fra praksisfeltet for å sikre sosionomutdanningens langsiktige relevans for arbeidslivet. Foruten den løpende kontakten som skjer via oppfølging av studentenes praksisstudier, kan det for eksempel nevnes at det er opprettet kombinasjonsstillinger, noe som innebærer at tre NAV-ledere er tilsatt i 20 % stilling i en to-års periode. Hensikten er dels å få til et tettere samarbeid om praksisplasser og forsknings-, utviklings- og samarbeidsprosjekt – som for eksempel høyskoleklinikken der studentene ved høyskolen driver med sosialrådgivning, og dels at de som er ansatte i disse stillingene holder aktuelle forelesninger og er involvert i ferdighetstrening. Videre er det satt i gang et hospiteringsprosjekt der ansatte i en periode kan være ute på forskjellige praksissteder. I forbindelse med de praksisforberedende seminarene inviteres også de ansatte fra praksisfeltet til å presentere aktuelle tema fra sine arbeidsplasser.

Til dette kan det tilføyes at institusjonen har et formelt samarbeid med Oslos største NAV-kontor som blant annet innebærer at alle studentene besøker kontoret og deltar i workshops med deltakere fra høyskolen og NAV-kontoret, men også med brukere.

Vår samlede vurdering er at HiOA på en utmerket og omfattende måte arbeider med å holde seg oppdatert om aktuelle saker og utviklingstendenser innen ulike deler av det sosiale arbeidets praksisfelt, og dermed ser til at utdanningens innhold er i tråd med det som skjer ute i praksis. Vi vil likevel anbefale at høyskolens innhenting av informasjon fra avtakere settes i system slik at det sikres at informasjonen benyttes til å gjøre nødvendige endringer i studiet.

Når det gjelder utdanningens relevans for videre studier, kan man på ene siden si at utdanningen gir gode teoretiske og ferdighetsrettede kunnskaper. Imidlertid er det er begrenset innslag av vitenskapsteori og forskningsmetode, noe som gjelder for flertallet av de norske sosionomutdanningene. Vitenskapsteori gis bare i de tidlige emnene, mens forskningsmetoder også er aktuelt i kursene som er tilknyttet prosjektarbeidet og bachelorgradsoppgaven. Litteraturen er dessuten på et forholdsvis grunnleggende nivå, og det er vanskelig å se progresjonen gjennom utdanningen på dette punktet. I tillegg er det uklart om kvantitative forskningsmetoder overhodet blir dekket i løpet av utdanningen. Ifølge rammeplanen skal utdanningen inneholde momenter slik at studentene skal kunne tilegne seg kunnskaper om vitenskap og vitenskapelig metode for å kunne lese forskningsrapporter og nyttiggjøre seg forskningsresultater i sin yrkesutøvelse. Et sentralt tema skal være: «kjennskap til ulike metoder for innhentning og bearbeiding av data og ulike former for rapportering». I lys av dette må det på den andre siden stilles spørsmål ved om forskningsrelaterte elementer i form av vitenskapsteori og forskningsmetode er av tilstrekkelig omfang for i en tilfredsstillende grad å kunne forberede til mastergradsstudier. Kunnskap om forskning og forskningsmetoder er også viktig for yrkesutøvelsen som i varierende grad, både i Norge og i andre land, møter kravet om evidensbasert og forskningstilknyttet praksis. Det bør samtidig poengteres at dette er en generell utfordring for alle sosionomutdanninger.

Videre er innslaget av internasjonal forskningsbasert litteratur svært begrenset. Pensumlistene (som totalt omfatter 220 tekster) er dominert av norsk litteratur. Omfanget av engelskspråklige tekster er i likhet med omfanget av vitenskapelige artikler, svært begrenset. Dette innebærer at studentene ikke i tilstrekkelig grad blir kjent med internasjonal forskning og kunnskapsutvikling innen sosialt arbeid, noe som klart gjør at studiet i liten grad forbereder studentene på videre studier.

Er utdanningens innhold tilpasset til behov i praksisfeltet?

Spørsmålet om i hvilken grad utdanningens innhold er tilpasset behovene i praksisfeltet er komplisert for denne kategorien av profesjonsutdanninger. Praksisfeltet for sosionomer er bredt og omfatter en lang rekke ulike virksomheter og et mangfold av klient- og brukergrupper med ulike behov og problemer. Organisasjonsansvarlige på praksisfeltet kommer ofte med synpunkter på hva utdanningen bør inneholde for å tilfredsstillende de spesialiserte kvalifikasjons- og kunnskapskravene som preger akkurat det området de selv er virksomme innen. HiOA nevner også at man fra praksisfeltets side for eksempel etterspør ferdigheter i bruk av det enkelte arbeidsstedets saksbehandlingsprogrammer. Å forberede alle studenter på alle former for yrkespraksis er således vanskelig innen rammen av en treårig utdanning på bachelorgradsnivå. Dette er et generelt spørsmål for alle BSV-utdanninger og en generell utfordring. En rimelig forventning er at studentene etter fullført utdanning har et generelt kunnskaps- og kompetansenivå som gjør at de har evne å tilegne seg og validere ulike arbeidsmetoder og virksomhetsspesifikk kunnskap når de kommer ut i arbeidslivet. Eller som HiOA selv formulerer det i sin egenrapport: «Det er en utfordring at fagfeltet stiller krav og har forventninger til høgskolen og studentene om at de nyutdannede er ferdig utlært/utdannet etter tre år. Dette innebærer delvis en manglende forståelse for at yrkeskvalifisering er et delt ansvar, hvor kvalifiseringen må fortsette i yrkeslivet etter endt utdanning.»

Når dette er sagt, er det vår vurdering at innholdet i sosionomutdanningen ved HiOA, under de forutsetninger som gjelder, i det store og hele er tilpasset behovene i praksisfeltet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- utvikle et mer systematisk samarbeid med avtakere/partner i praksisfeltet og/eller arbeidsgivere for å innhente informasjon og kunnskaper som sikrer utdanningens relevans for yrkeslivet
- styrke og utvikle innslaget av vitenskapsteori og forskningsmetode i utdanningen
- øke omfanget av vitenskapelige artikler på pensum

2.7 Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, som er tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

Sakkyndig vurdering

Møter studentene forskning og faglig utviklingsarbeid gjennom forskningsbasert undervisning i studiet?

Institutt for sosialfag ved HiOA har gjennomført særlige satsinger på utdanningsrelevant forskning blant annet ved å opprette seks interne forskningsgrupper. Hensikten er at både dette og annet relevant forsknings- og utviklingsarbeid skal berike utdanningen både i selve undervisningen og i utviklingen av emnene. I egenrapporten nevnes dessuten flere eksempler på hvilken type forskning og annen utviklingsvirksomhet som presenteres for studentene, for eksempel gjennom forelesninger og lærebøker. Man har dessuten forsøkt få studentene involvert i forskning, for eksempel ved å knytte

temaene i bacheloroppgavene til pågående forskningsprosjekter. Som nevnt over (punkt 2.6) er det imidlertid etter litteraturlistene å dømme, usikkert i hvilken grad studentene får ta del i internasjonal forskning.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- oppdatere pensumlistene med internasjonal forskning for å styrke den internasjonale forskningstilknytningen i utdanningen

5.2 Fagmiljø tilknyttet studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-3)

3.1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet, og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige og kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets samlede kompetanse er tilpasset studiet?

Totalt underviser rundt 30 personer på sosionomutdanningen ved HiOA, totalt 20,3 årsverk. Med 398 studenter gir dette 19 studenter per årsverk. Halvparten av de som underviser har førstestillingskompetanse (to professorer, en førstelektor og elleve førsteamanuenser). En tredjedel av lærerne har doktorgrad, og seks av disse har også en bakgrunn som sosionom. Bachelor i sosialt arbeid har i tillegg førstestillingskompetente i psykologi, juss og sosialpolitikk. Nærmere to tredjedeler av lærerne har lang praksiserfaring. Uten tvil må det derfor kunne sies at fagmiljøets størrelse, sammensetting og kompetanse er svært godt tilpasset studiet.

Er fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige utviklingsarbeidet som utføres?

Også fagmiljøets størrelse, sammensetting og samlede kompetanse for å kunne drive forsknings- og utviklingsarbeid er relativt god ved HiOA. Åtte av lærerne bruker minst 30 % av sin arbeidstid på FoU-virksomhet og ytterligere seks personer har mellom 20 og 30 % av sin tid avsatt til slik virksomhet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

3.2 Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Sakkyndig vurdering

Kommer samarbeid og nettverk som fagmiljøet deltar aktivt i studentene og undervisningen til gode?

Fagmiljøet inngår i flere nasjonale og internasjonale nettverk som de vurderer har stor betydning for oppdatering og utveksling av kunnskap som på ulike måter kommer sosionomutdanningen ved HiOA til gode. Her nevnes for eksempel et nettverk for arbeidsinkludering der ledere er tilsatt i en stillingsprosent ved institusjonen; NASSW, der institusjonen har en representant i arbeidsutvalget; samt et samarbeid mellom høyskolen og NHO-service. Videre nevnes at programmet har lederposisjonen i UHR (Nasjonalt profesjonsråd for utdanning og forskning innen sosialt arbeid og velferdslag). Utenom nevnte samarbeid mellom de nordiske sosialhøyskolene, navngis ikke mange internasjonale samarbeid eller nettverk i egenrapporten, med unntak av et par organisasjoner i Tanzania som instituttet har et samarbeid med, og der studenter kan dra for å gjennomføre sitt prosjektarbeid i det andre studieåret. Det beskrives ikke i egenrapporten hvordan de øvrige samarbeidene kommer studentene til gode.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- arbeide aktivt for å øke andel internasjonale samarbeid og nettverk, og fokusere på hvordan impulser fra disse kan bidra til å øke kvaliteten i sosionomutdanningen og kommer studentene til gode

3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

For første syklus gjelder også: Minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse.

Sakkyndig vurdering

Hva er ifølge institusjonen sentrale deler av studiet, og deler de sakkyndige denne vurderingen?

Sosionomutdanningen ved HiOA oppfyller svært godt stipulerte minimumskrav når det gjelder årsverk knyttet til studiet og andelen ansatte med førstestillingskompetanse. Når det gjelder det som institusjonen oppfatter som å være sentrale deler i utdanningen, vises det til rammeplanens krav om de fem hovedemnene, med tillegg for at studiene også skal omfatte ferdighetstrening, prosjektarbeid og praksisstudier. Sakkyndige mener at dette er et rimelig syn på hva som totalt skal inngå i en sosionomutdanning. Det kan imidlertid diskuteres om alle deler av hovedemnene er like sentrale deler

av dette studiet, med krav til førstestillings-/forskerkompetanse. HiOA må på denne bakgrunn foreta en vurdering av hvilke deler som er sentrale i studiet.

Er det personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet?

Med utgangspunkt i det institusjonen mener er sentrale deler av studiet, oppfyller institusjonen kravet om å ha førstestillingskompetanse i alle disse delene. Som vurdert over, må imidlertid HiOA ta en ny vurdering av hva som er sentrale deler av studiet og sikre at det er førstestillingskompetanse i disse delene.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen må:

- beskrive og begrunne hvilke deler av utdanningen som er sentrale
- sikre at det er personer med førstestillingskompetanse i alle sentrale deler av studiet

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

HiOA skriver at sentrale deler i utdanningen er velferdsforvaltningen med vekt på både lovanvendelse og metodiske tilnærminger i møte med enkeltbrukere, familier og grupper. Dette begrunnes med at sosionomer er velferdsstatens ytterste ledd med ansvar for å ivareta borgernes rettigheter og plikter i tråd med de målsettingene som gjelder. Komiteen vurderer de sentrale delene som relevant for utdanningen.

Høyskolen skriver videre at studiet har ansatte med førstestillingskompetanse i både juss/velferdsrett og metodisk sosial arbeid. Tretten ansatte ved studiet har førstestillingskompetanse (førstelektor og førsteamanuensis) i sosialt arbeid, sosiologi, psykologi og velferdsrett.

Høyskolen har ikke tallfestet hvor stor andel av årsverkene som er knyttet til studiet eller hvordan de ansatte med førstestillingskompetanse er fordelt mellom de ulike delene. Ut fra det høyskolen opplyser synes det likevel som om høyskolen har på plass førstestillingskompetanse innen de sentrale delene av studiet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

3.4 Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid. For første syklus gjelder også: Fagmiljøet skal ha dokumenterte resultater på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå?

Fagmiljøet har de senere år drevet forskning av vesentlig omfang innen de fleste av områdene som har stor relevans for sosialt arbeid og sosionomutdanning. Noen eksempler som blir nevnt er brukermedvirkning, integrasjon, velferdspolitik, barnevern, psykisk helse og psykososialt arbeid, og profesjonelt ansvar. I tillegg nevnes at fagmiljøet har hatt samarbeidsprosjekt med NAV-kontor og med helsefag innen området psykisk helsevern.

Fagmiljøets publikasjonsmengde er relativt god og har dessuten økt betydelig i løpet av de to siste årene, framfor alt når det gjelder publiseringer på nivå 1. Institusjonen er svært bevisst på behovet for å øke nivå 2-publiseringene, noe som er en generell utfordring for alle høyskoler og deres fagmiljøer knyttet til sosionomutdanningen og andre liknende profesjonsutdanninger.

Oppsummert er fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid på et nivå som er tilfredsstillende for både studiets innhold og nivå.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

Sakkyndig vurdering

Flertallet av de ansatte uten førstestillingskompetanse har en flerårig og relevant yrkeserfaring fra praksisfeltet. Dessuten er det startet et prosjekt der lærere som mangler praksiserfaring tilbys hospitering på relevante praksissteder. For eksterne praksisveiledere stilles det krav om at disse skal kvalifisere seg gjennom et særskilt kurs som HiOA har etablert for disse. Deltakelse på dette kurset krever at man også tar imot studenter fra høyskolen. Det stilles videre krav om at veiledere skal være sosionom, selv om dette kan fravikes i den første praksisperioden.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

5.3 Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen

Institusjonene har blitt bedt om å gi en kortfattet redegjørelse for hvordan de har valgt å følge opp de sakkyndiges anbefalinger (bør-punktene) for videre utvikling av utdanningene.

Det er gjort endringer i læringsutbyttebeskrivelsene, slik at disse nå inneholder nytenkning og innovasjonsprosesser. HiOAs sin vurdering er at det etter disse endringene ikke er behov for å justere eksamens- og vurderingsordningene. Fra høsten 2017 er Urkund tatt i bruk for å gjennomføre plagiatkontroll. HiOA har presisert at det ved gruppeeksamen ikke gjøres individuelle vurderinger av enkeltstudenters bidrag i prosjektet.

For å ha et mer systematisk samarbeid med avtakere/partner i praksisfeltet er det innført som en fast ordning å tilsette fagfolk fra praksisfeltet i 20 prosent stilling ved HiOA. Videre er det satt i gang en større prosess for omlegging av bachelorutdanningen som blant annet innebærer å styrke vitenskapsteori og forskningsmetode. For lettere å kunne øke omfanget av vitenskapelige artikler på pensum er godkjenning av pensumendringer blitt delegert til studieleder som har bedre mulighet enn instituttleder til å følge opp arbeidet med kontinuerlig endring av pensum. Det fremholdes at det i flere emner er lagt inn flere internasjonale forskningsbaserte artikler. HiOA har også samarbeidet med en av sine eksisterende internasjonale samarbeidspartnere om digitale undervisningsformer og studentaktive læringsformer.

5.4 Samlet konklusjon

NOKUT har ikke krevd endringer i læringsutbyttebeskrivelsene grunnet innføring av nye retningslinjer, og dette kravet er ikke blitt vurdert på nytt i andre del av tilsynet.

Bachelorgradsutdanningen i sosialt arbeid ved Høgskolen i Oslo og Akershus oppfyller alle de vurderte kravene i studietilsynsforordningen.

6 Sakkyndig vurdering av bachelor i sosialt arbeid ved Høgskulen på Vestlandet, campus Sogndal

Høgskulen i Sogn og Fjordane ble fusjonert med Høgskolen i Bergen og Høgskolen Stord Haugesund 1. januar 2017 og navnet på den nye institusjonen er Høgskulen på Vestlandet. Tilsynet ble påbegynt før denne fusjonen trådte i kraft og av den grunn benyttes Høgskulen i Sogn og Fjordane (HiSF) som navn på institusjonen i første del av vurderingene og Høgskulen på Vestlandet (HVL) i vurderingene som er gjort etter levering av ny dokumentasjon.

6.1 Plan for studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-2)

2.2 Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Det skal formuleres ett læringsutbytte for hvert studium, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Sakkyndig vurdering

De sakkyndige har vurdert hvorvidt læringsutbyttebeskrivelsene er i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og har lagt til grunn at alle deskriptorene i NKR skal inngå i en beskrivelse. NKR inneholder generelle læringsutbyttebeskrivelser, og alle studier skal ha fagspesifikke læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i NKR. Beskrivelsen av oppnådd kompetanse skal vise at studiet er på nivå 6 i NKR.

I studieplanen for bachelorstudiet i sosialt arbeid ved Høgskulen i Sogn og Fjordane (HiSF) er det oppgitt til sammen 18 læringsutbytter, jevnt fordelt under rubrikkene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Kunnskap:

- kunnskap om sosialt arbeid sin historie, teorigrunnlag, vitenskapelige tenking og arbeidsområde
- brei kunnskap om korleis samfunnsmessige strukturar/prosessar skapar og held vedlike sosiale problem
- brei kunnskap om å arbeide i relasjonar prega av krysspress og interessemotsetnader, og handtere slike konflikhtar med fokus på brukarane sine interesser
- kunnskap om menneske med ulik realitetsoppfatning og kan arbeide i ein fleirkulturell kontekst
- kunnskap om juridiske spørsmål innan sosionomen sine arbeidsområde
- kjenner til forskings- og utviklingsarbeid innanfor aktuelle fagområde og nærmiljø kjenner til forskings- og utviklingsarbeid innanfor aktuelle fagområde

Ferdigheiter:

- analysere sosiale problem og vurdere og iverksetje relevante tiltak i samarbeid med brukar
- løyse konflikhtar
- kommunisere i ulik kontekst og reflektere over teoretisk og praktisk kunnskap i sosial fagleg arbeid

- dokumentere faglege kunnskapar skriftleg frå alle emna i studiet og kan skrive akademiske tekstar
- utarbeide skriftleg dokumentasjon innan fagområdet
- analysere ressursar hjå einskildpersonar og nærmiljø

Generell kompetanse:

- oversikt over hjelpeapparatet og kan samarbeide med andre yrkesgrupper og brukarar/klientar
- kompetanse innan ulike sosialfaglege arbeidsformer, med spesiell vekt på arbeidsformer der brukarar er aktive deltakarar og mobiliserer egne ressursar, enten brukarane er enkeltpersonar, familiar, grupper eller organisasjonar
- oppdatere sin fagkunnskap, delta i fagleg utviklingsarbeid, ta i bruk nye arbeidsmåtar på grunnlag av forskning og annan fagleg innovasjon, og reflektere over eiga personleg og fagleg utvikling
- medverke til at samfunnet, gjennom sosiale hjelpeordningar, førebyggjer sosiale problem og fremjar befolkninga si moglegheit til å meistre livsoppgåvene sine. Sosiale problem kan vere av materiell, personleg og relasjonell karakter
- innsikt i egne verdiar og haldningar og viser respekt for andre sine verdiar og livsformer
- kunnskap om andre profesjonar og betydninga av tverrfagleg og tverretatleg samarbeid

De oppgitte kulepunktene i læringsutbyttebeskrivelsen refererer til de fleste av deskriptorene som er angitt i NKR. Noen av punktene er spesifikke for HiSF, for eksempel punkt 2 under kunnskap «kan arbeide i ein fleirkulturell kontekst», og under generell kompetanse punkt 2 «spesiell vekt på arbeidsformer der brukarar er aktive deltakarar og mobiliserer egne ressursar» og punkt 4 «medverke til at samfunnet, gjennom sosiale hjelpeordningar førebyggjer sosiale problem og fremjar befolkninga si moglegheit til å mestre livsoppgåvene sine». Disse kulepunktene ivaretar læringsutbytter som HiSF anser som viktige aspekter i sosionomutdanningen, og som HiSF vil profilere. Flere mål er imidlertid formulert på en vanskelig måte. Hva menes med, og hvordan vurderes, for eksempel ferdigheten «å løse konflikter» eller «medvirke til at samfunnet, gjennom sosiale hjelpeordningar, forebygger sosiale problem»?

Flere av de kulepunktene i læringsutbyttebeskrivelsen er plassert under andre kategorier enn tilsvarende deskriptor i NKR. For eksempel gjelder dette kulepunktet om å «oppdatere sine kunnskaper». I læringsutbyttebeskrivelsen for sosionomutdanningen ved HiSF er dette plassert under kategorien generell kompetanse. Nivåbestemmende begreper fra NKR slik som eksempelvis «bred kunnskap» er i liten grad benyttet, og dette gjør det vanskelig å se om utdanningen ligger på bachelorgradsnivå.

I tillegg savnes deler av visse deskriptorer fra NKR, dette gjelder for eksempel «verktøy og metoder» under kategorien kunnskap og begrepet «etikk» som i NKR står oppført i to deskriptorer under kategorien generell kompetanse. Ved HiSF er det i stedet benyttet uttrykk som «innsikt i egne verdiar og holdningar», noe som uten tvil er viktig men som ikke er det samme som å «ha innsikt i relevante fag-, forsknings- og yrkesetiske problemstillinger» eller «kan planlegge og gjennomføre varierte arbeidsoppgaver i tråd med etiske krav og retningslinjer».

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen må:

- revidere sine læringsutbyttebeskrivelser slik at formuleringer som er uklare og vanskelige å vurdere unngås
- gå kritisk gjennom hele læringsutbyttebeskrivelsen, og sortere kulepunktene slik at de er plassert under en logisk kategori både ut fra en faglig vurdering og med henblikk på NKRs inndeling
- benytte de nivåbestemmende begrepene i NKR som viser at utdanningen er på bachelorgradsnivå

Om krav til ny dokumentasjon

I dette tilsynet har NOKUT vurdert at noen må-punkter ikke må imøtekommes av institusjonene fordi KD har varslet at det vil komme endringer i den nasjonale styringen av BSV-utdanningene gjennom ny rammeplan med en felles innholdsdel for alle utdanningene og nye retningslinjer for de enkelte utdanningene. KD ønsker blant annet en nasjonal samordning av læringsutbyttebeskrivelsene for BSV utdanningene. Det er derfor lite hensiktsmessig at hver institusjon skal utarbeide nye læringsutbyttebeskrivelser som en del av dette tilsynet. Det innebærer at Høgskulen på Vestlandet, campus Sogndal ikke må imøtekomme må-punkter om endring av overordnede læringsutbyttebeskrivelser.

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Gir studiets innhold og oppbygging grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

På et overordnet plan framstår sosionomutdanningen ved HiSF som gjennomtenkt når det gjelder oppbygging og emnestruktur. Innholdet samsvarer stort sett med rammeplanen, og studieplanen vitner om både integrerende og fordypningsmessige ambisjoner i løpet av utdanningen. Det er imidlertid vanskeligere å få et tydelig bilde av progresjonen og innholdet ut fra læringsutbyttebeskrivelsene for emnene. Ut fra egenrapporten og emneplanene er det utfordrende å vurdere i hvilken grad studiets innhold og oppbygging gir grunnlag for å oppnå læringsutbyttet.

Er det sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå og det totale læringsutbyttet for studiet?

I egenrapporten inngår et vedlegg på 13 sider hvor læringsutbyttet for hvert enkelt emne relateres til utdanningens totale læringsutbytte. I tillegg gjøres det rede for sammenhengen mellom læringsutbyttet for hvert emne og det totale læringsutbyttet for studiet, sammen med en gjennomgang av innholdet i de respektive emnene. Vårt samlede inntrykk av denne redegjørelsen er at flere av emnene har unødig

mange kulepunkter i læringsutbyttebeskrivelsen – rundt 20 fordelt på kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Disse er også til tider overlappende og ikke tilstrekkelig tydelig relatert til de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene. Ved institusjonsbesøket hos HiSF framkom det at ny fagplan nylig har blitt utviklet for å unngå overlappinger og for å forsterke de integrerende elementene i utdanningen. Ved institusjonen er man også bevisste på behovet for å fortsette å redusere antall kulepunkter i læringsutbyttebeskrivelsene for emnene, og at disse i sin nåværende utforming gir et uklart bilde av innholdet i utdanningen, samt at det savnes visse læringsutbytter fra NKR. Vår vurdering er at HiSF bør intensivere arbeidet med å utvikle og tydeliggjøre læringsutbyttebeskrivelsene. Dette gjelder både den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen og beskrivelsen for de fleste emnene.

I likhet med flere andre sosionomutdanninger, framstår innslaget av vitenskapsteori og kunnskaper om ulike typer av forskningsmetoder som begrenset. I henhold til rammeplanen skal utdanningen inneholde elementer slik at studentene skal kunne tilegne seg kunnskap om vitenskap og vitenskapelige metoder for å kunne lese forskningsrapporter og nyttiggjøre seg forskningsresultater i sin yrkesutøvelse. Et sentralt tema skal være «kjennskap til ulike metoder for innhentning og bearbeiding av data og ulike former for rapportering». Pensumlisten inneholder svært lite litteratur om forskningsmetoder, det finnes en lærebok om kvalitative metoder, men det finnes ingen litteratur om kvantitative forskningsmetoder. I tillegg er det svært få internasjonale vitenskapelige artikler i utdanningen. Samtidig bør det sies at sakkyndige ikke har hatt tilgang til aktuelt pensum for alle emnene, se også under punkt 2.7. I emneplanen for bacheloroppgaven framgår det ikke av læringsutbyttet at studentene skal gjennomføre noen undersøkelser som inkluderer innsamling, bearbeiding eller analyse av empirisk materiale. I tillegg har studentene kun krav på tre veiledningstimer i forbindelse med bacheloroppgaven, noe som synes å være relativt lite.

Totalt sett så innebærer dette ikke bare at studentene får dårligere forutsetninger for dra nytte av aktuell forskning som for eksempel vitenskapelige artikler som berører evaluering av metoder og/ eller bygger på kvantitativt materiale når de kommer ut i arbeidslivet, men også at de får dårligere forutsetninger for å forberede seg til videre studier på masternivå.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforordningen.

Høgskolen må:

- tydeliggjøre og redusere antall læringsutbytter på emnenivå og organisere disse i en eller flere av kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse, samt påse at de er tydelige relatert til det overordnede læringsutbyttet og viser progresjonen i studiet
- forsterke innhold av vitenskapsteori og forskningsmetode i utdanningen

Om krav til ny dokumentasjon

For emnene må antall læringsutbytter reduseres og tydeliggjøres, og læringsutbyttene må deles inn i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Det må også sikres at vitenskapsteori og forskningsmetode synliggjøres i læringsutbyttebeskrivelsene for emnene. I og med at det ikke kreves endringer i de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene, forventes det ikke at høgskolen dokumenterer

at endringene i læringsutbyttet for emnene er i overensstemmelse med det overordnede læringsutbyttet.

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

Høyskolen skriver at vitenskapsteori og forskningsmetode er styrket gjennom hele utdanningen, og inkludert i læringsutbytte og undervisningsopplegg. I tillegg skriver høyskolen at det er lagt til vitenskapelige artikler på engelsk i flere emner. I begynneremnet *sosial arbeid – grunnlagskunnskap*, er det lagt dette inn pensum samt seks timer undervisning i vitenskapsteori og metode. I emnet *tverrprofesjonell samarbeidslæring i praksis*, som er felles for de tre BSV-utdanningene, er metode tematisert i forbindelse med at studentene skal planlegge og gjennomføre et prosjekt i forbedringsarbeid. Dette blir videreført i emnet *modellar i sosialt arbeid – faglig utvikling i sosialt arbeid*, og studentene får en fordypning i vitenskapsteori og forskningsmetode ved at de skal skrive bacheloroppgave i det påfølgende emnet. I forbindelse med de årlige nasjonale forskningsdagene skal studentene delta på seminar der de i grupper skal lage en skriftlig refleksjon om sammenhengen mellom vitenskapsteoretisk ståsted, forskningsmetode og kunnskapspresentasjon.

Den sakkyndige komiteens vurdering er at høyskolen synes å ha jobbet godt med å styrke vitenskapsteori og forskningsmetode, og kan konstatere at dette er styrket i flere emner.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

2.4 Arbeids- og undervisningsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte arbeids- og undervisningsformene opp om studentenes læring og gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

I sosionomutdanningen ved HiSF benyttes en lang rekke varierte arbeids- og undervisningsformer som forelesninger, seminarer, gruppearbeid, individuelle oppgaver, praksisstudier, veiledning, samt trening i muntlig presentasjon og skriftlig arbeid. Ferdighetstrening med gruppearbeid, video, veiledning og diskusjoner i plenum benyttes for å utvikle studentens kommunikasjons- og relasjonskompetanse. I den nye studieplanen som utarbeides er innslaget av felles undervisning i form av store forelesninger med mange studenter minsket noe til fordel for undervisning i mindre grupper og mer veiledning på både muntlige og skriftlige arbeider. I institusjonens egenrapport gis det uttrykk for at det er ønskelig å øke innslaget av ferdighetstrening og øvelser ytterligere, men at dette er vanskelig å få til innen eksisterende ressursramme.

Generelt sett er det vanskelig ut fra egenrapporten å avgjøre i hvilken utstrekning arbeids- og undervisningsformene er tilstrekkelige og hensiktsmessige, og med hvilken kvalitet de faktisk gjennomføres. Emneplanene er gjennomgående meget sparsommelige når det gjelder konkrete

beskrivelser av arbeids- og undervisningsformer mer konkret (noe som er meget vanlig i slike sammenhenger). Vår overordnede, men forsiktige vurdering, er likevel at bredden og variasjonen av disse arbeids- og undervisningsformene bør kunne sikre at studentene ved HiSF oppnår læringsutbyttet, imidlertid med reservasjon om at de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene som vi foreslår omformulert blir endret. HiSF bør uansett ta en gjennomgang av arbeids- og undervisningsformer etter revidering av både overordnet læringsutbytte og læringsutbytte på emnenivå for å påse om de opprinnelige valgte arbeids- og undervisningsformer fremdeles er egnet til å sikre at studentene oppnår læringsutbyttet for studiet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- gjøre en gjennomgang av arbeids- og undervisningsformer og vurdere om disse skal justeres med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser på både emne- og overordnet nivå

2.5 Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte vurderingsformene opp om studentenes læring og egner seg for å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet?

De arbeidskravene og eksamensformene som benyttes i de ulike kursene på sosionomutdanningen ved HiSF er sammenfattet i en oversiktstabell i egenrapporten, sammen med en begrunnelse for valg av de respektive eksamensformene. Det benyttes skriftlig skoleeksamen, skriftlige arbeider, hjemmeeksamen og muntlig eksamen (både individuelt og i grupper). Angående skriftlige oppgaver oppgis det at det noen ganger gjennomføres plagieringskontroll (for emne SOS5-309). For bacheloroppgaven gjennomføres det alltid plagiatskontroll.

I likhet med arbeids- og undervisningsformer, er det vanskelig ut i fra egenrapporten å gjøre en vurdering av eksamensformer, men så vidt vi kan se fremstår disse som hensiktsmessige når det gjelder å kunne vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet, imidlertid med reservasjon om at de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene som vi foreslår omformulert blir endret. Gjennom kombinasjon av tradisjonell skoleeksamen og obligatoriske aktiviteter relatert til ferdighetstrening og muntlig og skriftlig fremstilling, bør forutsetningene for at vurderings- og eksamensformene omfatter både læringsprosess og kunnskaper være gode (selv om læringsutbyttene er påfallende mange i de ulike kursene, som tidligere nevnt). I egenrapporteringen framgår det derimot ikke om eller i så fall hvordan vurderingen av den enkeltes students ferdigheter og kunnskaper utføres ved gruppearbeid. Det fremkommer heller ikke hvordan skikkethetsvurderingen i realiteten gjennomføres. Mulig dette framgår av «Forskrift om skikkethet» som nevnes i studieplanen, men det kan med fordel tydeliggjøres i studieplanen.

HiSF bør uansett ta en gjennomgang av eksamens- og vurderingsformer etter revidering av både overordnet læringsutbytte og læringsutbytte på emnenivå for å påse om de opprinnelige eksamens- og vurderingsformer fremdeles er egnet til å sikre at studentene oppnår læringsutbyttet for studiet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- foreta en gjennomgang av eksamens- og vurderingsformene, og vurdere om disse skal justeres med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser på både emne- og overordnet nivå
- innføre plagiatkontroll av bacheloroppgaven og andre skriftlige oppgaver (om dette ikke allerede utføres)
- tydeliggjøre om, og i så fall hvordan, det gjøres individuelle vurderinger av enkelte studenters bidrag i gruppearbeid

2.6 Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Sakkyndig vurdering

Arbeider institusjonen tilfredsstillende med å innhente informasjon fra relevante avtakere for å sikre studiets relevans for arbeidsliv og/eller videre studier?

I egenrapporten skrives det forholdsvis lite om hvordan institusjonen arbeider med sosionomutdanningens relevans for arbeids- og yrkesutøvelse. Det som nevnes handler til dels om en studienemnd, hvor en representant fra praksisfeltet inngår, dels om at det i forbindelse med praksisperioden arrangeres et to dagers seminar hvor alle praksisveiledere blir invitert. Det framkommer ikke i hvilken utstrekning institusjonen har noen andre former for mer regulert samarbeid med formaliserte kontakter, eller om det er inngått samarbeid med organisasjoner eller yrkesvirksomme i praksisfeltet, noe som forekommer ved andre utdanninger. Selv om det i egenrapporten nevnes at det i flere emner benyttes forelesere som er yrkesaktive innen praksisfeltet, er det tvilsomt om institusjonen arbeider tilfredsstillende med å løpende hente inn informasjon fra relevante avtagere for å sikre studiets relevans for yrkeslivet. Det er et fåtall av institusjonene som oppgir at de har en systematisk innhenting av informasjon fra avtagerfeltet. HiSF har imidlertid oppgitt at de siden 2016 har hatt årlige kandidatundersøkelser hvor det blant annet blir spurt om vurdering av studiets arbeidslivsrelevans og relevans for videre studier. Informasjonen benyttes i utviklingen av utdanningen. Vi oppfordrer HiSF til fortsatt innhenting av informasjon fra avtagere.

Angående relevans for videre studier kan man på den ene siden si at utdanningen gir relativt gode teoretiske og ferdighetsrettede kunnskaper. Som tidligere nevnt er det imidlertid mindre tydelig om forskningsrelaterte aktiviteter i form av vitenskapsteori og forskningsmetode er av et tilstrekkelig omfang for å sikre at studentene er godt nok forberedt for videre masterstudier. Som det også er nevnt tidligere, er innslaget av internasjonal forskningsbasert litteratur meget begrenset. I pensumlistene finnes kun et par tekster på engelsk. Dette innebærer at studentene ikke kommer i tilstrekkelig kontakt

med internasjonal forskning og kunnskapsutvikling innen sosialt arbeid, noe som gir klart dårligere forberedelse for videre studier. Kunnskap om forskning og forskningsmetoder er i tillegg viktig for yrkesutøvelsen som i voksende grad, både i Norge og andre land, møter krav til evidensbasert og forskningsbasert praksis.

Er utdanningens innhold tilpasset til behov i praksisfeltet?

Spørsmålet om i hvilken grad utdanningens innhold er tilpasset behovet i praksisfeltet er komplisert når det gjelder denne type profesjonsutdanning. Praksisfeltet for sosionomer er bredt og favner en rekke ulike virksomheter og et mangfold av brukergrupper med ulike typer behov og problemer. Ansvarlige organisasjoner i praksisfeltet har ikke sjeldent synspunkter på hva utdanningen må inneholde for å tilfredsstillende spesifikke kvalifikasjons- og kunnskapskrav som preger nettopp det området en selv er virksom innenfor. Å forberede alle studenter for alle typer av yrkespraksis er derfor vanskelig innenfor rammen av en treårig utdanning på bachelorgradsnivå. Dette er et generelt spørsmål for alle BSV-utdanningene og en felles utfordring. En rimelig holdning er at studentene etter fullført utdanning har et generell kunnskaps- og kompetansenivå som gjør at de har gode forutsetninger for å tilegne seg og validere ulike typer arbeidsmetoder og virksomhetsspesifikk kunnskap når de kommer ut i arbeidslivet. Med dette sagt er vår vurdering at under de forutsetningene som råder, er innholdet i sosionomutdanningen ved HiSF i det store og hele tilpasset behovene i praksisfeltet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- utvikle et mer systematisk samarbeid med avtakere/partner i praksisfeltet og/eller arbeidsgivere for å innhente informasjon og kunnskaper som sikrer utdanningens relevans for yrkeslivet
- øke innslaget av forskningsbasert litteratur i pensum

2.7 Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, som er tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

Sakkyndig vurdering

Møter studentene forskning og faglig utviklingsarbeid gjennom forskningsbasert undervisning i studiet?

I egenrapporten blir det på en forbilliglig måte presentert en oversikt over både pågående forskning og forsknings- og utviklingsarbeid de siste fem årene for hver enkelt av de ansatte som underviser i sosionomutdanningen. Høyskolen mener at bredden og variasjonen i pågående og tidligere forskning kommer studentene til gode i undervisningen, og mange faglige spørsmål, teoretiske perspektiv og metodiske tilnærminger blir gjennom dette presentert og undervist i av lærerne i kurs hvor dette er relevant. Studentene får også en særskilt introduksjon i forskningsarbeid i forbindelse med bacheloroppgaven i siste semester. Ved besøket ble det oppgitt av ansvarlige for utdanningen at

forskningsbaseringen er en utfordring, og at studentene for eksempel ikke involveres i den forskningen som lærere utfører i den utstrekning som kunne vært ønskelig. En gjennomgang av pensumlisten viser at kurslitteraturen gjennom hele studiet i hovedsak består av norsk faglitteratur og at, som nevnt tidligere, innslaget av internasjonale, vitenskapelige artikler er lavt. Det vises til vurderingen under punkt 2.3 hvor det er konkludert med at innhold av vitenskapsteori og forskningsmetode i utdanningen må styrkes.

Imidlertid bør det sies at de sakkyndige ikke har hatt tilgang til pensumlisten for to av emnene, hvor den ene *Modeller i sosialt arbeid – fagutvikling og forskning i sosialt arbeid, SOS5-310* burde inneholde en del aktuell forskningslitteratur. Læringsutbyttet for dette kurset er tydelig orientert mot kunnskaper og ferdigheter som er relatert til vitenskap og forskning.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- øke innslaget av internasjonal litteratur i pensumlisten for å styrke den internasjonale forskningstilknytningen
- legge til rette for at studentene kan delta i fagmiljøets pågående forskning i større grad enn hva som er tilfellet nå

6.2 Fagmiljø tilknyttet studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-3)

3.1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet, og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige og kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets samlede kompetanse tilpasset studiet?

Totalt sett underviser 13 personer i sosionomutdanningen ved HiSF, fordelt på totalt 7,5 årsverk. Høsten 2015 var det registret 150 studenter, dette utgjør 20 studenter per årsverk. Den formelle kompetansen hos de ansatte er påfallende lav. Det er ingen professorer, én førsteamanuensis, én førsteamanuensis i toerstilling, to førstelektorer og ti høyskolelærere. Kun én av lærerne har for øyeblikket en ph.d.- grad. Det er imidlertid oppgitt at fire av høyskolelektorene leverer ph.d. i løpet av våren 2016, og at førsteamanuensis har 25 % stipend for å kvalifisere til professor. Utdanningsmessig har fem personer sosionomutdanning. Et titall av de ansatte har mangeårig yrkespraktisk erfaring med relevans for sosionomutdanningen. Vår vurdering er at fagmiljøets sammensetning og omfang er rimelig tilpasset studiet.

Er fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige utviklingsarbeidet som utføres?

Omtrent ett årsverk i undervisningen utgjøres av førstekompetente og totalt sett har 25,9 % av fagmiljøet førstekompetanse. Dette utgjør likevel ikke mer enn 1.95 årsverk. Den lave formelle kompetansen kommer til å høynes vesentlig når flere av lærerne på sosionomutdanningen i løpet av året avlegger sin doktorgradseksamen. Det er med dette en meget positiv utvikling innen kompetanseheving og forskningsaktivitet. Et par av de ansatte lærerne utfører forskning tilsvarende omtrent 40 % av årsverket, ytterligere tre er virksomme innen forsknings- og utviklingsarbeid i omtrent 20 % av årsverket, mens øvrige har for tiden begrensede muligheter for en slik virksomhet. Som tidligere nevnt, så er FoU-arbeidet som de ansatte utfører meget godt beskrevet i egenrapporten. Av egenrapporten framgår det også at HiSF på et overordnet plan arbeider med en målrettet satsning på FoU for å bygge opp den akademiske kompetansen ved høyskolen, blant annet gjennom interne FoU-stipend til førstelektor kvalifisering, professorkvalifisering, forskerstipend og forskningstermin som rettes mot strategiske forskningsområder. Dessuten har man startet et FoU-verksted for de ansatte, og et flertall medarbeidere deltar i ulike interne og eksterne forskningsgrupper, hvorav flere er av stor relevans for sosialt arbeid. En målsetting med disse satsningene er at *Institutt for barnevern, sosialt arbeid og vernepleie*, IBSV, skal bli mer konkurransedyktige når det gjelder å søke om interne og eksterne forskningsmidler. Ut fra denne redegjørelsen ser det ut til at fagmiljøets sammensetning og samlede kompetanse i det minste på sikt, vil kunne oppnå gode forutsetninger for en gunstig utvikling av forsknings- og utviklingsarbeid med stor relevans for sosionomutdanningen.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- øke den formelle kompetansen gjennom å påse at flere lærere med sosionombakgrunn har førstestillingskompetanse

3.2 Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Sakkyndig vurdering

Kommer samarbeid og nettverk som fagmiljøet deltar aktivt i studentene og undervisningen til gode?

Fagmiljøet kan vise til at et flertall av deres samarbeidspartnere er internasjonale. Det som framfor alt fremheves i egenrapporten er samarbeidet med engelske universiteter som Manchester Metropolitan University som er et nystartet samarbeid som er planlagt å inkludere både studentutveksling og forskningssamarbeid, og Bournemouth University som handler om utdanningssamarbeid, lærerutveksling m.m. I tillegg oppgis flere samarbeidsavtaler om student- og lærerutveksling med universiteter i Australia, Canada, Danmark, Estland, Sverige, USA, og ikke minst Zambia der en også har samarbeid med andre typer institusjoner som kan tilby praksisstudier for studenter innenfor rammen av det valgbare kurset *Global knowledge*. I oversikten over de enkelte lærerens FoU-aktivitet nevnes også noen andre typer aktuelle samarbeid og nettverk. I egenrapporten beskrives

ikke nærmere i hvilken grad og eventuelt hvordan de sistnevnte samarbeidene kommer studentene til gode.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- ha mer fokus på hvordan relevante samarbeid og nettverk kan utnyttes slik at det kommer studentene og undervisningen til gode

3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

For første syklus gjelder også: Minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse.

Sakkyndig vurdering

Hva er ifølge institusjonen sentrale deler av studiet, og deler de sakkyndige denne vurderingen?

HiSF mener at de sentrale delene av sosionomutdanningen er samfunnsvitenskapelige emner – kommunalkunnskap, sosialpolitikk, sosialøkonomi og sosialantropologi –, sosialt arbeid, psykologi, praksis og juss, noe som er i tråd med rammeplanen. I egenrapporten legges det vekt på praksisstudier, koblingen mellom teori og praksis. I tillegg legges det vekt på at sosialt arbeid er et gjennomgående og sentralt tema i utdanningen som innebærer utvikling av studentenes forutsetninger for å anvende og integrere kunnskap fra samfunnsvitenskapelige emner, juss og psykologi for å analysere komplekse problemer. Sakkyndige mener at dette er et rimelig syn på hva som totalt skal inngå i en sosionomutdanning. Det kan imidlertid diskuteres om alle deler av hovedemnene er like sentrale deler av dette studiet, med krav til førstestillings-/forskerkompetanse. HiSF må på denne bakgrunn foreta en vurdering av hvilke deler som er sentrale i studiet.

Er det personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet?

Den samlede kompetansen hos lærerne ved utdanningen oppfyller gitte minimumskrav med hensyn til stillingsandel og samlet formelt utdanningsnivå. Det bør likevel påpekes at sosionomutdanningen ved HiSF har en meget lav andel årsverk utført av ansatte med førstestillingskompetanse.

Av de delene av utdanningen som er oppgitt som sentrale deler av studiet, er det lærere med førstestillingskompetanse i sosialpolitikk, psykologi og sosialt arbeid, men ikke i juss og kommunalkunnskap. Manglende førstestillingskompetanse i juss gjelder imidlertid svært mange av bachelorutdanningene i sosialt arbeid og vi har gjennomgående valgt å si at denne kompetansen bør styrkes, heller enn å konkludere med at studiet ikke oppfyller studietilsynsforskriften på dette punktet. Etter vårt syn er juss en *vesentlig* del av studiet, og det er viktig med god forvaltningskompetanse når man skal ut i praksis. Det er imidlertid en såpass liten del av det totale læringsutbyttet for studieprogrammet at vi mener det er urimelig å hevde at dette er en sentral del av studiet som krever

førstestillingskompetanse i fagmiljøet. Som vurdert over, må HiSF ta en ny vurdering av sentrale deler av studiet og sikre at det er førstestillingskompetanse i disse delene.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen må:

- dekke fagfeltet kommunalkunnskap med en fagperson med førstestillingskompetanse, eventuelt på andre måter vise hvordan dagens fagmiljø dekker alle de sentrale delene med undervisningspersonell som har førstestillingskompetanse på en tilfredsstillende måte
- beskrive og begrunne hvilke deler av utdanningen som er sentrale
- sikre at det er personer med førstestillingskompetanse i alle sentrale deler av studiet

Høyskolen bør:

- arbeide videre med å kvalifisere de ansatte som ikke har førstestillingskompetanse, særskilt med tanke på dem som har ansvar for undervisning i juss

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

Høyskolen oppgir at de mest sentrale delene i sosionomutdanningen er samfunnsfaglige emner og sosialt arbeid med mennesker i utsatte livssituasjoner. Her inngår grunnleggende kunnskap om sosialt arbeid, samfunnsfag, psykologi, kommunikasjon, relasjonskompetanse, sosialt arbeid i vanskelig livssituasjoner, barnevern og etikk.

Det fremgår av dokumentasjonen fra høyskolen at fagfeltet kommunalkunnskap er dekket med én person med førstestillingskompetanse.

Høyskolen anfører at de har førstestillingskompetanse og stipendiater knyttet til det som er beskrevet som de sentrale delene av studiet. De sakkyndige ser imidlertid at fagmiljøet fortsatt består av mange høyskolelektorer. Selv om høyskolen er i gang med å sikre førstestillingskompetanse i sentrale deler av studiet, er kravet om førstestillingskompetanse per i dag ikke oppfylt. Høyskolen må fortsatt dokumentere førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften

3.4 Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid. For første syklus gjelder også: Fagmiljøet skal ha dokumenterte resultater på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå?

Som tidligere nevnt, inneholder egenrapporten en informativ og systematisk beskrivelse av forsknings- og utviklingsarbeidet som utføres i fagmiljøet. Denne oversikten viser både en god bredde og en rekke interessante forsknings- og utviklingsprosjekter med stor relevans for sosialt arbeid. Det framkommer også at samtlige ansatte til en viss grad er aktive i en eller annen form for FoU-aktivitet, men kun to av lærerne har en FoU-aktivitet som overstiger 30 % av deres årsverk. I tillegg er omfanget av vitenskapelig publisering, målt i publikasjonspoeng, forholdsvis lav, selv om en kan skjelne en merkbart økning fra 2013 til 2014. Sistnevnte er sannsynligvis et resultat av bevisst satsing på forskning som blir gjennomført ved HiSF.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- fortsette å aktivt legge til rette for å øke lærernes muligheter til å forske og publisere vitenskapelig

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

Sakkyndig vurdering

På dette punktet er høyskolens egenrapport meget kortfattet. Når det gjelder fagmiljøet så nevnes det at mange av lærerne har praksiserfaring (se vurderinger over), og at disse i tillegg til undervisning også har ansvar for å oppfølging av praksisstudiene. Når det gjelder eksterne praksisveiledere sies det kun at disse arbeider i praksisfeltet og i hovedsak er profesjonsutdannet. I og med at det ikke er oppgitt mer enn dette, er det vanskelig for de sakkyndige å kunne gjøre en rimelig vurdering av hvorvidt høyskolen oppfyller kravene i studietilsynsforskriften for å sikre å opprettholde praksisveilederes kvalitet.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen må:

- utvikle et langsiktig, organisert samarbeid med representanter for praksisfeltet, dels for å styrke og utvikle samarbeidet mellom praksisfeltet og utdanningen på et generelt plan, dels for å sikre at kvaliteten på praksisveiledningen opprettholdes
- stille tydelige krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere, slik at studenten sikres god oppfølging i praksis

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

I tilsvaret fremholdes det at det er et tett samarbeid mellom høyskolen og praksisfeltet, og at høyskolen før hver praksisperiode inviterer veilederne til førpraksis-seminar. Som eksempel på tiltak de nylig har gjennomført, nevnes et prosjekt med forsknings sirkel der deltakere fra NAV, høyskolen sammen med to arbeidsgivere og en frivillighetsentral utvikler kunnskap om hvordan unge brukere kan komme i arbeid, aktivitet eller utdanning.

De sakkyndiges vurdering er at høyskolen har gjort noen tiltak, men disse synes å være noe ad-hoc-pregede og heller ikke tilstrekkelig for å kunne utvikle et langsiktig organisert samarbeid med praksisfeltet.

Videre uttrykker høyskolen et ønske overfor praksisfeltet at den som skal være ekstern veileder skal ha treårig sosialfaglig utdanning. Et informasjonshefte som både student, praksisveileder og skolekontakt får blir gjennomgått på veiledersamlinger.

De sakkyndiges vurdering er at dette ikke er tilstrekkelig for å sikre studentene god oppfølging i praksis. Det må kunne stilles konkrete krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere. Det synes heller ikke som om disse tilbys kurs i veiledningspedagogikk, og høyskolen bør vurdere å innføre dette slik andre institusjoner som tilbyr sosionomutdanning gjør.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

6.3 Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen

Institusjonene har blitt bedt om å gi en kortfattet redegjørelse for hvordan de har valgt å følge opp de sakkyndiges anbefalinger (bør-punktene) for videre utvikling av utdanningene.

Høyskolen har ikke konkret gjort rede for hva som er gjort for å følge opp de 12 bør-punktene de sakkyndige har kommet med i rapporten, men gjør rede for hvordan høyskolen generelt har jobbet for å styrke sosionomutdanningen.

I forbindelse med fusjonen er det satt i gang et studieplanarbeid som involverer instituttledere, programansvarlig og studenter ved begge læresteder i den nylig fusjonerte høyskolen Høgskulen på Vestlandet. Målet er å heve kvaliteten på utdanningstilbudet.

Videre rapporteres det om en positiv utvikling når det gjelder både kompetanseheving og forskningsaktivitet, og at bedre ressursituasjon har medført endring av undervisningsformer og mer studiespesifikk undervisning. Det er også iverksatt tiltak for økt internasjonalisering.

6.4 Samlet konklusjon

NOKUT har ikke krevd endringer i læringsutbyttebeskrivelsene grunnet innføring av nye retningslinjer, og dette kravet er ikke blitt vurdert på nytt i andre del av tilsynet.

Bachelorgradsutdanningen i sosialt arbeid ved Høgskulen på Vestlandet, campus Sogndal oppfyller ikke følgende vurderte kravene i studietilsynsforskriften:

3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. **Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet**

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet

NOKUT avslutter tilsynet, men forutsetter at institusjonen sikrer at nødvendige endringer som er påpekt i dette tilsynet, følges opp i det videre arbeidet med implementering av ny rammeplan og nye retningslinjer.

7 Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudier i sosialt arbeid ved NTNU

Høgskolen i Sør-Trøndelag fusjonerte med NTNU ved begynnelsen av 2016 og er fortsatt midt i en omorganiseringsprosess i kjølvannet av fusjonen. Utdanningen i barnevern og sosialt arbeid, på bachelor-, master- og ph.d.-nivå skal legges til samme institutt under det samfunnsvitenskapelige fakultetet. Dette bør kunne gi noen synergier, ikke minst når det gjelder koblingen mellom forskning og praksis.

7.1 Plan for studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-2)

2.2 Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Det skal formuleres ett læringsutbytte for hvert studium, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) skriver på sin hjemmeside at «Sosialt arbeid er et praksisbasert yrke og et vitenskapelig fagområde som skal fremme sosial endring og utvikling. Prinsipper om sosial rettferdighet, menneskerettigheter, kollektivt ansvar og respekt for mangfold, kombinert med et flerfaglig teorigrunnlag legger grunnlaget for sosionomers kompetanse når de i praksis skal bistå barn, voksne, grupper og lokalsamfunn»¹. Med denne måten å beskrive sosialt arbeid på understrekes fagets plassering mellom praksis og forskning. Denne tilnærmingen vil få konsekvenser for tilnærmingen til mange av de spørsmålene som følger.

NTNU formulerer forventet læringsutbytte på følgende måte:

Ved avsluttet studium skal studentene ha kompetanse i å forebygge, redusere og løse sosiale problemer. Kompetansen består av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse som beskrives som læringsutbytte.

Kunnskap:

Studenten

- har kunnskap om sentrale temaer, teorier, problemstillinger, prosesser, verktøy og metoder innenfor sosialt arbeid
- kjenner til forsknings- og utviklingsarbeid og som har relevans for sosialt arbeid
- har kunnskap om hvordan søke, tilegne seg og kritisk evaluere informasjon og kan oppdatere sin kunnskap innenfor sosialt arbeid
- har kjennskap til andre aktuelle yrkesgrupper og kan vurdere egen og andres kompetanse
- har kjennskap til sosialt arbeids historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet i et nasjonalt og internasjonalt perspektiv
- har kunnskap om å utøve sosialt arbeid i et mangfoldig samfunn

---

¹ Se <http://www.ntnu.no/studier/hsgsob>

Ferdigheter:

Studenten kan

- finne, vurdere og vise til relevant informasjon og fagstoff knyttet til sosialfaglige problemstillinger
- anvende faglig kunnskap på praktiske og teoretiske sosialfaglige problemstillinger og gjøre rede for sine valg
- reflektere over egen praksis i sosialt arbeid og justere denne i samhandlingen med klienter/brukere og andre
- anvende faglig kunnskap for å fremme brukermedvirkning
- anvende relevante fagverktøy, teknikker og uttrykksformer

Generell kompetanse:

Studenten

- har kunnskap om relevante sosialfaglige- og yrkesetiske problemstillinger
- kan planlegge og gjennomføre arbeidsoppgaver og prosjekter alene og som deltaker i gruppe og i tråd med etiske krav og retningslinjer
- kan presentere sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig, muntlig og gjennom relevante uttrykksformer
- kan utveksle synspunkter med andre med bakgrunn i sosialt arbeid og delta i diskusjoner om utvikling av god praksis
- har oversikt over hjelpeapparatet for å kunne samarbeide med andre yrkesgrupper
- kjenner til nytenkning og innovasjonsprosesser innenfor det sosialfaglige feltet
- har forståelse for utfordringer knyttet til integrering og inkludering

Sakkyndig vurdering

De sakkyndige har vurdert hvorvidt læringsutbyttebeskrivelsene er i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og har lagt til grunn at alle kulepunktene i NKR skal ivaretas i en beskrivelse. NKR inneholder generelle læringsutbyttebeskrivelser, og alle studier skal ha fagspesifikke læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i NKR. Beskrivelsen av oppnådd kompetanse skal vise at studiet er på nivå 6 i NKR.

Hvis læringsutbyttebeskrivelser skal fungere etter intensjonene må det utføres endringer. For det første må læringsutbyttebeskrivelsene relatere seg til formuleringene i NKR slik at det er mulig kjenne igjen nivået (i dette tilfellet kravet til bachelorgrad), og de må uttrykke det aktuelle studiets særpreg, både generelt faglig og den eventuelle lokale profilen på studiet. For mange av bachelorgradsstudiene i sosialt arbeid er problemet at læringsutbyttebeskrivelsene er vanskelig å relatere til NKR. Dermed blir det uklart hvilket nivå studiet befinner seg på. Når det gjelder NTNU er problemet det motsatte. Her er beskrivelsene så like NKR sine at det bare er rent formelt at de viser til sosialt arbeid. «Faget» er byttet ut med «sosialt arbeid», men det er ellers svært få endringer.

Det er noen få unntak. For eksempel er det et kulepunkt under kunnskap som sier «har kunnskap om å utøve sosialt arbeid i et mangfoldig samfunn». Denne formuleringen kan oppfattes som en måte å

synliggjøre at NTNU ønsker å ha en mangfoldsprofil på utdanningen. Under generell kompetanse er det en tilsvarende formulering: «har forståelse for utfordringer knyttet til integrering og inkludering. Dette er bra, men det er veldig lite presise formuleringer».

Under kategorien «kunnskap» har NTNU også lagt inn et kulepunkt der studenten «har kjennskap til andre aktuelle yrkesgrupper og kan vurdere egen og andres kompetanse». Dette følges opp under «generell kompetanse» med følgende kulepunkt: «ha oversikt over hjelpeapparatet for å kunne samarbeid med andre yrkesgrupper». Med disse formuleringene understrekes både sosionomenes behov for en grundig kjennskap til hjelpeapparatet som helhet og nødvendigheten av kunnskap om tverrprofesjonelt samarbeid. Vi mener også dette er positivt, men igjen kan det spørres om formuleringene er noe diffuse.

Samlet kan en derfor si at læringsutbyttebeskrivelsene på programnivå ikke gir et bilde av sosialt arbeid som fag, og i den grad NTNU profilerer utdanningen er det på en noe diffus måte. Det gis et lite konkret bilde av hva studentene faktisk skal lære.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- reformulere læringsutbyttebeskrivelsene slik at bachelorgradsnivået er tydelig samtidig som sosialt arbeid og studieprogrammets profil kommer tydelig fram

Om krav til ny dokumentasjon

I dette tilsynet har NOKUT vurdert at noen må-punkter ikke må imøtekommes av institusjonene fordi KD har varslet at det vil komme endringer i den nasjonale styringen av BSV-utdanningene gjennom ny rammeplan med en felles innholdsdel for alle utdanningene og nye retningslinjer for de enkelte utdanningene. KD ønsker blant annet en nasjonal samordning av læringsutbyttebeskrivelsene for BSV utdanningene. Det er derfor lite hensiktsmessig at hver institusjon skal utarbeide nye læringsutbyttebeskrivelser som en del av dette tilsynet. Det innebærer at NTNU ikke må imøtekomme må-punkter om endring av overordnede læringsutbyttebeskrivelser.

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

Sakkyndig vurdering

I og med at det overordnede læringsutbyttet mangler faglig innhold og profil (se vurderingen over), er det vanskelig å vurdere om innhold og oppbygging samsvarer med dette. Denne vurderingen er derfor i hovedsak basert på en faglig vurdering av hva en kan forvente av innhold og oppbygging i en sosionomutdanning.

Gir studiets innhold og oppbygging grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

Studiet er organisert i åtte emner. De tre første semestrene består av ett semesteremne hver på 30 studiepoeng. Fjerde semesteret består av to femten studiepoengs emner, barnevern og prosjektarbeid. Det femte semesteret inneholder praksisstudium på 30 studiepoeng og det siste semesteret innovasjon og tverrfaglig samarbeid og bacheloroppgaven, hver på 15 studiepoeng. Bortsett fra kurset som heter *Barnevern*, har alle kursene sosialt arbeid i navnet:

- Introduksjon til *sosialt arbeid* og sosiale problemer i et samfunn med flere kulturer
- *Sosialt arbeid* i velferdsstaten
- *Sosialt arbeid* med marginaliserte individer, grupper og familier
- Prosjektarbeid i *sosialt arbeid*
- Praksisstudier i *sosialt arbeid*
- Innovasjon i *sosialt arbeid* og tverrfaglig samarbeid
- Bacheloroppgave i *sosialt arbeid*

Intensjonen bak dette er positiv, her er det åpenbart et ønske om å understreke sosialt arbeid som det integrerende faget i studiet. Det kan imidlertid være grunn til å spørre om konsekvensen av at læringsutbyttebeskrivelsene i liten grad tar opp sosialt arbeids særlige innhold, samtidig som emneoverskriftene gjør at alt heter sosialt arbeid. Kan det føre til at kunnskapsgrunnlaget i de ulike disiplinene blir uklart?

NTNU sier i sin egenrapport at de har valgt en internasjonal og interkulturell profil. Dette vises som nevnt over i to av læringsutbyttebeskrivelsene. De vektlegger kunnskap om flerkulturelle perspektiver og mangfold, forståelse av makt og sosial ulikhet, minoritet og majoritet, samt inkludering og integrering. Det er imidlertid et paradoks at dette ikke fremkommer i større grad i NTNUs læringsutbyttebeskrivelser enn hva man kan forvente av enhver sosionomutdanning.

Er det sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå og det totale læringsutbyttet for studiet?

Læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå er ganske omfattende. De er så omfattende at de muligens hadde tjent på en forenkling. Imidlertid gjenspeiles lite av minoritets- og flerkulturperspektivet i formuleringen av læringsutbyttebeskrivelsene. På pensumlistene derimot er det mye spennende litteratur med slike perspektiver.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforordningen.

Universitetet må:

- reformulere læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå slik at de gjenspeiler nye læringsutbyttebeskrivelser for hele studiet

Universitetet bør:

- læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå bør forenkles og samtidig bedre enn nå gjenspeile studiet profil

Om krav til ny dokumentasjon

I og med at det ikke stilles krav om utforming av nye overordnede læringsutbyttebeskrivelser for denne utdanningen, har ikke NOKUT krevd at læringsutbyttebeskrivelsene for emnene må revideres.

2.4 Arbeids- og undervisningsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte arbeids- og undervisningsformene opp om studentenes læring og gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

NTNU benytter ulike undervisningsformer som forelesninger, seminarer, e-læring, ferdighetstrening, veiledning, oppgaveskriving, gruppearbeid, prosjektarbeid i gruppe, praksis, selvstudier individuelt og i kollokviegrupper osv. I egenrapporten begrunnes de ulike undervisningsformene relatert til de ulike emnene. Begrunnelsen for de ulike undervisningsformene knyttes til innholdet i emnene, selv om det er lite henvisning til læringsutbyttebeskrivelsene. Progresjonen i studiet kommer godt fram.

På to punkter skiller NTNUs arbeidsmåter seg ut fra andre sosialarbeiderutdanninger. For det første har de en kortere periode med praksis fire dager i uken integrert i andresemesterkurset om sosialt arbeid i velferdsstaten. For det andre har de et eget 15 studiepoengs emne i prosjektarbeid. Her skal studentene lære å skrive en akademisk tekst og reflektere over vitenskapsteori og metodiske utforinger. Dette kurset beskrives som «bacheloroppgave light». Denne måten å organisere studiet på kan bety en noe grundigere undervisning i vitenskapsteori og forskningsmetode. Her skiller NTNU seg positivt ut sammenlignet med flere av de andre sosionomutdanningene. Bacheloroppgaven i sjette semester er imidlertid bare på 15 studiepoeng. Dette er relativt lite, selv om NTNU med dette oppfyller det vi generelt har angitt som et minimumsomfang av bacheloroppgaven. I samme semesteret har de også et emne som heter *Innovasjon og tverrfaglig samarbeid*. I dette emnet jobbes det også prosjektorientert. Utfordringen her blir å få disse emnene til å henge sammen. Selv om bacheloroppgaven er relativt liten, kompenseres dette i noen grad ved at emnene prosjektarbeid og innovasjon og utvikling kobles faglig sammen med bacheloroppgaven. På denne måten kan studentene ha et godt teoretisk og praktisk startpunkt for arbeidet med bacheloroppgaven.

NTNU bør ta en gjennomgang av arbeids- og undervisningsformer etter revidering av overordnet læringsutbytte og vurdere om de opprinnelige valgte arbeids- og undervisningsformer må justeres for å sikre at studentene oppnår læringsutbyttet for studiet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- ta en gjennomgang av arbeids- og undervisningsformer og vurdere om disse skal justeres med utgangspunkt i reviderte læringsutbytter på overordnet nivå.
- vurdere å øke omfanget av bacheloroppgaven

2.5 Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte vurderingsformene opp om studentenes læring og egner seg for å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet?

Fem av semesteremnene avsluttes med skoleeksamener (fire eller seks timer). I ett av disse emnene kombineres hjemmeeksamen og skoleeksamen. Emnet om prosjektarbeid avsluttes med en muntlig eksamen i gruppe som følger opp et arbeidskrav om prosjektrapport utarbeidet i gruppe.

Bacheloroppgaven skal skrives individuelt og følges av en muntlig eksamen. De ganske omfattende arbeidskravene forutsetter både individuelt arbeid og gruppearbeid.

NTNU kunne med fordel vurdere om man skulle variert litt mer med eksamensformene.

Sosionomutdanningen er en praksisnær utdanning der kandidater må kunne kommunisere fag både med brukere og med andre fagfolk og profesjoner, på mange ulike måter. Dette reflekteres også i læringsutbytter for emner de tre første semesteremnene hvor formidling og kommunikasjon er viktige ferdigheter.

NTNU bør ta en gjennomgang av eksamensordninger og vurderingsformer etter revidering av overordnet læringsutbytte, og vurdere om de opprinnelige valgte eksamensordninger og vurderingsformer må justeres for å sikre at studentene oppnår læringsutbyttet for studiet.

Vi vil også påpeke at Internett i dag gir store muligheter for plagiering; dette er en utfordring både når det gjelder hjemmeeksamener og når det gjelder bacheloroppgaven. Vi mener derfor at det bør lages systemer for plagiatskontroll. Det framkommer ikke av egenrapporten om det er rutiner for dette.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- vurdere bruk av noe mer varierte eksamensformer
- ta en gjennomgang av eksamensordninger og vurderingsformer og vurdere om disse skal justeres med utgangspunkt i reviderte læringsutbytter på overordnet nivå
- vurdere innføring av plagiatskontroll av bacheloroppgaven og ved hjemmeeksamener

2.6 Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Sakkyndig vurdering

Arbeider institusjonen tilfredsstillende med å innhente informasjon fra relevante avtakere for å sikre studiets relevans for arbeidsliv og/eller videre studier?

Universitetet sier at de holder kontakten med praksisfeltet gjennom praksisbesøk. Dessuten henviser de til praksisforskning som utføres av ansatte ved instituttet. De innrømmer samtidig i egenrapporten at de fleste lærerne ikke har arbeidet i praksisfeltet de siste årene, noe som er utfordrende. I samtalen med representanter for NTNU sier de at samarbeidet med det lokale praksisfeltet er godt organisert, men at samarbeidet med Trondheim er bedre enn med andre kommuner i fylkene.

Sosialarbeiderutdanningene har blitt kritisert for å ha for lite praksisrelevans. Det kan imidlertid hende at praksisfeltet har et noe urealistisk forhold til hva en kan forvente av nyutdannede sosialarbeidere. Opplæring i bruk av konkrete metoder må for eksempel i stor grad skje på arbeidsplassen. Samtidig er det viktig at utdanningsinstitusjonene har en kontinuerlig dialog med praksisfeltet for å kjenne kunnskapsbehovene som de ulike virksomhetene besitter. NTNU dokumenterer i liten grad en systematikk i denne dialogen. Vi ønsker også å få frem at det er et fåtall av institusjonene som oppgir at de har en systematisk innhenting av informasjon fra avtagerfeltet. Vi oppfordrer derfor til at innhenting av informasjon fra avtagere settes i system slik at det sikres at informasjonen benyttes til å gjøre nødvendige endringer i studiet.

Med utgangspunkt i den valgte profilen med vekt på internasjonale og interkulturelle perspektiver har universitetet satset på at studentene skal ha mulighet til å reise utenlands i prosjektperioden i andre klasse. Over halvparten av andreårsstudentene er ute i internasjonalt prosjektarbeid. I tillegg er det mulighet for å velge tre måneders praksisstudier og/eller teoretiske studier internasjonalt. Universitetet sier det er vanskelig å få studenter i praksis i de nordiske landene, men at det er noe lettere i mer fjerntliggende land. Denne typen praksis kan være utfordrende for universitetet å kvalitetssikre.

Når det gjelder kontakten med avtakere i videre studier vil fusjonen mellom HiST og NTNU bety en forbedring, ettersom det tidligere var slik at NTNU tilbød master i sosialt arbeid, mens HiST tilbød bachelor i sosialt arbeid. Før fusjonen tilbød HiST en master i barnevern som hadde sosionomer som en av sine målgrupper. Etter fusjonen vil både bachelor i barnevern og sosialt arbeid og master i barnevern og sosialt arbeid ligge under samme institutt på NTNU. NTNU kommer bedre ut enn flere av de andre sosionomutdanningene når det gjelder vitenskapsteori og forskningsmetode ved at dette er fordelt på tre ulike emner i løpet av studiet. Samtidig er bacheloroppgaven forholdsvis liten (bare 15 studiepoeng.).

Er utdanningens innhold tilpasset til behov i praksisfeltet?

NTNU påpeker i sin egenrapport at utdanningens fokus på interkulturelt og internasjonalt arbeid er et resultat av behov i praksisfeltet. Det norske samfunnet har økt behov for denne typen kompetanse. Videre er de opptatt av etterspørsel etter kompetanse når det gjelder arbeidsinkludering. Dette har ført til at de nå sørger for at alle studenter har kontakt med NAV i første studieår. Et prosjekt om håndtering av flyktningkrisen kom ut av denne måten å tenke på. NTNU etablerte en flyktningguide i samarbeid med Flyktninghjelpen. På den måten ble studentene involvert i samarbeidet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsfor skriften.

Universitetet bør:

- utvikle en mer systematisk dialog med praksisfeltet og avtagerfeltet

- utvikle mer langsiktige systemer for oppfølging av praksis i utlandet

2.7 Studiet skal ha tilfredsstillende kobling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, som er tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

Sakkyndig vurdering

Møter studentene forskning og faglig utviklingsarbeid gjennom forskningsbasert undervisning i studiet?

I egenrapporten nevner universitetet to virkemidler som skal bidra til at studentene får forskningsbasert undervisning. For det første skal relevante artikler skrevet av ansatte legges inn i pensum, og for det andre kan studentenes prosjektarbeid kobles på FoU-prosjekter som foregår ved utdanningen.

Dette kan være positive virkemidler, men slik egenrapporten er formulert ser gjennomføringen beklageligvis litt tynn ut. For det første er NTNU en av de institusjonene hvor lærerstaben har svært lave publikasjonspoeng; det er med andre ord forholdsvis lite å ta av. For det andre er det bare et fåtall av lærerne vi kan finne igjen i pensumlistene. Når det gjelder studentenes kobling til den øvrige FoU-virksomheten vil det nødvendigvis være litt tilfeldig, med mindre dette gjøres systematisk. En slik systematikk finnes ikke i studieplanen, selv om NTNU sier at det er et mål å få til en slik kobling.

Forskningsmetode- og vitenskapsteori er ofte plassert på slutten av bachelorgradsstudiene. Dersom arbeidet med disse temaene likevel starter tidligere i studiet, er det ofte ikke særlig synlig. NTNU starter utdanningen med undervisning i vitenskapsteori, samt et miniprojekt der studentene drar ut og henter informasjon, og på dette grunnlag systematisk skal utvikle kunnskap. Videre er det en progresjon gjennom en prosjektorientert undervisning som ender opp i bacheloroppgaven. Mange studenter fordyper seg også i problemstillinger de er blitt kjent med i sin 15 ukers praksisperiode i tredje studieår, når de skriver sin bacheloroppgave. Forutsatt at NTNU får til den koblingen mellom studentenes prosjektarbeid og det FoU-arbeidet som skjer på universitetet, må denne måten å tenke progresjon i studiet vurderes som svært positiv. Etter fusjonen mellom HiST og NTNU er utdanningen en del av et universitet, og representantene for NTNU opplyser at de nå diskuterer å innføre en examen philosophicum i sosialarbeiderutdanning. Dette vil kunne bidra til å gi vitenskaps- og kunnskapsteori en mer sentral plass.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- øke innslaget av nyere – nasjonal og internasjonal – forskningsbaserte publikasjoner i pensumlistene
- mer systematisk koble undervisning og pensum direkte opp mot forskningen som drives av de ansatte i utdanningen

7.2 Fagmiljø tilknyttet studiet

(studietilsynsforordens § 7-3)

3.1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet, og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige og kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets samlede kompetanse tilpasset studiet?

NTNU sier at det er et mål å få en tverrfaglig sammensatt stab som skal gjenspeile hele fagkretsen i studiet (halvparten av studiepoengene er knyttet til andre fag enn sosialt arbeid). I den faste staben som består av 15,3 stillinger har elleve personer fagbakgrunn i sosialt arbeid enten på master- eller ph.d.-nivå. I tillegg kommer en rekke timelærere slik antall årsverk totalt er på 16,31.

Sosionomutdanningen på NTNU har med andre ord et sterkt fagmiljø når det gjelder sosialt arbeid. De øvrige fagene er på den andre siden bare representert ved fem personer: en høgskolelektor, en førstelektor og tre førsteamanuensiser, som henholdsvis dekker fagene statsvitenskap, sosialantropologi, psykologi, samfunnsøkonomi og helsevitenskap. Dette kan gjøre undervisningen i disse fagene svært sårbar. NTNU opplyser blant annet at de har en jurist i staben, men de mangler førstestillingskompetanse i juss. Læreren med juridisk kompetanse har imidlertid også kompetanse i sosialt arbeid, noe som kan bidra positivt til integrering mellom fagene.

Det er mange studenter per lærere ved denne utdanningen, noe som kan føre til at studentene ikke får den oppfølging de trenger. Studentene nevnte dette som et problem. Forholdstall mellom studenter og ansatte i hovedstilling var på 19,7 høsten 2015. Det er også et relativt stort antall gjesteforelesere som først og fremst er lærere og lektorer som underviser i ferdighetstrening i sosialt arbeid. Dette kan bidra til å gjøre utdanningen relevant for praksis, men det kan også medføre at det blir mindre kontinuitet i undervisningen. Dårlig økonomi i en periode førte til at instituttet måtte øke studiepoengproduksjonen. Det er blitt bedre økonomi og representantene for NTNU håper at fusjonen også skal gi synergieffekter.

Er fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse er tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige utviklingsarbeidet som utføres?

Av de 16 ansatte som nevnes i egenrapporten er det elleve med førstestillingskompetanse.

Universitetet oppgir ikke hvor mye ressurser som settes av til FoU-arbeid, men sier at de ansatte *kan* tildeles FoU-tid. I tabell for fagmiljøet fremkommer det imidlertid at alle fast ansatte har FoU tid, dette varierer fra 0,12 til 0,50 årsverk. Flere av de ansatte er med i større forskningsprosjekter, noe som kommer fram av besvarelsen under punkt 3.2. I tillegg vil vi her også påpeke at dette i noen grad står i motsetning til det vi har påpekt over; at lærerne på studiet samlet sett har lave publikasjonspoeng. Det kan være nærliggende å spørre om dette betyr at mange av de ansatte ikke får tilstrekkelig med tid til å drive både med forskning og undervisning? Denne inkonsistensen i egenrapporten reiser også spørsmålet om hvilke forventninger som stilles til fagmiljøet når det gjelder å kombinere undervisning og forskning.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- i framtidige rekrutteringsprosesser søke å skape et mer variert fagmiljø slik at man kan sikre et mer stabilt tilfang av kompetent undervisningspersonale
- satse på å øke kompetansen når det gjelder disiplinlagene
- arbeide med å få en bedre balanse mellom forskning og undervisning i fagmiljøet

3.2 Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Sakkyndig vurdering

Kommer samarbeid og nettverk som fagmiljøet deltar aktivt i studentene og undervisningen til gode?

I egenrapporten knyttes nettverkene til fem temaområder:

- Inter-inter [Internasjonal og interkulturell]
- Utsatte barn og unge og deres familier
- NAV og arbeid
- Sosialt arbeids metodikk
- Samarbeid rundt studentmobilitet

Fagmiljøet har blant annet samarbeidet med et nordisk nettverk tilknyttet Nordplus om å utvikle inter-inter-profilen. Gjennom Senter for barnevernforskning samarbeider de med andre institusjoner i Sverige, Australia og England. Gjennom HUSK-prosjektet (Høgskole- og Universitets- SosialKontor) har de samarbeidet med både norske og internasjonale forskningsmiljøer. Dette er nå avsluttet men noen spin-off prosjekter er i gang. Videre har de et samarbeid med Ljubljana finansiert av de såkalte EØS-midlene. Over halvparten av studentene reiser utenlands i forbindelse med prosjektperioden i andre studieår. I tillegg er det noen som velger praksis- eller teoristudier utenlands. De samarbeider med utdanningsinstitusjoner i Sør-Afrika, Zambia og Australia.

Alt i alt må det sies at fagmiljøet ser ut til å være aktive deltakere i samarbeidsnettverk både i Norge og andre land, og at studentene også profitterer direkte på disse relasjonene. NTNUs representanter mener rammebetingelsene for nettverkssamarbeid er for dårlig.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

For første syklus gjelder også: Minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse.

Sakkyndig vurdering

Hva er ifølge institusjonen sentrale deler av studiet, og deler de sakkyndige denne vurderingen?

NTNU mener følgende elementer er de mest sentrale i studiet

- Innføringsemnet (Introduksjon til sosialt arbeid og sosiale problemer i samfunn med flere kulturer)
- Barnevern
- Ferdighetstrening
- Praksisstudiet i femte semester
- Bacheloroppgaven

Denne måten å velge ut hva som er de mest sentrale delene av utdanningen ser noe tilfeldig ut. Sosialt arbeid som fag og metode koblet sammen med kunnskap om velferdsstaten og det sosialpolitiske rammeverket er etter vår vurdering det sentrale i studiet. I og med at NTNU har valgt en internasjonal og interkulturell profil må temaer knyttet til denne profilen også sies å være sentrale. Det er behov for at NTNU gjør en ny vurdering hvilke deler som sentrale i studiet.

Er det personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet?

Med utgangspunkt i NTNUs liste over sentrale deler av studiet er det førstestillingskompetanse i alle delene bortsett fra praksisstudiet. Med komiteens måte å vurdere hva som er de sentrale delene fylles minstekravene godt bortsett fra på ett punkt. De har ikke en jurist med førstestillingskompetanse. Dette problemet forsterkes ved at det også mangler ansatte med førstestillingskompetanse i statsvitenskap. Stats- og kommunalkunnskap er også et viktig element i undervisning om hva som er god forvaltning. Mangel på jurist med førstestillingskompetanse gjelder imidlertid svært mange av bachelorutdanningene i sosialt arbeid og vi har gjennomgående valgt å si at denne kompetansen bør styrkes, heller enn å konkludere med at studiet ikke oppfyller studietilsynsforskriften på dette punktet. Etter vårt syn er juss en *vesentlig* del av studiet, og det er viktig med god forvaltningskompetanse når man skal ut i praksis. Det er imidlertid en såpass liten del av det totale læringsutbyttet for studieprogrammet at vi mener det er urimelig å hevde at dette er en sentral del av studiet som krever førstestillingskompetanse i fagmiljøet. Som vurdert over, må universitetet ta en ny vurdering av sentrale deler av studiet og sikre at det er førstestillingskompetanse i disse delene.

NTNU sier de har jobbet systematisk over år for år for å bygge opp kompetansen. Innen faget sosialt arbeid har de kommet langt med dette arbeidet, og er i ferd med å skaffe førstestillingskompetanse i både juss og sosialantropologi. Utfordringene ser nå ut til å være større på de andre fagområdene.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- beskrive og begrunne hvilke deler av utdanningen som er sentrale
- sikre at det er personer med førstestillingskompetanse i alle sentrale deler av studiet

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

I det pågående revideringsarbeidet av studieplanen skal NTNU vurdere hva som er de sentrale delene av studiet. For inneværende år anses emne HSAR1003 *Introduksjon til sosialt arbeid og sosiale problem i et flerkulturelt samfunn* (30 sp.), HSAR1004 *Sosialt arbeid i velferdsstaten* (30 sp.), HSAR 2005 *Sosialt arbeid med marginaliserte individer, grupper og familier* (30 sp.) samt HSAR3003 *Bacheloroppgave i sosialt arbeid* (15 sp.) som sentrale.

I emnet HSAR1003 er emneansvarlige en førsteamanuensis og en førstelektor, i emne HSAR 1004 én førstelektor og én universitetslektor, i emne HSAR2005 to førsteamanuensiser og i emne HSAR 3003 to førsteamanuensiser.

Den sakkyndige komiteen konstaterer at NTNU har definert noen sentrale deler av studiet, og at dette kan revurderes i forbindelse med revideringen av studieplan. Komiteen konstaterer også at det er førstestillingskompetanse knyttet til de sentrale delene.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller de vurderte kravene i studietilsynsforordningen.

3.4 Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid. For første syklus gjelder også: Fagmiljøet skal ha dokumenterte resultater på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå?

Egenrapporten refererer her særlig til to områder: Senter for barnevern og innovasjon med flere prosjektet som skal følge opp *Det nye barnevernet*, og et prosjekt finansiert av Arbeids- og velferdsdepartementet kalt *Praksis og kunnskapsutvikling i NAV 2013-2016*. Dessuten nevnes noen doktorgradsprosjekter, mindre lokale fagutviklingsprosjekter i samarbeid med praksis og en jubileumsbok fra 2012 da sosionomutdanningen i Trondheim fylte 50 år. Det ser ut til at forsknings- og utviklingsaktiviteten i stor grad er basert på eksternt finansierte prosjekter. Dette tyder på et aktivt arbeid for å skaffe prosjekt- og forskningsmidler og et kompetent forskningsmiljø som er i stand til å konkurrere om forskningsmidler.

NTNU ligger dårlig an når det gjelder publikasjonspoeng, se også kommentarene under punkt 3.1. De ovennevnte prosjektene kan imidlertid tyde på at publikasjonspoengene ikke gir det hele bildet av hva

som publiseres i ulike kanaler. Dette dokumenteres imidlertid ikke i egenrapporteringen. Dersom det skal legges vekt på FoU som ikke resulterer i publikasjonspoeng må universitetet dokumentere dette på en bedre måte.

Representantene for NTNU sa i møte at det på instituttnivå satses på skriving av artikler og at de legger opp til at fagansatte skriver sammen, fordi det er tungt å skrive alene. Allikevel er det enda et stykke unna at NTNU ligger på et nivå som en må kunne forvente at et så pass sterkt fagmiljø.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- øke forsknings- og publiseringsaktivitetene

Om krav til ny dokumentasjon

Det forventes ikke at NTNU innen 1. oktober 2017 kan dokumentere større økning av merittering og publisering. NOKUT har i stedet bedt om at det legges frem dokumentasjon på igangsatte tiltak og en fremdriftsplan for økt merittering og vitenskapelig publisering.

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

NTNU opplyser at etter sammenslåingen er fagmiljøer blitt styrket med flere førstestillingskompetente, og det har vært et målrettet arbeid for å styrke forskningsmiljøet. Data fra CRISTin viser at publikasjonspoeng ved Institutt for sosialt arbeid har økt fra 12,171 i 2014 til 21,564 i 2016. Publikasjonsliste for 2017 viser også publiseringsaktivitet som de sakkyndige vurderer som god.

Den sakkyndige komiteen ser at NTNU bruker de muligheter som ligger i den nye organisasjonen, og at fagmiljøet er godt i gang med å få til en betydelig økning i forsknings og publiseringsaktiviteten.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

Sakkyndig vurdering

NTNU henviser her til tabellen over ansatte i studiet. Der kommer det fram at de ansatte har erfaring fra praksis. Det kommer imidlertid ikke fram hvilken kompetanse eksterne praksisveiledere har, og heller ikke hvordan universitetet jobber med å utvikle praksisveilederne. Med satsingen på internasjonale perspektiver blir samspillet med praksis dessuten en ekstra utfordring.

NTNU sier de jobber tett med praksis. Med forbehold om manglende rapportering, er det allikevel mye som tyder på at NTNU har en utfordring når det gjelder å arbeide langsiktig med å kvalifisere og utvikle både praksisundervisningen og tilbudet til kvalifiserende tiltak rette mot praksisveilederne. Denne utfordringen blir større i og med at en del av studentene har praksis i utlandet.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- stille tydelige krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere i inn- og utland, slik at studenten sikres god oppfølging i praksis

Universitetet bør:

- utvikle langsiktig samarbeid med praksissteder og utvikle tilbudet om opplæring i veiledning til praksisveilederne
- arbeide med å utvikle rutiner for kvalitetssikring av praksis i utlandet

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

NTNU vil fra våren 2018 stille krav om at eksterne veiledere har relevant sosialfaglig bakgrunn. De oppgir at Stortingsmelding nr. 13 definerer sosialfaglig bakgrunn som utdanning innen de sosialfaglige profesjonsutdanningene barnevernspedagog, sosionom og vernepleiere. Dersom ekstern veileder har mangler i sin kompetanse, må studenten være en del av et team som innehar den nødvendige kompetansen. NTNU oppgir også at det for høstsemesteret 2017 kun er noen få tilfeller i skolesektoren hvor ekstern veileder ikke har formell sosialfaglig kompetanse. De sakkyndige forutsetter at NTNU følger opp disse planene i 2018, og at det i kravene blir tilstrekkelig presisert hva som er relevant kompetanse og erfaring.

NTNU tilbyr veilederseminar der eksterne praksisveiledere kan delta i gruppeveiledningen med en erfaren ansatt ved instituttet. Det er også satt ned en arbeidsgruppe som skal evaluere og vurdere ulike forhold knyttet til praksisstudiet. Vi leser ut av NTNUs beskrivelse at det foregår et systematisk arbeid rundt kvalitetssikring av praksisstudiene.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

7.3 Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen

Institusjonene har blitt bedt om å gi en kortfattet redegjørelse for hvordan de har valgt å følge opp de sakkyndiges anbefalinger (bør-punktene) for videre utvikling av utdanningene.

NTNU oppgir at de fleste bør-punktene skal følges opp i forbindelse med den pågående revideringen av studiene innen barnevern og sosialt arbeid. Nye studieplaner skal implementeres fra studieåret 2018/2019. For inneværende år har det vært en justering i pensumlister for å få inn mer forskningsbaserte publikasjoner og bruk av ansattes forskning i undervisningen. Plagiatkontroll er innført på bacheloroppgaver fra 2017. I oktober blir det oppnevnt representanter fra praksisfeltet i programrådet for å få mer systematisk dialog med praksisfeltet, og et internasjonalt utvalg oppnevnes for blant annet å sikre bedre oppfølging av praksis i utlandet. NTNU arbeider med en strategisk personalplan.

7.4 Samlet konklusjon

NOKUT har ikke krevd endringer i læringsutbyttebeskrivelsene grunnet innføring av nye retningslinjer, og dette kravet er ikke blitt vurdert på nytt i andre del av tilsynet.

Bachelorgradsutdanningen i sosialt arbeid ved NTNU oppfyller alle de vurderte kravene i studietilsynsforskriften.

8 Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudier i sosialt arbeid ved Høgskolen i Østfold

8.1 Plan for studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-2)

2.2 Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Det skal formuleres ett læringsutbytte for hvert studium, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Det totale læringsutbyttet for bachelorgradsstudiet i sosialt arbeid beskrives i tilsammen 18 punkter innen kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse som følger:

Kunnskaper

Kandidaten

- kan benytte relevante teorier fra psykologi, samfunnsfag, juridiske fag og sosialpolitikk i sitt sosialfaglige arbeid overfor brukere med ulike utfordringer på individ-, gruppe- og samfunnsnivå
- har faglig kompetanse som innebærer forskningsbasert kunnskap om mennesker i alle aldre som er i en situasjon hvor de har behov for velferdstjenester
- har kjennskap til og kan benytte de kvalitetskrav som gjelder for fagområdet
- har forvaltningskompetanse som omfatter både juridisk og faglig skjønn ved anvendelse av aktuelle lover og i saksbehandlingens ulike faser
- kan benytte sin kunnskap fra teorier, prosesser og metoder i relasjons- og endringsarbeid både i forhold til brukere og i tverrfaglig samarbeid
- kjenner hovedmål og virkemidler i sosialpolitikken, kan vurdere disse kritisk og kan virke som premissleverandør for beslutninger i hjelpeapparatet og overfor politiske beslutningstakere

Ferdigheter

Kandidaten

- kan identifisere ressurser og muligheter hos brukere av velferdstjenester og kan gjennom sitt arbeid med brukere og brukerorganisasjoner bidra til utvikling av myndiggjørende praksis på individ-, gruppe- og samfunnsnivå
- kan utføre faglig arbeid i tråd med offentlige og private ordninger som kan virke løsnings-skapende for brukerne
- kan dokumentere, kvalitetsutvikle og evaluere eget arbeid
- har samtale- og samhandlingsferdigheter og mestrer direkte og krevende situasjoner både i forhold til brukere og i tverrfaglig samarbeid
- kan utføre sosialfaglig arbeid i relasjoner preget av krysspress og interessemotsetninger, og kan håndtere slike situasjoner
- kan utføre sosialfaglig arbeid med mennesker med ulik virkelighetsoppfatning og i flerkulturelle kontekster

Generell kompetanse

Kandidaten

- har etisk kompetanse som omfatter innsikt i etikkens grunnleggende spørsmål og kompetanse om sosialt arbeids internasjonale og nasjonale verdigrunnlag
- har evne til kritisk refleksjon, viser profesjonell dømmekraft i ulike verdi- og konfliktspørsmål og handler i tråd med fagfeltets yrkesetiske grunnlagsdokument
- har profesjonell kompetanse som omfatter evne til kritisk vurdering av egen yrkesutøvelse, respekt, empati og til å ha et brukermedvirkningsperspektiv i sitt arbeid.
- har kompetanse til å vurdere brukers situasjon i et helhetsperspektiv
- har evne til å innhente ny kunnskap, vurdere den kritisk og bruke den som grunnlag for praksisutøvelsen og videreutvikling av praksis
- kan formidle sentrale teorier fra sosionomens arbeidsfelt, kjenner ulike problemstillinger og løsninger, kan formidle dette på relevante måter og derigjennom bidra til å utvikle eget fagområde

Sakkyndig vurdering

De sakkyndige har vurdert hvorvidt læringsutbyttebeskrivelsene er i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og har lagt til grunn at alle deskriptorene i NKR skal ivaretas i en beskrivelse. NKR inneholder generelle læringsutbyttebeskrivelser, og alle studier skal ha fagspesifikke læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i NKR. Beskrivelsen av oppnådd kompetanse skal vise at studiet er på nivå 6 i NKR.

Læringsutbyttebeskrivelsene er ambisiøse og vitner om en tydelig anstrengelse for å gjøre disse informative og klargjørende med hensyn til utdanningens innhold og verdigrunnlag. Det er ikke helt enkelt å gjenkjenne deskriptorene i NKR. Enkelte punkter kan – med en viss velvilje – relateres til NKR, selv om disse ofte er slått sammen og er omformulerte. Det sistnevnte gjelder for eksempel de to læringsutbyttene som vedrører etikk, og som i NKR gjenfinnes i to punkter «har innsikt i relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger respektive kan planlegge og gjennomføre varierte arbeidsoppgaver ... i tråd med etiske krav og retningslinjer.» Videre er noen læringsutbyttebeskrivelser under kategorien kunnskap formulert på en måte som snarere viser ferdigheter (punkt 1 og punkt 5 som begge begynner med «kan benytte» respektive generell kompetanse (punkt 2 og punkt 4). I noen tilfeller benyttes dessuten uttrykk som kan oppfattes som uklare, for eksempel «premissleverandør» i punkt 6 under kunnskap, «offentlige og private ordninger» i punkt 2 under ferdigheter, «virkelighetsoppfatning» i punkt 6 under ferdigheter. Det som kanskje er viktigst å trekke frem er imidlertid at noen av læringsutbyttene som beskrives i NKR mangler. Det er for eksempel vanskelig å finne noen som samsvarer med det som i NKR er formulert som «kjenner til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet, har kunnskap om fagområdets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet samt kjenner til nytenking og innovasjonsprosesser.» Det er også mulig at læringsutbyttebeskrivelsen trenger å revideres så det blir tydeligere at den beskriver en sosionomutdanning.

Under vårt besøk med representanter for sosionomutdanningen ved Høgskolen i Østfold (HiØ) fremkom også at høyskolen i forbindelse med arbeidet med egenrapporten er blitt oppmerksomme på

en del problemer med nåværende formuleringer, og har erkjent at de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene bør revideres.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen må:

- revidere sin overordnede læringsutbyttebeskrivelse slik at den blir (a) i samsvar med NKRs deskriptorer, (b) tydeligere formulert, og i større utstrekning enn nå tilpasset sosialt arbeid og sosionomutdanning, samt (c) mer gjennomtenkt med hensyn til hvordan de ulike læringsutbyttene skal plasseres under de tre kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse

Om krav til ny dokumentasjon

I dette tilsynet har NOKUT vurdert at noen mål-punkter ikke må imøtekommes av institusjonene fordi KD har varslet at det vil komme endringer i den nasjonale styringen av BSV-utdanningene gjennom ny rammeplan med en felles innholdsdel for alle utdanningene og nye retningslinjer for de enkelte utdanningene. KD ønsker blant annet en nasjonal samordning av læringsutbyttebeskrivelsene for BSV-utdanningene. Det er derfor lite hensiktsmessig at hver institusjon skal utarbeide nye læringsutbyttebeskrivelser som en del av dette tilsynet. Det innebærer at Høgskolen i Østfold ikke må imøtekomme mål-punkter om endring av overordnede læringsutbyttebeskrivelser.

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Bachelorgradsstudiet i sosialt arbeid ved HiØ bygger ifølge studieplanen og egenrapporten på rammeplanen og er, med utgangspunkt i intensjoner om integrering, organisert i tverrfaglige emner. I tillegg til praksisperioder som begge har et omfang på 15 studiepoeng, består utdanningen av åtte emner. Utdanningen utgjør en del av ABSV-utdanningene, som i tillegg til sosionomprogrammet inkluderer program for arbeids- og velferdsfag, barnevern og vernepleie, noe som innebærer at noen av emnene er felles for disse utdanningene. De felles emnene utgjør totalt 70 studiepoeng (hvorav 15 gjelder bachelorgradsoppgaven) og består av: *Innføring i profesjonell kommunikasjon*, *tverrprofesjonell samhandling* i det første studieåret (felles for alle ABSV-utdanninger), *Psykisk helse*, *barnevern og familiarbeid* i det andre studieåret (som leses sammen med barnevern) samt *Kunnskapsbasert praksis i spenningsfeltet mellom individ og samfunn* (felles for alle ABSV-utdanninger). Men også andre emner som for eksempel *Sosialt arbeid som fag i teori og praksis* har felles elementer med de andre utdanningene. Det er åpenbare gevinster med å ha felles emner på den måten, for eksempel for å utvikle ferdigheter i samarbeid på tvers av profesjonen, noe som inngår i læringsutbyttet for utdanningene. Videre er barneverntjenestene også et viktig arbeidsområde for sosionomer, slik at visse grunnleggende samfunnsvitenskapelige kunnskaper, i for eksempel sosiologi

og sosialpolitikk, med fordel kan bli ivaretatt innenfor rammen av felles emner. Det sistnevnte er jo også en måte å «økonomisere» utdanningene. I egenrapporten beskrives innholdet i de ulike emnene utførlig.

Komitéen har imidlertid merknader til progresjonen i utdanningen. På et overordnet plan synes det som om det er en klar tanke om en suksessiv fordypning gjennom utdanningsløpet, spesielt med tanke på den senere plasseringen og konstruksjonen av de to emnene i femte semester (de to emnene som har ordet «spenningsfelt» i sine respektive kategorier). På den andre siden er formuleringene av læringsutbyttene for de enkelte emnene slik at det er vanskelig å vurdere progresjonen, blant annet fordi de ikke er strukturert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Det bør også nevnes at utdanningsansvarlige ved vårt besøk ved HiØ ga uttrykk for at de så behov for å arbeide videre med å se på helheten mellom emnene og studieprogrammet for å sikre progresjonen, og at det trolig bør gjøres en større og systematisk revidering av fagplanen. I korthet er vi tilbøyelig til å være enig i dette synspunktet.

Gir studiets innhold og oppbygging grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

I lys av de vurderinger av den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen som det er gjort rede for under punkt 2.2. over, mener vi at det også er vanskelig å svare entydig på spørsmålet om studiets innhold og oppbygging gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet. I vår gjennomgang av læringsutbyttene, struktur og innhold i de ulike emneplanene, mener vi å kunne se at forholdsvis mange av de overordnede læringsutbyttene blir oppnådd, mens vi i noen tilfeller er mer usikre.

Et eksempel på dette som bør nevnes er innslaget av vitenskapsteori og forskningsmetoder, og det studieinnholdet som er relatert til læringsutbyttet «at studenten skal kunne oppdatere sine kunnskaper.» I likhet med flere andre sosionomutdanninger fremstår innslaget av vitenskapsteori og kunnskaper om forskningsmetoder som begrenset i utdanningen ved HiØ. Ifølge rammeplanen skal utdanningen inneholde elementer slik at studentene skal kunne «tilegne seg kunnskaper om vitenskap og vitenskapelige metode for å kunne lese forskningsrapporter og nyttiggjøre seg forskningsresultater i sin yrkesutøvelse.» Et sentralt tema skal være «kjennskap til ulike metoder for innhenting og bearbeiding av data og ulike former for rapportering.» Etter det vi kan se inneholder utdanningen i sin helhet forholdsvis lite litteratur innen disse områdene.

I studieplanen for emnet *Kunnskapsbasert praksis i spenningsfeltet mellom individ og samfunn* finner vi både læringsutbytte og innhold som vedrører vitenskapsteori, forskningsmetode, forskningsetikk mv., men så vidt vi forstår inngår ikke noen ferdighetstrening i form av å arbeide med innsamling, bearbeiding eller analyse av empirisk materiale. Derimot inngår et element der studentene presenterer en vurdering av to vitenskapelige artikler med kvantitativ respektiv kvalitativ design. Et slikt element kan sikkert være av stor verdi, men spørsmålet er i hvilken utstrekning kandidatene har evne til kritisk vurdering av slike artikler dersom det ikke også i utdanningen inngår mer grunnleggende undervisning og trening i forskningsmetoder som brukes i kvalitative og kvantitative analyser.

I emneplanen for bachelorgradsoppgaven fremgår det at studentene skal anvende metoder for innhenting og bearbeiding av data. Imidlertid inngår det ingen relevant litteratur som er knyttet til dette. Dessuten skal oppgaven skrives i grupper på to til tre studenter, noe som også kan begrense muligheten for hver enkelt student til å utvikle sine forskningsferdigheter. Det bør også nevnes at det ikke gjøres noen individuell bedømming av de enkelte studentenes innsats, noe som studentrepresentanten ved besøket ved HiØ påpekte at studentene har klaget på.

Sammenfattet innebærer dette at det er en risiko for at studentene får dårligere forutsetninger for å kunne ta del i aktuell forskning, for eksempel vitenskapelige artikler som omhandler vurderinger av metoder og/eller bygger på kvantitativt materiale, når de kommer ut i arbeidslivet, men også at de er dårligere forberedt på videre studier på masternivå.

Er det sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå og det totale læringsutbyttet for studiet?

Som det fremkommer over, er vår vurdering sammenfallende med den som blir uttrykt av utdanningsansvarlige for sosionomprogrammet ved høyskolen, at det trengs en total revidering av de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene og av koblingen til fagplanene. I egenrapporten blir det gjort et forsøk på å på en systematisk måte koble læringsutbyttene for de enkelte emnene til de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene. I en kommentar til dette i egenrapporten står det:

«I arbeidet med utarbeidelsen av matrisen hvor enkeltemnenes læringsutbytter knyttes mot totallæringsutbyttet, ser vi at totalt læringsutbytte er utilstrekkelig og upresist beskrevet på enkelte områder. Selv om det er rom for videre utvikling av både de totale læringsutbyttebeskrivelsene og av beskrivelsene av emnenes læringsutbytter, mener vi at læringsutbyttene samlet sett gir studentene en sluttkompetanse i samsvar med beskrivelsen i studieplanen.»

Vår vurdering er at høyskolen har rett i det førstnevnte: det er altfor mange upresise og utilstrekkelige formuleringer i den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen. Og selv om vi ikke er like sikre som egenrapporten på at det sistnevnte er oppfylt i alle tilfeller, mener vi at det entydig kan påpekes det bør gjøres revideringer av læringsutbyttebeskrivelsene også på emnenivået.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforordningen.

Høyskolen må:

- utarbeide en total oversikt i studieplanen som viser at læringsutbytter og innhold på emnenivå er tilpasset overordnede læringsutbytter og er i tråd med oppdelingen i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse
- arbeide med å utvikle og tydeliggjøre progresjonen i utdanningsplanen
- styrke innslaget av vitenskapsteori og forskningsmetode i utdanningen

Om krav til ny dokumentasjon

Høgskolen i Østfold må sikre et større innslag av vitenskapsteori og forskningsmetode og synliggjøre dette i læringsutbyttebeskrivelsene. Det forventes ikke at Høgskolen i Østfold dokumenterer at endringene i læringsutbyttet for emnene er i overensstemmelse med det overordnede læringsutbyttet.

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

HiØ har arbeidet med å tydeliggjøre progresjon på det enkelte fagområdet, og trekker særlig frem kompetanse i kommunikasjonsferdigheter som utvikles fra trening i grunnleggende kommunikasjonsferdigheter i første semester, interkulturell kommunikasjon i andre, trening i tredje og fjerde semester og kommunikasjon i grupper i femte semester.

I andre semester er det i emnet *sosialt arbeid som fag i teori og praksis* lagt inn forelesning i vitenskapsteori og forskningsmetode og en påfølgende praktisering gjennom et prosjekt i praksisfeltet hvor data innhentes. Her er det også lagt inn et læringsutbytte *Grunnleggende kunnskap om vitenskapsteori og forskningsmetode* med tilknyttet pensumslitteratur. Tredje semester har et læringsutbyttekrav og arbeidskrav knyttet til å dokumentere og formidle ny faglig kunnskap hvor forskning og undersøkelser etterspørres. Bacheloroppgavearbeidet begynner nå i femte semester, og for emnet *bacheloroppgave* inngår nå læringsutbyttebeskrivelsen «gjøre rede for vitenskapelig metode for å kunne lese forskningsrapporter og nyttiggjøre seg forskningsrapporter i sin yrkesutøvelse».

Den sakkyndige komiteens vurdering er at tiltakene Høgskolen i Østfold har gjort for å utvikle progresjons i utdanningen og styrke vitenskapsteori og forskningsmetode er tilfredsstillende.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

2.4 Arbeids- og undervisningsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte arbeids- og undervisningsformene opp om studentenes læring og gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

De arbeids- og undervisningsformene som benyttes i sosionomutdanningen ved HiØ er godt beskrevet i egenrapporten, både i oversiktlige termer og med tanke på begrunnelse for valget av ulike undervisningsmetoder i hvert emne. I likhet med andre sosionom- og profesjonsutdanninger som har både teoretiske og ferdighetsinnrettede elementer, er det en rik flora av ulike arbeids- og undervisningsformer: forelesninger, lærerstyrte seminarer for diskusjoner, ferdighetsøvinger i tilrettelagte situasjoner, rollespill i praksisliknende situasjoner, gruppearbeid i såkalte basisgrupper med og uten veileder, faglige presentasjoner/framlegg. For introduksjonsforelesninger og for kommunikasjon mellom studenter og mellom studenter og lærer benyttes også nettbasert læringsplattform. Dertil kommer veiledet praksis, selvstudier og enkelte oppfølgingsamtaler med studentene. Av beskrivelsen av hvordan disse ulike metodene benyttes i de ulike emnene å dømme, fremstår valget av arbeids- og undervisningsformer som relevante og gjennomtenkte, muligens med unntak av det som nevnes over om innslaget av ferdighetstrening i forskningsrelaterte elementer. Det skal også poengteres at de enkelte emneplanene gir tydelige og informative beskrivelser både av arbeids- og undervisningsformer og vurderings- og eksamensformer.

Generelt sett er det vanskelig å kun ut fra egenrapportering og emneplaner å avgjøre i hvilken utstrekning arbeids- og undervisningsformer er tilstrekkelige og formålstjenlige, og med hvilken kvalitet de faktisk gjennomføres. Vår samlede vurdering er at bredden og variasjonen av arbeids- og undervisningsformer stort sett bør kunne gi studentene gode forutsetninger for å utvikle sin evne til å arbeide både individuelt og i gruppe, samt i muntlig og skriftlig fremstilling. Ett unntak som bør nevnes er at det ved HiØ er obligatorisk å utføre bacheloroppgaven som gruppeoppgave, hvilket gir dårligere forutsetninger for individuell trening av de ulike forskningsmomenter som er hensikten med bacheloroppgaven. Ved institusjonsbesøket kom det fram at dette var en mer økonomisk enn faglig begrunnet praksis. Institusjonen bør etter vår oppfatning overveie å la bacheloroppgaven være en individuell oppgave, eller at man i det minste lar dette være en mulighet for de studenter som ønsker det.

HiØ bør ta en gjennomgang av arbeids- og undervisningsformer etter revidering av overordnet læringsutbytte og vurdere om de opprinnelige valgte arbeids- og undervisningsformer må justeres for å sikre at studentene oppnår læringsutbyttet for studiet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- ta en gjennomgang av arbeids- og undervisningsformer og vurdere om disse skal justeres med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser på overordnet nivå
- eventuelt lage en oversikt over arbeids- og undervisningsformer i forbindelse med den planlagte gjennomgangen av læringsutbyttebeskrivelser på overordnet og på emnenivå
- overveie om bacheloroppgaven skal være en individuell oppgave, eller i det minste lar det være en mulighet

2.5 Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte vurderingsformene opp om studentenes læring og egner seg for å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet?

I likhet med arbeids- og undervisningsformer er vurderings- og eksamensformer utførlig beskrevet i egenrapporten. På samme måte er også begrunnelsene for arbeidskrav og eksamensformer godt beskrevet. I begge tilfeller vitner egenrapporten om en gjennomtenkt pedagogisk holdning. I forbindelse med vårt besøk på HiØ fremholdt dessuten både utdanningsansvarlige og studentrepresentanter – i rosende formuleringer – at de faglig ansatte er tett på studentene og har god oversikt over alle studenter, noe som kan ha å gjøre med en svært høy lærertetthet sammenliknet med flertallet av de øvrige sosionomutdanninger.

Gjennomgående består vurderingsformene i studiet av tydelige arbeidskrav og eksamener, og hvert emne avsluttes med en sluttvurdering. Til arbeidskravene er det også presisert krav om tilstedeværelse på 80-90 % i både undervisning, ferdighetstrening og veiledet basisgruppearbeid. Når det gjelder eksamensformer forekommer hjemmeeksamen (både individuelt og i gruppe), skriftlig skoleeksamen, muntlig individuell eksamen m.m. Det fremgår imidlertid ikke om det skjer noen individuell vurdering av de enkelte studenters bidrag eller læring i forbindelse med gruppeeksamen. Slik vi oppfattet diskusjonen med utdanningsansvarlige under vårt besøk ved høyskolen, blir det ikke gjort noen slik individuell vurdering i forbindelse med bachelorgradsoppgaven som skrives i grupper.

Studentrepresentanten påpekte ettertrykkelig at det har vært et ønskemål fra studentenes side å få skrive individuelle bachelorgradsoppgaver. Vi mener at høyskolen seriøst bør overveie å komme disse ønskemålene i møte, ikke minst for at hver enkelt student skal få mulighet til å oppøve ferdigheter i å utføre forskningsarbeid og skrive vitenskapelige tekster.

Selv om vurderings- og eksamensformene stort sett synes å være velfungerende, så er det ikke utenkelig at også disse bør bli gjenstand for gjennomgang i forbindelse med den revideringen av overordnede og emnerelaterte læringsutbyttebeskrivelser som vi har tatt til orde for under punktene over.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- overveie å utvikle former for individuelle vurderinger og eksamen som gir individuell vurdering av de enkelte studenters bidrag i bachelorgradsoppgaven og andre gruppearbeider, alternativt gjøre bachelorgradsoppgaven til en individuell oppgave
- eventuelt lage en oversikt over eksamens- og vurderingsformer i forbindelse med planlagt gjennomgang av læringsutbyttebeskrivelser på overordnet og emnenivå
- ta en gjennomgang av eksamens- og andre vurderingsformer og vurdere om disse skal justeres med utgangspunkt i reviderte læringsutbytter på overordnet nivå

2.6 Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Sakkyndig vurdering

Arbeider institusjonen tilfredsstillende med å innhente informasjon fra relevante avtakere for å sikre studiets relevans for arbeidsliv og/eller videre studier?

HiØ kan gjøre rede for ulike former av formalisert samarbeid og regelmessige kontakt med relevante avtakere som har som formål å sikre utdanningens relevans for arbeidslivet; (1) *Advisory Board* som er et rådgivende organ for studievirksomheten og avdelingens utviklingsarbeid. Deltakerne representerer beslutningstakere i kommunene, spesialisthelsetjenesten og utviklingssentrene. (2) *Fagråd*, der høyskolen samarbeider med kommunene i Østfold og Sykehuset Østfold for å sikre at utdanningen for helse- og omsorgsarbeidere er i samsvar med de kompetansebehov som er ute i

praksis. Samarbeidet omfatter studieplanens læringsutbyttebeskrivelser og innhold, men også utvikling av metoder for veiledning og vurdering av praksisstudier. (3) *Koordinatorforum/praksisforum* der høyskolen sammen med kommunene i Østfold, Sykehuset og NAV Østfold håndterer spørsmål knyttet til praksisstudiene og kompetanseutvikling. Disse foraene gir tilsammen et bilde av et velutviklet og veletablert samarbeid med arbeidslivet.

Når det gjelder utdanningens relevans for videre studier, kan man på den ene siden si at utdanningen gir visse grunnleggende teoretiske og ferdighetsrettede kunnskaper. Som tidligere nevnt er imidlertid innslaget av vitenskapsteori og forskningsmetode relativt begrenset, noe som reiser spørsmålet om utdanningen i tilstrekkelig grad forbereder studentene for mastergradsstudier. Dessuten er også innslaget av internasjonal, forskningsbasert litteratur og tekster på engelsk relativt begrenset. Pensumlistene, som totalt omfatter ca. 140 tekster, er svært dominert av norsk litteratur. En del engelske tekster er å finne i emnet *Sosialt arbeid som fag og praksis*, men disse er primært innen psykologi – og ikke i sosialt arbeid. Dessuten inngår noen internasjonale, vitenskapelige artikler i pensum (og i forbindelse med en arbeidsoppgave) i ytterligere et emne: *Kunnskapsbasert praksis i spenningsfeltet mellom individ og samfunn*. Oppsummert er vår vurdering at studentene ikke kommer i tilstrekkelig kontakt med internasjonal forskning og kunnskapsutvikling innen sosialt arbeid, noe som vanskeliggjør forberedelser for videre studier.

Er utdanningens innhold tilpasset til behov i praksisfeltet?

Spørsmålet om hvorvidt utdanningens innhold er tilpasset behovene i praksisfeltet er komplisert for i prinsippet alle typer av profesjonsutdanninger. Praksisfeltet for sosionomer er heterogent og omfatter ulike virksomheter og et mangfold av klient- og brukergrupper med varierende behov og problem. Organisasjonsansvarlige på praksisfeltet fremfører ofte synspunkt på hva utdanningen bør inneholde for å tilgodese spesialiserte kvalifikasjons- og kunnskapsbehov som preger det området man representerer, for eksempel ferdigheter i bruk av spesifikke saksbehandlingsprogrammer. Å forberede alle studenter for alle former for yrkespraksis er således vanskelig innenfor en treårig utdanning på bachelorgradsnivå. Dette er et generelt spørsmål og en utfordring for alle BSV-utdanninger. En rimelig holdning er at studentene etter fullført utdanning har et solid generelt kunnskaps- og kompetansenivå som gjør at de har evnen til å tilegne seg og validere arbeidsmetoder og virksomhetsspesifikk kunnskaper når de kommer ut i arbeidslivet.

I tillegg til det formaliserte samarbeidet som nevnes over, og ved siden av vanlige, regelmessige kontakter med praksis i form av veileders praksisbesøk og eksterne forelesere fra ulike arbeidssteder, har Høgskolen i Østfold mange FoU- og samarbeidsprosjekter som man mener på ulik måte bidrar til at sosionomutdanningens innhold er tilpasset arbeidslivets behov. Et eksempel er *KLAR prosjektet*, der en av de ansatte i samarbeid med flere NAV-kontor har utviklet nye metoder, såkalt «supported employment», for å få arbeidsløse personer ut i arbeid.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- øke innslaget av internasjonale vitenskapelige artikler i sosialt arbeid

2.7 Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, som er tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

Sakkyndig vurdering

Møter studentene forskning og faglig utviklingsarbeid gjennom forskningsbasert undervisning i studiet?

Studentene møter forsknings- og utviklingsarbeid på ulike måter i løpet av sine studier, dels i de undervisnings- arbeids- og øvingsselementer som inngår i emnene som eksplisitt omfatter vitenskap, forskning og forskningsmetoder, særlig HSABSV3011 og HSBSO30414 (som er bachelorgradsoppgaven) og dels gjennom deltakelse i ansattes FoU-arbeid. Dertil møter studentene forskning gjennom at ansattes publikasjoner inngår i pensum, og at de ansatte underviser om sin forskning i kurselementer der dette er relevant. Det blir også nevnt at det er et mål for høyskolen å integrere FoU med utdanning gjennom å inkludere studenter i FoU-prosjekter. Noen eksempler på dette er omtalt i egenrapporten, men hovedinntrykket er at inkluderingen av studenter i FoU-virksomhet har vært av et relativt beskjedent omfang. Under besøket ved høyskolen mente ansvarlige for utdanningen at studentene ikke i ønsket utstrekning involveres i den forskningen som lærerne bedriver. I egenrapporten fremheves at en forskningsbasert undervisning også blir ivaretatt gjennom oppdatering av forskningsartikler og bruk av forskning i forelesninger og annen undervisning. En gjennomgang av pensumlistene viser at litteraturen gjennom hele studiet domineres av norsk faglitteratur og at, som tidligere nevnt, innslaget av internasjonale, vitenskapelige artikler er beskjedent. Totalt sett er det vår vurdering at studiet har tilfredsstillende kopling til FoU, men at HiØ med fordel kan bli mer bevisst på hvordan dette kan styrkes ytterligere for å øke kvaliteten i utdanningen.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- oppdatere pensumlistene med internasjonal litteratur i sosialt arbeid for å styrke den internasjonale forskningstilknyttingen i utdanningen
- styrke arbeidet med å involvere studentene i FoU-prosjekter

8.2 Fagmiljø tilknyttet studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-3)

3.1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet, og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige og kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets samlede kompetanse er tilpasset studiet?

Som tidligere nevnt er bachelorprogrammet i sosialt arbeid organisert som en del av ABSV-avdelingen ved HiØ. De ansatte og kompetansen i fagmiljøet brukes på tvers for de utdanninger som tilbys ved avdelingen, noe som blant annet medfører at i de felles emnene for disse utdanningene underviser flere personer med førstestillingskompetanse som ikke direkte er knyttet til sosionomutdanningen. Totalt underviser nærmere et femtitalls lærere på sosionomutdanningen, men halvparten av disse i mindre enn 0,1 årsverk, noe som innebærer at det totale fagmiljøet som er tilknyttet studiet med minst 0,1 årsverk består av 25 personer og totalt utgjør 10,35 årsverk. Av disse har relativt mange (åtte) en ph.d.-utdanning, hvor av to i sosialt arbeid. Videre er det ni som har førstestillingskompetanse – én professor, én førstelektor og sju førsteamanuensis. Av de sistnevnte har to personer sosionombakgrunn, og halvparten av høyskolelektorene har slik bakgrunn. Fagkompetansen til de ansatte med førstestillingskompetanse er innen psykolog, kriminologi, sosialantropologi, retts sosiologi, medisinsk etikk og sosialt arbeid. Flesteparten av lærerne har dessuten en mangeårig yrkeserfaring som er relevant for sosionomutdanningen. Forholdstall mellom faglige årsverk og studenter ligger på 14,2. Tilsammen er fagmiljøets sammensetting, størrelse og samlede kompetanse svært godt tilpasset studiet.

Er fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige utviklingsarbeidet som utføres?

Ifølge egenrapporten er alle de fast ansatte som bidrar med undervisning og veiledning i studiet involvert i FoU-arbeid innen ulike deler av sosionomutdanningen. Det er imidlertid vanskelig å få et klart bilde av omfanget av de ulike ansattes forsknings- og utviklingsarbeid utefra den sammenstilling som er vedlagt egenrapporten. Bare for ca. en tredjedel av de ansatte er gjort rede for andelen FoU-årsverk, og denne varierer mellom 0,2 og 0,75. Dette kan tolkes som at den tid som de øvrige personene de facto kan anvende til forskning ikke er direkte relatert til sosionomutdanningen. Men det er grunnlag for å kunne si at fagmiljøets sammensetting, størrelse og samlede kompetanse er tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige utviklingsarbeidet som skal utføres.

Når det gjelder vitenskapelig publisering, kan det noteres at publiseringsvolumet har vist en positiv økning de siste årene. Samtidig bør det påpekes at antall publikasjoner på nivå 2 er lavt, og at publikasjonslisten i sin helhet domineres av et lite antall ansatte. En person svarte for eksempel for drøyt 70 % av de totale publikasjonspoengene i perioden 2010-2014. Igjen bør man være forsiktig med tanke på hvordan publikasjonene kan ha blitt bokført på de ulike utdanningene ved ABSV-avdelingen.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- arbeide aktivt for å involvere en større del av fagmiljøet i de forskningsprosjekt som pågår, med tilhørende publiseringer

3.2 Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Sakkyndig vurdering

Kommer samarbeid og nettverk som fagmiljøet deltar aktivt i studentene og undervisningen til gode?

I egenrapporten beskrives en lang rekke ulike nasjonale og internasjonale samarbeid som ansatte med kobling til sosionomutdanningen aktivt deltar i. Til de nasjonale og utdanningsrelaterte nettverkene regnes det nasjonale profesjonsrådet for sosionomutdanningen, karaktersamlingene i UHR og de årlige landskonferansene for praksisansvarlige lærere. Videre nevnes de nordiske sosialhøyskolenes samarbeid innen NOUSA. Dertil har HiØ internasjonalt samarbeid og kunnskapsutveksling med flere universiteter og høyskoler, blant annet i USA, Sverige og Finland. Det er også et internasjonalt samarbeid om praksisundervisning med flere praksissteder i Namibia, der sosionomstudenter kan gjennomføre en praksisperiode. Noen utviklingsprosjekter som har kobling til både undervisning og forskning er også omtalt, et eksempel er det tidligere nevnte *KLAR-prosjektet*. I tillegg til dette beskrives også dels et antall nasjonale og internasjonale forskergrupper og nettverk som enkelte lærere er engasjerte i, dels fire interne forskergrupper ved HiØ som ansatte ved sosionomutdanningen deltar i, og som er relevante for sosialt arbeid. En av disse gruppene ble etablert gjennom et samarbeid med universitet i Brasil, og omfatter både forsker- og studentutveksling.

Sammenfattet er vårt inntrykk at høyskolen arbeider aktivt med å bygge opp interne forskergrupper, og med å stimulere til samarbeid og oppbygging av nettverk med forskere og andre aktører utenfor høyskolen. Selv om omfanget og betydningen av disse samarbeidene er vanskelig å bedømme, framtrer bildet av et engasjement som rimeligvis bør komme studentene og undervisningen til gode, muligens i varierende grad og på ulike måter. Høyskolen selv beskriver det på følgende måte i sin egenrapport (s. 36):

«Disse forsknings-, samarbeids- og nettverksprosjekter og relasjoner påvirker utdanningen direkte ved at innhentet kompetanse gir seg utslag i hvordan undervisning utformes og hva det gis undervisnings ulike temaer. Men påvirkningen er også indirekte ved at disse nettverkene stimulerer de ansatte til videre og ytterligere faglig engasjement og utvikling. Nettverksbygging bidrar til å knytte kontakter på tvers av institusjoner og internt i egen organisasjon. Kontaktflatene gjør oss oppmerksom på eksterne forelesere og kjennskap til aktuell forskning som vi tar med oss tilbake til studentene (...) I tillegg oppfordres studentene til å lese og fordype seg i aktuell forskning. Dette fungerer også som et viktig supplement til obligatorisk pensum.»

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- ha en mer bevisst holdning til hvordan relevante samarbeid og nettverk kan utnyttes slik at det kommer studentene og undervisningen til gode

3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

Før første syklus gjelder også: Minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse.

Sakkyndig vurdering

Hva er ifølge institusjonen sentrale deler av studiet, og deler de sakkyndige denne vurderingen?

HiØ mener at alle emnene i utdanningen er like sentrale i og med at utdanningen er organisert i tverrfaglige emner. I likhet med andre sosionomutdanninger, er den oppbygd av tverrfaglige emner der ulike hoved- og delemer fra rammeplanen inngår, og rammeplanens hovedemne sosialt arbeid er integrert i alle disse emnene. I tilknytning til dette, betones også sosionomenes kompetanse når det gjelder relasjonsarbeid, både med brukere og samarbeidspartnere, men også deres forvaltningskompetanse. Dette synes å være et rimelig og ganske vanlig syn på hvordan en sosionomutdanning bør organiseres, og vår vurdering er at sosionomutdanningen ved HiØ i all hovedsak er oppbygd rundt en slik modell. Etter de sakkyndiges oppfatning må det være slik at rammeplanens hovedemner inngår som viktige og vesentlige deler av sosionomstudiet. Det kan imidlertid diskuteres om alle deler er like sentrale deler av dette studiet, med krav til førstestillings- og forskerkompetanse. HiØ må på denne bakgrunn foreta en vurdering av hvilke deler som er sentrale i studiet.

Er det personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet?

Andel førstestillingskompetanse i fagmiljøet ligger på 34,8 % og den samlede kompetansen hos lærerne ved utdanningen oppfyller de angitte minimumskravene. Det bør imidlertid påpekes at sosionomutdanningen ved HiØ har en relativt lav andel undervisningsårsverk utført av ansatte med førstestillingskompetanse sammenliknet med flertallet av de norske sosionomutdanningene. HiØ kan dokumentere at det er personer med førstestillingskompetanse i hvert emne. Derimot er omfanget og innretningen på deres undervisning i de respektive emnene vanskelig å fastslå ut i fra beskrivelsen i egenrapporten. Som vurdert over, må HiØ ta en ny vurdering av sentrale deler av studiet og sikre at det er førstestillingskompetanse i disse delene.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen må:

- beskrive og begrunne hvilke deler av utdanningen som er sentrale
- sikre at det er personer med førstestillingskompetanse i alle sentrale deler av studiet

Høyskolen bør:

- øke andelen undervisning utført av personer med førstestillingskompetanse

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

HiØ anser følgende deler av utdanningen som sentrale:

- kommunikasjonskompetanse og etisk kompetanse
- metodisk sosialt arbeid
- psykologi
- samfunnsvitenskapelige emner

I de syv emnene som dekker de sentrale delene som er nevnt over, er det tilknyttet minst en førsteamanuensis i hvert emne – til sammen syv. I ett av emnene sluttet nylig den førstestillingskompetente og det utlyses ny stilling. I tillegg er det én professor-II som bidrar til fem av emnene, to førstelektorer som bidrar i fire av emnene samt en dosent som bidrar i ett emne. Det er gjort justeringer som gjør at alle emneansvarlige er førstestillingskompetente. Den sakkyndige komiteens vurdering er at Høgskolen i Østfold nå har sikret at det er førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

3.4 Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid. For første syklus gjelder også: Fagmiljøet skal ha dokumenterte resultater på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå?

Beskrivelsen av det forsknings- og utviklingsarbeidet som bedrives ved HiØ i tilknytning til sosionomutdanningen er både informativ og omfattende (18 sider). For hver og en av de ansatte som underviser på programmet i minimum 0,1 årsverk gis det en oversikt over de siste fem års FoU-aktivitet. Sammenstillingen viser både en påtakelige bredde og en lang rekke interessante forsknings- og utdanningsrelaterte prosjekter med stor relevans for sosialt arbeid og sosionomutdanningen. I egenrapporten nevnes at alle de fast ansatte som bidrar med undervisning og veiledning i studiet driver aktivt med forskning og utviklingsarbeid innen ulike deler av studiet. Som tidligere nevnt (punkt 3.1) er det imidlertid vanskelig å få et klart bilde av omfanget av dette for de enkelte ansatte. I likhet med andre universitets- og høyskoleinstitusjoner så er noen av de ansatte mer opptatt av forskning, mens andre i større grad driver med undervisning og veiledning. Som tidligere nevnt har også antall publikasjoner økt de siste årene, men publikasjoner på nivå 2 er svært lavt. Den samlede produksjon av FoU-virksomhet som ansatte med undervisning på sosionomutdanningen faktisk bedriver fremstår som begrenset. Dette er høyskolen bevisst på, og det pågår som tidligere nevnt et strategisk arbeid for å øke forskningsaktivitet og publisering. I egenrapporten (s. 57) skriver man for eksempel:

«Det er et mål å øke antallet publikasjoner i alle kategorier, pr. dato er det for få ansatte som publiserer vitenskapelige artikler til tross for at de gjennomfører prosjekter. En ansatt er i

sluttfasen av sitt doktorgradsarbeid, som et resultat av det vil det bli publisert flere vitenskapelige artikler for publisering. En annen ansatt er stipendiat og har flere prosjekter hvor det vil bli publisert artikler det førstkommende året og en annen har avsatt ekstra FoU-tid til forskning for å kvalifisere seg til opprykk til professor, noe som medfører publikasjoner (...)

Flere ansatte deltar i avdelingens forskergrupper, er med i nettverk av kvinnelige forskere og har også fått tildelt mentor for å få veiledning i forhold til publisering, alt dette for å øke omfanget av vitenskapelig publisering. Det vises til den enkeltes beskrivelser egen kompetanse og prosjekter.»

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- fortsette det strategiske arbeidet med å skape muligheter for at flere av de ansatte skal kunne publisere vitenskapelig, og derigjennom øke den totale publikasjonsmengden
- arbeide aktivt for å øke andelen publikasjoner på nivå 2

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

Sakkyndig vurdering

En stor andel av de som underviser på sosionomutdanningen ved HiØ har uten tvil en mangeårig og hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet. Til eksterne praksisveiledere stiller høgskolen krav om at de skal ha relevant utdanning på universitets- og høgskolenivå av minst tre års varighet. For øvrig nevnes under punkt 4 nedenfor at høgskolen sammen med kommunen arbeider med å få til en kvalitetsutvikling av praksisstudiene (hvilket også er nevnt under punkt 2.7 over).

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- fortsette med å utvikle allerede etablerte samarbeidsformer med kommuner og andre praksissteder med den hensikt å ytterligere forbedre kvaliteten i praksisstudiene

8.3 Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen

Institusjonene har blitt bedt om å gi en kortfattet redegjørelse for hvordan de har valgt å følge opp de sakkyndiges anbefalinger (bør-punktene) for videre utvikling av utdanningene.

Emnet *bacheloroppgave* er revidert slik at studentene nå kan velge om de vil skrive oppgave individuelt eller i gruppe på to studenter. I emnebeskrivelsene er det også tydeliggjort hvilke læringsutbytter som er knyttet til hvilke arbeidskrav.

For å styrke innslag av forskning og internasjonale artikler er det i et nytt emne lagt inn flere internasjonale artikler. Det er også lagt inn en engelsk forskningsartikkel om sosialt gruppearbeid i første semester av sosialt arbeid. Anvendelse av forsknings- og utviklingsartikkel/rapport er lagt inn som et arbeidskrav i skriftlige rapporter. Studentene er involvert i flere FoU-prosjekter

Videre har høyskolen etablert forskergrupper der hensikten er å inkludere og stimulere kollegaer til økt vitenskapelig produksjon. Avdelingen har gjennomført en omorganisering for blant annet å fordele andelen av førstekompetente og bidra til en mer effektiv ressursutnyttelse. Bachelor- og masterutdanningene innenfor velferdsfag er nå organisert i en egen enhet med en felles studieleder og flere programansvarlige. Det er opprettet to nye stillinger som prodekan for forskning og prodekan utdanning.

8.4 Samlet konklusjon

NOKUT har ikke krevd endringer i læringsutbyttebeskrivelsene grunnet innføring av nye retningslinjer, og dette kravet er ikke blitt vurdert på nytt i andre del av tilsynet.

Bachelorgradsutdanningen i sosialt arbeid ved Høgskolen i Østfold oppfyller alle de vurderte kravene i studietilsynsforskriften.

9 Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudier i sosialt arbeid ved Høgskulen i Volda

9.1 Plan for studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-2)

2.2 Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Det skal formuleres ett læringsutbytte for hvert studium, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Sosionomstudiet i Volda ble etablert i 1991, og har helt fra starten vært tett samordnet med barnevernspedagogstudiet, som har en enda lengre historie i Volda. Høgskulen i Volda oppgir at følgende kompetanse og perspektiver sees på som særlig sentrale².

- studentens innlevingsevne og relasjonskompetanse
- solidarisk helhetsperspektiv
- forebyggende perspektiv
- forvaltningskompetanse
- analytisk kompetanse

Læringsutbytte for sosionomstudiet er definert i «kunnskap», «ferdigheter», «haldningar» og «generell kompetanse»:

Kunnskap

- kunnskap om og forståing for korleis samfunnsmessige strukturar og prosessar skaper og vedlikeheld sosiale problem
- kunnskap om sosiale og psykososiale problem for einskildindivid og deira familiar
- kunnskap om og forståing for menneskelege behov og menneskeleg atferd, og kva som hemmer og fremjer god utvikling
- kunnskap om generelle forvaltningsmessige prinsipp og aktuelle lover
- kjennskap til hovudmål og virkemiddel i sosial- og velferdspolitikken
- kunnskap om fleirkulturelle oppvekstmiljø
- oversikt over hjelpeapparatet og tenesteområde

Ferdigheter

- utføre sakshandsaming som tar vare på brukarane sine behov og rettar
- vurdere sosial-og velferdspolitikken kritisk og kunne verke som premissleverandør for avgjerdsler i hjelpeapparatet og overfor politiske myndigheter og andre samfunnsaktørar
- anvende kunnskap om hjelpeapparatet og tenesteområde i arbeid med å redusere sosiale problem i samarbeid og samhandling med brukarar/klientar og andre yrkesgrupper
- ha kompetanse i ulike sosialfaglege arbeidsformer, med særskild vekt på arbeidsformer der brukarar er aktive deltakarar og mobiliserer eigne ressursar, anten desse er enkeltpersonar, familiar, grupper eller sosiale nettverk

² Se <https://studietilbod.hivolda.no/nn/program/bachelor-i-sosialt-arbeid-sosionom/studieplan>

- planlegge, iverksette og evaluere tiltak for å betre og sikre brukarane sine livsvilkår, i samarbeid og samhandling med dei det gjeld
- arbeide i relasjonar prega av krysspress og interessenmotsetningar, og handtere slike konflikter med fokus på brukarane sine interesser
- arbeide med menneske med ulik virkelighetsoppfatning og ha evne til yrkesutøving i fleirkulturelle kontekstar

Haldningar og generell kompetanse

- møte brukarar av hjelpeapparatet med respekt og empati, og sjå likeverd som ei grunnleggande forutsetning for sosialt arbeid sin yrkespraksis
- kunne ta utgangspunkt i brukarar sine behov i sitt arbeid, og kunne planlegge og organisere tiltak i samarbeid med dei menneske det gjeld
- være solidarisk med mennesker som befinner seg i en utsatt marginal posisjon når det gjelder livsvilkår og livskvalitet, ha kompetanse til å synliggjøre og fremme deres rettigheter og interesser, og evne til å samarbeide med dem
- kunne reflektere over og grunnngje si verksemd i forhold til overordnede faglige og etiske perspektiver, og kan se sin egen yrkesrolle i et kritisk lys
- kunne bidra til åleine eller gjennom tverrprofesjonell samhandling slik at den som trenger hjelp frå helse- og sosialsektoren får eit eigna tilbod
- ha kunnskap om organisasjonens plass i samfunnet og egen plass i organisasjonen
- ha kunnskap om andre yrkesgrupper, og som kan vurdere egen og andres kompetanse i konkrete samhandlings- og samarbeidssituasjoner
- kunne delta i fagleg utviklingsarbeid, ta i bruk nye arbeidsmåtar som følgje av forskning og anna fagleg innovasjon
- ha forståing for verdien av eigen personleg og fagleg vidareutvikling
- kunne dokumentere, kvalitetsutvikle og evaluere sitt arbeid

Sakkyndig vurdering

De sakkyndige har vurdert hvorvidt læringsutbyttebeskrivelsene er i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og har lagt til grunn at alle kulepunktene i NKR skal ivaretas i en beskrivelse. NKR inneholder generelle læringsutbyttebeskrivelser, og alle studier skal ha fagspesifikke læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i NKR. Beskrivelsen av oppnådd kompetanse skal vise at studiet er på nivå 6 i NKR.

Slik Høgskulen i Volda har formulert sine læringsutbyttebeskrivelser, er det vanskelig å kjenne igjen kravene til bachelorutdanninger slik de er formulert i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket. Læringsutbyttebeskrivelsene er både i form og innhold formulert helt ulikt de nasjonale kravene. Noen sentrale temaer fra NKR mangler. Det gjelder for eksempel under overskriften kunnskap «kjenne til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet, det å kunne oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet» og «kunnskap om fagområdets historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunn». Etter samtalen med representanter for Høgskulen i Volda er det mye som tyder på at for eksempel temaer knyttet til FoU er en viktig del av utdanningen, men dette gjenspeiles i liten grad i læringsutbyttebeskrivelsene. Under kategorien ferdigheter er det en helt parallell problemstilling. Det

står for eksempel lite om refleksjon over egen fagutøvelse og kunnskap om hvor en kan finne faglig kunnskapsstoff, samt om hvordan faglig kunnskap kan formidles.

Kategorien «generell kompetanse» er byttet ut med «holdninger og generell kompetanse». Sosialt arbeid er på mange måter et verdibasert fag. Dette kommer klart til uttrykk for eksempel i den internasjonale definisjonen av sosialt arbeid³. Også velferdsstaten som i stor grad utgjør norske sosialarbeideres arbeidsmarked kan sies å være et verdibasert eller moralsk prosjekt. Det er derfor ikke en dårlig ide å legge holdninger inn som en del av læringsutbyttet. Også de nasjonale læringsutbyttebeskrivelsene for bachelornivået inneholder formuleringer om refleksjon over fagutøvelsen. I samtalene med kom det fram at det var et meget bevisst valg å endre overskriften på kategorien slik at holdninger ble en del av læringsutbyttet. Det er imidlertid vanskelig å finne igjen i læringsutbyttebeskrivelsene konkret hva slags holdninger høyskolen mener den enkelte student skal ha tilegnet seg. Under overskriften holdninger og generell kompetanse finner vi dessuten ikke noen henvisning til kunnskap om nytenking og innovasjonsprosesser som er et eget punkt i NKR.

Mer generelt kan en si at læringsutbyttebeskrivelsene er lite konkrete og ganske prosessorienterte. Det faktum at de er så ulike det som skisseres i det nasjonale rammeverket, gjør at det er vanskelig å se i hvilken grad bachelornivået er ivaretatt.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen må:

- revidere læringsutbyttebeskrivelsene slik at det blir tydeligere hvordan de er i tråd med nasjonale krav til læring på bachelornivå.
- få tydeligere fram av læringsutbyttebeskrivelsene hvordan forskning og utvikling og nytenkning og innovasjon er en del av læringsutbyttet
- konkretisere eventuelle formuleringer om holdninger og verdier

Høyskolen bør:

- la utdanningens internasjonale profil (se punkt 2.3.) også synliggjøres i læringsutbyttebeskrivelsene

Om krav til ny dokumentasjon

I dette tilsynet har NOKUT vurdert at noen må-punkter ikke må imøtekommes av institusjonene fordi Kunnskapsdepartementet (KD) har varslet at det vil komme endringer i den nasjonale styringen av BSV-utdanningene gjennom ny rammeplan med en felles innholdsdel for alle utdanningene og nye retningslinjer for de enkelte utdanningene. KD ønsker blant annet en nasjonal samordning av læringsutbyttebeskrivelsene for BSV utdanningene. Det er derfor lite hensiktsmessig at hver institusjon skal utarbeide nye læringsutbyttebeskrivelser som en del av dette tilsynet. Høgskulen i Volda har imidlertid valgt å dele læringsutbyttebeskrivelsene inn i kategoriene «kunnskap», «ferdigheter» og «holdninger og generell kompetanse», noe som ikke er i henhold til NKR. NOKUT har ikke krevd full

³ Se <http://ifsw.org/policies/definition-of-social-work/>

revisjon av læringsutbyttebeskrivelsene, men læringsutbyttebeskrivelsene må justeres slik at de deles inn i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Læringsutbyttene under «holdninger og generell kompetanse» må justeres, da de tenderer til å bli for visjonære og viser for svak sammenheng med de to øvrige kategoriene.

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

Høgskolen i Volda har justert læringsutbyttebeskrivelsene slik at de nå er delt inn i kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. De sakkyndiges vurdering er at disse nå er mer i tråd med kvalifikasjonsrammeverket. Vi forutsetter at det i den pågående prosessen med å følge opp ny rammeplan og nye retningslinjer jobbes videre med å sikre samsvaret med NKR og med konkretisering av formuleringer om holdninger og verdier.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller det vurderte kravet i studietilsynsforskriften.

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

Studiet er, med ett unntak, bygd opp med semesteremner av 30 studiepoeng. Unntaket er tredje semesteret som består av to 15 studiepoengs kurs, hvorav det ene er prosjektpraksis. Emnebeskrivelsene gir et bilde av en oppbygning med en bevisst progresjon. Den klientrettede praksisen kommer forholdsvis sent i utdanningen (femte semester). Sjette semester kombinerer klientrettede temaer og faglig integrering med en bacheloroppgave. Bacheloroppgaven er ikke basert på eget innsamlet datamateriale.

Sakkyndig vurdering

Gir studiets innhold og oppbygning grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

Høgskolen i Volda har valgt en modell for bachelor i sosialt arbeid som innebærer en tett integrering med utdanningen til bachelor i barnevern. Dette har noe klare positive sider. Blant annet gir det muligheter for vektlegging av tverrprofesjonelt samarbeid. I presentasjonene av sosionomstudiet i Volda, for eksempel på nettet, framstår samordningen med barnevernspedagogutdanningen som et viktig element. Representantene for høyskolen påpeker også dette som en målsetting. De påpekte videre at den forholdsvis lille institusjonen også gir muligheter for samordning og samarbeid med medieutdanningen og lærerutdanningen. Tverrprofesjonelt samarbeid er satt som en del av læringsutbyttebeskrivelsene, selv om en kanskje kunne forvente en enda tydeligere og mer fremtredende plass, den faktiske profilen tatt i betraktning.

Barneverntjenesten er et viktig arbeidsfelt også for sosionomer. Det er derfor nødvendig at sosionomene har god kunnskap om barnevern. På spørsmål om samordningen kan føre til at det barnevernfaglige perspektivet kan få lite plass og overlates til barnevernspedagogene, svarer skolen at det heller er det motsatte som har skjedd. Barnevern har fått en sentral plass også i

sosionomutdanningen. Det er ifølge høyskolens representanter heller vektleggingen av miljøarbeid som skiller barnevernspedagogutdanningen fra sosionomutdanningen. Det ser dermed ut som om barnevernfaglige temaer på grunn av samordningen med barnevernspedagogutdanningen, har fått en sentral plass i sosionomutdanningen i Volda. Dette vurderer vi som en positiv del av utdanningens profil.

Når representantene for høyskolen skal presentere sin profil og sitt særtrekk trekker de også fram det internasjonale samarbeidet. Studentene har blant annet mulighet til å ta tredje semester i utlandet. Studentene vi snakket med på institusjonsbesøket påpekte også dette som en viktig årsak til at de valgte Volda som studiested. Det ser for oss ut som heller ikke dette kommer tydelig fram av læringsutbyttebeskrivelsene.

Et tredje moment som høyskolen trekker fram når de spørres om profil, er måten de har organisert praksis. De understreker i tråd med det som er beskrevet over, mulighetene for internasjonal praksis og den høye andelen av studentene som sendes på praksis i utlandet. Videre understreker høyskolen at hovedpraksis kommer sent i studiet (femte semester). De mener at studentene har bedre læring fra praksis dersom de har en del forkunnskaper før de går i praksis.

I den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen framgår det at studentene etter fullført utdanning skal «kunne evaluere tiltak og eget arbeide, kritisk vurdere virkemidler, virke som premissleverandør og kunne delta i fagleg utviklingsarbeid, ta i bruk nye arbeidsmåtar som følgje av forskning og anna fagleg innovasjon». Dette er også i tråd med krav satt i NKR. For at det skal være rimelig å tenke seg at studentene har den kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse som kreves for å kunne oppnå læringsutbyttet, må studentene i større utstrekning møte forskning i undervisningen, lære seg hvordan man kritisk vurderer forskning og få grunnleggende kompetanse i kvantitativ og kvalitativ forskningsmetode. Uten grunnleggende kompetanse i for eksempel kvantitativ forskningsmetode er det vanskelig, eller til og med umulig, å kunne ta del i den aktuelle diskusjonen om evidens på det sosiale feltet, eller kunne vurdere en evaluering av en ny metode.

Utdanningen er delt opp i sju emner, fem av disse emnekursene fyller ett semester (30 studiepoeng). Tredje semester er fordelt på to kurs av 15 studiepoeng. Denne måten å organisere studiet på gjør det litt komplisert å si nøyaktig i hvilken grad rammeplanen er fylt opp. Samordningen med barnevernspedagogutdanningen kompliserer dette ytterligere. Når det, som beskrevet under punkt 2.2. også er vanskelig å sammenligne læringsutbyttebeskrivelsene med det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket, blir oppfyllingen av minimumskravene utydelig. Vi tror ikke at minimumskravene til utdanningens innhold og oppbygging ikke er oppfylt, men sammenhengen bør beskrives betydelig tydeligere fra høyskolen side.

Er det sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå og det totale læringsutbyttet for studiet?

Under punkt 2.2. ble det påpekt at forskning og utvikling, samt nytenkning og innovasjon er for dårlig beskrevet i de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene. Med den generelle kritikken av læringsutbyttebeskrivelsene som kommer fram under punkt 2.2. får det også noen konsekvenser for læringsutbyttebeskrivelsene for det enkelte emnet. I egenrapporten beskriver høyskolen hvordan det enkelte semesteremnet bygger opp under utdanningens generelle mål.

Ved gjennomgang av læringsutbyttebeskrivelsene for hvert enkelt semesteremne er det noen formuleringer som går igjen. Under kategorien «holdninger og generell kompetanse» har for eksempel flere av emnekursene følgende formulering: «vise grunnleggende toleranse, interesse og respekt for mennesker, uansett alder og sosial, kulturell, religiøs eller livsytynsbasert tilhørighet» (SASOS 111). Den samme formuleringen er brukt for SASOS 112. Tilsvarende formuleringer kommer igjen på flere av de andre semesteremnene. Det er ikke noe galt med en slik formulering i seg selv, selv om den er ganske generell. Det at de samme formuleringene brukes på ulike kurs kan imidlertid gjøre det vanskelig å forstå hvordan progresjonen i studiet er tenkt. Beskrivelse av læringsutbyttet for sjette semester skiller seg i så henseende positivt ut. Der konkretiseres de generelle læringsutbyttene på en positiv måte.

I fjerde semester tar en opp utfordringer i yrkesfeltet. Det er særlig her sosionomstudiet skiller seg fra barnevernpedagogstudiet. Vi finner generelt i studieplanen og pensumlistene lite generell grunnlagsteori om sosialt arbeid som eget fagområde. Det gjelder også i fjerde semester. Det er mye stoff om ulike arbeidsfelt hvor sosionomene befinner seg (barnevern, NAV, eldreomsorg, rus/psykisk helse), men lite om sosialt arbeid, tradisjoner og faglig grunnlag. Dette kunne med fordel fått en større plass i studieplanen.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforakriften.

Høyskolen må:

- videreutvikle læringsutbyttebeskrivelsene for det enkelte emnet slik at progresjonen i studiet blir tydeligere
- følge opp en nødvendig revisjon av de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene (jf. punkt 2.2) på emnenivå
- gi forskningsmetode en mer fremtredende plass i studiet

Høyskolen bør:

- vurdere hvordan sosialt arbeids særpreg og historie kan få en bredere plass i studieplanen

Om krav til ny dokumentasjon

Høyskolen i Volda må sikre et større innslag av vitenskapsteori og forskningsmetode og synliggjøre dette i læringsutbyttebeskrivelsene. Det forventes ikke at Høyskolen i Volda dokumenterer at endringene i læringsutbyttet for emnene er i overensstemmelse med det overordnede læringsutbyttet.

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

Høyskolen skriver at den er inne i en prosess med å revidere læringsutbyttebeskrivelsene i studie- og emneplaner. Det blir foreslått endringer i studie- og emneplaner for 2018/19 som høyskolen fremholder vil bety at vitenskapsteori og forskningsmetode. Nytenkning og innovasjon vil også få en mer fremtredende plass i studiet. Komiteens vurdering er at ettersom endringene ikke er dokumentert i

gjeldende studie- og emneplaner, anses ikke kravet som oppfylt. Høyskolen må fullføre prosessen med revidering av emne- og studieplaner.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften

2.4 Arbeids- og undervisningsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte arbeids- og undervisningsformene opp om studentenes læring og gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

Høyskolen viser i sin egenrapport at de benytter et stort mangfold av undervisningsformer. De nevner ulike kurs i studieteknikk, skriveprosess, gruppedynamikk og drama. Videre benyttes forelesninger, gruppearbeid, seminarer, observasjon i praksis, skriftlige arbeidskrav, ferdighetstrening, prosjektarbeid, sjøstudium osv. Høyskolen begrunner godt hvordan de ulike undervisningsformene supplerer hverandre og bidrar til det totale læringsutbyttet.

Presentasjonen av studiet tyder dermed på at arbeids- og undervisningsformene støtter studentenes læring og gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet. Et positivt poeng her er tilbudet om internasjonal praksis og kurs i utlandet.

I sjette semester skal studentene skrive en bacheloroppgave. Dette er en rent teoretisk oppgave. Empirisk datainnsamling skjer kun i praksisprosjektet i tredje semester. Dette er et bevisst valg fra høyskolen sin side. Problemet med denne formen for bacheloroppgave er at den gir liten innsikt i bruk av ulike forskningsmetoder. Utfordringene knyttet til manglende inkludering av forskning og utvikling i læringsutbyttebeskrivelsene blir dermed tydeligere.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- vurdere opplegget for bacheloroppgaven og gjennomføringen av sjette semester
- vurdere om arbeids- og undervisningsformer må justeres som følge av revidering av det overordnede læringsutbyttet

2.5 Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Fire av de sju semesteremnene avsluttes med en individuell seks timers skriftlig skoleeksamen. Prosjektpraksis i tredje semester avsluttes med en grupperapport kombinert med en individuell prosessrapport. Praksis i femte semester avsluttes med en mappeeksamen bestående av en praksisoppgave og en praksisrapport. I sjettede semester leveres en bacheloroppgave som skal forsvares i en individuell muntlig eksamen, som både skal bestå av spørsmål knyttet til pensum og til oppgaven. Hvert emnekurs har ulike arbeidskrav som innebærer både gruppearbeid og individuelt arbeid.

Bacheloroppgaven er en rent teoretisk oppgave som ikke er basert på egeninnsamlede data. Økonomi nevnes som en av årsakene til at en ikke har for eksempel intervjuing som en del av bacheloroppgaven.

Eksamensordninger og andre vurderingsformer ser ut til å støtte opp om studentenes læring og egner seg for å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet. Det er mulig å tenke seg et noe større mangfold når det gjelder individuelle eksamensformer, spesielt med tanke på alternativer til skriftlig skoleeksamener.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- vurdere om skriftlige skoleeksamener kan erstattes av ulike måter å prøve den enkeltes kunnskaper.
- rammene for bacheloroppgaven bør gi rom for ulike mer empirisk orienterte tilnærminger.
- vurdere om eksamen og andre vurderingsformer må justeres som følge av revidering av det overordnede læringsutbyttet

2.6 Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Sakkyndig vurdering

Arbeider institusjonen tilfredsstillende med å innhente informasjon fra relevante avtakere for å sikre studiets relevans for arbeidsliv og/eller videre studier?

Det foregår for tiden en større diskusjon om hvordan en kan få til et bedre samspill mellom praksisfeltet, utdanningsfeltet, forskning og brukere av velferdstjenester. Fra Norges Forskningsråds side legges det for eksempel økt vekt på samarbeid med brukere og praksis i tildeling av forskningsmidler. Det kan være spenninger her, men det er også viktig å understreke at for eksempel kontakten med forskningen både må bidra til et faglig nivå som kan forberede studentene for videre

studier, samtidig som den skal gi studentene relevant kunnskap for å delta i faglig utviklingsarbeid på sin lokale arbeidsplass.

Høgskolen sier i sin egenrapport at de ikke har etablert spesifikke rutiner for innhenting av informasjon fra praksisfeltet. De understreker imidlertid at de har etablert en rekke kontaktpunkter både mellom studentene og praksisfeltet og mellom de ansatte ved høyskolen og praksisfeltet. For studentene gjelder dette primært praksisundervisningen og bruk av gjestelærere. For de ansatte nevnes praksisbesøk og ulike faglige fora hvor lærerne møter representanter for praksisfeltet.

Høgskolen i Volda er plassert i et forholdvis lite lokalmiljø og har et begrenset geografisk nedslagsfelt i den forstand at alle nabofylkene også har sosionomutdanninger. Samtidig ønsker høyskolen å ha en tydelig internasjonal profil. En skulle tro det ligger noen muligheter i denne kombinasjonen av lokal forankring og internasjonal orientering. I og med at skolen nevner kontaktpunkter primært knyttet til praksisundervisningen som svært viktig for sikring av relevans kunne en kanskje forvente en mer tydelig systematisk bruk av samspillet med praksisfeltet her. Høgskolen oppgir at alle praksisveiledere – også de internasjonale – møtes til et praksisveilederseminar hver vår og at kontaktlærerne besøker alle praksisstedene/studentene. Studentene må utforme sine læringsmål og refleksjonsnotat. Etter avsluttet praksis er det en ukes samling.

Høgskolen synes det er utfordrende å sikre at studentene får god oppfølging i praksis. De er derfor opptatt av å gi studentene solid faglig ballast før praksis. Det er vanskelig å se av egenrapporteringen om eller hvordan høyskolen benytter de mulighetene som finnes for et systematisk samarbeid med det lokale praksisfeltet når det gjelder forsknings- og utviklingsarbeid. Dette er viktig for at studentene skal kunne tilegne seg de kunnskapene og ferdighetene som det er en forutsetning av de får gjennom praksisperioden.

Det tvilsomt om institusjonen arbeider tilfredsstillende med å løpende hente inn informasjon fra relevante avtagere for å sikre studiets relevans for yrkeslivet. Det er et fåtall av institusjonene som oppgir at de har en systematisk innhenting av informasjon fra avtagerfeltet. Vi oppfordrer derfor til at innhenting av informasjon fra avtagere settes i system slik at det sikres at informasjonen benyttes til å gjøre nødvendige endringer i studiet.

Bachelorutdanningen skal imidlertid ikke bare forberede studentene for arbeid med sosiale problemer innenfor ulike deler av velferdsstatens hjelpeapparat. Den skal også gi grunnlag for videre studier på masternivå, eller mer klinisk-/praksisorienterte videreutdanninger. I samtalen med representanter for høyskolen svarer de at pensum har et stort innslag av artikler, særlig på slutten av studiet. En gjennomgang av pensum viser imidlertid en ganske begrenset bruk av artikler og engelskspråklig forskningslitteratur.

Er utdanningens innhold tilpasset til behov i praksisfeltet?

Studieplanen for sosionomutdanningen i Volda inneholder to praksisperioder. Prosjektpraksis i tredje semester og klientrettet praksis i femte semester. Studentenes – og dermed studiets – kontakt med praksisfeltet er dermed ganske omfattende og skjer på ulike nivåer i studieforløpet. Sosionomutdanningene generelt har blitt kritisert for å være for dårlig tilpasset praksisfeltets behov. Det er imidlertid et sentralt spørsmål hva en kan forvente at studentene kan etter en treårig grunnutdanning. Kanskje forventer representantene for praksisfeltet at nyutdannede sosialarbeidere skal ha en type kunnskap som de faktisk må lære seg når en kommer ut i arbeid. En kan for eksempel

antagelig ikke forvente at en nyutdannet sosionom kjenner ulike arbeidsmetoder/redskaper, men det en kan forvente er at de har et generelt kunnskapsnivå som gjør at de kan tilegne seg slike metoder og kunne vurdere validiteten av dem i ulike situasjoner.

Det kan se ut som om sosionomutdanningen i Volda heller er for praksisorientert enn for teoretisk orientert.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- arbeide videre med å utvikle et godt samspill mellom forskning, utdanning og praksis
- sette inn tiltak for å forsikre seg om at studiet er relevant for videre studier
- etablere en systematikk i å innhente informasjon fra praksisfeltet for å sikre studiets relevans

2.7 Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, som er tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

Sakkyndig vurdering

Møter studentene forskning og faglig utviklingsarbeid gjennom forskningsbasert undervisning i studiet?

Som nevnt under punkt 2.6. har det i de siste årene blitt et økt fokus på samspillet mellom forskning, utdanning og praksis. Svaret på dette spørsmålet må derfor sees i sammenheng med svarene på spørsmålene over.

Høyskolen sier i sin egenrapportering at koblingen til forskning skjer gjennom at fagmiljøet på høyskolen har erfaring fra forskning og utviklingsarbeid. Vi vil understreke at det ikke finnes noen automatikk i at undervisningen blir forskningsbasert bare fordi underviserne har erfaring fra FoU. Videre argumenteres det for en vid forståelse av forskningsbasert undervisning. Studentene møter derfor forskning og faglig utviklingsarbeid gjennom forelesninger, undervisningsaktivitet både fra egne lærere og gjestelærere. Videre understrekes prosjektpraksis, klientpraksis og bacheloroppgaven, samt den litteraturen studentene må lese, men også finne selv gjennom bruk av bibliotek og Internett. Vi er enige i denne argumentasjonen, og mener at en slik tilnærming kan gi en god kopling mellom FoU og studiet. Men som nevnt under vurderingen av det overordnede læringsutbyttet og arbeids- og undervisningsformer, må det komme tydeligere fram hvordan forskning og utvikling er en del av læringsutbyttet. Dette bør igjen reflekteres i undervisningen slik at forskningsbasert undervisning blir en integrert del av hele studieløpet.

Fagmiljøet i Volda har forholdsvis høy faglig kompetanse (se for øvrig eget avsnitt om fagmiljøet under). De skårer også forholdsvis høyt når det gjelder publikasjonspoeng. Det er imidlertid vanskelig å finne dette igjen i for eksempel i pensumlistene.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- sørge for at forskningsbasert undervisning blir en integrert del av hele studieløpet
- synliggjøre mer av egen forskning og faglig utviklingsarbeid i studieplaner og pensumlister

9.2 Fagmiljø tilknyttet studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-3)

3.1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet, og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige og kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets samlede kompetanse er tilpasset studiet?

Det samlede fagmiljøet i Volda kommer godt ut når det gjelder kompetansenivå og bredde. Fagmiljøet ser ut til å ha mer styrke når det gjelder pedagogikk, barnevern og barnefaglige spørsmål, enn sosialt arbeid i bred forstand. Det er flere sosionomer tilknyttet fagmiljøet, men bare en av disse har førstestillingskompetanse. Dette er noe høgskolen arbeider aktivt for å styrke. Det ville også være en styrke for utdanningen om det var flere med bakgrunn som sosionom blant de førstestillingskompetente.

Er fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse er tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige utviklingsarbeidet som utføres?

I Volda er det 27,5 studenter per årsverk. Blant sosionomutdanningene er dette en av utdanningene med lavest lærertetthet.

Som nevnt over står Høgskulen i Volda forholdsvis sterkt når det gjelder kompetansenivå. Det får også konsekvenser for prioriteringen av forskning og utvikling. Alle FoU-ansatte har tid avsatt til forskning som en del av stillingen, og forholdene ligger godt til rette for at fagmiljøet skal kunne ivareta den FoU som utføres.

Høgskolen mener det er vanskelig å rekruttere kvalifisert personell og at det er en utfordring å tiltrekke seg fagkompetanse. Et mulig tiltak for å gjøre noe med dette er å satse på kvalifiseringsløp for ansatte uten førstestillingskompetanse.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- øke den sosionomfaglige andelen av de ansatte og bidra til kvalifisering av ansatte uten førstestillingskompetanse som har bakgrunn som sosionom

3.2 Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Sakkyndig vurdering

Kommer samarbeid og nettverk som fagmiljøet deltar aktivt i studentene og undervisningen til gode?

Høgskolen deltar i en rekke nasjonale og internasjonale nettverk. De deltar for eksempel i forskningsnettverket UHN nett vest. Dette nettverk innen sosialt arbeid er ledet av en av de ansatte i Volda. Videre samarbeider Høgskulen i Volda med Høgskolen i Molde om en felles ph.d. Høgskolen er også aktive deltakere i et nettverk om tverrprofesjonelle studer (TPS) som jobber med å lage et undervisningsopplegg for alle helse- og sosialfagsstudenter.

Høgskolen har hatt et langsiktig samarbeid med staben ved et universitet i Nairobi. En lærer fra sosialarbeiderutdanningen i Nairobi har hospitert i Volda og har undervist studentene på engelsk. Skolen har tatt imot studenter fra Nairobi og over 100 studenter fra Volda har hatt praksis i Kenya. Videre har høyskolen samarbeid med India og Tanzania. Høgskolen mener det er svært verdifullt å ta imot utenlandske studenter; de bringer inn nye typer erfaringer.

Den internasjonale orienteringen og det internasjonale samarbeidet er en av høyskolens sterke sider.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet. For første syklus gjelder også: Minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse.

Sakkyndig vurdering

Hva er ifølge institusjonen sentrale deler av studiet, og deler de sakkyndige denne vurderingen?

Institusjonen skriver i sin egenrapport at de sentrale delene av studiet er som følger:

- samfunnsvitenskapelige emner
- psykologiske emner
- juridiske emner
- sosialt arbeid – grunnelementer og arbeidsmåter

Det er flere mulige måter å beskrive hva som er de sentrale delene av studiet. Punktene over henviser til rammeplanen. En annen måte høyskolen har beskrevet de sentrale delene av studiet er gjengitt i punkt 2.2. Der nevnes ulike typer kompetanse: relasjon, helhet, forebygging, forvaltning og analyse. Disse beskrivelsene henger tematisk sammen. Etter vår vurdering er sosialt arbeid som fag og metode koblet sammen med kunnskap om velferdsstaten og det sosialpolitiske rammeverket det sentrale i studiet. Det kan derfor diskuteres hvilke deler av hovedemnene i rammeplanen som er sentrale deler med krav til førstestillings-/forskerkompetanse. Høgskulen i Volda bør på denne bakgrunn videreutvikle vurderingen av hvilke deler som er sentrale i studiet.

Er det personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet?

Den samlede kompetansen blant høyskolens lærere er på de fleste punkter godt over minimumskravene. Over halvparten av årsverkene knyttet til studiet er ansatt i hovedstilling. Halvparten av lærerne knyttet til studiet har førstestillingskompetanse. Hvis en skal betrakte juss som en sentral del av studiet mangler de imidlertid noen med førstestillingskompetanse på dette feltet. Hvis vi bruker den andre måten å beskrive sentrale deler av studiet, vil det samme kunne gjelde for forvaltningskompetansen. Minimumskravene til kompetanse er dermed fylt opp, med et mulig unntak for juss. Dette gjelder imidlertid svært mange av bachelorutdanningene i sosialt arbeid og vi har gjennomgående valgt å si at denne kompetansen bør styrkes, heller enn å konkludere med at studiet ikke oppfyller studietilsynsforskriften på dette punktet. Etter vårt syn er juss en *vesentlig* del av studiet, og det er viktig med god forvaltningskompetanse når man skal ut i praksis. Det er imidlertid en såpass liten del av det totale læringsutbyttet for studieprogrammet, at vi mener det er urimelig å hevde at dette er en sentral del av studiet som krever førstestillingskompetanse i fagmiljøet.

Blant de ansatte med førstestillingskompetanse er det bare én med bakgrunn som sosionom. Samtidig som høyskolen har høye publiseringspoeng og godt kvalifisert fagmiljø, er det fortsatt en stor del av de ansatte som kun har høyskolelektorkompetanse. Skolen har i mange år hatt et førstelektorprogram hvor også fagpersoner fra andre høyskoler deltar. De har også et program for ansatte med femårig løp i stilling hvor de tar ph.d.

Konklusjon

Ja studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- beskrive og begrunne tydeligere hvilke deler av utdanningen som er sentrale
- følge opp denne beskrivelsen for å sikre at det er personer med førstestillingskompetanse i alle sentrale deler av studiet
- vurdere kompetansebehovet blant de som underviser i juridiske emner
- søke å rekruttere flere lærere med sosionombakgrunn
- arbeide videre med å kvalifisere den halvparten av staben som ikke har førstestillingskompetanse

3.4 Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid. For første syklus gjelder også: Fagmiljøet skal ha dokumenterte resultater på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå?

Fagmiljøet ved Høgskulen i Volda er blant de som kommer best ut når det gjelder publikasjonspoeng, eksempelvis har de i 2013 15,9 poeng og i 2014 14,3 poeng. Dette er en betydelig økning sammenlignet med perioden 2010 til 2012. Det er imidlertid vanskelig å se av egenrapporten hvordan den tematiske bredden ser ut eller relevansen av denne for undervisningen.

Det drives med andre ord aktiv forskning og faglig utviklingsarbeid og nivået på dette arbeidet er av de kriteriene hvor Høgskulen i Volda skiller seg positivt ut. Ansattes egne publikasjoner sees i liten grad igjen i pensumlistene.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- arbeide videre med å gjøre FoU-virksomheten relevant for undervisningen
- arbeide med å innarbeide de ansattes egne publikasjoner i pensum

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

Sakkyndig vurdering

Høgskolen har i hovedsak praksisplasser i Møre og Romsdal og i Buskerud. De har også satset på at studentene skal ha tilbud om praksis i utlandet. Høgskolen ønsker at praksisveilederne skal ha veilederkompetanse/formell utdanning i veiledning. Høgskolen har langsiktige avtaler med kommuner om praksis, men opplyser samtidig at det er en utfordring at de praksisplassene de har faste avtaler med ikke er forpliktet til å stille verken med plasser eller kvalifiserte veiledere. Det er en utfordring å skaffe tilstrekkelig med praksisplasser. Dette gjelder særlig praksis i femte semester. Det er stor utskifting av veiledere hvert år. En mulig måte å få til et mer forpliktende samarbeid om praksisundervisningen kunne være å koble dette til mer langsiktig samarbeid om lokalt forsknings- og fagutviklingsarbeid. Dette ville også kunne bidra til å koble undervisningen i forskningsmetode og vitenskapsteori opp mot behovene i praksisfeltet.

Høgskolen opplyser videre at de jobber tett med internasjonale samarbeidspartnere for å sikre kvaliteten på praksisundervisningen også for de studentene som får praksis i andre land.

Vi anser at fagmiljøet har hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet da flere har relevant bakgrunn og yrkeserfaring og noen av disse har oppdatert yrkeserfaring. Det er imidlertid ikke oppgitt hvilke krav som stilles til eksterne praksisveiledere utover at de skal ha god kompetanse og erfaring fra yrkesfeltet de veileder innen. Høyskolen må stille tydelige krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere, slik at studenten sikres god oppfølging i praksis.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen må:

- stille tydelige krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere, slik at studenten sikres god oppfølging i praksis

Høyskolen bør:

- arbeide videre med å etablere et langsiktig organisert samarbeid med praksisfeltet, både for å bedre samarbeidet mellom praksisfeltet og utdanningsinstitusjonen og for å bedre kvaliteten når det gjelder veiledning i praksis

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

Høyskolen fremholder at det er en utfordring både å skaffe relevante praksisplasser og veiledere med tilstrekkelig kompetanse. De sakkyndige konstaterer at høyskolen jobber med å sikre gode praksisveileder og at høyskolen tilbyr kurs for disse, men kan ikke se at det stilles konkret krav til kompetanse. Komiteen mener høyskolen må stille tydelig krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

9.3 Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen

Institusjonene har blitt bedt om å gi en kortfattet redegjørelse for hvordan de har valgt å følge opp de sakkyndiges anbefalinger (bør-punktene) for videre utvikling av utdanningene.

I tilsvaret skriver høyskolen at i de reviderte studie- og emneplanene for 2018/19 er den internasjonale profilen synliggjort, og sosialt arbeids særpreg og historie har fått en bredere plass. Det skal legges til rette for mer empirisk orienterte bacheloroppgaver, og arbeidet med bacheloroppgaven skal starte tidligere i studiet. Samtidig skal vitenskapsteori og metode komme sterkere og tidligere inn. Videre er det ansatt flere med sosionomutdanning, hvorav én har førstestillingskompetanse og en annen er i et kvalifiseringsløp for slik kompetanse.

9.4 Samlet konklusjon

Bachelorgradsutdanningen i sosialt arbeid ved Høgskolen i Volda oppfyller ikke følgende krav i studietilsynsforskriften.

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet

NOKUT avslutter tilsynet, men forutsetter at institusjonen sikrer at nødvendige endringer som er påpekt i dette tilsynet, følges opp i det videre arbeidet med implementering av ny rammeplan og nye retningslinjer.

10 Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudiet i sosialt arbeid ved Nord universitet

10.1 Plan for studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-2)

2.2 Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Det skal formuleres ett læringsutbytte for hvert studium, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Nord universitet sier i sin presentasjon av sosionomutdanningen blant annet at studiet skal gi «kunnskap og ferdigheter til å løse, redusere og forebygge sosiale problemer». Studiet skal gi kunnskap om velferdsstaten, forvaltningsorganer, hjelpeinstanser og det norske samfunnets styringsstruktur. Videre skal studentene trenes i kommunikasjons- og relasjonsferdigheter, etisk bevissthet og personlig kompetanse til arbeid med mennesker⁴. Presentasjonen peker dermed på tre viktige aspekter ved sosionomutdanningen:

- metodiske kunnskaper for å bidra til å løse sosiale problemer
- kunnskaper om velferdsstat og hjelpeapparat
- verdier, holdninger og relasjonskompetanse

Universitetet har følgende samtlende læringsutbyttebeskrivelser for hele studiet.

Kunnskap:

- Kunnskap om sosialt arbeids historie og tradisjon, egenart og plass i samfunnet
- Bred kunnskap om og innsikt i sentrale tema, teorier, aktuelle problemstillinger og prosesser innenfor fagområdet
- Kunnskap om og kjennskap til metoder for å kunne forebygge, redusere eller løse sosiale problem
- Forståelse av etiske utfordringer knyttet til sosialt arbeids praksis, forskning og formidling.
- Kunnskap om velferdsstatens idegrunnlag og oppbygning, samt sosialpolitikken funksjon og rolle i samfunnet

Ferdigheter:

- Å beherske relevante yrkesspesifikke ferdigheter, teknikker og uttryksformer
- Å kunne anvende faglig teori og relevante resultater fra forsknings- og utviklingsarbeid analytisk på praktiske – og teoretiske problemstillinger
- Å kunne reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- Å kunne identifisere etiske utfordringer i praksisfeltet, videre gjennom refleksjon og bevisstgjøring foreta begrunnede valg
- Å kunne praktisere sosialt arbeid innen de mest sentrale praksisområder

⁴ <https://www.nord.no/no/studier/sosialt-arbeid-sosionom-bachelor#&acd=h-262bcd6-4a17-4b3d-be86-91f9b0f4f740>

Generell kompetanse:

- Innsikt i aktuelle fag- og yrkesetiske problemstillinger
- Å forstå forpliktelsene som er nedfelt i sosialt arbeids verdigrunnlag til kritisk å stille spørsmål og avsløre samfunnsmessige og strukturelle forhold som medfører utstøtning eller marginalisering av enkeltpersoner eller grupper
- Å kunne formidle sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig og muntlig
- Å kunne planlegge og iverksette varierte arbeidsoppgaver og prosjekter som strekker seg over tid, alene og som deltaker i gruppe - i tråd med etiske krav og retningslinjer
- Å forstå betydningen av tverrfaglig samarbeid og samhandling mellom ulike faggrupper

Sakkyndig vurdering

De sakkyndige har vurdert hvorvidt læringsutbyttebeskrivelsene er i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og har lagt til grunn at alle kulepunktene i NKR skal ivaretas i en beskrivelse. NKR inneholder generelle læringsutbyttebeskrivelser, og alle studier skal ha fagspesifikke læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i NKR. Beskrivelsen av oppnådd kompetanse skal vise at studiet er på nivå 6 i NKR.

I motsetning til for flere andre sosionomutdanninger er det her mulig å kjenne igjen læringsutbyttebeskrivelsene for bachelorgradsnivå slik de er nedfelt i NKR. Vi har imidlertid noen spørsmål knyttet til beskrivelsene av nivået. Samtidig er det også noen temaer i NKR som vi ikke finner igjen i Nord universitets læringsutbyttebeskrivelser.

Under kategorien «kunnskap» finner vi ikke igjen punktet om å kjenne til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet og heller ikke punktet om å kunne oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet. Under kategorien «ferdigheter» mangler et punkt om evnen til å finne og framstille fagstoff, og faglige verktøy. Under kategorien «generell kompetanse» mangler henvisning til nytenkning og innovasjon. Noen av de nevnte elementene finnes imidlertid delvis igjen i andre punkter.

Et eksempel på det siste er at anvendelse av resultater fra FoU virksomhet gjenfinnes under ferdigheter, og at det å formidle fagstoff finnes igjen under «generell kompetanse». Imidlertid framstår dette som noe svakere formuleringer og derfor som utilstrekkelig for å fylle kravene til bachelorgradsnivå slik dette er formulert i NKR.

Læringsutbyttebeskrivelsene kan også tolkes som å representere noe strengere krav enn NKR. For eksempel ved formuleringer som «bred kunnskap om og innsikt i» i stedet for «kunnskap om». Et annet eksempel her er «beherske» der NKR bruker begrepet å anvende og «innsikt i» i stedet for «kunnskap».

Det er en utfordring å formulere læringsutbyttebeskrivelsene slik at en kjenner igjen bachelorgradsnivået i NKR, synliggjør sosialt arbeids som fag, profilerer utdanningen og viser dens særpreg. Læringsutbyttebeskrivelsene slik de er referert over kan oppfattes som noe utydelige når det gjelder sosialt arbeid. Strekpunkt 2 under «generell kompetanse» kan være ment som et punkt som skal knytte sammen disse ulike hensynene. Sosialt arbeid er et verdibasert fag på samme måte som

velferdsstaten er et verdibasert politisk prosjekt. Det er derfor positivt at universitetet har lagt inn et punkt som legger vekt på verdispørsmål. Samtidig kan en spørre hva dette punktet slik det er formulert betyr i praksis og hvordan det kan måles. En løsning kunne være å knyttet verdigrunnlaget mer direkte opp mot etiske problemstillinger, vitenskapsteori og analyseredskaper.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- innarbeide punkter om forskning og utviklingsarbeid, nytenking og innovasjon og oppdatering av kunnskap i læringsutbyttebeskrivelsene for hele studiet, eventuelt begrunne hvorfor disse er utelatt

Universitetet bør:

- vurdere enkelte formuleringer i læringsutbyttebeskrivelsene for å sikre at nivået er i tråd med formuleringene i NKR
- få tydeligere fram læringsutbyttet når det gjelder ferdigheter til å finne fram og framstille fagstoff og faglige verktøy

Om krav til ny dokumentasjon

I dette tilsynet har NOKUT vurdert at noen må-punkter ikke må imøtekommes av institusjonene fordi Kunnskapsdepartementet (KD) har varslet at det vil komme endringer i den nasjonale styringen av BSV-utdanningene gjennom ny rammeplan med en felles innholdsdel for alle utdanningene og nye retningslinjer for de enkelte utdanningene. KD ønsker blant annet en nasjonal samordning av læringsutbyttebeskrivelsene for BSV utdanningene. Det er derfor lite hensiktsmessig at hver institusjon skal utarbeide nye læringsutbyttebeskrivelser som en del av dette tilsynet. Det innebærer at Nord universitet ikke må imøtekomme må-punkter om endring av overordnede læringsutbyttebeskrivelser for bachelor i sosialt arbeid.

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Gir studiets innhold og oppbygging grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

Nord universitet har organisert studiet slik at det er nesten helt integrert med barnevernspedagogutdanningen. De to studiene skiller lag i femte semester som er et fordypningssemester. Der kan sosionomstudentene velge mellom velferdsforvaltning/inkludering, og sosialt arbeid innenfor rusomsorg, psykisk helsevern, habilitering/rehabilitering og eldreomsorg. Barnevernspedagogstudentene fordypet seg i barnevern. Barneverntjenesten er et viktig arbeidsfelt for

sosionomene. Med den strukturen som er lagt opp er det vanskelig å se at sosionomstudentene får tilstrekkelig kunnskap om barnevernet. Det er mange svært gode grunner til en tett integrering mellom barnevernpedagogstudiet og sosionomstudiet, både prinsipielle, faglig og ressursmessige. Det gir rom både for tverrprofesjonell læring, understreker det felles faglige grunnlaget de to yrkesgruppene bygger på og er ressurseffektivt. Men det er uheldig hvis dette medfører at sosionomene får manglende kunnskaper innenfor et av de viktigste arbeidsfeltene for yrkesgruppa. I samtalen med universitetet begrunnet de dette fordypningssemesteret, under henvisning til Stortingsmelding 13, med at utdanningene skulle bli mer praksisnære og praksisorienterte. Yrkesrelevans krever tid å lære.

For øvrig er studiet bygd opp med følgende emner:

- Dannelsesemester (30 studiepoeng)
- Introduksjons til sosialt arbeid (20 studiepoeng)
- Introduksjon til juss (ti studiepoeng)
- Arbeid med sosiale problemer (30 studiepoeng)
- Praksisstudier (30 studiepoeng)
- Innføring i samfunnsvitenskapelig metode (ti studiepoeng)
- Tverrprofesjonell samarbeidslæring (ti studiepoeng.)
- Bacheloroppgave (ti studiepoeng.)

Universitetet beskriver i sin egenrapport hvordan studiet er bygd opp og hvordan progresjonen er tenkt. Dette er godt beskrevet. Med henvisning til punkt 2.2. kan det imidlertid være grunn til å etterspørre hvordan forskning og utvikling, samt nytenking og innovasjon er integrert i emnenes progresjon.

I sjette semester skal det skrives en bacheloroppgave basert på empirisk materiale eller som en teoretisk oppgave relatert til sosialt arbeid. Den utgjør bare ti studiepoeng; dette er svært lite. Læringsutbyttebeskrivelsene for bacheloroppgaven er omfattende både når det gjelder kunnskap om samfunnsvitenskapelig metode og det å kunne anvende og formidle forsknings- og utviklingsarbeid. Etter vår vurdering er omfanget av bacheloroppgaven for liten til å kunne fylle læringsutbyttebeskrivelsene. Generelt har vi ment at bacheloroppgaven minst bør utgjøre et halvt semester, det vil si 15 studiepoeng. I sjette semester er det også et ti studiepoengs emnekurs i samfunnsvitenskapelig metode, noe som gir dette en tydeligere plass i Nord universitets studieplan enn flere andre av de utdanningsinstitusjonene som inngår i tilsynet. FoU har en svak plass i den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen som er kommentert over. Selv om samfunnsvitenskapelig metode har en forholdsvis synlig plass i undervisningsplanen reduseres verdien av dette i noen grad av at bacheloroppgaven har en så begrenset plass. FoU får på denne måten en for liten plass i studieopplegget.

Det kan se ut som studiets styrke ligger i det tverrprofesjonelle perspektivet og at sosialt arbeid i hele bredden har fått en noe mer begrenset plass.

Er det sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå og det totale læringsutbyttet for studiet?

Allerede fra første semester (dannelsessemesteret) legges det vekt på vitenskapelig tradisjoner, rolle og kunnskapsproduksjon. Det ser dermed ut som om læringsutbyttet på emnenivå legger større vekt på denne typen kompetanse enn de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene.

Læringsutbyttebeskrivelsene på studieprogramnivå er som beskrevet i punkt 2.2. gode, på tross av påpekte mangler, men på emnenivå er de betydelig mer utydelige. Det ser ut til å være lite gjennomarbeidet sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene på studieprogramnivå og på emnenivå. Det ser ut til å være et behov for at de overordnede læringsutbyttene i større grad preger utforming av undervisnings-, arbeids- og vurderingsformer. Det er derfor nødvendig at Nord universitet går gjennom læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå på nytt.

På spørsmål om hva som er «Bodø-modellen», eller profilen til sosionomutdanningen i Bodø svarer universitetets representanter at modellen har vært sosiologipreget. I dag er de opptatt av å markere sosialt arbeid som et felles fag for både sosionom- og barnevernspedagogutdanningene. Sosiologi og sosialt arbeid har til dels felles faglige røtter. De norske sosionomutdanningene har imidlertid noe ulike tilnærminger. Litt forenklet kan en si at noen har en mer helse- og sosialfaglig profil, mens andre har en tydeligere samfunnsfaglig eller sosiologisk profil. Å markere en sosiologisk/samfunnsfaglig profil kan fungere svært positivt. I den internasjonale definisjonen av sosialt arbeid, slik den er vedtatt av de internasjonale organisasjonene innen sosialt arbeid: IFSW og IASSW⁵, nevnes den sosialpedagogiske tilnærmingen som en retning. For å gjøre sosialt arbeid til et felles fag for sosionom og barnevernspedagogutdanningen, må de ulike faglige retningene (både sosialpedagogikk og sosialt arbeid tradisjonelt beskrevet som individuelt sosialt arbeid, sosialt gruppearbeid og samfunnsarbeid) knyttes sammen i en felles faglig ramme. En slik faglig integrerende tilnærming kan fungere meget positivt. «Bodø-modellen» bør imidlertid synes tydeligere i både læringsutbyttebeskrivelsene og i de mere generelle presentasjonene av studiet.

Universitetet ønsker å bidra til å utdanne reflekterende praktikere. De vil utdanne kandidater som ser det enkelte individ, og ser forbi systemene. De påpeker at ulike metodiske grep i sosialt arbeid endres kontinuerlig, men evne til å være en reflektert sosialarbeider står fast over tid.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- revidere læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå slik at de i større grad gjenspeiler overordnede læringsutbyttebeskrivelsene på studieprogramnivå
- gi barnevern en tydeligere plass som tema i sosionomstudiet
- styrke FoUs plass i studieopplegget, for eksempel ved å utvide bacheloroppgaven

Universitetet bør:

- tydeliggjøre «Bodø-modellen» i læringsutbyttebeskrivelsene

---

⁵ Se ifsw.org

Om krav til ny dokumentasjon

For bachelorgradsutdanningen i sosialt arbeid er det et mål-punkt om å revidere læringsutbyttebeskrivelsene for emnene slik at de i større grad gjenspeiler de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene på studieprogramnivå. I og med at det ikke stilles krav om at det skal utformes nye overordnede læringsutbyttebeskrivelser for denne utdanningen, vil ikke NOKUT kreve at læringsutbyttebeskrivelsene for emnene må revideres. Universitetet må imidlertid sikre at barnevern gis en tydeligere plass i studiet og FoU må styrkes.

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

Det fremgår av tilsvaret at i revidert studieplan er barnevernstemaer gitt en større plass i emnet *Arbeid med sosiale problem*. Den sakkyndige komiteen vurderer dette som tilfredsstillende.

Universitetet har innført et punkt i læringsutbyttebeskrivelsen for sosionomutdanningen: (K8): «Har bred kunnskap om vitenskapsteori, etikk, samfunnsvitenskapelige forutsetninger og metode». Det vises også til et dannelsessemester det første året, som skal bidra til å styrke FoU-kompetanse. De sakkyndige har også merket seg at bacheloroppgaven fortsatt er på 10 studiepoeng.

Etter de sakkyndiges vurdering har universitetet gjort en marginal innsats for å styrke FoU i studieopplegget. Universitetet må arbeide videre med å styrke FoUs plass i studieopplegget.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

2.4 Arbeids- og undervisningsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte arbeids- og undervisningsformene opp om studentenes læring og gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

I egenrapporten gjennomgår universitetet de ulike arbeids- og undervisningsformene i de ulike emnene. I de aller fleste emnene består undervisningen av forelesninger, studentaktiviteter, seminarer og gruppearbeid. I emnet introduksjon til juss er oppgaveskriving med muntlig gjennomgang en undervisningsform. Veiledning som undervisningsform inngår i praksissemesteret, i fordypningsemnet i femte semester og i bacheloroppgaven. Det benyttes med andre ord et mangfold av undervisningsmetoder og som ser adekvate ut. Universitetet bør imidlertid vurdere om det er behov for å endre arbeids- og undervisningsformene med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- vurdere om det er behov for å endre arbeids- og undervisningsformene med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser

2.5 Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte vurderingsformene opp om studentenes læring og egner seg for å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet?

Universitetet benytter mange ulike eksamensformer; hjemmeeksamen, skoleeksamen, muntlig eksamen, obligatorisk deltakelse og oppgaveskriving. I flere av emnene kombineres to ulike eksamensformer eksempelvis skoleeksamen og muntlig eksamen eller hjemmeeksamen og skoleeksamen. Kombinasjonen av ulike eksamensformer kan fungere positivt rent pedagogisk og bidra til å fremme oppnådd læringsutbyttet. I alle emnene forutsettes det innlevering av obligatoriske arbeidskrav for å få gå opp til eksamen.

Universitetet begrunner godt de ulike eksamensformene relatert til innholdet i emnene. Vi mener at variasjonen i eksamensformer slik det gjøres ved Nord universitet er positivt. Universitetet bør imidlertid gjøre en gjennomgang av vurderingsformene og eventuelt justere disse med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- gjøre en gjennomgang av vurderingsformene og eventuelt justere disse med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser

2.6 Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Sakkyndig vurdering

Arbeider institusjonen tilfredsstillende med å innhente informasjon fra relevante avtakere for å sikre studiets relevans for arbeidsliv og/eller videre studier?

Sosionomutdanningene har blitt kritisert for å være for lite praksisrelevante. Ofte forventer praksisfeltet mer av en nyutdannet kandidat enn det kan være mulig å lære gjennom et bachelorgradsstudium. Studentene må derfor i større grad lære å lære fremfor å lære seg hvilke ulike konkrete verktøy og metoder som benyttes på ulike arbeidssteder. Universitetet sier nettopp dette. De er opptatt av å styrke metodekunnskap og profesjonsrelevans.

Universitetet har samarbeidet med representanter for praksisfeltet (NAV, barnevern og psykisk helse) når de la opp undervisningen i emnene *Introduksjon til sosialt arbeid* og *Arbeid med sosiale problemer*. Videre har de arrangert møter med arbeidslivet for å diskutere yrkesrelevansen i studieplanene. Vi savner imidlertid en framstilling av hvordan samarbeidet med praksis utvikles systematisk og langsiktig. Fordypningssemesteret skal bidra til kontakt med praksisfeltet. Delingen mellom fordypning i barnevern (for barnevernspedagoger) og forvaltning eller omsorg/behandlingsarbeid (for sosionomer) kan bety at sosionomutdanningen får for dårlig kontakt med barnevernsfeltet.

Vi vil også påpeke at det er et fåtall av institusjonene som oppgir at de har en systematisk innhenting av informasjon fra avtagerfeltet. Vi oppfordrer derfor til at innhenting av informasjon fra avtagere settes i system slik at det sikres at informasjonen benyttes til å gjøre nødvendige endringer i studiet.

Nord universitet tilbyr et mastergradsstudium i samfunnsvitenskap med fordypning i sosialt arbeid, samt ph.d. i studier av profesjonspraksis og i sosiologi. Det er med andre ord mulig å gjennomføre et helt løp fra bachelor i sosialt arbeid til ph.d. ved Nord universitet, selv om de ikke tilbyr master eller ph.d. i sosialt arbeid. Den forholdsvis breie tilnærmingen i bachelorutdanningen, med dannelsessemester, stor vekt på tverrprofesjonell læring og forskningsmetode skulle gi et godt utgangspunkt for videre studier på mastergradsnivå. Vi vil imidlertid også påpeke som en utfordring det som er nevnt overfor om at omfanget av bacheloroppgaven er svært begrenset, og at det kan være behov for å styrke FoU sin plass i studiet.

Er utdanningens innhold tilpasset til behov i praksisfeltet?

Spesifikke ferdigheter knyttet til ulike aktuelle yrkesfelt må læres i praksis. Sosialarbeiderutdanningene befinner seg i et spenningsfelt mellom forskningsbasering og profesjonsnærhet. Nord universitet påpeker at alle fagpersoner knyttet til studiet er involvert i både forskning og i profesjons- og praksisnær aktivitet. Universitetet ønsker å få inn en reflektert kritisk holdning til kunnskap tidlig i studiet, på den måten kan studentene gradvis lære seg å delta i faglig utviklingsarbeid.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- vurdere mer systematisk samhandling med praksisfeltet for å bidra til økt praksisrelevans
- vurdere om sosionomutdanningen har et tilstrekkelig nært forhold til barnevernsfeltet
- tydeliggjøre FoU sin plass i studiet
- fortsette det positive arbeidet med å utvikle mer systematisk innhenting av informasjon fra avtagerfeltet

2.7 Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, som er tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

Sakkyndig vurdering

Møter studentene forskning og faglig utviklingsarbeid gjennom forskningsbasert undervisning i studiet?

Under samtalen med Nord universitet sier representantene derfra at hele fagmiljøet deltar både i forskning og undervisning. De mener at dette er de ganske gode på. All undervisning skal være forskningsbasert, men det er særlig i første semester («dannelsesemesteret») og i sjette semester at temaer knyttet til forskning og vitenskapsteori står på studieplanen. I samtalen med universitetets representanter påpeker studentene at de i forbindelse med dannelsessemesteret leste vitenskapelige artikler og anvendte relevant metode i vurderingen av disse. På den måten får studentene kompetanse i å forstå og vurdere kritisk, noe som anvendes utover i studiet.

På de pensumlistene komiteen har sett presenteres mye norsk forskning innenfor ulike felt av sosialt arbeid. På den positive siden kan det videre påpekes at lærernes egne bidrag har fått en plass i flere av emnenes pensumlister. Dette er positivt fordi det kan bidra til sammenheng mellom muntlig undervisning og lesning. Det er imidlertid på Nord universitet, som det også er på flere av de andre utdanningsinstitusjonene, få internasjonale/engelskspråklige artikler i pensumlistene. Dette kan svekke studentenes mulighet til å bli kjent med forskningsfronten og den mest oppdaterte kunnskapen.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- vurdere å ta inn flere internasjonale bidrag i pensum

10.2 Fagmiljø tilknyttet studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-3)

3.1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet, og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige og kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets samlede kompetanse er tilpasset studiet?

Fagmiljøet ved sosionomutdanningen i Bodø har høy kompetanse. Blant de som underviser på sosionomutdanningen er det for eksempel fire dosenter og seks professorer. Aktuelle fagdisipliner, samt sosialt arbeid og barnevern finnes blant de ansatte. Det er imidlertid forholdsvis mange

involverte med ganske små stillingsprosenter. Dette kan medføre en fragmentering av undervisningen. Universitetet mener noe av dette kan forklares med den tette integreringen mellom barnevernspedagog- og sosionomutdanningene, bidragene blir mindre fordi de deles mellom de to studiene. Dette kan være enn god forklaring, men det kan samtidig bety at universitetet har en utfordring når det gjelder å gjøre utdanningen mindre fragmentert ved å bruke noe større stillingsandeler. Universitetet mener de klarer å utnytte fagkompetansen på tvers av de to utdanningene. Fagmiljøet består av totalt 7,92 årsverk. Høsten 2015 var det registrert 30 studenter ved Campus Helgeland og 216 i Bodø, dette tilsvarer 31 studenter per faglige årsverk. Sammenlignet med andre sosionomutdanninger er dette et høyt antall studenter per lærer.

De sier at når det gjelder tverrfaglig samarbeid klarer de i mindre grad å utnytte godt den juridiske og psykologiske kompetansen i miljøet, enn den sosialfaglige og samfunnsvitenskapelige kompetansen.

Er fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige utviklingsarbeidet som utføres?

Hele 22 av de ansatte har førstestillingskompetanse. Hele ti av de ansatte har disputert for ph.d.-graden i sosiologi mellom 2010 og 2015. Mange av lærerne har ulike fagkombinasjoner mellom bachelor, master og ph.d. Nord universitet har organisert fagmiljøet i fire forskningsgrupper:

- kjønn, etnisitet og likestilling
- sosialt arbeid
- ungdom i risiko
- velferdstjenesteforskning

Miljøet ligger godt an når det gjelder publikasjonspoeng. Tverrfaglig samarbeid og bredde i yrkesbakgrunn borger også for en god sammensetning av fagmiljøet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- vurdere å gjøre undervisningen mindre fragmentert slik at det blir færre ansatte som bidrar og hver av de som bidrar, bidrar med større stillingsandel i undervisningen
- redusere antallet studenter per lærer

3.2 Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Sakkyndig vurdering

Kommer samarbeid og nettverk som fagmiljøet deltar aktivt i studentene og undervisningen til gode?

Fagmiljøet deltar i ulike faglige nettverk. De deler i egenrapporten disse nettverkene inn i fem typer:

- internasjonale forskningsforbindelser
- forsknings- og utdanningsnettverk
- universiteter, organisasjoner og institusjoner internasjonalt som det sendes studenter til og mottas studenter fra
- nasjonale fagnettverk
- lokalt samarbeid med NAV, Husbanken osv.

Nord universitet har tidligere hatt et nært samarbeid med Russland (Murmansk, Petrozavodsk og Arkhangelsk). Dette nettverket er nå mindre aktivt. De omtaler seg selv som fortsatt internasjonalt orientert, men er opptatt av å få på plass nye nettverk. Av andre aktuelle eksempler nevner de et stort prosjekt sammen med Romania finansiert av Forskningsrådet. De har jobber også med å utvikle et samarbeid med NAV rettet mot mindre kommuneorienterte prosjekter.

Videre vet vi fra andre egenrapporter at Nord universitet samarbeider med Stavanger og Agder om utgivelse av tidsskriftet Journal of Comparative Social Work.

Når det gjelder det tredje strekpunktet over om studentutveksling inngår det ikke i mandatet til dette tilsynet, men vi noterer at Nord universitet mener det er dilemmaer knyttet til oppfølging av studenter i utlandet og til kvalitetssikring av praksisstedet i internasjonal praksis. Det er viktig at Nord universitet tar tak i de utfordringer som ligger i dette, og søker å løse det til studentenes beste. Imidlertid kan nettverkene knyttet til studentutvekslingen også bidra som faglige nettverk for lærerne. Det må derfor sies å være positivt om universitet klarer å utnytte slike nettverk til faglig samarbeid og utveksling. Samtidig er nettverk nødvendige for å styrke undervisningen – ikke bare praksisundervisning og studentutveksling - og inspirere til god faglig fundert undervisning.

Det kan ut fra dokumentasjonen se ut som om universitetet er i en slags mellomfase hvor noen tidligere viktige nettverk har fått redusert betydning, mens andre er under oppbygging.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- arbeide med å få på plass mer langsiktig nettverkssamarbeid
- bli mer bevisst på hvordan impulser fra samarbeid og nettverk kan komme studentene til gode
- styrke mulighetene for studentene til å få kvalitetssikret praksis internasjonalt

3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

For første syklus gjelder også: Minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse.

Sakkyndig vurdering

Hva er ifølge institusjonen sentrale deler av studiet, og deler de sakkyndige denne vurderingen?

I egenrapporten sies det at alle delene av studiet er sentrale. Dette er kanskje en litt forenklet framstilling. I universitetets egenpresentasjon på internett kan det se ut som de mener følgende elementer er sentrale i studiet⁶:

- metodiske kunnskaper for å bidra til å løse sosiale problemer
- kunnskaper om velferdsstat og hjelpeapparat
- verdier, holdninger og relasjonskompetanse

Dette innebærer at kombinasjonen av sosialt arbeid, samfunnsvitenskapelig og sosialpolitisk kunnskap er sentrale i studiet. Dette er i all hovedsak i overensstemmelse med vår vurdering der sosialt arbeid som fag og metode koblet sammen med kunnskap om velferdsstaten og det sosialpolitiske rammeverket er det sentrale i studiet.

Når dette er sagt så er det flere andre institusjoner som også oppgir alle emner som sentrale deler i utdanningen. Etter de sakkyndiges oppfatning må det være slik at rammeplanens hovedemner inngår som viktige og vesentlige deler av sosionomstudiet. Det kan imidlertid diskuteres om alle deler av hovedemnene er like sentrale deler av dette studiet, med krav til førstestillings-/forskerkompetanse. Universitetet må på denne bakgrunn foreta en vurdering av hvilke deler som er sentrale i studiet.

Er det personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet?

Kompetansenivået blant lærerne ved sosionomutdanningen i Bodø ligger langt over minstenivå, det gjelder alle delene av studiet, bortsett fra *Introduksjon til juss*. Den ene læreren i dette emnet er universitetslektor og de mangler dermed førstestillingskompetanse i juridiske emner. Dette gjelder imidlertid svært mange av bachelorutdanningene i sosialt arbeid og vi har gjennomgående valgt å si at denne kompetansen bør styrkes, heller enn å konkludere med at studiet ikke oppfyller studietilsynsforskriften på dette punktet. Etter vårt syn er juss en *vesentlig* del av studiet, og det er viktig med god forvaltningskompetanse når man skal ut i praksis. Det er imidlertid en såpass liten del av det totale læringsutbyttet for studieprogrammet at vi mener det er urimelig å hevde at dette er en sentral del av studiet som krever førstestillingskompetanse i fagmiljøet. Som vurdert over, må universitetet ta en ny vurdering av sentrale deler av studiet og sikre at det er førstestillingskompetanse i disse delene.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- beskrive og begrunne hvilke deler av utdanningen som er sentrale
- sikre at det er personer med førstestillingskompetanse i alle sentrale deler av studiet

Universitetet bør:

- vurdere behovet for høyere kompetanse når det gjelder juridiske emner

---

⁶ <http://www.nord.no/no/studier/sosialt-arbeid-sosionom-bachelor#!&acd=h-262bcd6-4a17-4b3d-be86-91f9b0f4f740>

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

I tilsvaret er det ikke gjort rede for hvilke deler av utdanningen som er sentrale. Det opplyses at to stillinger som førsteamanuensis tilknyttet de sosialfaglige utdanningene er under tilsetting. Komiteen konstaterer at universitetet har stor andel med førstestillingskompetente, men ettersom det ikke er tydelig hva som anses som sentrale deler av utdanningen, kan ikke komiteen vurdere om kravet til førstestillingskompetanse i sentrale deler er oppfylt.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften

3.4 Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid.

For første syklus gjelder også: Fagmiljøet skal ha dokumenterte resultater på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå?

I 2014, 2012 og 2010 dokumenteres det høye publikasjonspoeng blant studiet lærerstab. Poengene er noe lavere i 2011 og 2013. I tillegg er det publisert forskningsrapporter som også bidrar til å gjøre forskningen praksisrelevant. Ni av de ansatte har fullført en doktorgrad i løpet av de siste fem årene.

Den faglige profilen på forskningsarbeidet gjenspeiles i forskergruppene som er omtalt under 3.1. som alle er svært faglig relevante for sosionomutdanningen.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

Sakkyndig vurdering

Universitetet tilbyr veiledningskurs til praksisveiledere, men det ser ut som om dette kunne vært gjort mer systematisk. Nord universitet sliter med å få nok praksisplasser og ønsker mer forpliktende avtaler om dette. Kontakten med praksisplassene skjer ved at veiledere reiser rundt. I noen grad benyttes også Skype.

Praksisansvarlig ved Nord universitet er delaktig i prosjektet Nattergalen. Studentene har tilbud om frivillig deltagelse i Nattergalen. Praksis i Nattergalen kan godkjennes som en måneds praksis, dersom det leveres rapporter (men studentene kan også velge full vanlig praksis selv om de har deltatt i Nattergalen). Studentrepresentanten sier hun hadde ønsket seg mer variert praksis, det vil si både klinisk praksis og sakbehandlingspraksis.

Studentene har tilbud om internasjonal praksis i Tanzania, India, Danmark og USA. Universitetet mener det er dilemmaer knyttet til oppfølging av studenter i utlandet og til kvalitetssikring av praksisstedet i internasjonal praksis. Det er viktig at Nord universitet har gode rutiner knyttet til kvalitetssikring av internasjonal praksis, og oppfølging av studenter som velger dette slik at studentene som drar på utveksling i forbindelse med praksis både oppnår læringsutbyttet og har en positiv læringsopplevelse. Nord universitet bør vurdere om de skal innføre nye/ekstra tiltak ved de internasjonale praksisstedene for å sikre dette.

Når det gjelder fagmiljøet har mange ansatte erfaring fra feltet, men for noen av dem ligger dette noe tilbake i tid. For å kompensere for at det er lenge siden at enkelte av lærerne var direkte i praksis er det noen institusjoner som etablerer hospiteringsordninger. Dette er ordninger som ser ut til å ha fungert godt og kunne også være en mulighet for Nord universitet.

Det er ikke oppgitt hvilke kvalifikasjoner som kreves av eksterne praksisveiledere. Dette gjelder for praksis både i Norge og i utlandet.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforordningen.

Universitetet må:

- stille tydelige krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere, slik at studenten sikres god oppfølging i praksis

Universitetet bør:

- vurdere mulighetene for at noen ansatte kan hospitere på ulike arbeidssteder
- vurdere mer systematisk kursing av praksisveileder
- vurdere nye/ekstra tiltak for å kvalitetssikre internasjonal praksis og følge opp studenter i internasjonal praksis

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

Universitetet opplyser om at de tilbyr kurs for veiledere på 15 studiepoeng, men det fremgår ikke at universitetet stiller krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere. Universitetet må stille tydelige krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforordningen

10.3 Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen

Institusjonene har blitt bedt om å gi en kortfattet redegjørelse for hvordan de har valgt å følge opp de sakkyndiges anbefalinger (bør-punktene) for videre utvikling av utdanningene.

Universitetet oppgir at den internasjonale profilen er synliggjort og at sosialt arbeids særpreg og historie har fått en bredere plass i de reviderte studie- og emneplanene for 2018/19. Det skal legges til rette for mer empirisk orienterte bacheloroppgaver, og arbeidet med bacheloroppgaven skal starte tidligere i studiet samtidig som vitenskapsteori og metode kommer sterkere og tidligere inn. Videre er det ansatt flere med sosionomutdanning, hvorav én har førstestillingskompetanse og en annen er i et kvalifiseringsløp for slik kompetanse.

10.4 Samlet konklusjon

NOKUT har ikke krevd endringer i læringsutbyttebeskrivelsene grunnet innføring av nye retningslinjer, og dette kravet er ikke blitt vurdert på nytt i andre del av tilsynet.

Bachelorgradsutdanningen i sosialt arbeid ved Nord universitet oppfyller ikke følgende vurderte krav i studietilsynsforskriften:

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet

NOKUT avslutter tilsynet, men forutsetter at institusjonen sikrer at nødvendige endringer som er påpekt i dette tilsynet, følges opp i det videre arbeidet med implementering av ny rammeplan og nye retningslinjer.

11 Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudier i sosialt arbeid ved Universitetet i Stavanger

11.1 Plan for studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-2)

2.2 Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Det skal formuleres ett læringsutbytte for hvert studium, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Universitetet i Stavanger sier på sin hjemmeside⁷ at utdanningen skal gjøre studentene rustet for å forebygge, løse og redusere sosiale problemer for enkeltpersoner, familier og grupper i samfunnet. Studiet gir kunnskap om faktorer i samfunnet som skaper og opprettholder sosiale problemer, om folks lovmessige rett til hjelp og om ulike arbeidsmåter i sosialt arbeid. Videre er kravet om skikkethet nevnt eksplisitt. Temaområdene er beskrevet i tråd med rammeplanen; psykologi, sosiologi, sosialrett, samfunns- og velferdspolitik og sosialt arbeid.

Her følger de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene for studieprogrammet i sosialt arbeid:

Kunnskaper

- Kunnskap om det sosiale arbeidets praktiske utøvelse i møte med ulike brukergrupper
- Kunnskap om og forståelse for hvordan samfunnsmessige strukturer og prosesser skaper og vedlikeholder sosiale problemer
- Basiskunnskap fra samfunnsvitenskap, psykologi og juss som skal fungere som grunnlag for yrkesutøvelsen
- Oppdatert kunnskap om generelle forvaltningsmessige prinsipper, aktuelle lover og prinsipper for saksbehandling som ivaretar brukernes behov og rettigheter

Ferdigheter

- Kunne dokumenterer, kvalitetsutvikle og evaluere eget arbeid
- Evne til å sette seg inn i og få oversikt over hjelpeapparatet, og innenfor det arbeide med å redusere sosiale problemer i samarbeid med andre yrkesgrupper og brukere/klienter
- Ha kompetanse i ulike sosialfaglige arbeidsformer, med spesiell vekt på arbeidsformer der brukere er aktive deltakere og mobiliserer egne ressurser, enten disse er enkeltpersoner, familier, grupper eller sosiale nettverk.
- Kunne arbeide i relasjoner preget av krysspress og interessenmotsetninger, og håndtere slike konflikter med fokus på brukernes interesser
- Kunne møte brukere av hjelpeapparatet med respekt og empati, og se likeverd som en grunnleggende forutsetning for sosialt arbeids yrkespraksis
- Kunne arbeide med mennesker med ulike holdninger og kulturbakgrunn, og sikre rettferdig behandling for uavhengig av kulturell bakgrunn eller verdistandpunkter

⁷ <http://www.uis.no/studietilbud/helse-og-sosialfag/sosialt-arbeid/>

Generell kompetanse:

- Evne til kritisk refleksjon over fag, etikk, egen yrkesrolle og samfunn
- Kjenne hovedmål og virkemidler i sosialpolitikken, kunne vurdere disse kritisk
- Ha kjennskap til andre aktuelle yrkesgrupper, kunne vurdere egen og andres kompetanse og ha utviklet evne til tverrfaglig samarbeid
- Kunne delta i faglig utviklingsarbeid, ta i bruk arbeidsmåter på grunnlag av forskning og annen faglig innovasjon og ha forståelse for betydningen av egen personlig og faglig videreutvikling

Sakkyndig vurdering

De sakkyndige har vurdert hvorvidt læringsutbyttebeskrivelsene er i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og har lagt til grunn at alle deskriptorene i NKR skal ivaretas i en beskrivelse. NKR inneholder generelle læringsutbyttebeskrivelser, og alle studier skal ha fagspesifikke læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i NKR. Beskrivelsen av oppnådd kompetanse skal vise at studiet er på nivå 6 i NKR.

Slik Universitetet i Stavanger (UiS) har formulert sine læringsutbyttebeskrivelser er det vanskelig å kjenne igjen kravene til bachelorutdanninger slik de er formulert i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket. Læringsutbyttebeskrivelsene er både i form og innhold formulert helt ulikt de nasjonale kravene. Det er derfor vanskelig å kjenne igjen NKR sin beskrivelse av bachelorgradsnivået og dermed vanskelig å si om læringsutbyttet er i tråd med kravene til bachelorgrad.

Noen sentrale temaer fra NKR mangler. Når det gjelder punktene under kategorien «kunnskap», mangler for eksempel temaer som kjennskap til forsknings- og utviklingsarbeid, å kunne oppdatere sine kunnskaper, og kunnskaper om fagområdets historie, tradisjoner og egenart. Forskning, utvikling og innovasjon finnes bare under «generell kompetanse», ikke under «ferdigheter». Beskrivelsene er på den ene siden mer detaljerte og samtidig på den andre siden ganske generelle. Utfordringen her er å lage egne læringsutbyttebeskrivelser hvor en kan kjenne igjen bachelorgradsnivået, samtidig som de er passe generelle og har klar referanse til sosialt arbeid.

Det tredje punktet under «generell kompetanse» sier «ha kjennskap til andre aktuelle yrkesgrupper og kan vurdere egen og andres kompetanse og ha utviklet evne til tverrfaglig samarbeid». Det er positivt at universitetet her trekker fram kunnskap om tverprofesjonelt samarbeid.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- reformulere læringsutbyttebeskrivelsene slik at det er mulig å gjenkjenne kravene til bachelorgradsnivået slik det er formulert i NKR

Om krav til ny dokumentasjon

I dette tilsynet har NOKUT vurdert at noen må-punkter ikke må imøtekommes av institusjonene fordi Kunnskapsdepartementet (KD) har varslet at det vil komme endringer i den nasjonale styringen av BSV-utdanningene gjennom ny rammeplan med en felles innholdsdel for alle utdanningene og nye retningslinjer for de enkelte utdanningene. KD ønsker blant annet en nasjonal samordning av læringsutbyttebeskrivelsene for BSV utdanningene. Det er derfor lite hensiktsmessig at hver institusjon skal utarbeide nye læringsutbyttebeskrivelser som en del av dette tilsynet. Det innebærer at UiS ikke må imøtekomme må-punkter om endring av overordnede læringsutbyttebeskrivelser.

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Gir studiets innhold og oppbygging grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

Bachelorprogrammet i sosialt arbeid i Stavanger består av åtte emner:

- Profesjonelt sosialt arbeid I – Individ og samfunnsnivå (30 studiepoeng)
- Examen Philosophicum (ti studiepoeng)
- Velferdssamfunn, velferdspolitik og velferdsrett I (20 studiepoeng)
- Profesjonelt sosialt arbeid II – Familie og barnevern (30 studiepoeng)
- Praksis (30 studiepoeng)
- Profesjonelt sosialt arbeid III – Individ og samfunnsnivå (20 studiepoeng)
- Velferdssamfunn, velferdspolitik og velferdsrett II (ti studiepoeng)
- Bacheloroppgave med forskningsmetode (30 studiepoeng)

De fleste institusjonene som tilbyr bachelorprogram i sosialt arbeid har valgt å organisere studiet i større bolker som går på tvers av emneområdene i rammeplanen. Planen for studiet kan dermed framstilles som en matrise hvor elementer fra rammeplanens temaområder finnes igjen i ulike emnekurs. Dette gjelder også Universitetet i Stavanger. Imidlertid har UiS valgt en noe annerledes modell for inndeling i emnekurs enn de fleste andre institusjonene. Som det framgår av listen over er det to hovedstrømmer som til dels går parallelt gjennom hele studiet: Profesjonelt sosialt arbeid og Velferdssamfunn, velferdspolitik og velferdsrett. En slik todeling og parallell framdrift av sosialt arbeid som arbeidsform og metode med forståelse av rammebetingelser, politikk og juss er en spennende tilnærming som ser ut til å fungere positivt. På den måten kan en få fram samspillet mellom metode og kontekst, og progresjonen i studiet blir tydelig.

Ansatte ved universitetet sier selv at de prøver å få en sammenheng i emnene og en struktur hvor den røde tråden er synlig. Å organisere studiet i større emnebolker kan være krevende for studentene, men det ser ut til å være enighet om at strukturen fungerer bra. Opplegget krever også god koordinering mellom fagpersonene, da mange er inne og underviser kun på sine spesifikke fagområder. Representantene for universitetet mener videre at koblingen mellom velferdspolitik og samfunnsperspektivet i sosialt arbeid fungerer positivt, og at på dette feltet får de til en god integrering. Det opplyses at det blir en mindre revidering i 2016/2017. De juridiske temaene skiller ut i

eget emne, og man deler emner i sosialpolitikk mellom barnevern og sosionom, der man har sett at det er nødvendig å spisse tydeligere mot de enkelte utdanningene.

I samtalene med representantene for universitetet sier de at myndiggjøring og brukervedvirkning er fagmiljøets styrke, og at det reflekteres i studiets innhold. Dette kommer ikke tydelig fram av det skriftlige materialet, verken av egenrapportering eller annet informasjonsmaterieell om studiet. Vi etterlyser derfor en synliggjøring av en slik profil, særlig i læringsutbyttebeskrivelsene. Universitetet henviser til at føringene i rammeplanen reduserer handlingsrommet. Studentrepresentantene sier at den store bredden i fag er en positiv side ved studiets oppbygging. Fagene støtter opp mot hverandre og gir en god helhet. Det etterlyses mer undervisning om NAV.

Er det sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå og det totale læringsutbyttet for studiet?

Universitetets representanter sier i møtet med dem at de tar utgangspunkt i læringsutbyttebeskrivelsene når de lager timeplan og pensum, og er selv fornøyd med sammenhengen. De er også opptatt av at bredden av praksisplasser skal dekke de ulike læringsutbyttebeskrivelsene, at de kan være et redskap når de skal velge ut og fordele praksisplasser. Læringsutbyttebeskrivelsene brukes aktivt – og tabellen som er vedlagt egenrapporten brukes i emneplanlegging. Det sies at læringsutbyttebeskrivelsene brukes aktivt som et redskap for å få progresjon i studiet. Dette er en god intensjon som delvis ser ut til å fungere.

Læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå er svært detaljerte. For eksempel består første semester av et semesteremne kalt *Profesjonelt sosialt arbeid I – Individ og samfunnsnivå*. Dette emnet består av tre deler; sosialt arbeid, psykologi, og sosiolog og sosialantropologi. Det er formulert læringsutbyttebeskrivelser for hver av disse delene slik at det til sammen er 23 punkter. Også andre emner har veldig mange strekpunkter under læringsutbyttebeskrivelsene. Det kan være en ide å forenkle dette noe. Når konklusjonen under er at læringsutbyttebeskrivelsene ikke oppfyller kravene, er begrunnelsen at det er nødvendig å følge opp en revidering av det overordnede læringsutbyttet med en gjennomgang av beskrivelsene på emnenivå.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforordningen.

Universitetet må:

- gjennomgå læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå etter at å ha revidert det overordnede læringsutbyttet (jf. punkt 2.2.)

Universitetet bør:

- vurdere å forenkle læringsutbyttebeskrivelsene for noen av emnekursene
- synliggjøre studiets profil i læringsutbyttebeskrivelsene

Om krav til ny dokumentasjon

I og med at det ikke kreves endringer i de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene, forventes det ikke at UiS dokumenterer at endringene i læringsutbyttet for emnene er i overensstemmelse med det overordnede læringsutbyttet.

2.4 Arbeids- og undervisningsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte arbeids- og undervisningsformene opp om studentenes læring og gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

Universitetet gjennomgår i egenrapporten hvilke ulike undervisningsformer som er knyttet til det enkelte emnet. Forelesninger, gruppearbeid og selvstudium er gjennomgående undervisningsformer. Dessuten inneholder for eksempel emnene i sosialt arbeid ferdighetstrening. I andre emner benyttes presentasjoner, feltarbeid, seminarer, praksis osv. som undervisningsformer. Denne måten å beskrive emnenes ulike undervisningsformer på ser svært relevant ut og det er en sammenheng mellom de ulike emnene, læringsutbyttet og undervisningsformene.

Praksis gjennomføres i fjerde semester. Tidspunktet for gjennomføring av praksis er ulik mellom utdanningsinstitusjonene. Slik utdanningen i Stavanger er lagt opp gir plasseringen mulighet til både å forberede praksisperioden og til å oppsummere den. Det gjennomføres gruppeveiledning. Videre er det arbeidskrav knyttet til plan for læring, praksisoppgave og arbeid med fordypnings spørsmål rundt forskning. Vi finner imidlertid ikke igjen temaet forskning i pensumlisten for praksis.

I sjette semester skal studentene skrive en bacheloroppgave. I dette semesteret skal de også lære om forskningsmetode, forskningsetikk og analysearbeid. Det er åpenbart at undervisning i forskningsmetode hører sammen med arbeidet med bacheloroppgaven, sånn sett er plasseringen av dette temaet logisk. Samtidig er det et spørsmål om det ikke burde være noe mer om forskningsmetode tidligere i studiet, for eksempel før praksisperioden. Bacheloroppgaven er en fordypningsoppgave hvor det stilles krav til problemformuleringer og forståelse av forskningsmetode og etikk. Studentene får fire timer veiledning under oppgaveskrivingen, og vi er usikre på om det er tilstrekkelig. Det kan som nevnt stilles spørsmål ved om studentene får nødvendig kunnskap om forskning før de kommer i praksis. Når vi etterlyser mer forskningsmetode tidligere i studiet er det blant annet fordi dette er kunnskap som også hjelper studentene til å tilnærme seg praksis på en systematisk måte. I praksisfeltet trengs det oppsummeringer, evalueringer og formidling av erfaringer. Det kan derfor være en del å hente når det gjelder progresjon i studiet ved å trekke linjer fra praksissemesteret (fjerde semester) og semesteret der en skal skrive bacheloroppgave (sjette semester). Det er uklart hvordan sammenhengen mellom fjerde og sjette semester er organisert.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- vurdere hvordan kunnskapsutvikling og forskningsmetode kan komme inn på et tidligere tidspunkt i utdanningsløpet
- øke antall timer veiledning på bacheloroppgaven
- søke å tydeliggjøre sammenhengen mellom praksis og forskning ved å knytte fjerde og sjette semester bedre sammen tematisk
- gjøre en gjennomgang av arbeids- og undervisningsformer og vurdere om disse skal justeres med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser på både emne- og overordnet nivå

2.5 Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte vurderingsformene opp om studentenes læring og egner seg for å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet?

Studiet er inndelt i åtte emner. Fire av dem avsluttes med en skriftlig skoleeksamen på seks timer. To av dem avsluttes med en sju dagers hjemmeeksamen. En av disse suppleres med en flervalgsprøve som studentene må bestå, men som ikke har konsekvenser for karakteren for øvrig. I praksis er det en løpende vurdering av studentenes evne til å utføre oppgaver i møtet med brukerne. Eksamen i sjette semester utgjøres av bacheloroppgaven, som er individuell.

Universitetet er i gang med en omfattende digitalisering av eksamen. I denne 'pakken' ligger også kontroll mot plagiat. Universitetet mener de har større utfordringer når det gjelder å skape variasjon i vurderingsformer enn når det gjelder undervisningsformer.

Eksamensordninger og andre vurderingsformer ser ut til å støtte opp om studentenes læring og egner seg for å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet. Det er imidlertid mulig å tenke seg et noe større mangfold når det gjelder individuelle eksamensformer. Ikke minst kunne større bruk av muntlige eksamener og gruppeeksamener, gjerne i kombinasjon, bidra til læring i sosialt arbeid. Det er vår mening at gruppeeksamener bør følges opp av en individuell prøving.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- gjøre en gjennomgang av eksamens- og vurderingsformene, og med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser på både emne- og overordnet nivå, vurdere om skriftlige skoleeksamener kan erstattes av ulike måter å prøve den enkeltes kunnskap, ferdigheter og kompetanse

2.6 Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Sakkyndig vurdering

Arbeider institusjonen tilfredsstillende med å innhente informasjon fra relevante avtakere for å sikre studiets relevans for arbeidsliv og/eller videre studier?

Det foregår for tiden en større diskusjon om hvordan en kan få til et bedre samspill mellom praksisfeltet, utdanningsfeltet, forskning og brukere av velferdstjenester. Fra Norges Forskningsråds side legges det for eksempel økt vekt på samarbeid med brukere og praksis i tildeling av forskningsmidler. Det kan være spenninger her, men det er også viktig å understreke at for eksempel kontakten med forskningen både må bidra til et faglig nivå som kan forberede studentene for videre studier, samtidig som den skal gi studentene relevant kunnskap for å delta i faglig utviklingsarbeid på sin lokale arbeidsplass.

I egenrapporten sier Universitetet i Stavanger at de gjennomfører jevnlig kandidatundersøkelser og dessuten har mye kontakt med praksisfeltet og er opptatt av å ha både formell og uformell kontakt med fagpersoner i feltet. Praksisoppfølgingen av studentene er en viktig arena for kontakt med praksisfeltet. Det er et fåtall av institusjonene som oppgir at de har en systematisk innhenting av informasjon fra kandidater slik Universitetet i Stavanger gjør. Vi oppfordrer imidlertid til at til at innhenting av informasjon fra avtagere systematisk benyttes til å gjøre nødvendige endringer i studiet.

Bachelorutdanningen skal imidlertid ikke bare forberede studentene for arbeid med sosiale problemer innenfor ulike deler av velferdsstatens hjelpeapparat. Den skal også gi grunnlag for videre studier på mastergradsnivå, eller mer klinisk og praksisorienterte videreutdanninger. Universitetet i Stavanger påpeker at studiet kvalifiserer til sosialfaglige og tverrfaglige masterstudier og at de tilbyr sammenhengende løp som kan avsluttes med en ph.d. i samfunnsvitenskap (med sosialfaglig spesialisering). I samtalen med representanter for universitetet påpeker de videre at pensum har et stort innslag av artikler, særlig på slutten av studiet. En gjennomgang av pensum viser imidlertid en ganske begrenset bruk av artikler og engelskspråklig forskningslitteratur.

Er utdanningens innhold tilpasset til behov i praksisfeltet?

Sosialarbeiderutdanningene kritiseres for å være for lite relevante for praksis. Men i den diskusjonen kan det hende at praksisfeltet har urealistiske forventninger til hva det er mulig å lære i et profesjonsorientert bachelorprogram. Det er et komplisert spørsmål hva en kan forvente av en nyutdannet bachelorkandidat og hva de må lære på arbeidsplassen. Dette er ikke en ny diskusjon, men den utfordres stadig. Arbeidsfeltet kan ønske seg veldig spesifikke metoder. Dette mener fagmiljøet på universitetet ikke er utdanningens ansvar, noe vi i hovedsak er enige i. Opplæringen i spesifikke programmer eller metoder må være arbeidsplassens ansvar, mens kandidatene må ha kunnskap, ferdigheter og kompetanse som gjør at de kan tilegne seg og forholde seg kritisk til ulike metodiske tilnærminger.

Universitetet i Stavanger har innført en egen NAV-uke i studiet, både i sosionomutdanningen og i barnevernspedagogutdanningen. Barnevernet og NAV er de to største arbeidsfeltene. Den sosialfaglige kunnskapen skal være sektorovergripende. Universitetet prøver i undervisningsopplegget å ha noe som er sektorspesifikt samtidig som det også er sektorovergripende. Studentene sendes ut i

feltarbeid, lager intervjuer tidlig i første semester, slik at de får en opplevelse av hvor nyansert og bredt det sosialfaglige fagområdet er. NAV-uka framstår som en god måte å koble undervisningen til behovene i et av de viktigste arbeidsfeltene for sosionomer.

Universitetet påpeker at studentene har mange kontaktpunkter mot praksis, både i form av gjesteforelesere og som del av ulike diskusjonsforum. Praksislærere er inne to dager om høsten. Praksis er lagt i semester fire, midt i studiet. Mange studenter skriver bacheloroppgaven i tema relatert til hvor man har vært i praksis. Forskningsarbeidet gir også god kontakt med praksisfeltet, og flere forskningsprosjekt er gjennomført i samarbeid med praksisfeltet. Vi har tidligere påpekt at sammenhengen mellom praksisperioden og bacheloroppgaven kunne vært tydeligere i studieplanene. Dette er særlig knyttet til undervisningen i vitenskapsteori og forskningsmetode. En mer systematisk tilnærming til samarbeid med praksisfeltet når det gjelder fagutviklingsarbeid kunne bidratt til å styrke denne sammenhengen.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- vurdere mulighetene for et mer systematisk samarbeid med praksisfeltet lokalt, ikke minst når det gjelder lokalt fagutviklingsarbeid
- sikre at informasjon som innhentes fra avtagere benyttes til å gjøre nødvendige endringer i studiet

2.7 Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, som er tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

Sakkyndig vurdering

Møter studentene forskning og faglig utviklingsarbeid gjennom forskningsbasert undervisning i studiet?

I egenrapporten påpeker universitetet at rammeplanen hemmer utviklingen av FoU-basert undervisning. På spørsmål om hva de mente med dette svarer fagmiljøet at det kan være noe vilkårlig hvor godt ansattes forskning treffer de aktuelle deler av undervisningen. Samtidig sies det at alle ansatte har sin forskningsportefølje innenfor instituttets rammer og strategier. Det er mange eldre i fagmiljøet, så det foregår mye utskiftning. Det er videre blitt satt av ressurser til nye stipendiater og universitetet ønsker å bruke dette handlingsrommet til å spisse profilen og skape en mer tydelig identitet. Det arbeides aktivt for å øke publikasjonsnivået.

Videre sies det i egenrapporten at nyere forskning vektlegges gjennom løpende årlige revideringer av pensumlistene. Det er imidlertid vanskelig å se dette ved en gjennomgang av pensumlistene, de inneholder få internasjonalt publiserte artikler, men mye norsk faglitteratur fra perioden 2000 til 2012.

Vi finner en viss FOU-tilknytning i undervisningen. Eksempler på dette er NAV-uke og bacheloroppgaver som tar opp lokale utviklingsprosjekter. Samtidig vil vi påpeke at det ser ut som om universitetet har en utfordring her. Det kan for eksempel være mulig å jobbe mer systematisk og målrettet når det gjelder hva som settes i fokus i fagmiljøets forskningsaktivitet, og å koble dette til mer systematisk bruk av denne forskningen i undervisningen. En mer bevisst holdning til hvordan FoU kan koples til undervisningen kan bidra til å øke kvaliteten i utdannelsen.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- oppdatere pensum slik at ny forskning og fagutviklingsarbeid innarbeides

Universitetet bør:

- arbeide mer systematisk med å skape en sammenheng mellom undervisningen og det aktuelle FoU-arbeidet ved universitetet

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

UiS opplyser at i emnerevidering i 2016 ble det lagt vekt på å få inn ny forskning og fagutviklingsarbeid. Av ny pensumliste fremgår det at forskning og fagutviklingsarbeid er ivarettatt.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

11.2 Fagmiljø tilknyttet studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-3)

3.1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet, og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige og kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets samlede kompetanse tilpasset studiet?

I følge tabellen i egenrapporten er det åtte med førstestillingskompetanse knyttet til bachelorstudiet. Videre er det fem universitetslektorer. Universitetet presenterer også en lang liste med timelærere fra praksisfeltet. Disse har med et par unntak svært få timer undervisning, men kan allikevel være viktige for å skape kontakt med praksisfeltet. Blant de fast ansatte er det mange hvis erfaring fra praksisfeltet

ligger en del år tilbake i tid. Den faglige sammensetningen ser for øvrig relevant ut. Når det gjelder størrelse på fagmiljøet inngår det totalt 10,66 årsverk med 340 studenter høsten 2015, noe som gir et forholdstall på 31,8 studenter per faglige årsverk. Dette er langt høyere enn ved de fleste andre sosionomutdanningene.

Er fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige utviklingsarbeidet som utføres?

Det er en generell utfordring på flere av utdanningsinstitusjonene at det kan bli et skille i miljøet hvor noen driver med forskning, og noen driver med undervisning. Det kan for eksempel skje at noen får mer ekstern finansiering, og dermed får mye forskningstid, mens andre får forholdsvis mye undervisning. Universitetet sier at dette er en utfordring, men påpeker med rette at noen av lærerne faktisk gjør begge deler. Universitetet har en modell for fordeling av forskningstid knyttet til stillingskategori, men instituttleder avgjør etter søknad hvor store forskningsressurser den enkelte har.

Universitetet opplyser at de har en tredelt strategi for kvalifisering av personalet. For det første søkes det å øke antallet stipendiater, noe som både medfører mer publisering og bedre rekruttering. Ved utlysninger av stillinger ansettes det nå, med noen unntak, ikke noen som er under førstestillingskompetanse. Ansatte gis forskningsfri for kompetanseheving. Ifølge stillingsbeskrivelser har universitetslektorer ikke forskningstid, men på instituttet har alle likevel fått det, fordi det kan bli urimelig at noen ikke får tid til forskning når det er krav til FoU-basert undervisning. Flere av universitetslektorene er i førstestillingskvalifiseringsløp, og deltar aktivt i forskningsprosjekter i fagmiljøet. Dette er gode og målrettede tiltak som på sikt kan sikre at en større del av fagmiljøet bedriver både undervisning og forskning av god kvalitet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforordningen.

Universitetet bør:

- fortsette arbeidet med å kvalifisere de ansatte og styrke koblingen mellom kvalifisering og muligheten for de ansatte til å drive forsknings- og utviklingsarbeid
- redusere antallet studenter per lærer

3.2 Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Sakkyndig vurdering

Kommer samarbeid og nettverk som fagmiljøet deltar aktivt studentene og undervisningen til gode?

I egenrapporten står det at universitetet har kontakt med en rekke samarbeidsinstitusjoner internasjonalt. Studentene gis mulighet til praksis ved utenlandske utdanningsinstitusjoner i ulike europeiske land. Dessuten er det mulig med opphold tilknyttet NGOer i Guatemala, Peru og Tanzania. Cirka ti prosent av studentene har internasjonal praksis.

Vi er imidlertid i dette tilsynet primært bedt om å vurdere hvordan fagmiljøets nettverk kan bidra til å styrke undervisningen. Universitetet deltar nå i et internasjonalt forskningsprosjekt der åtte land er med og de skal sette i gang en et nytt nordisk masterstudium i samarbeid med blant annet Umeå og Gøteborg. Disse samarbeidsnettverkene kommer imidlertid i større grad masterstudentene enn bachelorstudentene til gode. Det er vanskelig ut fra UiS sin egenrapportering å bedømme i hvilken grad de deltar i nettverk som er relevante for studiet, selv om vi ser at de har noe slikt samarbeid.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- vurdere om det er rom for å øke det internasjonale forskningssamarbeidet
- arbeide med å systematisere deltakelsen i nettverk som kan komme undervisningen til gode

**3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.
For første syklus gjelder også: Minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse.**

Sakkyndig vurdering

Hva er ifølge institusjonen sentrale deler av studiet, og deler de sakkyndige denne vurderingen?

Universitetet skriver i sin egenrapport at rammeplanen gir føringer om innholdet i studiet og at alle emnene er obligatoriske. De definerer dermed ikke hva som er de sentrale delene av studiet. På universitetets hjemmesider listes følgende fag som viktige: psykologi, sosiologi, sosialrett, samfunns- og velferdspolitik og sosialt arbeid. Det sies at studentene skal rustes til å forebygge, løse og redusere sosiale problemer, og gi kunnskap om faktorer som skaper og opprettholder sosiale problemer.

Dette må tolkes dit hen at i det minste er sosialt arbeid og kunnskap om de faktorene som kan skape og opprettholde sosiale problemer sentrale i studiet, men universitetet må selv definere og begrunne hvilke deler som er sentrale i og krever førstestillings-/forskerkompetanse.

Er det personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet?

Over halvparten av de fast ansatte knyttet til studiet har førstestillingskompetanse. Det er to dosenter, men ingen med professorkompetanse. Universitetet opplyser at de arbeider med kvalifisering av lærerstaben (se over).

Imidlertid er det i Stavanger – som på flere andre av de utdanningsinstitusjonene som utdanner sosialarbeidere – ikke jurist med førstestillingskompetanse. Det er mulig å argumentere for at juss ikke er en sentral del av studiet. På den andre siden er arbeid i forvaltningen, for eksempel i NAV eller barnevernet – sentrale arbeidsfelt for sosionomer. Det er derfor et spørsmål om kompetansen er god nok på dette feltet.

Med unntak av en usikkerhet knyttet til juridiske emner fyller Universitetet i Stavanger minimumskravene til kompetanse.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- beskrive og begrunne hvilke deler av utdanningen som er sentrale
- sikre at det er personer med førstestillingskompetanse i alle sentrale deler av studiet

Universitetet bør:

- vurdere kompetansebehovet blant de som underviser i juridiske emner
- arbeide videre med å kvalifisere den delen av staben som ikke har førstestillingskompetanse

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

Bachelorprogrammet ved UiS er organisert i åtte emner som går på tvers av de fem emneområdene i rammeplanen. To av disse, *profesjonelt sosialt arbeid* og *velferdspolitik/velferdsrett*, går parallelt gjennom hele studiet. Disse er samordnet for å få frem samspillet mellom sosialt arbeid og det juridiske og det velferdspolitiske grunnlaget i den norske velferdsstaten. Sosialt arbeid som fag og metode koblet sammen med kunnskap om velferdsstaten og det rettslige og politiske rammeverket anses som særlig viktig i studiet, og følgende fem sosialfaglige begreper og perspektiver er trukket frem:

- profesjons- og yrkesidentitet
- verdier og yrkesetikk
- myndiggjøring og styrkeperspektiv
- relasjon og kommunikasjon
- sosial interaksjon mellom individ og samfunn

UiS dokumenterer førstestillingskompetanse i alle disse delene av studiet. Med forbehold om at det ikke er lagt fram dokumentasjon som viser den enkeltes tilknytning eller bidrag i studiet, synes det som om kravet til førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet er oppfylt.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

3.4 Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid. For første syklus gjelder også: Fagmiljøet skal ha dokumenterte resultater på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå?

I den perioden som er rapportert i egenrapporten er antallet publikasjoner samlet sett meget lav. Samtidig må det påpekes at det har skjedd en betydelig økning i 2014. Publikasjonspoengene er også forholdsvis lave sammenlignet med antall publikasjoner. Dette kan skyldes samforfatterskap. I 2014 kom det en antologi om barnevern. Dessuten påpekes det på institusjonsbesøket at det er underrapportering i CRIStin, dette må det gjøres noe med. Det jobbes med en ny antologi om familietemaer. Videre vises det til at fagmiljøet har vært opptatt av pensumbøker og har deltatt i arbeidet med flere relevante lærebøker. Dette gir ikke publikasjonspoeng, men må sies å være svært relevant utviklingsarbeid for sosionomutdanningen.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- arbeide videre med å øke den vitenskapelige produksjonen innen relevante temaer og sette konkrete mål for arbeidet

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

Sakkyndig vurdering

Universitetet oppgir at de har mange kontaktpunkter mot praksis, både ved å bruke sosialarbeidere i praksis som gjesteforelesere og ved å møte praktikerne i ulike diskusjonsfora. Det er ikke gjort rede for om universitetet har satt krav til kompetanse, men det opplyses at det nå blir utviklet et kurs på ti studiepoeng for praksislærere. Dette skal starte opp fra høsten 2016. Videre planlegges et prosjekt om tverrprofesjonelt samarbeid. Disse tiltakene er viktige for å kunne kapre flere praksisplasser. Studentene mener det er god sammenheng mellom lærersted og praksis.

Ansatte på instituttet er også engasjert i et meget spennende nytt forskningsprosjekt om utvikling av praksisundervisningen. Dette forskningsprosjektet har potensiale for å knytte fagmiljøet og praksisfeltet tettere sammen, og UiS bør utnytte denne muligheten som et ledd i å skape mer systematisk og langsiktig samarbeid med praksisfeltet om praksisundervisningen.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- stille tydelige krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere, slik at studenten sikres god oppfølging i praksis, og herunder vurdere om det planlagte kurset for praksisveiledere bør bli obligatorisk

Universitetet bør:

- vurdere mer systematisk og langsiktig samarbeid med praksisfeltet om praksisundervisningen

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

UiS fremholder at de har som hovedregel at praksisveileder skal være sosionom eller barnevernspedagog og ha minimum to års arbeidserfaring. UiS tilbyr en fagdag i forkant av praksis, og det er høy deltakelse på denne. UiS tilbyr også et enkeltemne på 10 studiepoeng innen veiledning. Den sakkyndiges komité sin vurdering er at kravet er oppfylt.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte kravene i studietilsynsforskriften.

11.3 Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen

Institusjonene har blitt bedt om å gi en kortfattet redegjørelse for hvordan de har valgt å følge opp de sakkyndiges anbefalinger (bør-punktene) for videre utvikling av utdanningene. Universitet i Stavanger har ikke lagt fram en slik redegjørelse.

11.4 Samlet konklusjon

NOKUT har ikke krevd endringer i læringsutbyttebeskrivelsene grunnet innføring av nye retningslinjer, og dette kravet er ikke blitt vurdert på nytt i andre del av tilsynet.

Bachelorgradutdanningen i sosialt arbeid ved Universitetet i Stavanger oppfyller alle de vurderte kravene i studietilsynsforskriften.

12 Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudiet i sosialt arbeid ved UiT Norges arktiske universitet

Campus Alta og Tromsø

12.1 Plan for studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-2)

2.2 Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Det skal formuleres ett læringsutbytte for hvert studium, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Sosionomutdanningen ved UiT Norges arktiske universitet (UiT) er plassert på campusen i Alta (heltidsstudiet). De har også et deltidsstudium plassert i Tromsø, men vi mener at forskjellene mellom disse to utdanningene er så små at vi vurderer dem sammen. Teksten under forholder seg derfor til studieplanen og egenrapporten fra heltidsstudiet.

UiT presenterer sosionomutdanningen på følgende måte på sine hjemmesider:

«I studiet undervises det i faget sosialt arbeid og i samfunnsvitenskapelige, psykologiske og juridiske emner. Det legges vekt på en fagintegrert studiemodell der veiledet ferdighetstrening, prosjektarbeid og praksisstudier inngår. Utdanningen skal gi kompetanse i konflikthåndtering, tverrfaglig samarbeid, og samhandling som fremmer mestring og utvikling. Kunnskaper om individ, samfunn, etikk, kommunikasjon og samhandling er sentralt i den profesjonelle yrkesutøvelsen. Studiet legger til rette for at studentene skal tilegne seg analytisk kompetanse, evne til etisk og kritisk refleksjon og handlingskompetanse - også i situasjoner preget av konflikter, ulike interesser og virkelighetsoppfatninger. Gjennom utdanningen skal studentene få kunnskaper om sosialarbeiderprofesjonen som aktør i velferdsstaten, og være i stand til å reflektere kritisk over maktforhold i samfunnet, egen yrkesutøvelse og kunnskapsgrunnlaget i sosialt arbeid»⁸.

Campusen i Alta ligger i det samiske kjerneområdet og dette har ført til at minoritetsspørsmål og kulturkompetanse får stor vekt i studiet. UiT har imidlertid utvidet dette perspektivet til å gjelde mer enn samer og urfolk. Andre minoriteter og mangfoldsperspektiver knyttes også til kjønn, etnisitet og sosial og økonomisk ulikhet.

De sakkyndige har vurdert hvorvidt læringsutbyttebeskrivelsene er i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og har lagt til grunn at alle kulepunktene i NKR skal ivaretas i en beskrivelse. NKR inneholder generelle læringsutbyttebeskrivelser, og alle studier skal ha fagspesifikke læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i NKR. Beskrivelsen av oppnådd kompetanse skal vise at studiet er på nivå 6 i NKR.

UiT oppgir følgende læringsutbytte etter fullført treårig studium:

⁸ Se https://www.uit.no/utdanning/program?p_document_id=345083

Kunnskap om

- profesjonens historie, verdigrunnlag og yrkesetiske utfordringer
- ulike teorier og arbeidsmetoder forankret i gjeldende lov og rammeverk, for utøvelse av sosialfaglig arbeid
- minoritets- og majoritetsperspektivet i nordområdene med fokus på livsformer knyttet til urfolk, nasjonale minoriteter og nye etniske minoriteter
- marginaliserende og ekskluderende mekanismer i samfunnet som hindrer deltakelse i alminnelig samfunnsliv

Ferdigheter om

- å kunne samhandle med brukere, samarbeidspartnere og mennesker med ulike verdier og livsoppfatninger og aktivt reflektere over egen utøvelse av yrkesrolle og praksis
- utrede og analysere sosiale situasjoner/problemer fra ulike teoretiske perspektiver
- utøve skjønn med faglige begrunnelser for de valg og beslutninger som tas angående arbeidsmåter i samarbeid med enkeltpersoner, familier, grupper og nettverk

Generell kompetanse

- har innsikt i eget kunnskapsgrunnlag, verdier og holdninger, og ha forståelse for betydningen av egen personlige og faglige videreutvikling for utøvelse av rollen som sosialarbeider
- har analytisk kompetanse og kunne reflektere kritisk over marginaliseringsprosesser, mangfold og maktforhold i samfunnet og egen yrkesutøvelse
- kan arbeide i relasjoner preget av krysspress og interessekonflikter og håndtere konflikter med respekt og forståelse for brukernes interesser
- kan være premissleverandør for beslutninger i hjelpeapparatet og overfor politiske myndigheter
- kan planlegge, iverksette, dokumentere og evaluere tiltak for å løse sosiale problemer på individ-, gruppe- og samfunnsnivå

Sakkyndig vurdering

Læringsutbyttebeskrivelsene for sosionomstudiet ved UiT er formulert slik at det er vanskelig å kjenne igjen beskrivelsen av bachelorgradsnivået slik det er formulert i NKR. Måten beskrivelsene er formulert på gjør det vanskelig å vurdere om omfanget, innholdet og nivået er i overensstemmelse med NKR.

Under kategorien «kunnskap» mangler punkter om kjennskap til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor fagområdet og om å kunne oppdatere sin kunnskap. Under kategorien «ferdigheter» finner vi heller ingen henvisning til forsknings- og utviklingsarbeid, eller til faglige verktøy og uttrykksformer. Under kategorien «generell kompetanse» mangler et punkt om formidling av fagstoff og et punkt om nytenkning og innovasjon.

I de pågående diskusjonene om kunnskapsutvikling i sosialt arbeid har systematisering av brukererfaringer og brukerperspektiver en sentral plass når det gjelder læring i praksis. Under

ferdigheter er det en formulering om samhandling med brukere, men for øvrig savnes et tydelig brukerperspektiv i læringsutbyttebeskrivelsene.

Det er svært positivt at universitetet vektlegger minoritets- og majoritetsperspektiver og marginalisering og ekskludering. Med disse punktene kommer også UiT sin særegne profil fram i læringsutbyttebeskrivelsene.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- revidere læringsutbyttebeskrivelsen slik at bachelorgradsnivået er gjenkjennelig og i tråd med NKR, og samtidig vise sosialt arbeids særskilte innhold og UiT sin profil når det gjelder minoriteter og marginalisering
- la forskning, innovasjon og nytenking få en tydeligere plass i læringsutbyttebeskrivelsen

Universitetet bør:

- få fram brukerperspektiver i læringsutbyttebeskrivelsene

Om krav til ny dokumentasjon

I dette tilsynet har NOKUT vurdert at noen må-punkter ikke må imøtekommes av institusjonene fordi Kunnskapsdepartementet (KD) har varslet at det vil komme endringer i den nasjonale styringen av BSV-utdanningene gjennom ny rammeplan med en felles innholdsdel for alle utdanningene og nye retningslinjer for de enkelte utdanningene. KD ønsker blant annet en nasjonal samordning av læringsutbyttebeskrivelsene for BSV utdanningene. Det er derfor lite hensiktsmessig at hver institusjon skal utarbeide nye læringsutbyttebeskrivelser som en del av dette tilsynet. Det innebærer at UiT ikke må imøtekomme må-punkter om endring av overordnede læringsutbyttebeskrivelser.

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Gir studiets innhold og oppbygging grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

Studiet er bygd opp med semesteremner. I deltidsstudiet er det også enkelte årskurs. Under hvert semesteremne fordeles det studiepoeng på ulike fag, slik at fordelingen av studiepoeng i rammeplanen går opp. Studieplanen ser ut som følger:

- Første semester: Introduksjon til sosialt arbeid som fag og yrke I
- Andre semester: Introduksjon til sosialt arbeid som fa og yrke II
- Tredje semester: Praksis

- Fjerde semester: Samhandling og forvaltning i sosialt arbeid
- Femte semester: Makt og mobilisering
- Sjettem semester: Kritisk refleksjon og faglig fordypning

Denne måten å bygge opp studiet på forutsetter at i alle emner vil sosialt arbeid, samfunnsvitenskapelige emner og sosialpolitiske/velferdspolitiske emner være integrert. I beskrivelsen av hvert semesteremne fordeles studiepoengene mellom de ulike fagene, men det kommer ikke fram hvor integrert eller *ikke* integrert undervisningen er. Problemet med dette er at det er vanskelig å vurdere i hvilken grad læringsutbyttet oppnås. Beskrivelsen av studiet tyder imidlertid på at det er en bevisst progresjon slik studiet er bygd opp.

Bacheloroppgaven skal skrives i sjettem semester. Den er bare beregnet til tolv studiepoeng, noe vi mener er for lite, selv om rammeplanen angir at fordypningsoppgaven skal ha et omfang tilsvarende tolv studiepoeng (se punktet om lærings- og undervisningsformer).

Er det sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå og det totale læringsutbyttet for studiet?

Hvert semesteremne består av ulike fag, noe som er grundig beskrevet i studieplanen. Dette ser ut til å ha ført til at læringsutbyttebeskrivelsene for semesteremnene er blitt svært detaljerte og uoversiktlige. Universitetet begrunner godt hvordan de ulike læringsutbyttebeskrivelsene bygger opp mot det overordnede læringsutbyttet. Imidlertid er det problemer knyttet til hvordan det overordnede læringsutbyttet er formulert. Det medfører at det også er nødvendig med en revisjon av læringsutbyttebeskrivelsen på emnenivå.

Under punkt 2.2 gir vi UiT positiv omtale for sin minoritetsprofil. Universitetet opplyser at de har flere samiskspråklige studenter. Studentene presenteres tidlig for det samiske samfunnet og samisk kultur. Også Sametinget trekkes inn i undervisningen. De har blant et kurs som heter mangfold og marginalisering både for sosialt arbeid og barnevern. Universitetets representanter påpeker at en må forstå ulike kulturer før man er i stand til å sette i gang ulike hjelpetiltak. I minoritetsprofilen trekkes også inn kjønns mangfold og seksuell identitet. Vi mener dette er en spennende og viktig profil, og oppfordrer til at denne profilen beholdes i revideringen som må gjøres.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforordningen.

Universitetet må:

- justere læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå slik at de er i overensstemmelse med de reviderte beskrivelser for studieprogrammet som helhet

Universitetet bør:

- forenkle læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå

Om krav til ny dokumentasjon

I og med at det ikke kreves endringer i de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene, forventes det ikke at UiT skal dokumentere at endringer i læringsutbyttene for emnene er i overensstemmelse med det overordnede læringsutbyttet. Må-punktet over har imidlertid også sammenheng med at innslaget av vitenskapsteori og forskningsmetode må forsterkes i utdanningen og inngå i flere emner. UiT må sikre et større innslag av vitenskapsteori og forskningsmetode i utdanningen og synliggjøre dette i læringsutbyttebeskrivelsene for emnene.

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

UiT har endret læringsutbyttebeskrivelsene og utarbeidet ny fagplan for bachelorprogrammet i sosialt arbeid, og den sakkyndige komiteens vurdering er at disse endringene er tilfredsstillende.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften

2.4 Arbeids- og undervisningsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte arbeids- og undervisningsformene opp om studentenes læring og gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

I universitetets egenrapport begrunnes ulike undervisningsformer. Gjennomgående benyttes det UiT omtaler som dialogbaserte forelesninger. Forelesningene suppleres med ulike typer seminarer og gruppearbeid. Praksisstudiet er lagt til tredje semester, noe som sammenlignet med andre bachelorprogram i sosialt arbeid er ganske tidlig i studiet. Fordelen med dette er at undervisningen senere i studiet kan relateres til praksiserfaringene. Utfordringen ved denne måten å organisere praksis er at studentene har relativt lite faglig ballast med seg inn i praksis, I praksisperioden gis veiledning og studentene deltar på for- og etter-praksisseminar. I femte semester er det obligatorisk prosjektarbeid.

I sjette semester skal det skrives en bacheloroppgave. Denne er kun beregnet til tolv studiepoeng. Dette er etter vårt skjønn for lite, vi mener at et minimum volum for bacheloroppgaven bør være et halvt semester, altså 15 studiepoeng. Det er dessuten lite fokus på vitenskapsteori og forskningsmetode. Dette gjør at bacheloroppgaven må gis større plass og gi studentene mulighet for å få erfaring knyttet til forsknings- og utviklingsarbeid.

Organiseringen i store emner hvor ulike fag integreres er utfordrende når det gjelder undervisningsformer. Universitetet viser imidlertid at de bruker ulike undervisningsformer og begrunnelsen er relatert til fagets innhold.

Studenten som deltok på dialogmøtet opplevde at det er en rød tråd gjennom hele studiet. Det starter med innføring i de enkelte emnene slik at sosialt arbeid gjennomsyrrer hele utdanningen. Undervisningen knyttes til aktuelle temaer.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- øke omfanget av bacheloroppgaven
- vurdere om studentene får nok trening i forskningsmetode, tiltaksevaluering og skriftlig formidling
- vurdere om det er behov for å endre arbeids- og undervisningsformene med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser

2.5 Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte vurderingsformene opp om studentenes læring og egner de seg for å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet?

Etter første semester skal det leveres en individuell skoleeksamen, etter andre, fjerde og femte semester er det en fem dagers integrert hjemmeeksamen. Praksissemesteret avsluttes med en praksisoppgave. I siste semester skal det leveres en bacheloroppgave som følges opp med en muntlig eksamen. Det gis en samlet karakter for hele det siste året hvor de tre eksamenene teller likt.

Eksamensformene er med andre ord individuelle. Samtidig er det arbeidskrav i hvert semester som må leveres før en kan gå opp til eksamen. Disse arbeidskravene består i hovedsak av gruppeoppgaver, men i annet semester er det også en individuell oppgave knyttet til forberedelse av praksissemesteret.

UiT har store emner, og dette er utfordrende når det gjelder vurderingsformer. De har søkt å løse dette med integrerte arbeidskrav og integrerte eksamener/vurderinger. På den måten ser det ut som de har fått til en god sammenheng mellom organiseringen av studiet og vurderingsformene. Progresjonen i utdanningen er da også en viktig del av begrunnelsen når representantene for universitetet beskriver de ulike arbeidskravene og eksamensformene.

UiT benytter integrerte hjemmeeksamener i tre av semesteremnene, kun eksamenen i første semester er skoleeksamen. Hjemmeeksamen er en relevant eksamensform slik studiet er lagt opp. UiT har systematisk plagiatkontroll for hjemmeeksamener.

Studentrepresentanten sa at hun opplever at det er en rød tråd gjennom hele studiet, også når det gjelder vurderingsformer. Studentene ønsket seg imidlertid hyppigere skrivetrening underveis i studiene. Fagpersonalet var enig i dette og mente en burde vurdere å endre dette i den nye fagplanen.

Under praksissemesteret (i tredje semester) må studentene skrive en praksisoppgave som beskrives som en «bacheloroppgave light».

UiT har ekstern sensur på alle eksamener. Dette ser vi som positivt da det bidrar til å kvalitetssikre eksamenene. UiT bør imidlertid ta en gjennomgang av arbeids- og undervisningsformer etter revidering av overordnet læringsutbytte og vurdere om de opprinnelige valgte arbeids- og undervisningsformene må justeres for å sikre at studentene oppnår læringsutbyttet for studiet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforordningen.

Universitetet bør:

- gjøre en gjennomgang av vurderingsformene og eventuelt justere disse med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser

2.6 Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Sakkyndig vurdering

Arbeider institusjonen tilfredsstillende med å innhente informasjon fra relevante avtakere for å sikre studiets relevans for arbeidsliv og/eller videre studier?

I egenrapporten nevner universitetet to virkemidler de benytter for systematisk innhenting av informasjon: en ekstern referansegruppe med representanter for ulike faglige instanser og kandidatundersøkelser til alle som er utdannet ved UiT. Resultatene av disse tiltakene tas med inn i revisjon av studieprogrammet. 84 % av kandidatene i sosialt arbeid og barnevern er fornøyd eller svært fornøyd med utdanningen.

Er utdanningens innhold tilpasset til behov i praksisfeltet?

I egenrapporten sier universitetet at fagmiljøet benytter kontakten med praksisfeltet i forbindelse med praksisutplasseringene. Alle praksisplasser besøkes av en fagansatt ved UiT. Dessuten trekker de fram at bruken av eksterne forelesere fra praksisfeltet bidrar til at studentene mottar kunnskap om problemstillinger fra arbeidslivet. Fagmiljøets kontakt med arbeidslivet gjennom forsknings- og utviklingsarbeid omtales også som viktig. Her trekker universitetet fram ulike prosjekter, som videreutdanning, fagutvikling, veiledning og en partnerskapsavtale om forskning, utdanning og kompetanse kalt *Universitets-NAV*, som involverer NAV i de to nordligste fylkene. Videre påpekes det i egenrapporten at et par av de ansatte har samisk sosialt arbeid som spesialfelt, og at både forskning og utdanning skal gi kompetanse relatert til arbeid i samiske områder.

Universitetets presentasjon av kontakten med praksisfeltet tyder på at de er bevisst på dette og at det arbeides aktivt med å forbedre kontakten, for eksempel gjennom prosjektet *Universitets-NAV*. Imidlertid er det ikke noe tydelig brukerperspektiv i læringsutbyttebeskrivelsene. Som nevnt under vurderingen av den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen, savnes et tydelig brukerperspektiv i

presentasjonen av utdanningen. UiT bør bevisst bruke kontakten med praksisfeltet til å utvikle praksisrelevans og brukerperspektiv i utdanningen.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- vurdere hvordan praksisrelevans og brukerperspektiver bedre kan synliggjøres i læringsutbyttebeskrivelsene

2.7 Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, som er tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

Sakkyndig vurdering

Møter studentene forskning og faglig utviklingsarbeid gjennom forskningsbasert undervisning i studiet?

I egenrapporten beskriver universitetet hvordan forskning formidles gjennom ulike temaer i løpet av studiet. Ved denne gjennomgangen påvises i stor grad hvordan mye av kunnskapsutviklingen er basert på forskning. Problemet med denne gjennomgangen er at den i liten grad sier noe om hvordan forskning, forskningsprosjekter og forskningsmetoder formidles mer konkret.

Lærerne deltar selv aktivt i forskningsarbeid, men med noen få unntak, som blant annet gjelder samiske/urfolks temaer, finnes lite av lærernes egne publikasjoner i pensumlistene. Det er minimalt av publikasjoner fra de siste fem årene, til tross for at det stadig publiseres mer forskning innen sosialt arbeid. Likeledes er det nesten ikke engelskspråklig litteratur på pensumlistene.

Instituttet har opprettet tre forskningsgrupper for å oppmuntre til mer strukturert samarbeid om forskning og for å stimulere til at forskningen blir relevant ut fra instituttet behov. Dette er et godt tiltak, men bør følges opp av ledelsen for at det skal få den ønskede effekten. Ledelsen bør vurdere ytterligere strategiske tiltak og/eller insentiver for å stimulere til ønsket forskningsaktivitet.

Det er lite vitenskapsteori og forskningsmetode i undervisningen, og dette kommer helt på slutten av studiet i forbindelse med bacheloroppgaven. UiT må øke andelen av disse temaene i utdanningen for å styrke forskningstilknytningen i studieprogrammet. Vi viser forøvrig til vår vurdering i punkt 2.4 hvor vi anbefaler at omfang av bacheloroppgaven økes.

Konklusjon

Nei studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- øke andelen vitenskapsteori og forskningsmetode og innslaget av vitenskapelige artikler og andre forskningsbaserte publikasjoner

Universitetet bør:

- øke innslaget av engelskspråklig litteratur i pensum
- vurdere strategiske tiltak og insentiver for å stimulere til ønsket forskningsaktivitet

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

UiT har i ny fagplan og pensumliste økt innslaget av vitenskapelige og forskningsbaserte artikler og utvidet omfanget på bacheloroppgaven. De sakkyndige vurderer endringene som tilfredsstillende.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften

12.2 Fagmiljø tilknyttet studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-3)

3.1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet, og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige og kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets samlede kompetanse er tilpasset studiet?

Faglig representerer de ansatte ved instituttet en bredde som tilsvarer bredden i fagene ved sosionomutdanningen. I tabellen som er vedlagt egenrapporten presenteres 15 personer, hvorav ni med førstestillingskompetanse. Det er totalt 9,42 årsverk og høsten 2015 var det registrert 86 heltidsstudenter og 54 studenter på deltid. Dette utgjør et forholdstall på 17,7 studenter per faglige årsverk. Dette er etter vår vurdering et solid grunnlag for å kunne bedrive både den undervisningen og FoU-aktiviteten som UiT legger opp til.

Er fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse er tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige utviklingsarbeidet som utføres?

I 2014 lå UiT svært dårlig an når det gjelder publikasjonspoeng. Det var noe bedre året før, men tre av de siste fem årene er det svært få publikasjonspoeng. Universitetets representanter sier at bevisstheten om forskning og publikasjoner har vært lav ved sosialarbeiderutdanningene, men i de siste årene har denne bevisstheten økt. Universitetet har ansatt flere og har sluttet med opptak hvert år for deltidsstudier. De har også satt ned studenttallet, noe som har ført til bedre orden og større mulighet for forskning. Videre sies det i egenrapporten at de har organisert tre forskningsgrupper. De mener de

har fått til mye de siste årene og det er en positiv utvikling i publikasjonspoeng. Vi viser til vår vurdering over, der vi anbefaler ledelsen å følge opp tiltaket med organisering i forskningsgrupper for å oppnå den ønskede effekten.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- arbeide aktivt for å øke forsknings- og publiseringsaktiviteten

3.2 Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Sakkyndig vurdering

Kommer samarbeid og nettverk som fagmiljøet deltar aktivt i studentene og undervisningen til gode?

I egenrapporten nevnes ulike samarbeidsformer og nettverk. Det første er medlemskap i ulike nasjonale og regionale nettverk. Medlemskap i FORSA eller NOUSA er viktig for å få impulser, men de kan neppe sies å representere systematiske nettverk som direkte kommer studentene til gode. Samisk nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsevern og rus kommer muligens i en egen kategori her.

UiT er medlemmer av et nettverk knyttet til NorPlus, *Det Vestnordiske Netværket*. Utveksling i praksis og felles intensivkurs er blant aktivitetene. Også utveksling av fagansatte inngår i dette nordiske nettverket.

Det er mulig å få praksis i utlandet, for tiden er det institusjoner i Danmark, Grønland, Canada og Sør-Afrika man har avtale med, og det jobbes med å få til et samarbeid med Tyskland. I fjerde semester er det også mulighet for utenlandsopphold. De stedene som hvor dette tilbys er Alaska, Canada, Grønland, Island, Danmark, Sverige, Finland og Russland. UiT er med i Barentsplus utvekslingsprogram.

Videre er fagmiljøet med i et nettverk *Social Work* som er en del av University of the Arctic. Universiteter fra Norge, Finland, Russland, Sverige, Island, Canada, USA er med i dette nettverket. Målet med nettverket er å tilrettelegge for å organisere konferanser og seminarer og å være synlige internasjonalt. Disse institusjonene samarbeider innenfor forskning og om å publisere vitenskapelig akademisk litteratur. I tillegg til det arbeides det med å utvikle e-læringsmasterkurs i en virtuell campus og å utvikle student- og lærerutveksling mellom institusjonene som er medlemmer. UiT påpeker at enkelte artikler som er publisert gjennom dette tematiske nettverket i dag er en del av pensumet på bachelorgradsnivået, noe som kan tyde på at deltakelsen her, også styrker undervisningen av bachelorstudentene.

Av andre nettverk som nevnes i egenrapporten er utveksling med universiteter i Russland, og intensivkurs i samarbeid med Murmansk Arctic State University. Til sist nevnes nettverket *Indigenous Voices in Social Work*. I 2017 skal deres fjerde verdenskongress arrangeres i Alta.

Det kan se ut som det mest aktive internasjonale samarbeidet er knyttet enten til utveksling av studenter eller til samarbeid i den arktiske regionen og/eller institusjoner i Russland. UiT kan, ser det ut til, bli mer bevisste på hvordan impulser fra de nettverkene de deltar i kan utnyttes slik at de kommer studentene til gode. Det er allikevel vår samlede vurdering at UiT har gode samarbeid og nettverk som er relevante for sosionomutdanningen.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- styrke internasjonalt forskningssamarbeid
- ha et bevisst forhold til hvordan impulser fra ulike nettverk kan være med på å berike og øke kvaliteten i utdanningen

3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet. For første syklus gjelder også: Minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse.

Sakkyndig vurdering

Hva er ifølge institusjonen sentrale deler av studiet, og deler de sakkyndige denne vurderingen?

I egenrapporten henvises det til rammeplanen og det sies at følgende fem hovedemner fra rammeplanen er sentrale: samfunnsvitenskapelige emner, psykologi og helsefag, juridiske emner, grunnelementer i sosialt arbeid og arbeidsmåter i sosialt arbeid. Dette betyr at hele utdanningen betraktes som like sentral. I presentasjonen av studiet som finnes på internett sies det at kunnskaper om individ, samfunn, etikk, kommunikasjon og samhandling er sentralt i den profesjonelle yrkesutøvelsen. Dette avgrenser muligens noe mer hva som er de sentrale elementene i studiet. Som sakkyndige kan vi enkelt slutte oss til at rammeplanens hovedemner er viktige og vesentlige deler av sosionomstudiet. Det kan imidlertid diskuteres om alle deler av hovedemnene er like sentrale deler av dette studiet, med krav til førstestillings-/forskerkompetanse. En mer konstruktiv beskrivelse av hva som er sentralt i studiet kan være følgende: sosialt arbeid som fag og metode koblet sammen med kunnskap om velferdsstaten og det sosialpolitiske rammeverket er det sentrale i studiet. Vi anser at det er behov for at UiT må foreta en vurdering av hvilke deler som er sentrale i studiet.

Er det personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet?

UiT oppfyller minstekravene til kompetanse. Det er personer med førstestillingskompetanse innen de fem hovedområdene i utdanningen, men de kan være vanskelig å vurdere om disse har

førstekompetanse i alle deler av hovedområdene, da det kun er oppgitt formelle grader og ikke faglig bakgrunn i tabellen over fagmiljøet. Videre har over halvparten av de ansatte førstestillingskompetanse. Etter at Høgskolen i Finnmark ble slått sammen med UiT har det blitt satset på å få flere ansatte med førstestillingskompetanse. To av de ansatte er i gang med førstelektorløp og to har levert doktorgrad. Dette kommer ikke fram av egenrapporten, men kom fram under dialogmøtet. Universitetet sier de satser på å øke forskningsaktiviteten.

Som vurdert over, må UiT ta en ny vurdering av sentrale deler av studiet og sikre at det er førstestillingskompetanse i disse delene.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforordningen.

Universitetet må:

- beskrive og begrunne hvilke deler av utdanningen som er sentrale
- sikre at det er personer med førstestillingskompetanse i alle sentrale deler av studiet

Universitetet bør:

- arbeide videre med å kvalifisere sine ansatte og øke kompetansenivået

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

UiT har som mål å utdanne reflekterte, analytiske kritiske og kreative yrkesutøvere som har kompetanse i å utøve sosialt arbeid i situasjoner preget av konflikter, ulike interesser og virkelighetsoppfatninger innenfor et komplekst yrkesfelt. I samfunnsfaglige emner vektlegges oppøving i kritisk tenking, bevissthet rundt metode og om hvordan kunnskap blir til. Juridiske emner anses som en pilar i studiet slik at kandidatene settes i stand til å kunne anvende rettskilder og sammenholde det med sin sosialfaglige kompetanse. Videre er det sentralt at studentene tilegner seg kunnskapsgrunnlaget i sosialt arbeid som felt. UiT fremholder emnene *sosialt arbeid i velferdssamfunnet, saksbehandling og skjønnsutøvelse i sosialt arbeid* samt *beslutninger og dilemmaer i sosialt arbeid* som sentrale.

UiT opplyser at det er to professorer i 50 prosent stilling, fire førsteamanuensiser og fem førstelektorer. Alle som underviser i vitenskapsteori og forskningsmetode har førstestillingskompetanse. Innenfor samfunnsvitenskapelige emner underviser ansatte med førstestillingskompetanse i fire av emnene. I sosialt arbeid benyttes ansatte med førstestillingskompetanse både i undervisning i teoretiske perspektiver, internasjonalt sosialt arbeid, etikk og yrkesrolle og kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning og arbeidsmåter i sosialt arbeid. Det er lagt ved en tabell for fagmiljøet tilknyttet instituttet hvor det ser ut til at minimumskravene til førstestillingskompetanse er oppfylt, men dette er vanskelig å vurdere fullt ut uten tabeller for fagmiljø tilknyttet utdanningen. Det er imidlertid lagt frem dokumentasjon på at det er mange førstestillingskompetente i fagmiljøet. Komiteen forutsetter at UiT sikrer at det er førstestillingskompetanse i alle sentrale deler bachelorgradsutdanningen i sosialt arbeid.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

3.4 Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid. For første syklus gjelder også: Fagmiljøet skal ha dokumenterte resultater på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå?

De er opprettet tre forskningsgrupper som startet arbeidet våren 2015:

- Mangfold og marginalisering
- Samproduksjon og samarbeid innenfor barnevern og sosialt arbeid
- Profesjoner og velferdssamfunn

I tillegg til disse gruppene satses det på å utvikle et *Universitets-NAV*. Målet her er å utvikle et partnerskap om utdanning, forskning og utviklingsarbeid. Det bør ligge store muligheter i å få til forskningsgrupper på tvers av de ulike campusene i det samlede universitetet som nå forener fagmiljøene både i Alta, Harstad og Tromsø. Dette forutsetter imidlertid at ledelsen ved universitetet legger til rette for gode møteplasser på tvers av campuser, både innad og mellom forskergruppene.

Som nevnt under punkt 3.1. er summen av publikasjonspoeng blant de fagansatte svært lavt. Det har variert noe de siste årene, men nivået framstår ikke som tilfredsstillende. Men det ser ut til at det jobbes bevisst for å få opp aktiviteten, og med det fagmiljøet som finnes på UiT, bør det være mulig å få opp forskningsproduksjonen på et akseptabelt nivå innen rimelig tid.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet må:

- arbeide videre med å øke forskningsaktivitet og forskningsformidlingsaktiviteten
- få opp nivået på publikasjonspoengene

Om krav til ny dokumentasjon

Det kan ikke forventes at UiT kan dokumentere en større økning av forskningsaktivitet og publisering innen 1. oktober 2017. NOKUT har i stedet bedt om at det legges frem dokumentasjon på igangsatte tiltak og en fremdriftsplan for økt forskningsaktivitet og vitenskapelig publisering.

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

UiT skriver at instituttet arbeider aktivt for å øke andelen førstestillingskompetente, primært ved interne kompetansehevingsprogram, og det er nå tre ansatte som kvalifiserer seg til professorstillinger, to til dosent, åtte til ph.d., fem til førstelektor og tre som søker stipend.

Det er utarbeidet fremdriftsplan for forskningsaktivitet og formidling.

Fra 2018 skal Institutt for barnevern og sosialt arbeid slås sammen med Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning, og nyorganiseringen skal blant annet tilrettelegge for større forskningsfaglig samarbeid med tilgrensende vitenskapelig miljø og bedre integrasjon mellom disiplin og profesjonsfag.

Etter de sakkyndiges vurdering er de tiltakene universitetet har iverksatt tilfredsstillende for å kunne øke forskningsaktiviteten og den vitenskapelige publiseringen

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller de vurderte krav i studietilsynsforskriften

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

Sakkyndig vurdering

I følge egenrapporten stilles det krav til praksisveiledere at de skal inneha kompetanse innen sosialt arbeid. Enkelte av veilederne er lærere eller vernepleiere, men de jobber sosialfaglig. UiT bør imidlertid utforme tydeligere krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere, slik at studenten er sikret god oppfølging og veiledning i praksis

I fagmiljøet er det flere som har hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet. Det er imidlertid uklart om erfaringen er oppdatert, da det i tabellen for fagmiljøet er oppgitt at alle har yrkeserfaring relevant for utdanningen frem til dags dato. Oppdatert erfaring fra yrkesfeltet er viktig for å sikre yrkesrelevansen i undervisningen

Universitetet har noen praksisplasser i nærmiljøet som de har benyttet over mange år. Veiledere fra disse trekkes også inn i undervisningen. UiT har også avtaler med Porsanger og Sør Varanger kommuner, og NAV Tromsø om faste praksisplasser. Som motytelse tilbyr UiT kurs. Praksisveiledere får tilbud om videreutdanning som inngår i FOs godkjenningsordning for veiledere.

Prosjektet *Universitets-NAV* vil også bidra til å styrke praksisundervisningen.

Det ser med andre ord ut som det skjer en utvikling her, men at det samtidig er behov for å styrke den mer systematiske samarbeidet med mulige praksisveiledere.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Universitetet bør:

- utvikle et mer langsiktig arbeid med kompetanseheving blant praksisveiledere
- utforme tydeligere krav til kompetanse og erfaring hos eksterne praksisveiledere
- sikre oppdatert erfaring fra yrkesfeltet for fagmiljøet

12.3 Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen

Institusjonene har blitt bedt om å gi en kortfattet redegjørelse for hvordan de har valgt å følge opp de sakkyndiges anbefalinger (bør-punktene) for videre utvikling av utdanningene.

UiT oppgir at de har forenklet læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå og gjort brukerperspektivet tydeligere. Det er innført to praksisperioder. Første del som tas i slutten av første studieår, bidrar til at de i hovedpraksis, som er i andre studieår, har erfaring med observasjon, samhandling og har en bevissthet rundt fremtidig yrkesrolle. Videre er innslaget av engelskspråklig litteratur og forskningssamarbeid i internasjonale nettverk økt samtidig som det tilbys engelskspråklige emner. Det arbeides med kompetanseheving og kvalifisering av ansatte gjennom medarbeidersamtaler og den enkeltes søknad om opprykk. Bacheloroppgavens omfang er økt til 16 studiepoeng.

12.4 Samlet konklusjon

NOKUT har ikke krevd endringer i læringsutbyttebeskrivelsene grunnet innføring av nye retningslinjer, og dette kravet er ikke blitt vurdert på nytt i andre del av tilsynet.

Bachelorgradsutdanningen i sosialt arbeid ved UiT oppfyller alle de vurderte kravene i studietilsynsforskriften.

13 Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudier i sosialt arbeid ved VID

13.1 Plan for studiet

studietilsynsforskriftens § 7-2)

2.2 Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Det skal formuleres ett læringsutbytte for hvert studium, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

Fagplan 2011 for bachelor i sosialt arbeid ved VID inneholder følgende 13 læringsutbyttebeskrivelser:

1. ha bred kunnskap om sentrale temaer, teorier, problemstillinger, prosesser, verktøy og metoder innenfor sosialt arbeid i ulike organisasjoner
2. kjenne til forsknings- og utviklingsarbeid innenfor sosialt arbeid og kunne oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet
3. ha kunnskap om sosialt arbeids og diakoniens historie, tradisjoner, egenart og plass i samfunnet
4. kunne anvende faglig kunnskap og relevante resultater fra forsknings- og utviklingsarbeid på praktiske og teoretiske problemstillinger og treffe begrunnede valg
5. kunne reflektere over egen faglig yrkesutøvelse og justere denne under veiledning
6. kunne finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff og fremstille dette slik at dette belyser en problemstilling
7. ha utviklet informasjonskompetanse og beherske relevante faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer
8. ha innsikt i relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger
9. kunne planlegge og gjennomføre ulike arbeidsoppgaver og prosjekter i tråd med etiske krav og prinsipper
10. kunne formidle fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig, muntlig og
11. gjennom andre relevante uttrykksformer
12. kunne utveksle synspunkter og erfaringer med andre med bakgrunn innenfor fagområdet og gjennom dette bidra til utvikling av god praksis
13. kjenne til nytenkning og innovasjonsprosesser
14. bruke kunnskap om eget fag og profesjon i flerfaglig og tverrprofesjonelt samarbeid

Sakkyndig vurdering

De sakkyndige har vurdert hvorvidt læringsutbyttebeskrivelsene er i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og har lagt til grunn at alle kulepunktene/deskriptorene i NKR skal inngå i en beskrivelse. NKR inneholder generelle læringsutbyttebeskrivelser, og alle studier skal ha fagspesifikke læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i NKR. Beskrivelsen av oppnådd kompetanse skal vise at studiet er på nivå 6 i NKR.

Læringsutbyttebeskrivelsene er ikke inndelt i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Formuleringen er tilnærmet identiske med deskriptorene i NKR, slik at de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene mangler fagspesifikk konkretisering og avgrensning.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen må:

- omformulere overordnede læringsutbyttebeskrivelser slik at de reflekterer det fagspesifikke innholdet i utdanningen
- formulere læringsutbyttebeskrivelsene slik at det skilles mellom kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse

Høyskolen bør:

- synliggjøre utdanningens diakonale og internasjonale profilering i læringsutbyttebeskrivelsene

Om krav til ny dokumentasjon

Kunnskapsdepartementet (KD) har varslet at det vil komme endringer i den nasjonale styringen av BSV-utdanningene gjennom ny rammeplan med en felles innholdsdel for alle utdanningene og nye retningslinjer for de enkelte utdanningene. KD ønsker blant annet en nasjonal samordning av læringsutbyttebeskrivelsene for BSV utdanningene. Når det gjelder bachelorgradsutdanningen i sosialt arbeid ved VID er læringsutbyttebeskrivelsene ikke inndelt i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Formuleringene er tilnærmet identiske med deskriptorene i NKR, slik at de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene mangler fagspesifikk konkretisering og avgrensning. Selv om det kommer en samordning av læringsutbyttebeskrivelsen for bachelorgradsutdanningene i sosialt arbeid, vurderer NOKUT at manglene i læringsutbyttebeskrivelsen er så pass omfattende at endringer ikke kan forventes til implementeringen av ny rammeplan og nye retningslinjer er gjennomført. Det må derfor utformes læringsutbyttebeskrivelser i tråd med må-punktene i rapporten for bachelorgradsutdanningen i sosialt arbeid.

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

VID har hatt en større prosess der nesten alle ansatte på programområdet sosialt arbeid har vært involvert i arbeidet med læringsutbyttebeskrivelser. I noen tilfeller har endringene også ført til justering av innholdet. Etter den sakkyndige komiteens vurdering er de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene nå mer fagspesifikke og delt inn i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Læringsutbyttebeskrivelsene vurderes som tilfredsstillende.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Gir studiets innhold og oppbygging grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

Sosionomutdanningen ved VID består av 15 emner der rammeplanens hovedemner inngår.

I egenrapporten angis at hvert emne har egne læringsutbyttebeskrivelser som støtter opp om de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene i NKR og i rammeplanen. En grundig gjennomgang av samtlige læringsutbyttebeskrivelser bekrefter også at kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse på emnenivå er i samsvar med NKR og kunnskapsmålene i rammeplanen, med ett unntak.

Unntaket gjelder kunnskap i vitenskap og vitenskapelige metoder. I den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen for utdanningen blir det angitt at studenten skal ha kunnskap om «forsknings- og utviklingsarbeid innenfor sosialt arbeid og kunne oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet». Læringsutbyttebeskrivelsen for emnet *Vitenskapelige metoder og bacheloroppgave (20 studiepoeng)* er i samsvar med denne deskriptoren, men det er likevel usikkert om studenten tilegner seg tilstrekkelig kunnskaper for å dekke de krav til kunnskap om *vitenskapelige metoder* som angis i rammeplanen. Ifølge studieplanen er grunnleggende temaer i samfunnsvitenskapelig metode knyttet til feltstudiet, ett av flere temaer i emne 1, men dette er ikke nevnt i læringsutbyttet for emnet. I pensumlisten for emnet *Vitenskapelige metoder og bacheloroppgave* er litteraturen også begrenset, særlig når det gjelder kunnskaper i kvantitativ metode. Ettersom hovedtyngden av kunnskaper om vitenskapelige metoder kommer sent i utdanningen, er det også usikkert om studentene i løpet av studiet gis anledning til å lære seg å kunne lese og kritisk vurdere forskningslitteratur. Forskningsforberedende kunnskaper gis fortrinnsvis i ovennevnte emne, men forskningsrelaterte kunnskaper tilegnes også til en viss grad i andre emner gjennom forskningsbasert pensum, øvelse i intervjuteknikk, kritisk refleksjon etc., men angis ikke i læringsutbyttebeskrivelse. For å sikre progresjon og vurdering av kunnskap på dette området, er det avgjørende at de vitenskapsteoretiske og forskningsmetodiske elementene i undervisningen er formulert som spesifikke læringsutbytter.

I følge rammeplanen skal sosionomutdanningen inneholde 6 studiepoeng vitenskapsteori og forskningsmetode, og dette innebærer at bacheloroppgaven ved VID tilsvarende tolv studiepoeng. Selv om rammeplanen angir at fordypningsoppgaven skal ha et omfang tilsvarende tolv studiepoeng, er bacheloroppgavens omfang noe begrenset sammenlignet med andre sosionomutdanninger, som gjerne har en bacheloroppgave som tilsvarende 20 studiepoeng.

Sosionomutdanningen ved VID har en diakonal profil, basert på en kristen tro og verdigrunnlag som handler om rettferdighet, barmhjertighet, solidaritet og tjeneste for medmennesker. Profilen innebærer at det blir lagt stor vekt på kritisk refleksjon, etiske og eksistensielle spørsmål. Alle studenter, uavhengig av religiøs bakgrunn er velkomne til å studere ved VID.

Utdanningen har også en internasjonal orientering der man ønsker å engasjere studentene i internasjonalt sosialt arbeid. Likevel er det bare ett valgfritt emne i programmet som særlig fokuserer på dette *International Social Work (Emne 13)*, som innebærer at denne profileringen i liten grad blir reflektert i læringsutbyttebeskrivelsen.

Studiets emnestruktur og innhold er på et overordnet nivå vel gjennomtenkt, og har en logisk oppbygging. Dette gir gode forutsetninger for at studentene skal oppnå de læringsutbytter som angis i NKR og rammeplanen med unntak av kunnskaper i vitenskapelige metoder.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen må:

- justere læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå slik at de er i overensstemmelse med de reviderte beskrivelser for studieprogrammet som helhet
- styrke de elementene i utdanningen som omhandler vitenskapsteori og vitenskapelige metoder og sikre at studentene møter dette tidlig i studiet

Høyskolen bør:

- vurdere å øke omfanget av bacheloroppgaven til 15 studiepoeng

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

Det har vært en omfattende revidering av læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå. VID fremholder at studentene har fått innføring i vitenskapsteori, vitenskapelige metoder og forskningsforberedende kunnskaper i første studieår uten at dette har vært formulert som læringsutbytter, og at beskrivelsene for emnene *grunnleggende sosialt arbeid, psykologi og sosiologi og sosialantropologi* er omformulert. Grunnleggende temaer i samfunnsvitenskapelig metode knyttet til feltstudiet listes opp under innhold i emnebeskrivelsen.

Læringsutbyttebeskrivelsen for *grunnleggende sosialt arbeid* viser at kandidaten

- K7: Har forståelse for vitenskapsteoriens plass i sosialt arbeids teori og praksis
- K8: Har grunnleggende kunnskap om vitenskapelige metoder
- F5: Kan anvende vitenskapelige metoder i feltarbeidet
- GK3: Kan anvende noe vitenskapelige metoder i sosialt arbeid

Læringsutbyttebeskrivelsen for *psykologi* viser at kandidaten

- F4: kan reflektere over muligheter, begrensninger og dilemmaer ved observasjon som vitenskapelig metode
- GK2: har en begynnende forståelse for sammenhengen mellom psykologiske hovedretninger, vitenskapsteori og vitenskapelige metoder

Læringsutbyttebeskrivelsen for *sosiologi og sosialantropologi* viser at kandidaten

- K2: har kjennskap til sosiologisk og sosialantropologiske metoder og analytiske tilnæringer
- GK: forstår betydningen av sosiologiske og sosialantropologiske teorier, metoder og begreper som del av sosialt arbeids kunnskapsgrunnlag.

Bacheloroppgaven er fortsatt 12 poeng.

Etter komiteens vurdering har endringene som er gjort i disse tre emnene bidratt til at vitenskapsteori og vitenskapelig metode er styrket slik at kravet er oppfylt. Vi vil imidlertid anbefale å fortsatt utvikle emnene med sikte på å øke innslaget av vitenskapsteori og vitenskapelig metode.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

2.4 Arbeids- og undervisningsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte arbeids- og undervisningsformene opp om studentenes læring og gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

Utdanningen bygger på varierte arbeids – og undervisningsformer med vekt på læring som en aktiv prosess som skjer i interaksjon med andre, både i tilrettelagte studieaktiviteter og i egenaktivitet. For å oppnå de ulike krav til kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse som stilles i NKR, forekommer ulike former av undervisningstiltak som forelesninger, feltarbeid, praksisstudier, studentstyrt undervisning med lærere som veiledere, selvstudier, seminar, gruppearbeid, kollokviegrupper samt e-læring der ulike informasjons- og kommunikasjonsteknologier blir brukt. De ulike undervisningsformene gir studentene erfaring med å arbeide både individuelt og i grupper, med muntlig og skriftlig framstilling, samt stimulerer egen aktivitet og aktiv deltakelse i utdanningen. Dessuten gir de fleste av disse undervisningsformene gode muligheter for studentene til å tilegne seg kunnskap, og utvikle ferdigheter og generell kompetanse. Flere av emnene inneholder læringsutbyttebeskrivelser som er relatert til faglig og personlig utvikling, og dette er elementer i utdanningen som støttes av veiledning både individuelt og i gruppe. Sakkyndiges samlede vurdering er at bredden og variasjonen i de arbeids- og undervisningsformer som forekommer er godt tilpasset utdanningens intenderte læringsutbytter.

VID bør ta en gjennomgang av arbeids- og undervisningsformer etter revidering av overordnet læringsutbytte og vurdere om de opprinnelige valgte arbeids- og undervisningsformer må justeres for å sikre at studentene oppnår læringsutbyttet for studiet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- ta en gjennomgang av arbeids- og undervisningsformer og vurdere om disse skal justeres med utgangspunkt i reviderte læringsutbytter på overordnet nivå

2.5 Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte vurderingsformene opp om studentenes læring og egner seg for å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet?

Gjennom studieløpet blir både formative og summative vurderingsformer og eksamensformer brukt for å måle studentenes kunnskaper, ferdigheter og generelle kompetanse på ulike nivåer. Den formative vurderingen, som er knyttet til mappe som arbeids- og eksamensform, innebærer at studenten i stor utstrekning tar ansvar for egen læring og kontinuerlig får tilbakemelding og vurdering av sitt eget arbeid. I alle emner forekommer også ulike skriftlige og/eller muntlige arbeidskrav, individuelt eller i gruppe. Summative vurderingsformer brukes for å vurdere og godkjenne studentenes prestasjoner sett opp mot forventet læringsutbytte og hvorvidt studenten har tilegnet seg nødvendige kunnskaper for å kunne komme videre i studiet. Begge eksamensformene sikrer progresjon i studiene.

I de fleste tilfeller består den summative eksamen av individuell skriftlig hjemmeeksamen eller individuell muntlig eksamen. Gruppeeksamen forekommer, men i hovedsak gjennomføres det individuell eksamen. I et emne, *Sosialt arbeid i organisasjoner*, blir læringsutbyttet målt i en skoleeksamen. Fullført praksis blir godkjent av praksisveilederen, men hele emnet vurderes av tre av høyskolens lærere og tre forskjellige arbeidskrav må være vurdert som bestått for å få godkjent praksis. Bacheloroppgaven, som har karakter av å være et litteraturstudie, gjennomføres som et selvstendig skriftlig arbeid, og som sensureres av en intern og en eksternt sensor. Systematisk plagiatkontroll av bacheloroppgaven forekommer ikke.

De forskjellige vurderings- og eksamensformer som anvendes, basert på formative og summative vurderingsformer og stor grad av individuell eksamen, er godt tilpasset til de ulike emnenes læringsutbyttebeskrivelser og sikrer studentenes muligheter for å nå de angitte målene.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- innføre systematisk plagiatkontroll for ulike former for hjemmeeksamen og bacheloroppgaven for å motvirke fusk
- gjøre en gjennomgang av vurderingsformene og eventuelt justere disse med utgangspunkt i reviderte læringsutbyttebeskrivelser

2.6 Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Sakkyndig vurdering

Arbeider institusjonen tilfredsstillende med å innhente informasjon fra relevante avtakere for å sikre studiets relevans for arbeidsliv og/eller videre studier?

Relevans for arbeidsliv

Flere godt etablerte samarbeidsforum med praksisfeltet og andre samfunnsaktører skal sikre utdanningens faglige relevans. I *Råd for samarbeid med arbeidsliv* (RSA) der representanter fra lokalt arbeidsliv deltar, diskuteres utdanningsstrategiske spørsmål. Innen rammen for prosjektet *Bruk av samarbeidsmidler i bachelorutdanningen*, blir det hvert år utlyst samarbeidsmidler for å styrke samarbeidet mellom lærere i praksis, studenter og lærere. Målet er å styrke studentenes forutsetninger for å oppnå læringsutbyttet for praksis. Også i studiet *Videreutdanning i studentveiledning* (15 studiepoeng.) får høyskolen viktig informasjon om de utdanninger og krav som stilles i arbeidslivet. Videre kan det nevnes bidrag i utviklingen av et bo- og rehabiliteringssenter for tidligere misbrukere, *Felleskap i partnerskap*, et prosjekt som ble startet i 2016 som har som mål å utvikle kunnskap om brukerstyring og entreprenørskap og som også benyttes som praksissted. Utdanningens relevans for arbeidslivet blir også sikret gjennom ulike former for FoU-prosjekt, bruk av forsknings sirkler, seminarer, konferanser, eksterne forelesere og ikke minst gjennom at eksterne aktører blir invitert til å delta i den årlige utviklingen/revisjonen av fagplanen.

Relevans for videre studier

Generelt gir studieprogrammet gode teoretiske og ferdighetsrettede kunnskaper som grunnlag for videre studier. Som vi tidligere har fremholdt, er de forskningsforberedende elementer og kravene for kunnskaper i vitenskapsteori og forskningsmetode på et noe lavt nivå, selv om de kan anses å være i samsvar med nivået som er angitt i NKR. Likevel vil det være rimelig å stille høyere kunnskapskrav for at studentene skal kunne være i stand til å gjennomføre videre studier, for eksempel når det gjelder kunnskaper og ferdigheter i å kunne planlegge og gjennomføre en empirisk undersøkelse, samt kunne analysere data og rapportere resultat.

For å forberede studentene til videre studier, vil også innføring av økt omfang på bacheloroppgaven til 15 studiepoeng kunne være et aktuelt tiltak.

Oppsummert har sosionomutdanningen ved VID høy relevans for arbeidslivet, men det er mer usikkert om studiene på en tilfredsstillende måte forbereder studentene for videre studier.

Er utdanningens innhold tilpasset til behov i praksisfeltet?

Generelt er spørsmålet om hvorvidt utdanningens innhold er tilpasset praksisfeltet komplisert, ettersom sosionomenes praksisfelt er bredt og inneholder en lang rekke ulike virksomheter som skal tilgodese mange ulike gruppers spesifikke og komplekse behov. Å forberede alle studenter for alle varianter av yrkespraksis er derfor ikke mulig innen rammen for en treårig utdanning på bachelorgradsnivå. Derimot er det ønskelig at studentene har tilstrekkelige basiskunnskaper som gjør det mulig å tilegne seg ulike arbeidsmetoder og utvikle sin profesjonelle kompetanse i arbeidslivet. Dette er et generelt spørsmål og en allmenn utfordring. Med til tross for dette, er det vår vurdering at

innholdet i sosionomutdanningen ved VID, under de eksisterende rammebetingelser er godt tilpasset behovene i praksisfeltet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- styrke de elementene i utdanningen som gjelder vitenskapsteori og forskningsmetoder
- vurdere å øke omfanget av bacheloroppgaven til 15 studiepoeng

2.7 Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, som er tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

Sakkyndig vurdering

Møter studentene forskning og faglig utviklingsarbeid gjennom forskningsbasert undervisning i studiet?

Alle ansatte som underviser på programmet skal drive forskning og utviklingsarbeid, noe som bidrar til utvikling av forskningskompetanse og aktive forskere og det styrker forskningstilknyttingen i utdanningen. Utdanningen har også i tett samarbeid med praksisfeltet utviklet forskningssirkler der praktikere, studenter og forskere deltar for å drive praksisnær forskning. Ulike intern- og eksternfinansierte forskningsprosjekter har også i ulik grad involvert studenter i forskningsarbeidet. Til sammen innebærer dette at studentene har gode muligheter for å delta i ulike typer av prosjekt, og gjennom ansattes egne forskningsprosjekter komme i kontakt med forskning innenfor flere av emnene i utdanningen.

I egenrapporten opplyses det at pensumlistene oppdateres hvert år og inneholder litteratur fra både norsk og internasjonal forskning, samt at det settes krav til at lærerne skal være oppdatert på den nyeste forskningen. En gjennomgang av aktuell pensumliste viser imidlertid at pensumlistene i hovedsak består av norsk faglitteratur, til en viss grad norske forskningsartikler, og et fåtall av internasjonale publikasjoner. Ni av totalt 29 medarbeidere, har bidratt med publikasjoner som inngår i pensumlistene (noen i stor utstrekning). På pensumlisten er det tilsammen tre internasjonale artikler og ikke noe av den øvrige litteraturen er på engelsk. Oppsummert viser valget av studielitteratur at det er en god kobling til egen og nasjonal forskningsproduksjon. Imidlertid er tilknyttingen til den internasjonale forskningen innen relevante områder for utdanningen, svært svak.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- oppdatere pensumlistene med internasjonal forskningslitteratur for å styrke den internasjonale forskningstilknyttingen i utdanningen

13.2 Fagmiljø tilknyttet studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-3)

3.1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet, og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige og kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets samlede kompetanse tilpasset studiet?

Fagmiljøet ved VID, sosionomutdanningen, har totalt ca. 400 studenter og de ansatte i undervisnings- og forskerstillinger bidrar med totalt ca. 17 årsverk. Dette utgjør omtrent 23 studenter pr. faglige årsverk.

Totalt er det 29 ansatte ved instituttet, hvorav 19 er vitenskapelig ansatte ved bachelor i sosialt arbeid. Blant disse er det en professor og en dosent i sosialt arbeid, fire førsteamanuensis, tre førstelektorer, 16 høgskolelektorer og én administrativt ansatt praksiskoordinator. Tre ansatte har ph.d./Dr.polit i sosialt arbeid og samtlige av de som underviser på utdanningen har flere års praktisk erfaring fra sosialt arbeid. Spisskompetanse ved andre institutter kommer også sosionomstudentene til gode gjennom samarbeid på tvers innen høyskolen. For øyeblikket er staben inne i et generasjonsskifte som innebærer utfordringer, men også muligheter for å rekruttere kompetanse som mangler i utdanningen. Ut fra tabell over fagmiljøet mangler det jurist- og psykologikompetanse i fagmiljøet, men bortsett fra dette har staben en god tverrprofesjonell kompetanse som er godt tilpasset studiet.

Er fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige utviklingsarbeidet som utføres?

Som tidligere nevnt (se vurderingen under punkt 2.7) har alle ansatte en viss andel av sin stilling avsatt til forskningsaktivitet. Bruk av høyskolens forskningsmidler til forskningsutvikling og prosjektsøknader på tvers av fagmiljøer stimulerer til større prosjekter, deltakelse i etablerte forskningsnettverk og kompetanseøkning. Ansatte tildeles forskningstid etter søknad basert på prosjektskisser som har relevans for utdanningen.

Totalt kan fagmiljøet dokumentere et stort antall publikasjoner og høye publikasjonspoeng, totalt 37,74 i de siste fem årene. Selv om denne sammenstillingen omfatter samtlige publikasjoner ved hele instituttet, viser dette at det totalt sett er et godt forskningsmiljø.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen må:

- sikre at fagmiljøet har kompetanse i juss og psykologi

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

VID opplyser om at de har ansatt en psykolog i midlertidig stilling. Denne er i slutfasen av et doktorgradsløp og vil få et særlig ansvar for emnet *psykologi* fra våren 2018. Det er to timelærere som underviser i juss. Begge disse anses som aktuelle kandidater for ansettelse i forbindelse med at det vurderes å lyse ut en stilling for jurist som kan jobbe i 100% stilling på tvers av bachelorutdanningene ved VID.

Etter den sakkyndige komiteens vurdering er kravet om kompetanse innen psykologi oppfylt ved at en psykolog er ansatt i midlertidig stilling. Vi forstår det slik at denne personen vil få tilbud om ansettelse fra våren 2018. Når det gjelder kompetanse i juss, mener vi at det ikke er tilstrekkelig å benytte timelærere i juss. Det er oppgitt at VID vurderer å ansette en jurist i full stilling med ansettelse fra august 2018. Kravet om at fagmiljøet må ha kompetanse i juss er per i dag ikke oppfylt.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke de vurderte krav i studietilsynsforordningen

3.2 Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Sakkyndig vurdering

Kommer samarbeid og nettverk som fagmiljøet deltar aktivt i studentene og undervisningen til gode?

I egenrapporten blir det gjort rede for nasjonale utdanningsnettverk og høyskolens engasjement i ulike profesjonsråd koplet til Nasjonal Fagstrategisk Enhets (NFE-HS), ulike former for samarbeid med praksisfeltet (blant annet innen Sagenehjemmet, bydel Grünerløkka, brobyggerorganisasjonen KREM og Kirkens bymisjon) og engasjement i fagnettverk med fokus på forskning, profesjonell praksis og pedagogisk utvikling. Ulike former for samarbeid med praksisfeltet er sentralt for tilgang på stabile praksisplasser og tverrfaglig samarbeid i både utdannings- og forsknings spørsmål. For å sikre kvaliteten og relevansen i læringsutbyttet (blant annet av utenlandske praksisstudier), er det også utviklet et samarbeid med høyskoler og praksisplasser nasjonalt og internasjonalt.

Flere ansatte har stort engasjement for internasjonalt sosialt arbeid som blant annet vises igjen gjennom medlemskap i ulike organisasjoner, oppdrag som redaksjonsmedlemmer eller fagfeller i ulike fagtidsskrifter. Videre er det utviklet et godt samarbeid knyttet til eksterne ph.d.-program, blant annet med Senter for profesjonsstudier ved HIOA og Institutet Catholique ved Sorbonne i Paris.

Ansatte deltar aktivt i ulike lokale, nasjonale og internasjonale nettverk for forskning og utdanning, som på flere måter indirekte bidrar til å heve kvaliteten på studiet. For studentene kan det imidlertid i visse tilfeller være uklart hvordan dette kommer dem til gode.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforordningen.

Høgskolen bør:

- ha en mer bevisst holdning til hvordan relevante samarbeid og nettverk kan utnyttes slik at det kommer studentene og undervisningen til gode

3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet. For første syklus gjelder også: Minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse.

Sakkyndig vurdering

Hva er ifølge institusjonen sentrale deler av studiet, og deler de sakkyndige denne vurderingen?

Høgskolen legger vekt på de sosialfaglige emnene og ferdighetstrening, felles innholdsdel og praksisstudier. Innenfor disse emnene legges særlig vekt på eksempelvis brukermedvirkning og empowerment, kommunikasjons- og relasjonskompetansen, etikk, kritisk refleksjon, kulturell kompetanse og tverrfaglig samarbeid. De valgte arbeidsformene synes å være relevante for de elementene som blir løftet fram som sentrale for studiet. I fagplanen blir det understreket at utdanningen har en diakonal forankring og en profilering mot internasjonalt sosialt arbeid, den sistnevnte profileringen er imidlertid ikke synlig i utdanningens overordnede læringsutbyttebeskrivelse.

De sakkyndige deler i hovedsak vurderingen av at utdanningens sentrale deler er sosialfaglige emner og ferdighetstrening, men vi anbefaler at VID vurderer hvorvidt deler av emnene 5 og 7 bør defineres som sentrale deler med behov for førstestillingskompetanse. Som påpekt i vurderingen av læringsutbyttebeskrivelsen, savnes den diakonale forankringen og den internasjonale profileringen i læringsutbyttet. VID bør vurdere om dette også skal defineres som sentrale deler av studiet.

Er det personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet?

Ja, ansatte innen de sentrale delene av studiene har førstestillingskompetanse.

Fagmiljøet tilknyttet sosionomutdanningen ved VID består nesten utelukkende av fast ansatte i full stilling. Av disse har over 40% førstestillingskompetanse. Ut fra dette perspektivet dekker VID de kvantitative kravene. I følge egenrapporten, er det fire emner som ikke dekkes av personer med førstestillingskompetanse (Emne 2: Psykologi, Emne 5: Kommunikasjon og etikk, Emne 7: Sosialt arbeid i offentlig velferdsforvaltning og Emne 13: Valgfritt emne der studentene kan velge mellom sju forskjellige temaer). Videre, som nevnt over i vurderingen av fagmiljøets samlede kompetanse, mangler VID personer med kompetanse innenfor juss.

Det er vår vurdering at selv om undervisningen i de ovennevnte emner og tema ikke dekkes av personer med førstestillingskompetanse, dekkes liknende tema i andre emner som undervises av

personer med førstestillingskompetanse. Samlet sett har derfor VID førstestillingskompetanse innenfor de sentrale delene av studiet. VID bør allikevel i framtidig rekruttering styrke det samlede fagmiljøets kompetanse innenfor Emne 5: Kommunikasjon og etikk, og Emne 7: Sosialt arbeid i offentlig velferdsforvaltning. Det vil også være en styrke for utdanningen om VID omrokkerte på undervisningsbidraget til fagmiljøet slik at Emne 2: Psykologi og Emne 13: Valgfrie emner, (samtlige temaer) dekkes av personer med førstestillingskompetanse, da disse emnene tar for seg temaer som essensielle for at studentene skal oppnå læringsutbyttet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høgskolen bør:

- tydeliggjøre den diakonale forankringen og den internasjonale profileringen i læringsutbyttebeskrivelsen og som sentrale deler av studiet
- styrke fagmiljøets førstestillingskompetanse i Emne 5: Kommunikasjon og etikk og Emne 7: Sosialt arbeid i offentlig velferdsforvaltning ved rekruttering eller kompetanseheving av nåværende personale
- vurdere å omrokere på undervisningsbidraget til de enkelte i fagmiljøet slik at undervisningen i Emne 2: Psykologi og Emne 13: Valgfrie emner, dekkes av personer med førstestillingskompetanse

3.4 Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid. For første syklus gjelder også: Fagmiljøet skal ha dokumenterte resultater på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå.

Sakkyndig vurdering

Av egenrapporten fremkommer at organisering av FoU-arbeidet koordineres på instituttnivå og at det er tre ulike fora for oppfølging av forsknings- og utviklingsarbeidet. Doktorgradsprosjekt utgjør en vesentlig del av forskningen og har stor betydning for å kunne øke andelen med førstestillingskompetanse. Flere doktorgradsprosjekter har stor relevans for praksisfeltet og henter ofte sin empiri derfra. Andre doktorgradsprosjekt er orientert rundt spørsmål om menneskesyn, etikk og internasjonale spørsmål. Også forskning på siden av ph.d.-prosjekter spenner over et vidt spekter av tema med relevans for utdanningen. Her kan for eksempel nevnes forskning innen evaluering, eldre, nettverk, religion og minoriteter.

Fagmiljøets samlede FoU-produksjon er svært god. I løpet av de siste fem år er den totale FoU-produksjonen knyttet til studiet 37,74 publikasjonspoeng. En vurdering av samtlige publikasjoner viser at disse publikasjonene har høy relevans for utdanningen.

Er fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå?

For å sikre tilfredsstillende kvalitet i studiet både når det gjelder innhold og nivå fremholdes det i egenrapporten at fagmiljøet legger stor vekt på praksisnær forskning og at forsknings- og utviklingsarbeid skal være av relevans for studiet. Videre fremholdes at dette arbeidet er tett koblet til faglig og pedagogisk utvikling, samt at samarbeid med andre utdanningsinstitusjoner, praksisfelt og andre forskningsmiljøer spiller stor rolle. De sakkyndige deler instituttets vurdering om at forskning og faglige utviklingsarbeid ved VID er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

Sakkyndig vurdering

Ved VID arbeider en stor del av lærerne, totalt tolv personer, som kontaktlærere for studenter i praksis. Dette viser at det er en tett kobling mellom praksis på den ene siden og utdanningen og forskningen på den andre. Samtlige av de som arbeider som kontaktlærere har god forankring i sosialt arbeid med utdanning i faget (én ph.d., åtte master og tre med hovedfag) eller nærliggende fagområde. Samtlige har omfattende yrkeserfaring (de fleste mellom ti til 20 år). Praksisveilederes kompetanse varierer avhengig av hvilke praksisplasser som er aktuelle, men en hovedregel er at praksisveileder skal være sosionom og ha minst to års erfaring i sosialt arbeid etter utdanning. Det er en fordel om praksisveilederne har veilederkurs.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

13.3 Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen

Institusjonene har blitt bedt om å gi en kortfattet redegjørelse for hvordan de har valgt å følge opp de sakkyndiges anbefalinger (bør-punktene) for videre utvikling av utdanningene.

VID har justert de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene slik at utdanningens diakonale og internasjonale profilering er synliggjort. VID har ikke endret omfanget av bacheloroppgaven eller av vurderingsformene, men vil vurdere dette ved neste revisjon av studieplanen. Fra høsten 2017 implementerer VID det digitale eksamenssystemet Inspera Assesment for plagiattkontroll. Det arbeides med å utvikle rammer og strukturer rundt de samarbeid og nettverk VID deltar i, og det fremholdes at dette vil gi en mer bevisst holdning til hvordan samarbeid og nettverk kan utnyttes slik at det kommer studentene til gode.

13.4 Samlet konklusjon

Bachelorgradsutdanningen i sosialt arbeid ved VID oppfyller ikke følgende krav i studietilsynsforskriften:

3-1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet, og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige og kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

NOKUT avslutter tilsynet, men forutsetter at institusjonen sikrer at nødvendige endringer som er påpekt i dette tilsynet, følges opp i det videre arbeidet med implementering av ny rammeplan og nye retningslinjer.

14 Sakkyndig vurdering av bachelorgradsstudiet i sosialt arbeid ved Høgskulen på Vestlandet, campus Bergen

Høgskolen i Bergen ble fusjonert med Høgskulen i Sogn og Fjordane og Høgskolen Stord Haugesund 1. januar 2017 og navnet på den nye institusjonen er Høgskulen på Vestlandet. Tilsynet ble påbegynt før denne fusjonen trådte i kraft og av den grunn benyttes Høgskolen i Bergen (HiB) som navn på institusjonen i første del av vurderingene og Høgskulen på Vestlandet (HVL) i vurderingene som er gjort etter levering av ny dokumentasjon.

14.1 Plan for studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-2)

2.2 Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, jf. Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring. Det skal formuleres ett læringsutbytte for hvert studium, definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

I studieplan for bachelor i sosialt arbeid ved Høgskolen i Bergen (HiB) oppgis til sammen syv kunnskapsbeskrivelser, syv ferdighetsbeskrivelser og syv beskrivelser for generell kompetanse:

Kunnskaper

Kandidaten skal etter endt bachelorgrad:

- ha kunnskap om og forståelse for hvordan samfunnsmessige strukturer og prosesser skaper og vedlikeholder sosiale problemer
- ha kunnskap om og forståelse for menneskelige behov og menneskelig atferd
- ha kunnskap om sosialt arbeids historie, teori og metoder
- ha kunnskap om generelle forvaltningsmessige prinsipper og aktuelle lover
- ha kunnskap om hjelpeapparatet og ulike tjenester og ytelser innen velferdsfeltet
- kjenne til forskning og utviklingsarbeid innen sosialt arbeids felt
- ha kunnskap om prosjektarbeid og innovasjonsprosesser

Ferdigheter

- kunne anvende ulike sosialt arbeids metoder i møte med brukere/klienter med spesiell vekt på arbeidsformer der brukere er aktive deltakere og mobiliserer egne ressurser, enten disse er enkeltpersoner, familier, grupper eller lokalsamfunn.
- kunne anvende kunnskap om hjelpeapparatet i arbeidet for redusere eller løse sosiale problemer i samarbeid med andre yrkesgrupper og brukere/klienter
- kunne arbeide i relasjoner preget av krysspress og interessemotsetninger, og håndtere slike konflikter med fokus på brukernes interesser
- kunne møte brukere av hjelpeapparatet med respekt og empati, og se likeverd som en grunnleggende forutsetning for sosialt arbeids yrkespraksis
- kunne initiere eller gjennomføre endringsarbeid på det individuelle, organisatoriske og samfunnsmessige plan gjennom å påvirke meningsdannelse og politikk

- kunne anvende forskningsbasert, erfaringsbasert og brukerbasert kunnskap i sosialt arbeid på ulike nivå
- kunne reflektere kritisk over egen yrkesutøving og behov for personlig og faglig videreutvikling

Generell kompetanse

- kunne identifisere og reflektere kritisk over etiske dilemmaer i utøving av sosialt arbeid
- ha kjennskap til andre aktuelle yrkesgrupper, kunne vurdere egen og andres kompetanse og ha utviklet evne til tverrfaglig og tverretattlig samarbeid
- kunne planlegge og gjennomføre varierte arbeidsoppgaver på en systematisk måte, i tråd med etiske krav og retningslinjer
- kunne dokumentere og evaluere sitt arbeid
- kunne formidle sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig, muntlig og gjennom andre relevante uttrykksformer
- kunne finne, og kritisk vurdere helse- og sosialfaglig litteratur fra anerkjente informasjonskilder
- kunne delta i innovasjon og nytenkningsprosesser og benytte disse prosessene i utvikling av eget fagområde

Sakkyndig vurdering

De sakkyndige har vurdert hvorvidt læringsutbyttebeskrivelsene er i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (NKR) og har lagt til grunn at alle deskriptorene i NKR skal inngå i en beskrivelse. NKR inneholder generelle læringsutbyttebeskrivelser, og alle studier skal ha fagspesifikke læringsutbyttebeskrivelser med utgangspunkt i NKR. Beskrivelsen av oppnådd kompetanse skal vise at studiet er på nivå 6 i NKR.

Læringsutbyttebeskrivelsene som er gjengitt ovenfor er videre godt relatert til de fagspesifikke mål som er beskrevet i rammeplanen. For eksempel, studiet gir gode kunnskaper om sosiale problemer, hjelpeapparatet, forventningsmessige aspekter, etiske dilemma samt ferdigheter i å kunne arbeide med intervensjon på ulike nivå i samarbeid med brukere og ulike samarbeidspartnere. Videre legges det vekt på at studentene skal utvikle kommunikasjonsferdigheter, kritisk refleksjon og kunne tilegne seg forskningsbasert kunnskap.

De oppgitte læringsutbyttene samsvarer i overveiende grad svært godt med de læringsutbyttene som er angitt i NKR, og er beundringsverdig relatert til de fagspesifikke kravene som angis i rammeplan for treårig sosionomutdanning. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at det siste læringsutbyttet som er formulert under Generell kompetanse «kunne delta i innovasjon og nytenkningsprosesser og nytte disse prosessene i utvikling av eget fagområde» tilsvarer kravet på mastergradsnivå. Vi foreslår derfor at høyskolen vurderer å justere formuleringen til bachelorgradsnivå slik at formuleringen blir «kjenner til nytenking og innovasjonsprosesser».

Vi vil videre påpeke at selv om vi kan forutsette at studentene gjennom to praksisperioder og fordypningskurs lærer både å reflektere over faglig utøvelse og justere denne under veiledning, så er «justere denne under veiledning» ikke angitt i det aktuelle ferdighetsmålet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- vurdere om formuleringen under generell kompetanse, kulepunkt syv, bør omformuleres til å tilsvare NKRs formulering på bachelorgradsnivå
- klargjøre at studentenes refleksjoner over egen faglige utøvelse skal kunne resultere i at de også kan «justeres faglig utøvelse under veiledning»

2.3 Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Gir studiets innhold og oppbygning grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

Bachelorstudiet ved HiB er en generell utdanning i sosialt arbeid. Studiets største enkeltemne er sosialt arbeid, mindre deler av de felles emnene som ifølge rammeplanen gjelder innen helse- og sosialfag, gis sammen med andre utdanninger. I løpet av det første studieåret gis det en introduksjon til det sosiale arbeidets arbeidsfelt og forskning, andre støttefag, rammebetingelser og juridisk kunnskap. Andre året gis en temabasert fordypning i områdene knyttet til psykisk helse, misbruk og barnevern og forebyggende arbeid med barn og unge. I fjerde semester gis det mulighet for at studentene kan studere et valgfritt emne, hvorav to av de valgfrie emnene består av internasjonalt rettede kurs som gis på engelsk. Siste studieåret inneholder kurs som gir fordypningskunnskaper rundt teorier og modeller for sosialt arbeid i en nasjonal og internasjonal kontekst, praksisferdigheter og refleksjoner rundt fag og yrke. Praksisstudier, som skjer i andre og femte semester, utgjør sammen med øvrig ferdighetstrening totalt 42 studiepoeng. Av disse skal 30 studiepoeng være i samarbeid med brukere/klienter.

Bacheloroppgaven omfatter 15 studiepoeng og gjennomføres som et selvstendig arbeid, i hovedsak som litteraturstudier. I andre og tredje semester gis det også mulighet for at studentene kan arbeide frivillig i en frivillig rådgivningstjeneste, Bergen Uavhengige Sosialrådgivning (BUS), som drives av studenter under veiledning av ansatte ved utdanningen (se mer om dette i punkt 2.4).

Kunnskap i vitenskapsteori og forskningsmetoder inngår i emnet *Vitenskapsteori, forskningsmetode, sosiologi og psykologi* (14 studiepoeng.), der to av totalt syv læringsutbytter er direkte relatert til vitenskapsteori og forskningsmetode. Begge disse er kunnskapsmål, noe som innebærer at de ferdigheter som studentene tilegner seg for å kunne gjennomføre en bacheloroppgave er begrenset (dvs. ferdigheter i å kunne planlegge, gjennomføre, analysere og rapportere forskningsresultat). Bacheloroppgaven ved HiB tilsvarer 15 studiepoeng, mens de fleste andre sosionomutdanninger har

en bacheloroppgave tilsvarende 20 studiepoeng. Bacheloroppgavens omfang ved HiB bidrar til å forsterke vårt inntrykk av svakheter i innen forskningsmetode.

Ellers synes innhold og oppbygning med bredere og emneovergrepemner i de første semestrene, og emner med høy relevans for sosialt arbeid i den siste delen av utdanningen, å være vel gjennomtenkt, ikke minst med tanke på studiets progresjon og fordypning.

Er det sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå og det totale læringsutbyttet for studiet?

Fellesdel for helse- og sosialfag

Fellesdelen i henhold til rammeplanen er på 30 studiepoeng og utgjør en felles referanseramme for alle yrkesutøverne innen helse- og sosialfag. Studentene skal tilegne seg kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse som ledd i tverrprofesjonell samarbeidslæring. Noe av innholdet i felles innholdsdel er organisert som felles undervisning for de aktuelle utdanningene. Fellesundervisning foregår to uker i første studieår (*Etikk og kommunikasjon*), en uke i andre studieår (*Stats- og kommunalkunnskap, helse- og sosialpolitikk*), og en uke i tredje studieår (*Kommunikasjon, tverrfaglig samarbeid og konflikthåndtering*). Øvrige emner fra rammeplanenes felles innholdsdel er integrert i emnebeskrivelsene.

Fellesdelen for helse- og sosialfag inkluderer helt eller delvis følgende læringsutbytter i NKR: Kunnskap: 2, 4. Ferdigheter: 1, 2, 3, 4. Generell kompetanse: 1, 2, 3, 4.

Fellesdelen for helse- og sosialfag inkluderer helt eller delvis følgende læringsutbytter presisert for sosionomutdanningen ved HIB: Kunnskap: 1 - 6. Ferdigheter: 1 - 7. Generell kompetanse: 1 - 7.

Emner i sosialt arbeid

I utdanningen inngår til sammen elleve emner som har høy relevans for sosialt arbeid: *Hva er sosiale problemer og sosialt arbeid?* (åtte studiepoeng.), *Marginalisering, velferdsordninger og sosialt arbeid* (23 studiepoeng.)

Praksis (15 studiepoeng.), *Psykisk helse, sosialt arbeid med individ og grupper* (15 studiepoeng.), *Sosialt arbeid, rusavhengighet, psykisk helse og sosialmedisin* (15 studiepoeng.), *Barnevern. Sosialt arbeid med familie* (15 studiepoeng.), *Modeller i sosialt arbeid* (ti studiepoeng.), *Praksis* (20 studiepoeng.), *Refleksjon over fag og yrke* (15 studiepoeng.). I tillegg kommer *Valgemner* (15 studiepoeng.) og *Bacheloroppgave* (15 studiepoeng.).

Emnene i sosialt arbeid inkluderer helt eller delvis følgende læringsutbytter i NKR: Kunnskap: 1, 2, 3, 4. Ferdigheter: 1, 2, 3, 4. Generell kompetanse: 1, 2, 3, 4, 5.

Emnene i sosialt arbeid inkluderer helt eller delvis følgende læringsutbytter presisert for sosionomutdanningen ved HIB: Kunnskap: 1 - 7. Ferdigheter: 1 - 7. Generell kompetanse: 1 - 7.

Øvrige emner

Øvrige emner som inngår i utdanningen er *Vitenskapsteori, forskningsmetode, sosiologi og psykologi*, (14 studiepoeng.).

Emnet *Vitenskapsteori, forskningsmetode, sosiologi og psykologi* inkluderer helt eller delvis følgende læringsutbytter i NKR: Kunnskap: 2, 3. Ferdigheter: 1, 3, 4. Generell kompetanse: 2, 3, 4.

Emnet *Vitenskapsteori, forskningsmetode, sosiologi og psykologi* inkludere helt eller delvis følgende læringsutbytter presisert for sosionomutdanningen ved HIB: Kunnskap: 1, 2, 6 - 7, Ferdigheter: 1, 2, 5, 6. Generell kompetanse: 2, 4 - 6.

Oppsummert, læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå samsvarer godt med læringsutbyttene som er angitt i NKR og det totale læringsutbyttet for studiet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- forsterke de momentene i utdanningen som omhandler vitenskapsteori og forskningsmetoder

2.4 Arbeids- og undervisningsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte arbeids- og undervisningsformene opp om studentenes læring og gir grunnlag for at studentene oppnår læringsutbyttet?

Kunnskaper

I utdanningen benyttes ulike former for undervisning som forelesninger, gruppearbeid, prosjektarbeid, seminarer, tverrprofesjonell samarbeidslæring, praksisstudier, e-læring og tverrfaglige seminarer. Veiledning gis individuelt og i grupper og selvstudier er lagt inn i alle emner for å gi studenten anledning til å studere og trene på ferdigheter individuelt. Sammenfattet er vår vurdering at variasjonen i undervisningsformer muliggjør at studenten får oppøvd sin evne til å jobbe både individuelt og i grupper og trene på muntlig og skriftlig fremstilling. Videre stimuleres studentens egen aktivitet og aktive deltagelse i utdanningen.

Valgte arbeids- og undervisningsformer er godt egnet for å oppnå kunnskapene i læringsutbyttet.

Ferdigheter

I nesten samtlige emner, foruten bacheloroppgaven, er det læringsutbytter med direkte relevans for anvendelse av faglig kunnskap og faglig utøvelse. De arbeids- og undervisningsformer som berører ferdighetstrening inkluderer blant annet rollespill og dramaøvelser, refleksjon over eget arbeid og faglig utvikling, deltakelse i BUS og individuell oppfølging.

Utdanningen har to praksisperioder og sikrer gjennom dette en progresjon i profesjonsferdigheter med integrasjon av teori og praksis samt muliggjøring av at studentene i høyere utstrekning kan ta deler av praksis i utlandet. Praksis i andre semester (ti uker) bidrar til å gi studenten en første innføring i sosialt

arbeids metoder og praksis, og flest mulig skal ha praksis innen forvaltningen i NAV. I femte semester gjennomfører studentene en mer teoretisk basert praksis under veiledning av kvalifisert praksisveileder som tilsvarer 20 studiepoeng (13 uker). De motivene som finnes for to praksisperioder er vel overveid, både hva gjelder pedagogisk læring og innhold. Praksis er godt integrert i utdanningen og har en sterk kobling til hovedemnet sosialt arbeid. I emnet *Vitenskapsteori, forskningsmetode, sosiologi og psykologi*, (14 studiepoeng.) får studenten grunnleggende kunnskaper i vitenskapsteori og forskningsmetode, men tiden for ferdighetstrening og bruk av ulike former for forskningsmetoder er begrenset.

Valgte arbeids- og undervisningsformer er godt egnet for å oppnå ferdighetene beskrevet i læringsutbyttet.

BUS er en frivillig, studentdrevet rådgivningstjeneste for allmenheten i Bergensområdet. BUS gir muligheter for studenter (ca. 24 til 32 studenter fra andre og tredje studieår) til å praktisere kunnskaper og ferdigheter hentet fra samtlige emner i studiet, men deltagelse i BUS er ikke koblet opp mot noen av læringsutbyttene og inngår ikke formelt i utdanningen. Innledningsvis ønsker vi å presisere at BUS er et godt og prisverdig tilbud både for brukere og studenter på aktuelle studieprogram ved HiB og at det er prisverdig at studenter og ansatte deltar i frivillig arbeid på fritiden. Vi vil imidlertid påpeke at organiseringen av tilbudet har en del uheldige implikasjoner. Til tross for at denne virksomheten ikke formelt er en del av utdanningen gis studentene veiledning fra høyskolen og HiB støtter prosjektet økonomisk. Det finnes grunner til å kritisk reflektere over implikasjonen av det frie valget for studentene til å delta. Det kom frem i samtalen med fagmiljøet og studentene at deltakelse i BUS både gir større valgmuligheter med hensyn til valg av praksis i studiet ved at man allerede har «sjekket ut» enkelte aspekter. En av praksisperiodene skal være i forvaltning. Det kan gjøres unntak fra dette ved utveksling, men studenten blir da tilrådd å arbeide et semester i Bergen uavhengige sosialrådgivning (BUS). Det er et tankekors at deltakelse i BUS gir større spillerom ved valg av praksis eller mulighet for utveksling. Vi tolker dette dithen at fagmiljøet i sosionomutdanningen aktivt går inn og vurderer studentenes deltakelse i BUS opp mot læringsutbytter i studieprogrammet. Hvordan foregår denne vurderingen, og etter hvilke vurderingskriterier? Hvilke rettigheter og plikter har studenter som deltar i BUS for å kunne få en positiv vurdering? Denne sammenblandingen av frivillig arbeid og pedagogisk opplegg med implikasjoner for videre studieløp er uheldig, da det er utydelig hvor den formelle delen av utdanningen slutter og hvor frivilligheten begynner. Det er vår vurdering at BUS enten må løsrives helt fra utdanningen slik at arbeidet ikke kobles til valg av praksis eller utveksling, eller så må det inn som en regulær del av studieprogrammet.

Generell kompetanse

De læringsutbyttebeskrivelsene som er relatert til generell kompetanse er innen teoretiske emner i tillegg til i praksisstudiene. Ved siden av praksis i andre semester, er det emner i andre og tredje året som har høy relevans for den generelle kompetansen. Gjennom bacheloroppgaven, som er et selvstendig arbeid på 15 studiepoeng, gis studenten også mulighet til å vurdere informasjon, gjennomføre en større oppgave og kritisk reflektere over eget fag. De arbeids- og undervisningsformer som benyttes i utdanningen er varierte og gir studentene et godt grunnlag for å kunne oppnå den generelle kompetansen som er beskrevet i læringsutbyttet.

Konklusjon

Nei, studiet oppfyller ikke vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen må:

- enten tydelig løsrive BUS-virksomheten fra utdanningen, eller innlemme den som del av det regulære studietilbudet, slik at det er tydelig for studentene hva som er formell del av utdanningen og hva som er frivillig arbeid utenom studieprogrammet

Sakkyndig vurdering etter levering av ny dokumentasjon

Høyskolen oppgir at sosionomutdanningen ønsker å drive BUS i eksisterende form. De fremhever at BUS er et frivillig tilbud som ikke er en del av studiet. For at det ikke skal være rom for å tolke at BUS inngår som en del av studiet, har høyskolen valgt å fjerne følgende formulering fra emnebeskrivelsen i BSOP23 sosialt arbeids praksis 3. studieår: «Det kan gjøres unntak for studenter som søker om utveksling i praksis. Dersom de ikke har hatt forvaltningsarbeid i første praksisperiode, anbefaler vi sterkt at de deltar i BUS et semester før utreise».

Den sakkyndige komiteen vurderer at BUS-virksomheten nå er løsrevet fra utdanningen. Vi forstår det slik at alle studenter må ha gjennomført praksis i forvaltningen før de kan reise på utveksling, uavhengig om de har deltatt i BUS. Vi ser på BUS som et godt tilbud som er til nytte for både brukere og studenter.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

2.5 Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås.

Sakkyndig vurdering

Støtter de valgte vurderingsformene opp om studentenes læring og egner seg for å vurdere om studentene har oppnådd læringsutbyttet?

I utdanningen benyttes det åtte ulike eksamensformer:

A. Skriftlig eksamen under tilsyn

Denne eksamensformen brukes som en kunnskapstest og benyttes i to emner. Skriftlig eksamen anses som den beste vurderingsformen for å sikre at studentene har tilegnet seg de viktigste teoretiske kunnskapene.

B. Hjemmeeksamen

Hjemmeeksamen fokuserer i hovedsak på sentrale teoretiske tema. Studentene får utdelt en oppgavetekst og arbeider på egenhånd i en uke, uten veiledning. Denne eksamensformen benyttes i fem emner, og kan være individuell, i gruppe eller en kombinasjon. Eksamensformen er valgt fordi studentene lærer seg å samarbeide om innhenting av informasjon fra feltet og presentere dette gjennom fremlegg og en skriftlig oppgave.

C. Hjemmeoppgave

I hjemmeoppgaver arbeider studenten over tid og definerer egen problemstilling. Hjemmeoppgaver benyttes i siste del av studiet, da har studentene nok kunnskap og erfaring til å kunne definere egne oppgaver. Veiledning blir gitt under arbeid med oppgaven. Eksamensformen kan brukes individuelt eller i gruppe. Hjemmeoppgave blir brukt i tre emner, inklusive bacheloroppgaven.

D. Muntlig eksamen

Muntlig eksamen kan være en selvstendig eksamensform eller brukes som etterprøving av innlevert skriftlig oppgave. Kandidaten kan få anledning til å forberede seg på et bestemt tema på forhånd.

E. Mappeeksamen

Mappeeksamen blir brukt fordi det er en måte studentene kan arbeide med lærestoffet over tid og dra nytte av tilbakemeldinger fra lærere og medstudenter. På denne måten blir det en læringsprosess, der studentene arbeider med hele pensum gjennom de ulike oppgavene. Denne eksamensformen er brukt i fire emner.

F. Arbeidskrav

Arbeidskrav er en form for prøving, for å sikre at studentene oppnår læringsutbyttet i deler som ikke vurderes til eksamen og kan være oppgaver som skal leveres eller obligatorisk deltakelse. Begrunnelse for å gi arbeidskrav i form av oppgaver er at studentene skal få anledning til å reflektere over og diskutere sentrale deler av pensum.

G. Praksisvurdering

Praksisstudiene vurderes til bestått eller ikke bestått for å sikre at studentene har oppnådd læringsutbyttet. I praksis blir studenten fulgt opp av veileder på praksisstedet og kontaktlærer fra høyskolen. Det er viktig med tett oppfølging for å vurdere progresjonen i praksis og for å legge til rette for at studenten får muligheter for å vise utvikling av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.

H. Skikkethetsvurdering

Løpende skikkethetsvurdering foregår gjennom hele studiet og inngår i en helhetsvurdering av studentens faglige og personlige forutsetninger for å kunne fungere som helse- og sosialpersonell.

Syv eksamensformer (A, B, D, E, F, G, H) sikrer en individuell eksaminasjon og denne testingen er i fire tilfeller relatert til ferdighetsmål (E, F, G, H). I to tilfeller (A og B) er eksaminasjonen tilpasset testing av mer teoretisk rettet kunnskap. I til sammen fire emner er det mulig å benytte gruppeeksamen, i flere av disse kursene er det utviklet strategier som å sikrer individuell måloppfyllelse gjennom for eksempel individuelle tillegg og krav på refleksjon over egen læring.

Imidlertid kan det oppstå problemer med for store grupper og at noen studenter ikke aktivt deltar i gruppeoppgaver, ifølge utsagn fra student.

Eksamensordninger og andre vurderingsformer er utformet for å sikre studentenes læringsprosess i tillegg til å måle sluttresultatet. Videre er ordningene godt tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen og de målene som er oppgitt i rammeplanen. Når det gjelder gruppeoppgaver, bør det gjøres noen justeringer for å sikre individuell måloppfyllelse. I tillegg bør det innføres plagiatskontroll for å hindre fusk i ulike former for hjemmeeksamen og hjemmeoppgaver.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- videreutvikle metoder for å vurdere den enkelte students spesifikke ferdigheter og individuelle bidrag i gruppeoppgaver
- innføre systematisk plagiatskontroll på ulike former av hjemmeeksamen og bacheloroppgaven for å motvirke fusk

2.6 Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier.

Sakkyndig vurdering

Arbeider institusjonen tilfredsstillende med å innhente informasjon fra relevante avtakere for å sikre studiets relevans for arbeidsliv og/eller videre studier?

Relevans for arbeidsliv

For å sikre at utdanningen har faglig relevans for arbeidsliv og videre studier finnes flere godt etablerte samarbeidsforum mellom høyskolen og nærliggende praksisfelt, for eksempel kommuner, helseforetak, NAV og Fylkeslegen, hvor det føres diskusjoner om utdanningens relevans for arbeidslivet og videre studier. Utdanningen har også fagutvalg der eksternt representant fra praksis deltar og man diskuterer studieprogrammets læringsutbytte, arbeidsformer, vurderingsformer og evalueringer.

Også gjennom ulike utviklingsprosjekter og ulike utviklingsarbeid, ikke minst gjennom BUS, sikres det at utdanningen har faglig relevans. I HiBs kvalitetssikringssystem inngår relevansundersøkelse, dvs. at representanter fra arbeidslivet gir en tilbakemelding på hvor vidt utdanningen tilfredsstillende deres kompetansebehov. Så langt at det imidlertid ikke blitt gjennomført en slik undersøkelse innen sosionomenes arbeidsfelt. Det er et fåtall av institusjonene som oppgir at de ha en systematisk innhenting av informasjon fra avtakerfeltet. Vi oppfordrer derfor til at innhenting av informasjon settes i system og gjennomføres også for sosionomutdanningen, slik at det sikres at informasjonen benyttes til å gjøre nødvendige endringer i studiet.

Relevans for videre studier

Generelt gir studieprogrammet gode teoretiske så vel som ferdighetsrettede kunnskaper som grunnlag for videre studier, blant annet legges det vekt på samfunnsarbeid slik at studentene skal kunne kvalifisere for masterutdanning i sosialt arbeid. Som tidligere drøftet, er de forskningsforberedende aktivitetene og nivået for vitenskapsteori og forskningsmetode noe svakt, selv om disse oppfyller kravene til bachelornivået i NKR. Det er imidlertid rimelig at kunnskapskravene for å klare videre studier stilles høyere, for eksempel når det gjelder kunnskaper og ferdigheter i å kunne planlegge og gjennomføre en empirisk undersøkelse, samt kunne analysere data og rapportere resultater.

Det bør også overveies om kravet til bacheloroppgaven bør økes fra 15 til 20 studiepoeng for å forberede studentene bedre til videre studier.

Sammenfattet så oppfylder utdanningen NKRs krav når det gjelder kunnskap i vitenskapsteori og metode, men om studentene oppnår kunnskaper som gir gode forutsetninger for forberedelse til videre studier, er mer usikkert.

Er utdanningens innhold tilpasset til behov i praksisfeltet?

Generelt sett er spørsmålet om hvorvidt utdanningens innhold er tilpasset behovene i praksisfeltet komplisert ettersom sosionomenes praksisfelt er bredt og favner er rekke ulike virksomheter som skal levere tjenester til mange ulike gruppers spesifikke og komplekse behov. Å forberede alle studenter for alle typer av yrkespraksis er derfor ikke mulig innenfor rammen av en treårig utdanning på bachelornivå, det er derfor ønskelig at studentene har tilstrekkelige basiskunnskaper som gjør det mulig å tilegne seg ulike arbeidsmetoder og utvikle sin profesjonelle kompetanse i arbeidslivet. Dette er generelt en allmenn utfordring. Når dette er sagt, er det vår vurdering at ut fra disse forutsetningene og rammebetingelsene, er innholdet i sosionomutdanningen ved HiB godt tilpasset behovene i praksisfeltet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- styrke de momentene i utdanningen som berører vitenskapsteori og vitenskapelige metoder
- systematisk innhente tilbakemeldinger fra avtakere i samsvar med høyskolens kvalitetssikringssystem

2.7 Studiet skal ha tilfredsstillende kopling til forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid, som er tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.

Sakkyndig vurdering

Møter studentene forskning og faglig utviklingsarbeid gjennom forskningsbasert undervisning i studiet?

Sosionomutdanningen er organisert inn i institutt hvor forskningsmiljøet generelt er meget sterkt med høye publikasjonspoeng (se mer om dette i punkt 3.4). Forskningsstilknytningen av utdanningen skjer

fremfor alt gjennom at hovedlærer benytter egen forskning aktivt i undervisningen og gjennom at forskere benyttes som gjestelærer og presenterer sin forskning.

I egenrapporten oppgis det at studentene møter forskning gjennom litteratur i form av vitenskapelige tekster, her inngår også publikasjoner som er forfattet av ansatte i avdelingen. En gjennomgang viser at til sammen 14 publikasjoner i pensumlistene er publisert av lærere ved utdanningen. Videre fremkommer det at 14 internasjonale vitenskapelige artikler inngår som kurslitteratur i de obligatoriske kursene. Anvendelse av denne typen kurslitteratur varierer sterkt mellom ulike emner, det er godt med internasjonal forskningslitteratur i de valgfrie kursene og emnene *Modeller i sosialt arbeid* og spesielt for *Kommunikasjon, tverrfaglig samarbeid og konflikthåndtering for helse- og sosialfag*.

Videre utheves bacheloroppgaven som en viktig del i utdanningen hvor det skjer en kobling til forskning og utviklingsarbeid. Et fåtall studenter har hatt mulighet til å delta i utviklingsprosjekter som utdanningen har i samarbeid med Bergen kommune.

De sakkyndiges vurdering er at studentene til en viss grad møter forskning og faglig utviklingsarbeid gjennom de ansattes egne forskningsarbeider og gjennom den forskningslitteratur som benyttes i undervisningen. Det finnes imidlertid store variasjoner mellom de ulike emnene, og for at den forskningsbaserte undervisningen skal inngå som en naturlig del i samtlige emner, bør det generelt synliggjøres mer av egen forskning og faglig utviklingsarbeid i studieplaner og pensumlister.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- synliggjøre mer av egen forskning og faglig utviklingsarbeid i studieplaner og pensumlister
- påse at samtlige pensumlister oppdateres med internasjonal forskningslitteratur

14.2 Fagmiljø tilknyttet studiet

(studietilsynsforskriftens § 7-3)

3.1 Fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse skal være tilpasset studiet slik det er beskrevet i plan for studiet, og samtidig tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige og kunstneriske utviklingsarbeidet som utføres.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets samlede kompetanse er tilpasset studiet?

Fagmiljøet ved HiB, sosionomutdanningen har totalt 14,35 årsverk i utdanningen. Til sammen er det 32 personer ansatt ved institusjonen, hvorav 14 ansatte arbeider i mer enn 50 %. I tillegg er det personer som er timeansatt. Dette innebærer at et stort antall personer bidrar med mindre undervisningsinnsats, ofte dreier det seg om spisskompetanse på områder som for eksempel psykologi,

sosiologi, og juss. Blant de ansatte finnes fem professorer (utenom timeansatte) som bidrar med til sammen 1,3 årsverk i sosionomutdanningen. Ingen av disse professorene har sin vitenskapelige bakgrunn i sosialt arbeid. I tillegg kommer to lektorer, 19 høgskolelektorer (hvorav tre er stipendiater) og ti førsteamanuenser. Til sammen innebærer dette at ca. 40 % av de fast ansatte som underviser på studiet har førstekompetanse. 23 av 32 personer har yrkeserfaring relevant for utdanningen, av disse har 19 personer arbeidet mer enn ti år innen sosialt arbeid. I tillegg har de som underviser i andre emner (for eksempel psykologi, sosiologi, sosialpolitikk, offentlig administrasjon og sosialpsykologi) kompetanse som svarer til emnene de underviser i på studiet. I utdanningen er det for tiden 184 studenter, slik at det blir 12,8 studenter per årsverk.

Er fagmiljøets sammensetning, størrelse og samlede kompetanse tilstrekkelig for å ivareta den forskning og det faglige utviklingsarbeidet som utføres?

Sosionomutdanningen er en del av Institutt for sosialfag og vernepleie. Samlet sett består instituttets fagmiljø av bortimot 50 ansatte. I tillegg kommer også ansatte med forskningstid som knytter seg mot instituttets forskningsgrupper og bidrar til fagmiljøet. Fagmiljøet har tre stipendiater og fem personer knyttet til et førstelektorprogram, hvorav to i den siste kategorien er koblet opp mot forskning i sosialt arbeid.

Ingen av de fem professorene har sin professorat i emnet sosialt arbeid, noe som gjenspeiles i de generelle utfordringene som er knyttet til rekruttering av denne kompetansen. Til sammen er det gjort rede for et stort antall publikasjoner og høye publikasjonspoeng. Selv om oversikten omfatter samtlige publikasjoner ved hele instituttet, tyder dette på et godt totalt forskningsmiljø.

Fagmiljøet ved HiB har forholdsvis høy faglig kompetanse (se for øvrig eget avsnitt om fagmiljøet under). De skårer også forholdsvis høyt når det gjelder publikasjonspoeng og den egne forskningen er også representert i utdanningens pensumlister.

Vår vurdering er at fagmiljøet har riktig størrelse, sammensetning og samlet kompetanse er tilfredsstillende for studiet, men for å bygge opp et mer stabilt forskningsmiljø i emnet sosialt arbeid, bør det sikres professorkompetanse i dette emnet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- arbeide aktivt for å rekruttere professorkompetanse i sosialt arbeid

3.2 Fagmiljøet skal delta aktivt i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk relevante for studiet.

Sakkyndig vurdering

Kommer samarbeid og nettverk som fagmiljøet deltar aktivt i studentene og undervisningen til gode?

Fagmiljøet deltar aktivt i to internasjonale nettverk, hvorav et utdanningsnettverk er knyttet til et Nordplus-samarbeid med Danmark, Island, Grønland og Sverige. I prosjektet inngår å arrangere intensivkurs for studenter og lærere, noe som ble holdt ved HiB i 2015. Utdanningen er også med i et europeisk nettverk knyttet mot et e-læringsprosjekt som heter «SW-Vircamp». Dette prosjektet drives av partnere fra Belgia, Spania, Tyskland, Holland, Sverige og Norge. Utdanningen har tre valgfrie internasjonale emner som tilhører dette prosjektet. Begge prosjektene er viktige som bidrag til at studentene tilegner seg kunnskap om internasjonalt perspektiv på utdanningen og på sosialt arbeid. SW-Vircamp-prosjektet har også bidratt til forskning og publisering rundt temaene e-læring og samfunnsarbeid.

Videre finnes et forskningsnettverk knyttet mot forskningsgruppene, hvor det inngår forskere fra universiteter og høyskoler på Vestlandet. Denne aktiviteten kommer studentene til gode i forskningsbasert undervisning.

Det samarbeid og nettverk som fagmiljøet deltar i, fremfor alt gjelder dette SW-Vircamp-prosjektet, kommer studentene og undervisningen til gode og bidrar til en internasjonalisering av både utdanning og forskning.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

Høyskolen bør:

- fortsette å aktivt utvikle det nasjonale og internasjonale samarbeidet både innen utdanning og forskning

3.3 Minst 50 prosent av årsverkene knyttet til studiet skal utgjøres av tilsatte i hovedstilling ved institusjonen. Av disse skal det være personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet.

For første syklus gjelder også: Minst 20 prosent av det samlede fagmiljøet må være ansatte med førstestillingskompetanse.

Sakkyndig vurdering

Hva er ifølge institusjonen sentrale deler av studiet, og deler de sakkyndige denne vurderingen?

Av egenrapporteringen fremgår det at sentrale områder i utdanningen i sosialt arbeid ved HiB er sosialt arbeid med sentrale velferdsordninger i stat og kommune (NAV), samt barnevern og

samfunnsarbeid. Disse områdene er godt forankret i rammeplanen. Videre fremkom det ved institusjonsbesøket at HiB legger stor vekt på internasjonalisering og entreprenørskap. Vi som sakkyndige, deler denne vurderingen av utdanningens profil.

Er det personer med minst førstestillingskompetanse i de sentrale delene av studiet?

Ja, ansatte i sentrale deler av studiet har førstestillingskompetanse. Totalt sett har ca. 40 % av de fast ansatte førstekompetanse.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

3.4 Fagmiljøet skal drive aktiv forskning, faglig og/eller kunstnerisk utviklingsarbeid. For første syklus gjelder også: Fagmiljøet skal ha dokumenterte resultater på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå.

Sakkyndig vurdering

Er fagmiljøets forskning og faglige utviklingsarbeid på et nivå som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå?

Av egenrapporten fremgår det at forskningsvirksomheten organiseres innenfor forskningsgrupper og at ansatte på sosionomutdanningen er knyttet mot forskningsgruppe i *Psykisk helsearbeid*, forskningsgruppe i *Samfunnsarbeid* og en forskningsgruppe i *Rett, demokrati og velferd* som samarbeider med bl. a. forskere på Rokkansenteret, UiB. Utdanningen har også tilsatte som er med i to forskningsgrupper organisert med utgangspunkt i UH-nett Vest: en i barnevern og en person i en gruppe som heter *Sosialt arbeid under endra rammevilkår – NAV gruppen*.

Ved institusjonen finnes et førstelektorprogram som er aktivt. Det finnes også muligheter for å tilby forskningstid, men konkurransen om KD-finansiering for stipendiatstillinger er hard. Fagmiljøet går nå gjennom et generasjonsskifte og den nye rekrutteringen som foregår nå er godt gjennomtenkt for å styrke de områder hvor det er behov for forsterket kompetanse.

Fagmiljøets samlede FoU-produksjon er god, for 2014 er det oppgitt totalt 17,1 publikasjonspoeng. Totalt i løpet av de siste fem årene har publikasjonspoengene gått opp til 51,3 med en kraftig økning i løpet av de siste to årene. Det må presiseres at disse publikasjonspoengene gjelder hele instituttet og ikke bare for ansatte som inngår i sosionomprogrammet. Instituttet har de siste årene økt publikasjonspoengene vesentlig, noe som kan gi bedre forutsetninger for å gi en forskningsbasert utdanning. Som tidligere oppgitt i punkt 2.7, er det til sammen 14 publikasjoner i pensumlistene som er publisert av lærere ved utdanningen.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

3.5 For studier med praksis skal fagmiljøet og eksterne praksisveiledere ha hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

Sakkyndig vurdering

To ansatte har ansvar for utdanningens to praksisperioder. Disse har en god forankring i sosialt arbeid med utdanning innen emnet med omfattende yrkeserfaring (elleve, tretten og sytten år). Det stilles ingen formelle krav utenom sosionomutdanning til praksisveileders kompetanse. Alle praksisveiledere har tilbud om gratis veilederkurs (ti studiepoeng.) og høyskolen arbeider aktivt for på ulike måter kunne kvalitetssikre praksisveileders kompetanse. Tilgang til praksisplasser er begrenset, noe som også får konsekvenser for hvilke krav som stilles til praksisveileders kompetanse. Veiledere som ikke utfører oppdraget som forutsatt, blir ikke benyttet igjen.

Vår vurdering er at fagmiljøet og eksterne praksisveiledere har hensiktsmessig erfaring fra praksisfeltet.

Konklusjon

Ja, studiet oppfyller vurderte krav i studietilsynsforskriften.

14.3 Institusjonens redegjørelse for arbeid med utvikling av utdanningen

Institusjonene har blitt bedt om å gi en kortfattet redegjørelse for hvordan de har valgt å følge opp de sakkyndiges anbefalinger (bør-punktene) for videre utvikling av utdanningene.

Det er oppgitt at det er gjort en endring i læringsutbyttebeskrivelsen i henhold til de sakkyndiges anbefalinger, og det er satt i gang et systematisk arbeid for å forsterke innslag av vitenskapsteori og forskningsmetode i utdanningen. Problematikk rundt likebehandling og læringsutbytte i forbindelse med gruppeeksamener/gruppeoppgaver er gjennomgående i alt studieplanarbeid og noe høyskolen vil ta med i det pågående revisjonsarbeidet ved HVL. Høyskolen opplyser om gode rutiner for plagiatskontroll, og utdanningen har et omfattende og systematisk samarbeid med praksisfeltet med flere faste råd og utvalg. Høyskolen tilbyr også faste veiledersamlinger for eksterne praksisveiledere. Høyskolen arbeider nå med å samkjøre kvalitetssystemet etter fusjonen, og råds- og utvalgsstrukturen er ennå ikke avgjort.

14.4 Samlet konklusjon

Bachelorgradutdanningen i sosialt arbeid ved Høgskulen på Vestlandet, campus Bergen oppfyller de vurderte kravene i studietilsynsforskriften.

Vedlegg

Oppnevnte sakkyndige for vurdering av bachelorutdanninger i sosialt arbeid

Professor Majen Espvall, Mittuniversitetet i Östersund

Majen Espvall disputerte for doktorgrad i sosialt arbeid ved Umeå universitet i 2001. Espvall ble dosent i sosialt arbeid ved Mittuniversitetet i 2008 og har vært ansatt som professor samme sted siden 1. januar 2015. Espvall har vært leder for avdeling for sosialt arbeid ved Mittuniversitetet og har hatt en rekke oppdrag som representant i fakultetsstyret og i universitetsstyret. I sin forskning analyserer Espvall hvordan velferdsstatens svekkelse påvirker betydningen av sosiale relasjoner og uformelle støtteordninger med spesielt fokus på økonomisk sårbarhet og langtidssykemeldinger. Nåværende forskningsprosjekt omhandler sosial kapital i marginaliserte områder og alderdom i distriktene. Etter avsluttet sosionomutdanning arbeidet Espvall ti år som sosialarbeider i kommunehelsetjenesten før hun i 1992 ble ansatt som adjunkt i sosialt arbeid ved Mitthögskolan (nåværende Mittuniversitetet). Espvall har erfaring fra undervisning, kursutvikling og -ansvar for et stort antall kurs på ulike områder og nivåer innen sosialt arbeid (sosionomutdanning på master- og ph.d.-nivå).

Professor Peter Dellgran, Göteborgs universitet

Peter Dellgran disputerte for doktorgrad i sosialt arbeid ved Göteborgs universitet i 2000, og har siden 2006 arbeidet som professor i sosialt arbeid ved samme universitet. Dellgran har ledet to forskningssentre: Centrum för professionsstudier (CPS) ved Malmö högskola og Centrum för forskning om offentlig sektor (CEFOS) ved Göteborgs universitet. Dellgran har bred og mangeårig undervisningserfaring i sosialt arbeid på bachelorgrads-, mastergrads- og ph.d.-nivå. Dellgran har også vært studierektor for forskerutdanningen og nestleder for Institutionen för socialt arbete ved Göteborgs universitet. Dellgrans forskning omhandler blant annet forsørgings- og fattigdomsspørsmål i tilknytning til sosialstønad, lokal sosialpolitikk, forbruksmønstre og fattigdomsproblematikk, men også organisasjonsspørsmål og profesjonalisering. Dellgran har dessuten gjennomført en lang rekke studier om akademiseringsprosesser og forskningsutvikling innen sosialt arbeid og om forholdet mellom utdanning, praksis og forskning. Han har i mange år vært medlem av sakkyndige komiteer ved flere nasjonale forskningsråd. Dellgran har også deltatt i statlige evalueringer av sosionomutdanningene i Sverige. Han har ved flere anledninger vært sakkyndig i forbindelse med vurdering av eksamensrettigheter for universitetsutdanninger.

Forskningsleder Arne Backer Grønningsæter, Fafo

Forskningsleder og seniorforsker Arne Backer Grønningsæter er utdannet sosionom og M.A. fra North London University. Fra 1995 har han vært ansatt i Forskningsstiftelsen Fafo hvor han har innehatt forskjellige posisjoner som forsker, avdelingsleder for internasjonal avdeling, leder for Sør-Afrikakontoret og forskningsleder for velferdsforskning. Hans forskning har vært konsentrert om sosiale tjenester og utsatte gruppers levekår. I de siste årene har han særlig arbeidet med barnevern, NAVs arbeid med unge og boligsosiale temaer. Levekårsforskningen har tatt opp LHBT, hiv-positive og andre grupper med risiko for diskriminering eller marginalisering. Disse gruppenes møte med velferdsstatlige tjenester har stått sentralt. Grønningsæter har også vært sterkt engasjert når det gjelder profesjonsetikk for sosialarbeidere, og var i perioden 2001 til 2008 leder for International Federation of Social Workers etikkomite. Grønningsæter har også hatt deltidsengasjement ved Høgskolen i Bodø og ved Universitetet i Agder. Siste engasjement ble avsluttet i 2013.

Student Jonathan Sørfonden, Høgskolen i Gjøvik/NTNU Gjøvik

Jonathan Sørfonden studerer bachelor i sykepleie og er ferdig utdannet sykepleier våren 2016. Han er en engasjert student som i dag sitter som leder av Studentparlamentet ved HiG. Han har tidligere sittet i Høgskolestyret, hvor han hovedsakelig arbeidet med fusjonen mellom NTNU, HiG, HiST og HiAls. Sørfonden har hatt flere verv ved HiG som medlem i Skikkethetsnemda, Studiekvalitetsutvalget og Læringsmiljøutvalget for å nevne noen. Ved siden av studiene jobber Jonathan Sørfonden i Tyrilistiftelsen med rusrehabilitering. Her er han en del av et bredt tverrfaglig team med vernepleiere, barnevernspedagoger, psykologer, lege, psykiater m.m. Jonathan Sørfonden er valgt inn som studentrepresentant for Norsk studentorganisasjon.

Sakkyndige skal ikke ha oppgaver ved institusjoner som inngår i tilsynet eller ha andre tilknytninger til institusjoner som kan medføre inhabilitet. De som er oppnevnt som sakkyndige har erklært at de ikke er inhabile. Institusjonene har fått anledning til å uttale seg om, NOKUTs forslag til sakkyndige.